

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BAYBURT HALK KÜLTÜRÜ VE BU KÜLTÜRE DAYALI SÖZ VARLIĞI

YÜKSEK LİSANS

Şahin DELİOĞLU

MAYIS-2025
GÜMÜŞHANE

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BAYBURT HALK KÜLTÜRÜ VE BU KÜLTÜRE DAYALI SÖZ VARLIĞI

BAYBURT FOLK CULTURE AND VOCABULARY BASED ON THIS
CULTURE

YÜKSEK LİSANS

Şahin DELİOĞLU

MAYIS-2025
GÜMÜŞHANE

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BAYBURT HALK KÜLTÜRÜ VE BU KÜLTÜRE DAYALI SÖZ VARLIĞI

BAYBURT FOLK CULTURE AND VOCABULARY BASED ON THIS
CULTURE

YÜKSEK LİSANS

Şahin DELİOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Engin GÖKÇÜR

MAYIS-2025
GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Bayburt Halk Kültürü ve Bu Kültüre Dayalı Söz Varlığı**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

29/05/2025

.....
Şahin DELİOĞLU

TEŐEKKÖR

Yüksek lisans öğrenimimin başından itibaren desteğini ve bilgi birikimini benden esirgemeyen, tez konumu belirlememde ve çalışma sürecinde alanla ilgili bilgisinden sürekli istifade imkânı tanıyan değerli hocam Doç. Dr. Engin GÖKÇÖR'e müteşekkir olduğumu belirtmek isterim.

Bu çalışma sürecinde bilgi ve tecrübelerine başvurduğum tüm hemşehri ve tanıdıklarına şükranlarımı sunarım.

Bu tezi hazırlarken beni cesaretlendiren ve her zaman yanımda olduğunu hissettiren değerli eşim Saadet DELİOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Şahin DELİOĞLU

ÖZET

Kültür, toplumların gelecek nesillere aktardığı duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının toplamıdır.

Dil, insanların birbiri ile iletişim kurmasını sağlayan doğal bir araçtır. Milli kültürün en temel ögesi olan dil, bir yandan kültürü beslerken diğer yandan kültürden beslenir ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında çok önemli bir görevi yerine getirir. Milli varlığın korunması ile dil arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Dil, bir milletin milli hafızasıdır. Milli duygular, düşünceler, maddi ve manevi değerler bütünüyle bu hafıza sayesinde varlığını devam ettirir. Dil, kültürün taşıyıcısı kültür de dilin niteliklerini göstermesine imkan tanıyan bir uygulama alanıdır.

Doğu Karadeniz Bölgesi sınırları içerisinde yer alan Bayburt ve yöresi ise çeşitli Türk boylarına ev sahipliği yapmış, kültürel varlığı zengin olan bölgelerdendir. Bu çalışmada Bayburt ve yöresinin sosyo-ekonomik, sosyo-kültür ve tarihi özellikleri açısından bir araştırma yapılmıştır. Çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Bayburt ve yöresinin kültürel açıdan önem taşıyan sosyal, kültürel, beşeri ve ekonomik kültür özellikleri üzerinde durulmuştur. Kültürel özellikler ile ilgili bilgiler elde edilirken elli beş yaş üzeri bireyler kaynak kişi olarak tercih edilmiştir ve elde edilen bilgiler titizlikle yazıya geçirilmiştir. İkinci bölümde ise yörenin kültürel özellikleri ile ilgili söz varlığına yer verilmiştir. Bu çerçevede alan ile ilgili yazılı kaynaklar taranmış ayrıca kaynak kişilerin bilgilerinden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bayburt, Halk Bilimi, Kültür, Söz Varlığı

SUMMARY

Culture is the sum of all kinds of living, thought and artistic assets in the form of traditions that constitute the unity of perception and thought that societies pass on to future generations.

Language is a natural tool that enables people to communicate with each other. Language, which is the most basic element of national culture, nourishes culture on the one hand, and on the other hand, it is nourished by culture and fulfills a very important task in transferring cultural values to future generations. There is a very close relationship between the protection of national existence and language. Language is the national memory of a nation. National feelings, thoughts, material and spiritual values continue their existence thanks to this memory. Language is the carrier of culture and culture is an application area that allows language to show its qualities.

Bayburt and its region, located within the borders of the Eastern Black Sea Region, has hosted various Turkish tribes and is one of the regions with rich cultural assets. In this study, a research was conducted in terms of the socio-economic, socio-cultural and historical characteristics of Bayburt and its region. The study consists of two main parts. In the first section, the social, cultural, human and economic cultural characteristics of Bayburt and its region that are of cultural importance are emphasized. While obtaining information about cultural characteristics, individuals over the age of fifty-five were preferred as source persons and the information obtained was meticulously transcribed. In the second section, the vocabulary related to the cultural characteristics of the region is included. In this context, written sources related to the field were scanned and information from source persons was utilized.

Keywords: Bayburt, Folklore, Culture, Vocabulary

ÖN SÖZ

Ulus ya da millet; aynı toprak parçasını yurt edinen, aralarında dil, tarih, ülkü ve kültür birliği olan insanların oluşturduğu topluluk olarak tanımlanır. Ulus kavramını tanımlarken yukarıda belirttiğimiz ortak unsurlar insan topluluklarını bir yığın ve kitle olmaktan kurtararak onları aralarında duygu ve düşünce birliği olan bir toplum haline getirir.

Dil, bir ulusu oluşturan unsurların en başında yer alır. Dil, sadece insanlar arasındaki iletişimi sağlayan, duygu ve düşüncelerin karşılıklı olarak aktarılmasına imkân tanıyan bir iletişim unsuru değil aynı zamanda ait olduğu ulusun kültürel değerlerini bünyesinde taşıyan ve bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli bir araçtır. Uluslar için dilin bu denli önemli bir kavram olmasını sağlayan etmenlerden biri de dili bir ırmağın kolları gibi besleyen yöresel ağızlardır. Bir dilin ses bilgisi, şekil bilgisi söz dizimi ve söz varlığı gibi temel öğelerine ait verilerin en doğru ve en geçerli şekilde ortaya çıkarılmasında ağızların yeri ve önemi çok büyüktür.

Türkiye Türkçesi ağız farklılıkları açısından oldukça zengindir. Türkiye Türkçesi ağızları; Doğu Grubu ağızları, Batı Grubu ağızları ve Kuzeydoğu Grubu ağızları olarak temelde üç gruba ayrılır. Bayburt ağızları bu tasnife göre Doğu Grubu ağızları içerisinde yer alır. Bayburt ve yöresi söz varlığı ile ilgili olan bu çalışmada Kuzeydoğu grubu ağızlarının belirgin özelliklerini görmek mümkündür.

Bir toplumun kültürünü oluşturan sosyal hayat, ekonomik faaliyetler, coğrafi özellikler ve manevi değerlere ilişkin ilk ve birinci elden bilgiler söz varlığı aracılığı ile elde edilir. Söz varlığı bir yörede konuşulan dilin sözcüklerini, söz kalıplarını, deyim ve atasözlerini kapsar. Söz varlığı, yöresel ağız çalışmalarının tamamlanması ve bir yörenin dil geçmişinin aydınlatılmasında faydalanan en önemli unsurdur.

Türkiye Türkçesinin yöresel ağız özelliklerini tüm yönleri ile ele alan ve çeşitli bilim insanlarının katkıları ile hazırlanan en kapsamlı ağız sözlüğü çalışmamızın da temel kaynağı olan Türk Dil Kurumunun Derleme Sözlüğü'dür. Bayburt yöresi ağızlarının söz varlığını ortaya koyarken yöre halkından elde edilen bilgiler kaydedilerek titizlikle yazıya geçirilmiştir. Ayrıca çalışma alanı ile ilgili literatür taraması yapılmış ve yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerden de yararlanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY	VII
ÖN SÖZ.....	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XII
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
1.2.Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	1
1.3.Bayburt İli ve Çevresi Hakkında Genel Bilgiler	1
1.3.1.Konumu.....	1
1.3.2.İklimi.....	2
1.3.3.Ekonomik ve Sosyal Yapısı	3
2.BAYBURT HALK KÜLTÜRÜ	4
2.1.Gebelik ve Doğum Adetleri	4
2.1.1.Aşerme Dönemi	5
2.1.2.Kolay Doğum Adetleri.....	5
2.1.3.Gebe Bohçası	5
2.1.4.Ebe, Ebe Ana.....	6
2.1.5.Süt Getirme	6
2.1.6.İlk Meme Verme	6
2.1.7.Yarı Kırk, Lohusalık, Al Basması.....	6
2.1.8.Lohusa Çanağı.....	7
2.1.9.Göbek Düşmesi	7
2.1.10.Ad Koyma	8
2.1.11.Uzun Yaşamayan Çocuklar İçin Başvurulan Çareler.....	8
2.1.12.Diş Hediği	8
2.1.13.Day Durma (Yürüme)	8
2.1.14.Sütten Kesme, Nazar Alması, Saç Kesme	9

2.2.Sünnet Adetleri.....	9
2.3.Düğün Adetleri.....	10
2.3.1.Kız Bakma (Kız Beğenme)	10
2.3.2.Kesir Pusulası ve Söz Kesme	11
2.3.3.Konak-Mahalle Odaları ve Kahve İçme Töreni.....	11
2.3.4.Nişanlılık Dönemi	12
2.3.5.İlk Hamam Geleneği	13
2.3.6.On Beşlik, Bayramlık ve Yılbaşı Hediyeleeri.....	14
2.3.7.Çeyiz Dizme.....	14
2.3.8.Çeyiz Yazma	15
2.3.9.Dini Nikâh Kıyma	15
2.3.10.Gün Kesme, Kına Gecesi (Dini Nikâhtan Sonra)	17
2.3.11.Gelin Hamamı, Kına Gecesi, Sağdıç Gecesi.....	17
2.3.12.Baş Sağdıç, Yan Sağdıç	18
2.3.13.Dünürçülük (Düvürçülük) Geleneği	18
2.4.Ölüm Adetleri.....	19
2.4.1.Ölüm ve Ölü İle İlgili Bazı Halk İnanışları.....	21
2.5.Askerlik Âdetleri.....	22
2.6.Ramazan Âdetleri.....	23
2.6.1Diş Hakkı.....	23
2.6.2.İftariyelik-İftarlık	23
2.6.3.Yardımlaşma	24
2.6.4.On Beşi Geleneği	24
2.6.5.Tekne Orucu.....	25
2.7.Bayram Adetleri	25
2.7.1.Bayramlarda Çocuklar	26
2.7.2.Bayramlarda Erkekler	27
2.8.Sofra Adabı ve Yemek Kültürü.....	27
2.8.1.Herfene Geleneği	28
2.8.2.Yemek Kültürü.....	29
2.8.2.1.Pazı Turşusu Kavurması.....	29
2.8.2.2.Kuru Köfte.....	29
2.8.2.3.Cılbıra.....	30
2.8.2.4.Arabistan.....	30

2.8.2.5.Kuymak.....	30
2.8.2.6.Papara.....	30
2.8.2.7.Ayranlı Çorba.....	30
2.8.2.8.Kesme Çorbası.....	31
2.8.2.9.Kavut Çorbası.....	31
2.8.2.10.Herle Çorbası.....	31
2.8.2.11.Gendime Pilavı.....	31
2.8.2.12.Lor Dolması.....	31
2.8.2.13.Yalancı Dolma	32
2.8.2.14.Kara Dolma (Fasulye Yaprağı Sarması)	32
2.8.2.15.Hasuta.....	32
2.8.2.16.Kavut Haşlaması	32
2.8.2.17.Tatlı Çorba (Kokoç Çorbası).....	33
2.8.2.18.Tel Helvası.....	33
2.8.2.19.Erik Kaysefesi	33
2.8.2.20.Bal Helvası.....	34
2.9.Halk Takvimi ve Meteorolojisi	34
3.SÖZVARLIĞI.....	37
3.1.Sözcükler.....	37
3.2.Atasözleri	158
3.3.Dualar.....	161
3.4.Beddualar	163
4.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	165
KAYNAKÇA	167
EKLER.....	169
Ek 1. Taranan Eserler ve Kısaltmaları	169
ÖZGEÇMİŞ	171

KISALTMALAR DİZİNİ

bağ.	: Bağlaç
birl.	: Birleşik
bk.	: Bakınız
°C	: Derece
ed.	: Edat
f.	: Fiil
i.	: İsim
km	: Kilometre
sıf.	: Sıfat
ünl.	: Ünlem
vb.	: Ve benzeri
zm.	: Zamir
zf.	: Zarf

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Halk kültürü, dili besleyen en önemli kaynaktır. Bayburt ili ve yöresinde zengin bir kültürel varlık ve bu kültürden beslenen geniş çaplı bir söz varlığı mevcuttur. Buna karşın Bayburt halk kültürü ve bu kültürün ortaya çıkardığı söz varlığı ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı Bayburt ili ve yöresinde hüküm süren kültürel yapı ve bu kültürel yapıya dayalı söz varlığının ortaya çıkarılarak kayıt altına alınmasını sağlamaktır. Bayburt halk kültürü ve bu kültüre dayalı söz varlığının yer aldığı bu çalışmada tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan zengin kültürel birikim ve bu kültürel birikimden beslenen söz varlığı ile ilgili bilgi edinmek mümkündür.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırma Bayburt ili sınırları içerisinde yapılmıştır. Dolayısıyla araştırma Bayburt ili özelindeki halk kültürü ve halk kültürüne dayalı sözcük varlığını içerir. İlk olarak konu ile ilgili yazılı kaynaklar taranmıştır. Literatür taramasından elde edilen veriler değerlendirilmiş daha sonra saha çalışmalarına başlanmıştır. Çalışmada yönlendirilmiş ve yönlendirilmemiş olmak kaydıyla görüşme yöntemi ile gözlem yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler düzenlenen konu başlıklarına göre sınıflandırılmıştır. Yörede görüşme ve gözlem tekniği ile önceden tespit edilen kaynak kişilere müracaat edilerek ve mümkün olduğunca halk kültürü ve söz varlığı alan içerikleri tespit edilmiştir.

1.3. Bayburt İli ve Çevresi Hakkında Genel Bilgiler

1.3.1. Konumu

Bayburt; Kuzeydoğu Anadolu'da deniz seviyesinden yüksekliği 1550 metre olan, Çoruh havzasının üst kısmında kurulmuş bir yerleşim yeridir.¹ Doğu Karadeniz bölgesinin iç kesimlerinde bulunan şehir Karadeniz bölgesi ile Doğu Anadolu bölgesi

---

¹Adnan Güngör ÜÇÜNCÜOĞLU - Abdullah KAHVECİ, "Kadimden Cumhuriyet'e Gümüşhane-Bayburt Halkları ve Yer Adları", Torul Kültür ve Turizm Derneği Yayınları, 2005, 213.

arasında bir geçiş bölgesidir. Bayburt ili matematik konum olarak 40° 15 dakika kuzey enlemleri ile 40° 16 dakika doğu boylamlarının kesiştiği noktanın 2 km doğusunda yer alır. Yüz ölçümü 3652 km² olan şehrin Aydıntepe ve Demirözü olmak üzere iki ilçesi ve 180'e yakın köyü vardır.² Bayburt kuzeyinde Trabzon ve Rize, doğusunda Erzurum, güneyinde Erzincan ve batısında Gümüşhane illeri ile komşudur.³ Bayburt ilinin toprakları genel anlamda kuzeyinde ve güneyinde bulunan dağlar arasında uzanan bir havza içerisinde yer alır. Yer şekillerini çoğunlukla dağlar, ovalar ve vadiler oluşturmaktadır.⁴

İlin en önemli coğrafi özelliklerinden biri etrafı yüksek dağlarla çevrili yüksek düzlüklerin yer aldığı bir bölgede bulunuyor olmasıdır. Özellikle kuzeyde ve güneyde yer alan sıradağlar komşu illere ulaşımı zorlaştırır. Kop ve Vauk dağlarında bulunan yüksek geçitler kullanılarak Trabzon ve Erzurum transit yolu üzerinden ulaşım sağlanır. Dağlık alanlar ilin yüz ölçümünün neredeyse yarısını oluşturmaktadır (% 45). Kuzeyde uzanan dağların yükseltisi daha fazladır.⁵ Bölgenin kuzey kesiminde nemli Karadeniz ikliminin iç kesimlere geçmesini engelleyen aynı zamanda Doğu Karadeniz dağlarını oluşturan Soğanlı, Kemer ve Kırklar dağları güneyde ise Doğu Anadolu ile Karadeniz sınırını oluşturan Kop ayrıca Otlukbeli, Saruhan ve Pulur dağları bulunur.

1.3.2. İklimi

Bayburt ili coğrafi olarak Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer almasına rağmen Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgeleri arasında yer almasından dolayı farklı iklim özelliklerini barındırmaktadır. Bayburt ilinin kuzeyi boyunca uzanan yüksek dağlardan dolayı ılıman Karadeniz iklimi iç kesimlere ulaşamaz. Bu nedenle Bayburt ve çevresinde ağırlıklı olarak karasal iklim özellikleri görülmektedir.⁶ Bayburt'ta aralık ayından itibaren aylık ortalama sıcaklıkların sıfırın altına düşmesi ile başlayan kış mevsimi şubat ayına kadar devam etmekte olup bu mevsimdeki ortalama sıcaklıklar -5 °C'dir. Mart ayında sıcaklıkların artı değerlere çıkmasıyla başlayan ve haziran başlarına kadar devam eden ilkbahar mevsiminde ölçülen ortalama sıcaklık 6,2 °C'dir. Haziran ayı ile birlikte sıcaklıklarda ciddi bir artış görülür ve bu ayın ortalarından itibaren başlayan yaz mevsimi eylül başına kadar devam eder. Yaz mevsimindeki ortalama sıcaklık 17,8 °C'ye kadar

² Bayburt Valiliği, "İl Oluşunun 10. Yılında Bayburt Tarihi 1989-1999", Bayburt: Bayburt Valiliği Yayınları, 2000, 1

³ Mehmet AYDIN, "Bayburt ve Çevresinin Coğrafi Yapısı ", Bayburt, 1998, 3.

⁴ Mutlu ADAK, "Ortaçağ'da Bayburt (X V. Yüzyıla Kadar Bayburt'un Tarihi Coğrafyası)", Ankara: Berikan Yayınevi, 2016, 13-17.

⁵ Serdar GÖKTAŞ, "Cumhuriyet Dönemi'nde Bayburt (1923-1950)", Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017, 6.

⁶ Dursun Ali EMİR - Mutlu ADAK, "Kültürün Kale Kenti Bayburt "Bayburt: Bekder Yayınları, 2011, 20.

çıkarak Eylül ayının ortalarından itibaren sonbahar mevsimi başlar ve aralık ayının başına kadar devam eder. Sonbaharda sıcaklıklar ciddi oranda azalır ve ortalama 8,7 °C'ye kadar iner.⁷ Bayburt ili ve çevresi çoğunlukla batı rüzgârlarının etki alanında olmakla birlikte en fazla yağış ilkbaharda, en az yağış ise yaz aylarında düşmektedir.⁸

1.3.3. Ekonomik ve Sosyal Yapısı

Bayburt ve çevresindeki ekonomik uğraşlar tarihsel süreç içerisinde değişiklik göstermemiştir. Ticaret ve sanayi sektörünün yeterince gelişmediği ilde tarım ve hayvancılık başlangıçtan beri ekonomide sürükleyici bir rol oynamıştır. Bayburt ilinde tarım ürünü olarak hububat çeşitleri, yem bitkileri, şeker pancarı ve az da olsa meyve-sebze üretimi yapılmaktadır. İlin sebze, meyve ihtiyacının önemli bir kısmı diğer illerden karşılanmaktadır. İl genelinde bulunan arazilerin büyük bir kısmı kiraç olmakla birlikte Çoruh vadisinde, Aydın-tepe, Demirözü ve Sünür ovalarında sulu tarım yapılabilmektedir. İl genelinde son yıllarda yapılan sulama yatırımları ve toplulaştırma çalışmaları tarım alanında olumlu gelişmelerin yaşanmasına olanak sağlamıştır.⁹

Arazi sulu tarımdan daha çok hayvancılık yapmaya elverişlidir. Bu sebeple hayvancılık halkın en önemli geçim kaynağıdır. Bölgede ağırlıklı olarak mera hayvancılığı ve meraya dayalı besi hayvancılığı yapılmaktadır. Son yıllarda hayvan ırklarının ıslah edilmesine yönelik çalışmaların olumlu etkisi ile süt üretimine yönelik besi hayvancılığı da gelişme göstermiştir. Ayrıca arıcılık son yıllarda Bayburt iline bağlı ilçe ve köylerde yaşayan halk tarafından yoğun olarak tercih edilen bir diğer ekonomik uğraş alanıdır. Bayburt ili çok eski transit ticaret yolu olan Trabzon-İran arasındaki ipek yolunun bir durağıdır. Tarım dışındaki ekonomi il dışından getirilen ürünlerin il içinde satılması biçiminde yapılan ticarete dayalıdır.¹⁰

Bayburt'ta geçmişten günümüze istikrarlı bir sosyal hayat varlığını devam ettirmektedir. İlde yaşayan halk çoğunlukla geleneksel değerlere, örf ve adetlere bağlıdır. Yörede ataerkil bir toplumsal yapı vardır. Baba aile reisi, kadın ise ev işlerinde, tarımda ve hayvan bakımında erkeğin yardımcısıdır. Ancak son yıllarda ilde çekirdek aile tipine doğru bir yöneliş vardır. Düğün, cenaze törenlerinde veya önemli kararların alındığı zamanlarda bir araya gelen halk dayanışma konusunda ortak bir tavır sergilemektedir. Kapalı bir toplumsal yapıya sahip olan Bayburt ilinde son yıllarda teknolojik gelişmelerin

⁷Salih BİRİNCİ, "Bayburt İlinin Coğrafyası", Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013, 38,39.

⁸Mutlu ADAK, "Bayburt'un Tarihi Coğrafyasının Kente Etkileri, Tarihi ve Kültürü ile 19. Yüzyıldan Günümüze Bayburt Sempozyumu", Bayburt, 2014, 7.

⁹<http://www.bayburt.gov.tr/ekonomi/>Erişim tarihi: 27.04.2025

¹⁰<http://www.bayburt.gov.tr/ekonomi/>Erişim tarihi: 27.04.2025

de etkisiyle toplumsal alanda önemli gelişmeler gözlemlenmektedir. İş ve istihdam olanaklarının sınırlı oluşu il dışına doğru gerçekleşen göç faaliyetlerini hızlandırmaktadır. Bu göçler ildeki aile yapısını ve sosyal faaliyetleri önemli ölçüde etkilemektedir.

2. BAYBURT HALK KÜLTÜRÜ

2.1. Gebelik ve Doğum Adetleri

Gebelik, bebeğin ana rahmine düşmesinden itibaren başlayan ve doğuma kadar süren dönemdir. Bayburt'ta halkın çocuk sahibi olmak için başvurduğu bazı batıl inançlar vardır. Çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar yatır ve türbeleri ziyaret ederler. Ziyaret ettikleri türbelerin pencerelerine veya mezar kısmına elbiselerinin bez parçalarını bağlayıp Allah'ın kendilerine çocuk sahibi olmayı nasip etmesi için dualar ederler. Bunun yanında çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar faydalı olduğuna inanılan bazı ilaçları da kullanırlar. Sütün içine maydanoz katılarak kaynatılması ve kaynayan bu karışımdan çıkan buğunun üzerine oturulması, zencefil kökünün suda kaynatılarak hamile kalmak isteyen kadınlara içirilmesi veya karasakız, susam ve pamuğun karıştırılıp hap büyüklüğünde parçalar halinde 10-15 gün boyunca kadının rahmine atılması ve bu şekilde rahmin temizlenmesi bilinen bazı yöntemlerdendir. [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

Bayburt yöresinde hamile kalan kadınlar için 'gebe', 'yükü', 'gümanlı', vahtsız' gibi tabirler kullanılır. Hamile kalan kadınlar aile bireyleri tarafından korumaya alınır, hemen her isteği yerine getirilmeye çalışılır, çalışması düzene sokulur, beslenmesi kontrol altında tutulur, kaliteli yiyecekler ile beslenmesi sağlanır. Hamilelik süreci boyunca kadının en önemli destekçileri kaynanası, görümcesi ve eltisidir. Yörede yaygın olan birtakım inanışlara göre anne adayının hamilelik dönemindeki bazı davranışlarının doğum sürecini ve doğacak çocuğun karakter özelliklerini etkilediği kabul edilir. Hamilelik döneminde kadın ev dışına pek çıkarılmaz. Bunun sebebi eğer hamile kadını yabancı bir erkek görürse doğumunun zor gerçekleşeceğine, hamile kadın çok gezer ise doğacak çocuğun yaramaz olacağına, hasta olan bir çocuğa bakarsa doğacak çocuğun hasta olacağına, hamile kadın eğer birini taklit ederse (yansılarsa) doğacak çocuğun taklit edilecek kişiye benzeyeceğine, kabristanı ziyaret ederse doğacak çocuğun bedeninde lekeler olacağına dair halk inanışlarının var olmasıdır. [A. Sa., Bayburt-Maden].

Hamile olan kadınlara hamilelik sürecinde şahdere denilen ot kaynatılarak suyu içirilir. Kavurucu sıcaklarda bile yün çorap giydirilir. Kaplıcaların hamile olan kadınlara iyi geldiğine inanılır. Ayrıca hamile kadınlar için koruyucu muskalar yaptırılır. Erkek

çocuk sahibi olmak için kırk kağıdın içine peygamberin adı yazılır, su içine atılır ve kırk gün boyunca akşamları bu sudan içilir. Kadın hamilelik sürecinde güzelleşirse bebeğin erkek olacağına çirkinleşirse kız olacağına inanılır. Hamile olan kadının karnının şekli sivri olursa kız bebek, yuvarlak olursa erkek bebek sahibi olunacağı halk arasında kabul gören inanışlardandır [S. K1., Bayburt-Maden].

2.1.1. Aşerme Dönemi

Hamileliğin ilk üç ayı ‘aşerme’ dönemidir. Bu dönemde anne adayının beslenmesine çok dikkat edilir ve canının çektiği bütün yiyecekler özenle hazırlanır. Hamile kadının canının çektiği yiyeceklere bakılarak doğacak bebeğin davranış özellikleri, fiziksel özellikleri ve güzelliğine dair yorumlar yapılır. Örneğin: hamile kadın nar, ayva yer ise bebeğin güzel olacağı, çok sakız çiğner ise bebeğin altını çok ıslatacağı söylenir. Eğer kadın hamilelik sürecinde istediğini yiyemez ise çocuğun gözlerinin eğri olacağına inanılır. Hamile kadına hamilelik boyunca süt, kavut çorbası içirilir ve yoğurt yedirilir ki hamilelik dönemini sağlam ve güçlü bir şekilde tamamlayabilsin [S. K1., Bayburt-Maden].

2.1.2. Kolay Doğum Adetleri

Anne adaylarının bebekleri sorunsuz ve sağlıklı bir şekilde dünyaya getirebilmesi için dikkat etmeleri gereken hususlar ‘kolay doğum adetleri’ olarak isimlendirilir. Hamile kadınların kolay doğum yapabilmesi hususunda birtakım ritüellerin uygulanmasına gidildiği görülür. Anne adayının kolay doğum yapabilmesi için beslenmesine dikkat etmesi, çok gezmesi, sıcak ortamlarda kalması, ağır ve yorucu işler yapmaması önemlidir. Bunun yanında doğum öncesi birkaç kaşık tereyağı eritilerek içine az miktarda su ve bal katıldıktan sonra sıcak sıcak anne adayına içirilirse bu karışımın doğumu kolaylaştıracağı düşünülür. Ayrıca doğumun kolay geçmesini sağlaması için her buğday tanesine üç ‘Yasin Suresi’ okunduktan sonra üç buğday tanesi doğumdan önce anne adayına yutturulur [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü; N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.1.3. Gebe Bohçası

Hamile kadına doğumundan önce baba evinden aile bireyleri, yakın akraba ve hısımları tarafından bir bohça hazırlanır ve gönderilir. Gönderilen bu bohçaya ‘gebe bohçası’ denir. Bohçada bebek için yün çoraplar, patik, kazak, hırka, işlemeli çocuk yorganı, nazar boncuğu, pazen kundak gibi hediyeler vardır. Bohçanın üzerine bir veya

birkaç kart (çeyrek altın) takılarak evin en küçük çocuğu ile hamile kadının evine gönderilir [H. Da., Bayburt-Maden; K. Ge., Bayburt-merkez].

2.1.4. Ebe, Ebe Ana

Sağlık kuruluşlarının çok yaygın olmadığı, ulaşım imkanlarının sınırlı olduğu dönemlerde anne adaylarına evlerinde doğum yaptıran, doğum konusunda bilgi sahibi kadınlara 'ebe' ya da 'ebe ana' denir. Bayburt yöresinde ebe kadınlara çok önem verilir. Doğum yaptırdığı kadının sağlığından kırk gün boyunca ebeler sorumludur. Ebe kadınlara hürmet edilir, görüldüğü yerde eli öpülür, saygı gösterilir. Doğumunu yaptırdığı kişiler, bayram ve özel günlerde ebe kadını ziyaret ederler. Ebe, doğan çocuğu evladı; çocuk da ebesini anne gibi bilir. Ebe ile doğumunu yaptırdığı çocuğun ailesi helalleşmek zorundadır. Çocuğu olan aile ebeye 'ebe hakkı' denilen bir miktar para verir [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.1.5. Süt Getirme

Doğum yapan kadının bebeğini emzirebilmesi için göğüslerinin anne sütü ile dolması gerekir. Anne doğumdan üç gün sonra banyo yapar, çorba, süt içer; bulgur pilavı yer ise sütünün geleceğine inanılır. Sütü gelmeyen kadın çobana bir parça ekme verir. Çoban yedi dağı dolanıp ekmeği geri getirir ve anneye verir ve anne o ekmeği yer ise sütü gelir [A. Sa., Bayburt-Maden].

2.1.6. İlk Meme Verme

Doğum yapan kadının bebeğine ilk kez anne sütü vermesi sürecidir. Annenin bebeğini emzirebilmesi için üç ezan sesi duyması gerekir. Ancak çocuğun uzun süre aç kalma tehlikesi olduğundan kulağına üç ezan okunur ve anne de çocuğunu emzirir. İnanışa göre bir anne hamile olduğu halde kendi çocuğunu veya bir başka çocuğu emzirir ise eşek sütü emzirmiş gibi olduğu düşünülür [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.1.7. Yarı Kırk, Lohusalık, Al Basması

Doğumun üzerinden yirmi gün geçmesi 'yarı kırk' olarak ifade edilir. Bu sürenin sonunda bebek ebesi tarafından banyo yaptırılır. Önceden okunan fındıklar suyun içine atılarak su ile birlikte bebeğin başından aşağı dökülür. Suyun içindeki fındıklar alınarak diğer fındık, fıstıklar ile çevredeki çocuklara pay edilir. Lohusalık, bir kadının doğum yaptığı günden itibaren başlayan altı haftalık süreçtir. Bu dönem annenin fiziksel, hormonal ve duygusal olarak iyileşme dönemidir. Yeni doğum yapmış kadınlara ve

bebeklerine musallat olan ve onlara zarar verdiği kabul edilen doğa üstü varlığa ‘alkarısı’ denir. Lohusa kadınlara alkarısı tarafından zarar verilmesine ise ‘al basması’ denir. Lohusalık dönemi boyunca doğum yapan kadının yanında sürekli bir yakını bulunur. Böylece kadının korkması önlenir. Cin çarpmasını önlemek için bebeğin yanına ‘Kuran-ı Kerim’ konulur, bebeğe eşik atlatılmaz. ‘Al basması’ olan bebek boğulmuş gibi ölür. Al basmasını önlemek için bebeğin yastığının altına ‘orum’ veya ‘ev süpürgesi’ konulur ki cinler bebeğe yaklaşmasın. Bebeğin nazar almasını önlemek için her gelene bebek gösterilmez. Doğan çocuk kız ise halaya erkek ise dayıya benzetilir [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü; N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

2.1.8. Lohusa Çanağı

Doğum sırasında güç kaybeden kadının kaybettiği gücü geri kazanması için akrabaları ve komşuları tarafından özel olarak hazırlanan yiyeceklere ‘loğusa çanağı’ denir. Ekseriyetle ev tavuklarının yumurtasından ve en kaliteli tereyağından yapılan ‘yumurta gayganası’ getirilir. Lohusa çanağı getirenler ayrıca bebeğin kundağına ziynet eşyası (çeyrek altın), nazar boncuğu takarlar. Çocuk giyim eşyalarından oluşan çeşitli hediyeler getirirler. Misafirler getirdikleri hediyeleri beşikteki bebeğin yanına bırakırlar ve bebek için dua ederler. [H. Da., Bayburt-Maden].

Lohusa kadına soğuk ve ekşi yiyecekler verilmez. Lohusa kadın ayaklarını uzatıp yatamaz. Genişleyen rahmin toparlanması için ayakları yukarıda olacak şekilde yatırılır. Lohusa kadın çok konuşmaz, tırnağı kesilmez, saçı taranmaz ki üzülmesin, hasta olmasın. Göbek kısmı sarkmasın, düşmesin diye karın bölgesi geniş bir bez ile bağlanır. Doğum anında kaybettiği kanı geri kazanması için su ile nişasta pişirilir, içine şeker ve tereyağı katılarak lohusa kadına içirilir. Lohusa kadına sarılmak yasaktır. Sarılma olur ise sütünün kesileceğine inanılır [H. Da., Bayburt-Maden; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.1.9. Göbek Düşmesi

Göbek bağı, anne karnında bebeğin beslenmesini sağlayan kanaldır. Doğum sonrasında bebek anne karnından alınırken bebeğin göbek bağı kesilir. Kesilen göbek bağınaın uç kısmı bağlanır ve göbeğin iyileşmesi beklenir. Göbek bölgesinin iyileşmesi ve kuruyan göbek bağı parçasının düşmesi sürecine ‘göbek düşmesi’ denir. Bebeğin göbek bölgesi sarkmasın diye göbek bağı düştükten sonra bebeğin göbeğine ‘kındır’ (emziğin üst bölümü) bağlanır. Düşen göbek bağı cami, okul duvarı dibine gömülür ki çocuk bilgili, ilim sahibi bir kişi olsun [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.1.10. Ad Koyma

Yeni doğan çocuğa kültürel ve İslami geleneklere göre isim verme sürecidir. Bebeklere genelde nene, dede, anne, baba adları konulur ki ölen kişinin adı yerden kalsın. Yaşayan dede, nene, hala, amca, dayı ve teyzelerin de ad koyma hakları vardır. Çift ad koyma âdeti yaygındır. Bebeklere genellikle dini nitelikli veya Türkçe kökenli adlar verilir [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

2.1.11. Uzun Yaşamayan Çocuklar İçin Başvurulan Çareler

Bebekleri uzun yaşamayan ve çeşitli sebeplerle bebeklerini kaybeden aileler yörede yaygın olan inanışlara göre bebeklerinin hayatta kalmasını sağlamak amacıyla birtakım yöntemlere başvururlar. Önceki çocukları yaşamayan aileler çocuklarını kaplıcalara götürürler. Kaplıca sularının çocuklara iyi geldiği düşünülür. Bazı bebeklerin bir yıla yakın sürede hiç yıkanmadığı durumlar da görülür. Bebeğin kırkı çıkana kadar eve yabancı kimse gitmez, bebek bu süre içinde kimseye gösterilmez. Yedi yıl boyunca her yıl bebek adına kurban kesilir. Yaşamayacağı düşünülen veya bayılan çocuklar bölgedeki türbelere götürülür ve adaklar adanır [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.1.12. Diş Hediği

Diş hediği, Türk geleneklerine göre bebeğin ilk dişinin çıktığı zaman yapılan törendir. Bebek altı aylık olunca damakları kaşınmaya başlar. Eline geçen her şeyi ısırır ve kemirir. Bu işaretler çocuğun diş çıkaracağı (diş yaracağı) anlamına gelir. Kısa bir süre içinde diş çıkmaya başlar. Bebeğin çıkan dişlerini ilk gören kişi bebek için başta giyim eşyası olmak üzere altın, kart (çeyrek altın), nazarlık gibi hediyeler alır ve o an çocuğun üzerinde bulunan içliği yırtar. Bebeğin annesi diş hediği pişirir. Pişirilen hedik başta çocuklar olmak üzere komşulara dağıtılır. [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.1.13. Day Durma (Yürüme)

Day durma, yürümeye yeni başlayan bebeğin desteksiz dik durabilmesidir. Bebeğin sürünmesi, bir yerlerden tutunarak ayağa kalkmaya çalışması ve ayakta dikilme isteği yakın zamanda yürüyeceğinin işaretidir. Bebeklerin ayakları üzerinde dik durma şekline yörede 'day durma' denir. Çocuğun bu durumu evde yaşayan herkes tarafından sevinçle karşılanır. Nine, dede, dayı, amca, hala, teyze, yakın komşular –gizlice de olsa- anne baba ninniler, türküler söylerler. 'daydayday oğul, dayın esgerden gelene gider day day day oğul' gibi. [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

Çocuk etrafına ve kendisine zarar vermesin diye ‘tandır’ denilen altı açık, yanları kapalı, tekerlekleri bulunan ağaçtan yapılmış bir aletin içine konulur. Çocuk bu aletin içinde dik durdukça ayak ve bacak kasları gelişir. Bu durum yakın komşular tarafından duyulunca herkes çocuğun sahibinden ‘tandır ketesi’ ister. Kete pişirilirken birinin içine altın konulur. Pişirilen keteler dağıtılır ve topluca yenilir. Kete içine saklanan altın kime çıkarsa karşılık olarak çocuğa hediyeler alır. Bu davete katılan misafirler ve çocuğun yakınları da hediyeler getirip sunarlar [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.1.14. Sütten Kesme, Nazar Alması, Saç Kesme

Çocuğun anne sütüne ihtiyacının kalmadığı ve kadının çocuğu emzirmekten dolayı gücünün azaldığı anlaşıldığında çocuk sütten kesilir. Sütten kesmek için çocuğun boynuna ağırşak bağlanır. Bunu görenler çocuğun sütten kesildiğini anlarlar, çocuğa hediyeler alırlar, çocuk sırtta gezdirilir ve çocuğa oyunlar oynatılır. Çocuğa oyuncak meme verilir. Çocuk meme emmeyi terk etsin diye anne memesinin üzerine yün bağlar veya biber sürer. Çocuk meme için ‘pis pis’ diye uyarılır. Çocuğa nazar boncuğu, leylek ayağı takılır. Nazar almaması için bebeğin alnına kara sürülür. Nazar veren kişinin elbisesinden bir parça kesilerek alınır, yakılarak çocuğa koklatılır. Çocuğun saçı daha gür gelsin diye kesilir. Berbere saçların ağırlığı kadar kâğıt para verilir. Kesilen bu ilk saçlar çocuğun ailesi tarafından saklanır [A. Sa., Bayburt-Maden].

2.2. Sünnet Adetleri

Sünnet, erkeklerde penis başını örten ve idrar çıkışını engelleyen üst derinin bir kısmının ya da tamamının kesilerek alınmasıdır. Sünnet edilmeyen erkek çocuklarında idrar yolu enfeksiyonları görülme olasılığı daha fazladır. Ayrıca İslam inancına göre erkekler mutlaka sünnet olmalıdır. Sünnet olma vakti gelen erkek çocuklar aile büyüklerinin kararı ile sünnet ettirilir. Sünnet işlemi ‘çığırıcılar-davetçiler’ tarafından davet edilen eş, dost akrabaların katılımı ile gerçekleştirilen düğün ve mevlit törenleri esnasında yapılır. Hastane gibi sağlık kuruluşlarının yaygın olmadığı zamanlarda Bayburt’ta çok sayıda seyyar sünnetçi bulunurdu. Bu seyyar sünnetçiler köy köy, mahalle mahalle gezer ve erkek çocukları sünnet ederlerdi. [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].

Sünnet düğünlerine komşu ve akrabalar davet edilir. Sünnet düğünlerinde davul-zurna çalınır, yemek verilir. Düğün sahipleri her gelenle eğlenir, düğün sizindir, derler. Sevgi, saygı ve muhabbetin yoğun olduğu sünnet düğünlerinde erkek çocuklar sünnet olup erkeklığe ilk adımlarını atarlar. Sünnet olan çocukların mürüvvetlerini de görmek

nasip olsun diye dualar edilir. Komşular ve akrabalar sünnet olan çocuğa çeşitli hediyeler getirip verirler. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

Bayburt yöresinde çocukların doğumdan hemen sonra veya bir iki yaşlarında sünnet edilmesi nadir görülür. Çocuklar çoğunlukla okul öncesi yaşlarda ve yaz aylarında sünnet ettirilir. Köylerde ise sünnet işleri çoğunlukla harman sonrasına denk getirilir. Köylerde sünnet düğünleri nadiren yapılır, genellikle sünnet sonrası mevlit okutulur. Köy odalarında köydeki komşulara ve köy dışından gelenlere yemek verilir. Sünnet düğününe katılan misafirler çocuk için hediyeler getirirler. Köylerde sünnet çocuğunun ‘kirvesi’ olmak çok önemsenir. Sünnet çocuğu kirvesinin kızını bacı, oğlunu kardeş olarak görür. Bu nedenle kirve genellikle aile içinden seçilir. Kirve sünnet olan çocuğa koyun, inek hatta tarla bile hediye edebilir. Köy odalarındaki eğlenceler sonrası köy işleri konuşulur, sohbetler edilir ve gün tamamlanır. [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

Bayburt’taki sünnet adetleri şu an Türkiye genelinde uygulanan adetler ile aynıdır ancak seksenli yıllar öncesi örf ve adetler günümüzdekilerden oldukça farklıdır. Sünnet olacak çocuğa beyaz entari giydirilir, başına kalpak veya kırmızı püsküllü fes takılırdı. Ayaklarına çarık, çapula, kundura giydirilirdi. Daha eskilerde ise çadır entari giydirilir ayakta çarık başta fes olurdu [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

2.3. Düğün Adetleri

2.3.1. Kız Bakma (Kız Beğenme)

Bayburt yöresinde günümüzde tüm ülke genelinde olduğu gibi evlilik yaşı yükselmiş olsa da 2000’li yıllara kadar kızların evlenme yaşı on sekiz civarı, erkeklerin ise yirmi iki ve sonrasıdır. Seksenli yıllar öncesinde görücü usulü evlilikler yaygındır. Görücü usulü evlilikler genellikle eş, dost, akraba tavsiyeleri üzerine yapılırdı.

Kız bakma (kız beğenme) âdetine göre bu işi genellikle evlenecek olan delikanlının annesi, anneannesi, babaannesi vb. birinci dereceden yakınları üstlenir. Kadınlar hamamı, düğün hamamları, kına gecesi, düğün, komşu ziyaretleri ve misafirlikte beğenilen veya tavsiye edilen kızların ailesine evlenecek olan erkeğin annesi, yengesi ve ağzı laf yapan, sözü geçen komşu kadınlardan oluşan bir grup tarafından kız bakma (kız beğenme) ziyaretleri yapılır. Kız tarafına damat adayını tanıtıcı methiyeler anlatılır. Beğenilen kızın evine birkaç ziyaret yapıldıktan sonra evlilik ile ilgili talepler iletilir. Kız tarafının bu taleplere bakışı olumlu ise ‘yine buyurun’, ‘yine bekleriz’ gibi memnuniyet bildiren ifadeler kullanırlar. Bu ziyaretler arasında kız ve erkek tarafları gerekli araştırmaları yaparlar. Damat adayının ahlaki özellikleri, içki-kumar gibi zararlı alışkanlıklarının olup

olmadığı araştırılır. Bunun yanında bazı aileler maddi durum ve evlenecek çiftin erkeğin ailesi ile birlikte mi yoksa ayrı mı oturacaklarına dair araştırmalar yapabilirler. [S. K1., Bayburt-Maden].

Taraflar gerekli araştırmaları yaptıktan sonra kız tarafı erkek tarafının kadınlarına ‘erkekler perşembe akşamı buyursunlar’ der. Perşembe akşamı kız evine gelen erkeklerden oluşan grubun sözcüsü lafı biraz dolaştırır ve ‘niye geldiğimizi sormayacak mısınız?’ diye söze girer. Kız tarafının sözcüsü ‘buyurun, meramınızı anlatın’ veya ‘buyurun, meramınızı anlayalım’ diyerek sözü tekrar erkek tarafına bırakır. Erkek tarafı sözcüsü ‘Allah’ın emri, peygamberin kavli ile kızınızı oğlumıza isteriz’ der. Alınan olumlu cevabın ardından herkese kahve ikram edilir. Kız ve erkek tarafları arasında kız evinin şartları görüşülür. Erkek tarafı ayrılırken ‘kesir listesinin’ gönderileceği belirtilir. Erkek tarafı muhabbet ile kız evinden ayrılır. Kız tarafı ise kendi aralarında ‘kesir listesini’ hazırlar ve erkek tarafına gönderir [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

2.3.2. Kesir Pusulası ve Söz Kesme

Kesir pusulası, kız tarafının erkek tarafından yerine getirilmesini istediği şeylerin listesidir. Damat tarafına gelen ‘kesir pusulasında’ belirtilen başta altın olmak üzere yorgan bezi, yün, mobilya takımı, vb. istekler üzerinde bazı değişiklikler yapılarak veya olduğu gibi kabul edilir. Daha sonra damat tarafının ziyaret isteği kabul edilir. [K. Ge., Bayburt-Maden].

Söz kesmek, erkek ve kız arasındaki ilişkiyi aileler nezdinde resmiyete dökmektir. Her iki ailenin kadın-erkekleri bir araya gelir. Samimi bir şekilde yapılan sohbetten sonra kahve içilir, ardından gelin adayının yakınlarından biri tarafından tepsi içinde Türk bayrağı, Kuran-ı Kerim ve silah getirilir. Tepsiyi alan gelinin babası veya abisi silahı beline takar. Kuran ve Türk bayrağı erkek tarafına hediye edilir. Bu âdetin anlamı şöyledir: silah namusu, bayrak vatanı, Kuran-ı Kerim dini temsil eder. Biz kızımızı vatansever, dindar ve namuslu bir birey olarak yetiştirdik. Kızımızın vatan sevgisinden, dini inancından ve namusundan artık sizler sorumlusunuz. Bu toplanma sırasında kahve içme gününe karar verilirken gelin hanıma ilk bahşış hediyesi de kaynana, elti, görümce, kayın birader ve damadın yakınları tarafından verilir [H. Da., Bayburt-Maden].

2.3.3. Konak-Mahalle Odaları ve Kahve İçme Töreni

Şehir yerleşim alanında bulunan mahalle odalarına köylerde köy konağı adı verilir. Bu toplanma alanları halkın maddi ve manevi desteği ile yapılır. İçinde mutfak, çay ocağı

bulunan mahalle odalarının bazılarında misafirhane de bulunur. Düğünlerde kahve içme töreni, cenazelerde ise taziyeler buralarda yapılır. [Y. De., Bayburt-Maden].

Kahve içme âdetinde gelin ve damat tarafları ‘çığırıcı’ ile yakınlarına haber gönderirler ve pusula ile davet ederler. Kız tarafı bir-iki saat öncesinden mekâna gelerek gerekli hazırlıkları yapar. Damat tarafı ise kendi bölgelerindeki mahalle odalarında toplanır. Kız tarafının kendilerine yapacağı hizmetler için verilecek bahşişleri kendi aralarında toplarlar. Daha sonra konvoy halinde kız tarafının bulunduğu mekâna gelirler. Selamlaşmalar ve kız tarafının ‘hoş geldiniz’ dileklerinden ardından erkek tarafından dünürcü başı söz alır. Sohbet ve şakalaşmaların ardından erkek tarafının niyetini açıklar. Kız tarafının sözcüsü cevaben: Allah’ın emri, peygamberin kavline uyarak ‘hayırlı olsun’ temennisinde bulunur. Tebrikler ve şakalaşmalar sonrasında kahve, lokum, çikolata ikram edilir. Kahve içme töreninin asıl amacı kız ve erkeğin nişanlandıklarını ilan etmektir. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

Kız tarafından hizmet edenlerden biri tepsi içinde bir tek kahve ve bir bardak suyu damat tarafının baş dünürçüsüne ikram eder. Kahveyi içen baş dünürcü bir teşekkür konuşması yapar ve bahşişleri verir. Kız ve erkek tarafları konuklar tarafından tebrik edilir. Yapılan hayır duaların ardından taraflar mahalle odasında ayrılırlar [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.3.4. Nişanlılık Dönemi

Nişanlılık dönemi, kızın verildiği günden itibaren başlayan ve gelin adayının baba evinden çıkarak damadın evine gideceği güne kadar geçen süreyi ifade eder. Bu süre içinde gelinin her türlü ihtiyacı damat tarafından karşılanır. Gelin adayının gezilerinin düzenlenmesi ve geline izin verilmesi sorumluluğu artık damada aittir.

Söz kesme ve kahve içilmesinin ardından gelin ve damat ilk görüşmelerini gerçekleştirirler. İlk görüşme heyecan dolu bir görüşmedir. Birkaç kişinin aracı olması ile gelin adayının yakınlarından birinin evi ayarlanır. Damat önceden almış olduğu altın, çerez, giyim eşyası gibi hediyeler ile gizlice buluşulacak eve gelir. Âdet gereği mahallenin delikanlılarına yakalanır ise gençlerin vereceği cezayı kabul eder. Bu konuda bazen nahoş olayların yaşandığı da olmuştur. Gelin ve damadın buluşması ile gelecek planları yapılır ve eğer aralarında ufak tefek sorunlar var ise bunlar çözüme kavuşturulur. Gelin adayı gelen hediyeleri ve kuruyemişleri bir gün sonra kız arkadaşları ile paylaşır. Nişanlılık dönemi içerisinde gelin ve damat belirli aralıklarla gizli görüşmeler yaparlar. Nişanlılık dönemi boyunca çoğunlukla damadın ailesi gelinin ailesini ziyaret eder ve her gelişte çeşitli hediyeler sunarlar. [Y. De., Bayburt-Maden].

Ramazan ayının on beşinci günü, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve yılbaşı günleri geline bohça sunulan dönemlerdir. Bu bohça yörede bilinen ve beyaz üzerine renkli motiflerin işlenmesiyle hazırlanan dikdörtgen bir bezdir. Bohça arasına gelin için giyim eşyası, iç çamaşırı, çeşitli altın takılar ve kuruyemiş konulur. Bohçayı getiren kişiye kız tarafı bahşiş verir. Bayram üzeri gelen bohça karşılığı damat evine bakır tepsilerde yörenin ünlü su böreği ve baklava gönderilir. Yörede Ramazan ayının on dördünü on beşine bağlayan geceye ‘on beşi’ denir. On beşi gelin ve damadın heyecan içinde buluştukları günlerden biridir. O gece damat adayı gelin için altın bilezikle birlikte gelinin arkadaşları ile eğlence düzenleyerek yiyeceği kuruyemişleri ve giyim eşyalarını hediye olarak sunar. Gelin adayı ise kendi eli ile işlediği mendil, fes ve daha eski geleneklere göre damat adayının giydiği gömleği damada hediye eder [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.3.5. İlk Hamam Geleneği

Nişanlılık döneminde veya düğünden önce gelin için hamamda düzenlenen bir düğün geleneğidir. Gelin hamamı ritüelinde gelin keselenip yıkanır, yemekler yenir ve eğlence düzenlenir. Bu dönem içerisinde gelinin hamama gidişi damadın ailesinin izni ve refakati ile gerçekleşir. Hamama giden geline erkek tarafından birkaç kadın da eşlik eder. Nişanlı kızın hamama gelişi, hamamda yıkanışı ve tekrar evine dönüşü erkek tarafının refakatinde gerçekleşir. [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].

Nişanlı kız hamama gelmeden damadın ailesi tarafından hamamın dinlenme yerine hamam halısı açılır. Gelinin hamamda kullanacağı havlu, peştamal, el dokuması lif (kese) hazır tutulur. Mevsim yaz ise taze meyvelerden oluşan bir sepet hamama getirilir. Nişanlı kızın yanında gelenler ile o gün hamamda bulunanlara ikram edilir. Hamamın en geniş kurnası kiralanır. Nişanlı kızın arkadaşları veya erkek tarafından genç kızlar yıkarlar. Yıkama sırasında hamamda yöresel türküler söylenir. Bu türküler eşliğinde yöresel barlar oynanır. Yıkama işi bitip dinlenme alanına gelindiğinde nişanlı kız ve arkadaşları hamamda bulunan erkek tarafı ve diğer kadınlara ‘sıhhatler olsun’ derler ve el öperler. Erkek tarafı kadınları nişanlı kıza bir miktar para veya yanlarında getirdikleri çeşitli giyim eşyalarını hediye olarak verirler. [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

Hamamda bulunan erkek tarafının yakınları nişanlı kızın erkek tarafından birkaç kadın refakatinde evine gönderirler. Hamam giderlerini ödeyip kendileri de evlerine giderler. Nişanlılık döneminde kız hamama, düğüne veya şehir dışına gitmek isterse âdetler gereğince ve nezaket icabı erkek tarafına haber vererek izin alır çünkü nişanlılık

döneminde artık nişanlı kız karşı tarafın gelini olarak görülür. [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.3.6. On Beşlik, Bayramlık ve Yılbaşı Hediyeleri

Nişanlılık döneminin uzun sürmesi nişanlı genç erkeğin ailesi için ek giderlerin artması demektir. Nişanlılık dönemi içine rast gelen Ramazan ayının on dördünü on beşine bağlayan geceye ‘on beşi’ denir. On beşinde nişanlı kıza erkek tarafından ‘on beşi selesi’ gönderilir. Bu sele içerisinde çeşitli giyim eşyaları, ayakkabı, iç çamaşırı yanı sıra çeşitli altın takılar bulunur. Gelinlik kızın arkadaşları ile toplanıp yemesi için de seleye kuruyemiş ve çikolata konulur. Gelin adayının arkadaşlarının en çok merak ettiği şey sele içerisinde nelerin bulunduğudır. Arkadaşlar ile bir araya gelindiğinde gelen selenin içeriğine bakılır, hediyeler incelenir, yiyecekler yenilir. Nişanlı kızın nişanlısı ile buluşması organize edilir. [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

Bu hediyeleşme günü nişanlı genç erkeğin tarafından olan kadınlar hediyeleri ile birlikte grup halinde kız evine gelirler. Yöresel türküler söylenir, hikâyeler anlatılır, çeşitli eğlenceler yapılır. Bu eğlenceler sahur vaktine kadar devam eder. Sahur yapıldıktan sonra erkek tarafından gelenler evlerine dönerler. Bu gelenek Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve yılbaşında da aynı şekilde devam eder. Sele de bulunan malzemelere ek olarak aile bireyleri de çeşitli hediyeler gönderirler. Maddi ağırlığı olan bu gelenek, gidiş-gelişler ve hediyeleşmeler ile aileler arasında sıcak bir iklimin oluşmasını kolaylaştırır ve tarafları birbirine ısındırır [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

2.3.7. Çeyiz Dizme

Nişanlı kız için çocukluğundan itibaren hazırlanan ve çeyiz sandığında biriktirilen el emeği ürünler, ehram ve kilim tezgâhlarında yün ipliklerden dokutulan kilim, seccade, sergen ve çeşitli ehramlardan oluşan eşyalara çeyiz denir. Çeyiz dizme geleneği yerine getirilirken nişanlı kızın arkadaşları, hısımlar, akraba ve bu işlerde becerikli olan komşu kadınlardan yardım istenir. Çeyiz malzemelerinden yıkanması gerekenler özenle yıkanır, ütülenir ve katlanır. Kız tarafı bu işler ile uğraşırken erkek tarafı gelin kızın baba evini sık sık ziyaret eder. Eksik olan işler tamamlanır. Çeyiz dizme, nişan, gelin hamamı, kına gecesi ve düğün günleri kararlaştırılır. Nişan, kına gecesi, gelin hamamı, düğün günlerinin belli olması ile nişanlı kızın bebekliğinden başlayıp evlenmesine kısa bir süre kalıncaya kadar hazırlanan çeyiz malzemeleri ‘çeyiz bakma’ geleneğinin yerine getirilerek sergilenmesi için hazırlanır. [A. Sa., Bayburt-Maden].

Çeyiz dizme, düğün işlerinde maharetli kız ve gelinler eşliğinde yapılır. Çeyizler daha önce belirlenen yerlere dizilir ve sanat eserleri gibi sergilenirler. Çeyiz dizmenin bitimine yakın ‘çığırıcı’ denilen kadınlar tarafından hısım, akraba, komşu ve arkadaş çevrelerinden olan kadınlar çağırılır, davet edilir. Çeyiz sergileme günü çağırılanlar gelir, çeyiz malzemelerine bakarlar. Bu bakma sırasında kızın çeyizinde noksan var ise tespit edilir. Eksik olduğu tespit edilen çeyizlik malzemeler getirilerek gelin kıza verilir. Gelin kızın yakın akrabaları tarafından getirilen ve ‘saçı’ denilen mutfak eşyaları da sergiye eklenir. Mutfak ve ev eşyalarından noksan kalır ise birkaç kişi birleşerek bu noksanları tamamlar. Çeyiz malzemelerinin diziminde yardımlaşma geleneklerinin en güzel örneklerinden biri de yetim veya fakir kız çocuklarının eksiklerinin imece usulü tamam edilmesidir. Yörede komşuluk ve dostluk ilişkileri; düğün, cenaze, hastalık, kaza gibi durumlarda zirveye çıkar [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.3.8. Çeyiz Yazma

Çeyiz açma ve sergileme işlemi bittikten sonra erkek ve kız taraflarından gelenler ile mahalle-köy imamı, muhtarı hatta öğretmeni ile birlikte ‘çeyiz yazma’ işlemine geçilir. Sergilenen çeyiz malzemelerine tek tek değer biçilerek iki suret olacak şekilde liste hazırlanır. Yazılan malzemelerden çeyiz sandığı içine konulacak malzemeler öncelikli olarak sandığa yerleştirilir. Çeyiz sandığı götürüleceği zaman ev halkından veya yakın akrabadan bir çocuk sandığın üzerine oturur ve bahşiş bekler. Erkek tarafından bir kişi gelenek olan bahşişi sandığın üzerine oturan çocuğa verir. [Y. De., Bayburt-Maden].

Dünürücü olarak gelin almaya gelecek olanlar ve nişanda takı takanlara dağıtılacak olan ehram, namazlık, çamaşır, başörtüsü gibi malzemelerden oluşan bohçalar hazırlanarak erkek tarafına teslim edilir. İki suret olarak hazırlanan listeler erkek ve kız tarafı ile malzemelerin değerlerini tespit eden ayrıca liste toplamını çıkaran muhtar tarafından imzalanır. İmzalanan bu listeler birer suret olarak iki tarafa teslim edilir. Damadın ailesi tarafından teslim alınan ve bir araca yüklenen malzemeler gelin kızın ailesi tarafından görevlendirilen kadınlar ve erkek tarafı eşliğinde evlenecek gençlerin evlerine götürülür. Eve taşınan malzemeler erkek ve kız tarafınca istenilen ve düşünülen şekilde yerlerine yerleştirilir. Yerleştirme işlemi tamamlanınca kız tarafından gelenler ile erkek tarafının kadınlarına yemek verilir, dua edilir. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

2.3.9. Dini Nikâh Kıyma

Kahve içme töreninden sonra eğer dini nikâh yapılmamış ise dini nikâh kıyma kız ve erkek taraflarının çok yakınları arasında ‘şerbet içme’, ‘nikâh kıyma’ adı altında

yapılır. Erkek tarafı ığırcı veya davetiye usulü ile tespit edilen bir ev ya da mahalle odasında, köylerde ise köy konaklarında nikâh töreninden otuz-kırk dakika önce toplanırlar. Gelen akraba, dost ve komşular arasından bir kişi vekil bir kişi ise sözcü seçilir. Kız tarafını bu sözcü ve vekil temsil eder. Mahalle odası veya köy konağında toplanan kız tarafı erkek tarafının gelmesini beklerler. Erkek tarafının göndermiş olduğu lokum ve çikolatalardan oluşan ikramlıkları hazırlarlar, gelen misafirleri ‘hoş geldiniz’ diyerek karşırlar. Erkek tarafı toplandıkları odada kendi aralarında bir şahit, bir de sözcü seçerler. Nikâh şahitliğini yapacak kişi evlenecek erkek ile görüşür ve vekâlet yetkisini alır. Yetki alınması sonrası kız tarafının bulunduğu yere doğru hareket ederler. Kız tarafının oturduğu odaya geldiklerinde giriş kapısında kız tarafından birkaç erkek tarafından karşılanırlar. Odaya girdiklerinde selamlaşma ve merhabalaşmalar sonrası şakalaşma ve koyu sohbet bir müddet devam eder. Kız tarafının sözcüsü odada oturan misafirlere ve erkek tarafından gelenlere ‘Hayırdır, bu ziyaretinizin sebebini öğrenebilir miyiz?’ diye sorar. Erkek tarafı temsilcisi ‘... efendi mahdumu (oğlu) ... ye ... efendi kerimesini (kızını) Allah’ın emri peygamberin kavli ile isteriz’ diye konuşmaya başlar. Kız tarafı temsilcisi ‘Gençler birbirlerini istemişler, aileler de uygun görmüş. Bize de Allah hayırlı etsin demek düşer’ diye cevap verir. Erkek tarafı temsilcisi dini nikâh talebini iletir. Talebin uygun görölmesi ile kız ve erkek tarafına vekâlet eden iki kişi ve nikâhı kıyacak kişi beraberce evlenecek kız ile görüşmeye giderler. Kızı karşılarına alan vekiller ona konuyu açarlar, gönlü ve izni olup olmadığını sorarlar. Olumlu cevap alınması ile birbirlerini şahit tutarak oturma odasına geri dönerler. [K. Ge., Bayburt-merkez].

Ayrı bir yerde veya cemaat huzurunda dini nikâhı kıymak için bir seccadeyi yere sererek etrafında toplanırlar. Nikâhı kıyacak kişi erkek tarafının talebini kız tarafının vekiline ‘... kerimesini (kızını) ... mahdumuna (oğluna) Allah’ın emri, peygamberimizin kavli ile verdin mi?’ diye üç defa sorar. Kız tarafı vekili de bu soruya üç defa ‘verdim’, diye cevap verir. Nikâhı kıyan kişi bu kez erkek tarafı vekiline dönerek ‘... kerimesini (kızını) ... mahdumuna (oğluna) aldın mı?’ diye üç defa sorar. Üç defa ‘aldım’ cevabını aldıktan sonra cemaate dönerek ‘sizler de şahit olunuz’ diyerek nikâh duasını okur, ‘hayırlı olsun’ diyerek nikâhı bitirir. Her iki tarafın temsilcilerine çikolata, lokum dağıtılır, her iki taraf birbirlerini tebrik ederler. Tebrikleşmeler ile tören sona erer. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü; N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

2.3.10. Gün Kesme, Kına Gecesi (Dini Nikâhtan Sonra)

Gün kesme kız ve erkek taraflarının anlaşarak düğün gününü belirlemeleri geleneğidir. Dini nikâhın kıyılması ve çeyiz açma geleneğinin yerine getirilmesi düğüne az bir zaman kaldığını gösterir. Gelin ve damat tarafı düğün için son hazırlıkları yaparken her iki tarafın akraba ve yakınları da koşuşturma içindedirler. Yörede yetim olan damat ve gelin adaylarına daha çok ilgi gösterilir. Bu dönemde yöre halkı arasında yardımlaşma artarak devam eder. Mahalleli, köylüler yardım konusunda adeta yarış halindedirler. Bu da yörede yetim, öksüz, garibanlara yardımcı olmanın önemini; komşuluk ve akraba ilişkilerinin güzelliğini gösterir. Gelin ve damat tarafları kına gecesi ve düğün gününü anlaşarak kararlaştırırlar. Kararlaştırma sonrası her iki tarafın kadınları ‘baş yengeler aracılığı ile sorun olan hususları giderirler. Gelin hamamı, kına gecesi ve çeyiz götürme günleri kararlaştırılır [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.3.11. Gelin Hamamı, Kına Gecesi, Sağdıç Gecesi

Gelin hamamı geleneği, düğünden önce gelin için hamamda düzenlenen eğlencedir. Çok eski bir gelenek olan gelin hamamında müzik ve ikramlarla stres atılır, düğün öncesi son ritüeller yerine getirilir. Çeyize bakmaya gelen kadın ve kızlar düğünden genellikle iki gün önce yapılacak olan gelin hamamına çağırılırlar. Hamam günü gelmeden önce erkek tarafı hamamın tüm giderlerini karşılar. Hamam yerine kuru ve yaş yemişler, içecekler gönderilir. Hamamdan gelindikten sonraki gün veya bir gün sonra kına gecesi için kadın ve kızlar bir araya gelirler.

Kına gecesi, düğünden bir gün önce düzenlenen ve sadece kadınların katıldığı sazlı sözlü eğlencedir. Gelin adayı tarafında yapılan kına gecesinde kızlar davul-zurna eşliğinde yörenin halk oyunlarını oynarlar. Yöre türküleri ve maniler söylenir. Orta oyunları oynanır. Damat tarafından gelen baş yengeye ve diğer misafirlere çeşitli şakalar yapılır. Bu şakalardan bazıları oturduğu şilteye ve yattığı döşeğe kuyruk bağlamalar, seyirlik oyunlarda sürekli ceza verip kuruyemiş ve çikolata aldirmalar gibi eğlendirici oyunlardır. Kına gecesi bu şekilde sabaha kadar sürer. [K. Ge., Bayburt-merkez].

Sağdıç gecesi, damadın baş ve yan sağdıçlarından biri veya her ikisinin organize etmesi ve giderlerini karşılaması ile yaz aylarında bahçelik alanlarda, kış aylarında ise kapalı alanlarda yapılan eğlencedir. Çoğunluğu içkili olan sağdıç geceleri (eğlenceleri) genellikle mahalle odalarında veya köy konaklarında tertip edilir. Yöresel seyirlik oyunlar, halk oyunları (bar) oynanır, türküler söylenir. Damat kaçırma, seyirlik oyunlardaki cezalar, kızmalar, şakalaşmalar neticesinde sabah olur. Damat ve sağdıçların daveti ile hamama gidilir. Eğlence hamamda da devam eder. Hamam çıkışı yan sağdıçın

daveti ile sabah kahvaltısına gidilir. Şaka, kızdırma ve çeşitli oyunlar burada da devam eder. Damat tıraşı, damadın giydirilmesi ve yapılacak gezi neticesinde düğüne hazırlanılmış olur [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

2.3.12. Baş Sağdıç, Yan Sağdıç

Bayburt yöresinde nişanlılık dönemi, düğün öncesi ve sonrası geleneklerinden olan ‘baş sağdıç’ ve ‘yan sağdıçlık’ oldukça önemsenir. Baş sağdıç, damadın en yakın arkadaşısıdır. Akraba veya komşu gençlerin arasından çoğunlukla evli olanlardan seçilir. Maddi ve manevi sorumluluğu ağırdır. Nişan, nikâh, sağdıç gecesi, sağdıç hamamı, damat tıraşı ve diğer düğün geleneklerinde tüm sorumluluk ona aittir. Sağdıç gecesi ile başlayan eğlenceler ile düğün bitimine kadar olan sürede damadı kaçırma, saklama, cezalandırma, misafir ağırlama gibi adetlerin sorumluluğu baş sağdıca aittir. Yan sağdıç, evli veya bekâr gençler arasından seçilir. Baş sağdıçın sorumluluklarına ortak olur. Damat hamamı, damat tıraşı, sabah kahvaltısı gibi adetlerde önemli rol üstlenir. Damadın bir yanında baş sağdıç, diğer yanında yan sağdıç bulunur. Damat ve sağdıçlar arasındaki dostluk, sevgi, saygı ve muhabbet ölene kadar devam eder [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

2.3.13. Dünürçülük (Düvürçülük) Geleneği

Düğün günü erkek tarafından gelin almak için kız evine giden erkek tarafının aile fertleri ve komşulardan oluşan heyete dünürçü denir. Bayburt yöresindeki dünürçülük geleneği birçok yöreden farklıdır ve yöredeki adetlerin çoğu Orta Asya Türk devletlerinden kalma adetlerdir. Kız ve erkek tarafları aynı mahallede toplanırlar. Mahalle veya köy odasındaki sohbet ve şakalaşmalar, lokum ve çikolata ikramları eşliğinde bir süre devam eder. Sonrasında erkek tarafınca baba evinden alınan gelin adetler gereğince bahşiş geleneklerinin yerine getirilmesi sonucunda dualarla evden çıkarılır. Bu esnada davul ve zurna ‘gelin çıkarma’ havası çalarlar. Kız tarafının gözyaşları, erkek tarafının gülücükleri eşliğinde dünürçü konvoyu yola çıkar. [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].

Şehir merkezinden köye veya köyden köye gelin almaya gidilirken gelenek biraz farklılaşır. Damat tarafı dünürçü gidenlere ikram edilmek üzere su böreği, Bayburt tava, kavurma gibi yemekleri yanı sıra süt böreği, baklava gibi tatlılar hazırlar. Düğün yaz aylarında ise yeşil alanlara konulan masalarda, kış aylarında ise salonu geniş olan evlerde düğün yemeği yenilir. Gelin alınacak köyde kız tarafı, gelecek olan dünürçüler için geniş bir mekân ya da köy konağını hazır eder. Dünürçüler geldiğinde karşılama yapılır ve içeriye davet edilirler. Yöreye özgü şerbetler, lokum ve çikolata köy gençleri veya delikanlı başı tarafından misafirlere ikram edilir. Delikanlı başı düğünlerde gençleri

derleyip toplayan ve yanlış davranışlar sergilemelerini engelleyen düğün kâhyasıdır. Bu ikramlar karşılığında dünürçülerin yolculuk sırasında kendi aralarında topladıkları para bahşiş olarak verilir. İkrâm ve sohbet sonrasında hayırlı olsun dilekleri ile gelin baba evinden alınarak gelin arabası olarak hazırlanan araca bindirilir. [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

Köy çıkışında delikanlı başı tarafından kurulan masada ikram edilenler yenilip içildikten sonra toplanan paralardan belirli bir miktar bahşiş olarak verilir. Geçilen her köy ve mahallede yola yatırılan canlı hayvan, yola çekilen urgan ve dizilen taşları aşmak için zarf içinde belirlenen ücret bahşiş olarak verilir. Konvoyda bulunan ve yol boyunca çalan davul zurna, dünürçülerden koparak damat evine önceden gelir. Konvoyun yaklaşması ile dünürçüler yöresel halk oyunları eşliğinde karşılanır. Damat tarafını temsil eden ‘baş yengeler’ eşliğinde gelin arabasından inen gelin, evine doğru yönelir. Evin kapısından içeri gireceği anda gelinin başından aşağıya buğday, pirinç, tuz, gibi maddeler serpilirken damat, sağdıçlar ve diğer arkadaşları kapı girişi üzerindeki toprak damdan fındık, fıstık, ceviz karışımını gelin hanımın başına gelecek şekilde serperler. Gelinin içeri girmesi ile uzaktan gelen dünürçülere yemek ikram edilir. Davul zurna eşliğinde bar oynanır. Hayırlı olsun dileklerini sunan dünürçüler mekândan ayrılırlar [Y. De., Bayburt-Maden].

2.4. Ölüm Adetleri

Ölüm yaşamın sona ermesi hâlidir. Bayburt’ta mahalle veya köylerde vuku bulan ölüm hadisesi ilk önce yakın komşulara, muhtara ve imama haber verilir. Haberi alanlar bu acı haberi ölen kişinin yakınlarına münasip bir şekilde ulaştırırlar. Ölüm olayı akşamdan gerçekleşmiş ise ve ölen kadın ise vefatın olduğu yere kadınlar, erkek ise erkeğin ölüsünün olduğu yere erkekler toplanırlar. Sabah ezanı sonrasında sala verilir. Her iki yerde de sürekli Kuran-ı Kerim okunur, dualar edilir. Komşulardan birkaçı ile muhtar mezar yerini tespit eder, mezarı hazırlatır.

Ölen kişinin elbiseleri çıkarılır, bir battaniyenin üzerine uzatılarak üzerine nevresim, çarşaf gibi örtüler atılır. Çenesi ve ayaklarının başparmakları bağlanır. Ölen kişi kadın ise kadınlar tarafından yıkanan ölünün eline kına yakılır. Mezarda böceklerin girmesini engellemek için ağız, burun gibi delikler pamuk ile kapatılır. İki bacak arasına (avret yeri) bolca pamuk konulur. (ahrette uyandığı zaman avret yerleri görünmesin diye bir inanış vardır.) zezem suyu ile ıslatılan çit (yazma) başına bağlanır ve kıyamet gömleği (kefen) giydirilir. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

Cenaze defin işini mahalle-köy muhtarı, ihtiyar heyeti, imam ve cenaze yakınlarından birkaç kişi birlikte organize ederler. Mezar kazma, kefen alma, cenazenin nakli ve yıkanması gibi işleri hallederler ve giderleri karşılarlar. Cenaze evinde taziye oturması bittiğinde cenaze sahipleri muhtara uğrar, teşekkür ederler, giderlerin tümünün ödemesini yaparak helalleşirler. Ölen kişi kadın veya erkek olsun tabut içerisinde yaşadığı evin önüne getirilir ve helallik alma denilen âdet yerine getirilir, dualar yapılır. Daha sonra tabut cenaze namazının kılınacağı camiye kadar omuzlarda taşınır. Cenazeyi omuzlarda taşıyan kişilerin yorulmaması, komşuluk, akrabalık, arkadaşlık görevlerinin yerine getirilmesi için tabutu taşıyan kişiler sıklıkla değişirler. Tabuta omuz veren herkes besmele çeker. Bu şekilde cenaze camiye kadar taşınır. Cenaze namazı mecburi haller dışında vakit namazlarının ardından kılınır. Kılınan namazdan sonra cenaze mahalle veya köy mezarlığındaki daha önce vefat eden aile bireylerinin mezarlarının bulunduğu kısma götürülür. Cenaze defnedilip dini vecibeler yerine getirildikten sonra cemaat mezarlıktan ayrılır. İmam görevini yaptıktan sonra mezar üzerine bolca su dökülür. Cemaatten bir kişi tarafından mezarlık yakınlarında bulunan çocuklara fındık, fıstık dağıtılır bazen de harçlık verilir. Akşam ezanı yaklaşınca mezar üzerinde bolca ateş yakılır. Mezar üzerinde ateş yakılmasının sebebi kurt, kuş vb. gibi yabani hayvanların mezarı kazıp cenazeyi çıkarmalarını önlemektir. [Y. De., Bayburt-Maden].

Mezarlıktan dönen cemaat eskiden komşulardan birinin evini açması ile orada toplanırdı. Günümüzde ise mahalle ve köy odalarında toplanılır. Taziyeler burada kabul edilir. Cenaze sahibi acılı aileye sabah, öğlen, akşam olmak üzere üç öğün eğer Ramazan ayı ise sahur ve iftar olmak üzere iki öğün yemek verilir. Ölü yemeği geleneği Türk tarihi boyunca var olan ve yörede günümüzde de devam eden bir gelenektir. Komşulardan birinin itiraz etmesi ve yemek vermeye yanaşmaması durumunda 'Bu kara devedir, yarın senin de kapına gelecek' denilerek o kişi kara listeye alınır. Yemek verme geleneği günümüzde mahalle ve köy odalarında muhtarlıklar tarafından gerçekleştirilir. Daha eski dönemlerde yemek verme işleminin köy ve mahalledeki haneler tarafından gerçekleştirildiği zamanlarda bu işleri muhtarlar organize ederlerdi. Muhtarlar bu organizasyon sırasında ailelerin ekonomik durumlarını göz önünde bulundurlardı. Fakir ve dar gelirli aileler bu gelenekten muaf tutulurdu. Muhtarlar organizasyonu yapıp listeyi oluşturduktan sonra taksimat listesinde bulunan aile reislerine bu liste pusula ile ulaştırılırdı. Önceki dönemlerde bu yemek verme işi bazı aileler için aşırı masraflı olurdu. Yemek veren ailelerin maddi durumları arasındaki farklılıklar yemek verilirken bazı olumsuzlukların yaşanmasına sebep olurdu. Günümüzde bu tür olumsuzlukların yaşanmasını önlemek için yeni bir düzen kuruldu. Mahalleli veya köylüler giderlerin

karşılabilmesi için mahalle ya da köy adına kurulan derneğe yıllık aidat öderler. Maddi durumu iyi olan vatandaşlar derneğe bağış yaparlar veya mutfak araç gereçleri alırlar. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

Son dönemlerde belediyelerin cenaze evinde cemaate verilen yemeğin giderlerini karşıladığı da görülmüştür. Genel olarak yöre âdetlerine ters olan bu durum komşuluk ilişkilerini zayıflatmakta ancak muhtarlık ve derneklerin yükünü hafifletmektedir. Ayrıca mahalle ve köy mezarlıklarının düzenlenmesi ve ağaçlandırma işleri yöre belediyelerinin katkıları ile yapılır. Bazı hayırsever vatandaşlar ise bu giderlerin karşılanmasını bireysel olarak üstlenebilirler [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü]

2.4.1. Ölüm ve Ölü İle İlgili Bazı Halk İnanışları

Yörede ölüm ve ölü ile ilgili inanılan ve geçmişten günümüze değin ulaşan ölü için Kuran-ı Kerim okumak, kabir ziyareti yapmak, dua etmek gibi bazı ritüeller vardır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Hasta ahreti görür de ölümü ister diye yer yatağında yatırılmaz.

İnanışa göre can verecek kişi ateşler içinde yanar ve su istermiş. Şeytan da bunu bildiği için içi irin dolu bir maşrapa ile gelir: ‘ver imanını, su vereyim’ dermiş. Bu nedenle can vermek üzere olan kişiye zezem suyu verilir ki susuzluğunu gidersin.

Mezarlar süslü yapılmaz.

Bir yıldan önce mezar kaldırılmaz.

Mezarlık ziyaretleri sırasında mezar çiğnenmez. Mezarları çiğnemek, hamile kadınların karnına basmak gibi kabul edilir.

Mezarlık cuma salâsından önce ziyaret edilirse mezarda yatan kişinin kendi çocuğunu göreceğine inanılır.

Ölen bir kişinin rüyada ‘gel’ diye çağırması rüyayı gören kişinin öleceğine işarettir.

Sokak köpeklerinin sabahın erken saatlerinde acı acı uluması birini öleceğini işaret eder.

Ölen kişi rüyada görülürse onun ruhu için hayır yapılması gerektiğine inanılır.

Ölen kişi kadın ise kadınlar ağıt yakarlar.

Taziye evinde verilen yemek, çay ve ikramların aynısı ölünün çıktığı evdeki kadınlara da yapılır. Bu yemek verme işinde yarışan, hayır hasenatı seven çok kişi vardır.

Ölen kişiyi rüyada üzgün görmek; hanede yaşanan sürtüşmelerin, huzursuzlukların ona ayan(malum) olduğuna ve bu durumdan dolayı ölen kişinin üzgün olduğuna işaret eder.

Yörede mezarlara çul, çaput bağlanmaz.

Mezarlıklara çiçek, ağaç dikilir ama resim ve süs yapılmaz.

Abartılı, şatafatlı mezarların yapılması hoş karşılanmaz.

Bayramlarda özellikle bayramdan önceki gün olan ‘arife günü’ mezarlar ziyaret edilir.

Ölen kişinin hayrı için fakirlere yiyecek, giyecek yardımı yapılır.

Otuz yıl geçmeden mezar üstüne mezar kazılmaz.

Bir şeylerden korkulduğu takdirde en güvenli yerin mezarlık olduğuna inanılır.

Mecburiyet olmadıkça akşam ezanından sonra defin işlemi gerçekleştirilmez.

Ölen kişinin mümkün olan en kısa sürede defnedilmesinin doğru olduğuna inanılır.

Ölen kişinin elbiselerinin yakınlarına verilmesi doğru bulunmaz.

Ölen kişinin kırkı çıkmadan borçlarının verilmesi gerektiğine inanılır.

Ölen kişinin kırkı dolduğunda mevlit okutulur.

Altmış ikinci gün etlerin kemikten ayrılmasının tamamlandığına inanılır, Kuran-ı kerim okutulur.

Mezarlıklara kavak ağacı dikmenin doğru olmadığına inanılır [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü; A. Sa., Bayburt-Maden].

2.5. Askerlik Âdetleri

Askere gidecek gençler için asker düğünü yapılır, eğlenceler düzenlenir. Bu eğlencelerde gençler bir araya gelerek çeşitli oyunlar oynarlar, şakalaşırlar, askere gidecek olan gençlere moral verirler. Askere gidecek olan gençlerin eline kına yakılır. Komşular, eş-dost ve akrabalar askere gidecek gence maddi güçleri ölçüsünde harçlık verirler. Gençler annelerinin ve aile fertlerinin gururdan, mutluluktan döktükleri gözyaşları ve edilen dualar eşliğinde birliklerine yolcu edilirler.

Asker olan genç izne geldiğinde komşu, eş-dost ve akrabalar sevinir, izin dönüşünde asker olan gence yine harçlık vererek hayır dualarla birliğine uğurlarlar. Aileler askerdeki evlatlarının yolunu gözler, terhis olacağı tarihe kadar bir bir günleri sayarlar. Askerin terhis olup sivil hayata dönüşü sonrası komşular askerden dönen gencin aile evine ‘gözün aydın’ ziyaretinde bulunurlardı. Ziyarete gelen komşular: ‘Eh oğlan da askerden geldi, evlenmeyi hak etti artık’, ‘Falancanın güzel, edepli bir kızı var’, ‘Babasının yükünü sırtından alır artık’ gibi cümleleri sıklıkla kurarlardı. Kız istemeye gidildiğinde ise baba, dede, amca, dayı karşı tarafın ‘Askerliğini yaptı mı?’ sorusuna göğüslerini gere gere ‘evet’ cevabını verirler [C. Tu., Bayburt-Yaylapınar köyü].

Bayburt yöresinde özellikle seksenli yıllardan önce askerlik yapmayanlara veya herhangi bir nedenle askerlikten kaçanlara hoş bakılmaz, bu durum hoş karşılanmazdı.

Askerliğini yapmayan erkeğe kız verilmez, çalıştırılmak için işe dahi alınmazdı. Genç erkek sevdiği kız ile evlenmek istediğinde ‘Git askerliğini yap da evlenmeyi hak et’ denirdi. O dönemlerde köy ve mahalle odalarında gençlerin bir araya geldikleri toplantılarda askerlik anıları anlatılırken askerlik yapmayanların yüzü kızarır, asker kaçağı olanlar ise topluluğu terk ederlerdi [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.6. Ramazan Âdetleri

2.6.1. Diş Hakkı

Bayburt yöresinde –şimdilerde tam olarak aynı şekilde olmasa da- 2000’li yıllardan önce akrabalık, komşuluk, dostluk ilişkileri çok güçlüdür. Siyasi görüş farklılığı, sosyal statü, maddi durum insan ilişkilerinde etkisi olmayan değişkenlerdi. Yöre halkı iyi ve kötü günlerde kenetlenir, birbirine destek olurdu. O dönemlerde yörede görülen geleneklerden biri de ‘diş hakkı’ geleneğidir. [K. Ge., Bayburt-merkez].

Ramazana aylarında akraba, komşu, eş-dost tam iftar saatinde habersiz olarak iftar yapmak için birbirlerinin evine misafir olarak giderlerdi. Bu şekilde habersiz gidilmesinin sebebi evine misafir olunan ailenin iftarda ne yiyip içtiğini kontrol etmektir. Eğer misafiriğe gidilen ailenin iftar sofrası yetersiz ve eksik görülürse gereği yapılırdı. Ayrıca Ramazan’da iftar saati yaklaştığında gidecek yeri olmayan yolcu ve tanrı misafirleri içeri girebilsin diye evlerin kilitli ahşap veya tokmaklı kapıları ardına kadar açık bırakılırdı. Hatta evin erkek çocuğu kapı eşiğine oturtulur, gelebilecek misafirleri içeriye buyur ederdi. İftara gelen akraba, eş-dost, misafir ile o gün ne pişmiş ise yenilir; yemek sonrası dualar edilirdi. Gelen misafir güler yüzle yolcu edilir, eğer ihtiyaç sahibi biri ise bir paket veya torba içerisinde yiyecek malzemesi ya da bir miktar para uygun şekilde verilirdi. Bu hediyeleşmeye de ‘diş hakkı’ denilirdi.

Diş hakkı geleneğinin anlamı şöyledir: Bize misafir oldun, sunduğumuz nimetleri memnuniyetle yedin. Senin sayende evimize on nasip geldi; birini yedin, dokuzunu bize bıraktın. Bir nasibi yerken çektiğin zahmeti helal etmen için sana bir hediye vermek zorundayız. Bu düşünce ve niyetle gelen misafire ‘diş hakkı’ hediyesi verilirdi [K. Ge., Bayburt-merkez; M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

2.6.2. İftariyelik-İftarlık

İftariyelik ramazanda iftar açmak için ilk ağızdan yenilecek ve içilecek şeylerin tümüne denir. Oruçlu iken şehrin belirli yerlerinde gezen arkadaş, eş-dostlar iftar zamanı yaklaştığında şehirdeki dükkânlardan kendileri için aldıkları pastırma, pide, tatlı gibi

şeylerden arkadaşlarına da alırlar. Yetimler, maddi durumu iyi olmayanlar, yol üzerindeki komşu veya akrabalar için alınan iftariyelikler geçerken dağıtılır. Arkadaşlar, dostlar ‘Hadi bakalım, bugün de iftarlıklar senden’ gibi şakalaşmalar ile birbirlerine iftarlıklar alırlar. İftarlık geleneğinin manevi sırrı ve amacı var olanın yok olanla paylaşmasını sağlamaktır [Y. De., Bayburt-Maden].

2.6.3. Yardımlaşma

Ramazan ayına yaklaşıldığı günlerde yöre halkından durumu iyi olanlar en yakın hısımlarına, akrabalara, komşularına ve arkadaşlarından başlayarak yetimlerin, hasta olanların, maddi durumu yetersiz olanların yiyecek, içecek, yakacak gibi ihtiyaçlarını karşılarlar. Ayrıca bir miktar da nakdi yardım yapılır. İhtiyaç sahibi kişiler eziklik hissetmesinler diye yardımlar mümkün olduğu kadar gizli yapılır. Genelde gece yarısı evlerin kapılarına bırakılır ya da birileri aracılığı ile gönderilir. Yardım yapamayacak durumda olanlar ise evlerinde pişen yemeklerden kokusu gider de nefisleri çeker diye paylaşma niyeti ile komşularına gönderirler. Bayram yaklaştığında kendi çocuklarına aldıkları bayramlık giyim eşyalarından ihtiyaçlı ailelerin çocuklarına da alırlar. [A. Sa., Bayburt-Maden].

Yokluluğun, yoksulluğun ne demek olduğunu bilen yaşlılar evlerine aldıkları yiyecekleri açıktan veya filede değil kapalı torbalar içinde evlerine götürürler. Açıktan götürülenlere ise kızar ve nasihat ederler. Bunun sebebi belki aldıkları erzak ve gıda maddelerinden alamayacak durumda olanlar vardır da utanıp da söyleyemezler diye düşünülmesidir [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

2.6.4. On Beşi Geleneği

Bayburt’ta Ramazan ayının on dördünü on beşine bağlayan geceye ‘on beşi’ denir. Tıpkı Ramazan ve Kurban bayramlarında olduğu gibi çocuklar mahallede kapı kapı dolaşarak kuruyemiş ve şeker toplarlar. İftardan hemen sonra sokakları dolaşmaya başlayan çocuklar, büyükler teravih namazından çıkana kadar kuruyemiş ve şeker toplamaya devam ederler. Çocuklara dağıtılmak üzere önceden hazırlanan fındık, fıstık, üvez, kuru dut, elma kurusu, kuru üzüm, içde, dökme şeker, çikolata vb. yiyecekler on beşi akşamı kapıları çalan çocukların torbalarına konulur. Çocuklar on beşi yiyeceklerini toplarken evlerin kapısını çaldıklarında aşağıdakiler gibi maniler de söylerler.

Bahar ayı tez geçer
Kız pınardan su içer
Kanun böyle kurulmuş

Ana kızından geçer

Karanfil ekdim taşa
Bitmedi kaldı kışa
Gitme nazlı yarım
Ben de düşerim yasa

Mektup yazdım kış idi
Kalemim gümüş idi
Daha çok yazacaktım
Ellerim üşümüştü

Ayrıca eskiden nişanlı kızlara erkek tarafının kadınları çeşitli hediyeler ve çerezler götürürlerdi. Komşu kızlarından nişanlı olanlar komşularının bacalarından sepetlerini sarkıtarak on beşi hediyelerini isterlerdi. Sepete çoğunlukla nişanlı kızın çeyizine koyması için işlemeli el havlusu, yün çoraplar, eşarp, çamaşır gibi şeyler konulurdu. Bunun yanında on beşi gecesı Galer ve Bent hamamları sahura kadar bayanlara özel olarak hizmet verirdi [K. Ge., Bayburt-merkez; M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

2.6.5. Tekne Orucu

Bayburt'ta küçük çocukları oruç tutmaya alıştırmak için çocuklara öğlenden ikindiye kadar oruç tutturulur bu orucun adına da 'Tekne Orucu' denilir. Daha sonraki yıllarda ise Ramazan ayında çocuklara aralıklı oruç tutturularak çocukların oruç tutmaya alışmaları sağlanır. İlk tekne orucunu tutan çocuklar; açlıktan, susuzluktan halsizleşirler. Akşam ezanını sabırsızlıkla beklerler. Çocuğun bu halini gören evin büyüklerinden biri onu sırtına alarak eğlence olsun diye mahalleyi-köyü dolaştırırlar. Konu-komşu, akraba, eş-dost çocuğu sever, okşarlar ve ona iftarlık verirler. Bu sıcak ilgi ve verilen iftarlıklar çocuğa moral verir, onun için oruç tutmayı daha cazip hale getirir [A. Sa., Bayburt-Maden; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.7. Bayram Adetleri

Bayburt yöresinde yılda iki kez kutlanan dini bayramlara çok önem verilir. Bayram gününün hazırlıkları bir gün önceden başlar. Bu hazırlıklar için en çok emek verenler kadınlardır. Ailedeki kadınların en yaşlısından en gencine hepsi bu hazırlıklarda çeşitli görevler üstlenirler. Bayram gecesı ilk etapta ahşap tekne içinde ekşi mayalı hamur

yoğrulup mayalanmaya bırakılır. Sonrasında kadınların kendi aralarında anlaşarak karar verdikleri yemekleri yapmak için hazırlıklar yapılır. Sabah ezanlarının okunmasından birkaç saat önce kalkılarak tandır yakılır. Mayalanmaya bırakılan ekmek hamuru, hamur yumağı (kunt) yapılarak dastar (sofra örtüsü) üzerinde dinlenmeye bırakılır. [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

Bayramlarda en çok tercih edilen yemekler: su böreği, kara dolma (fasulye yaprağı ile sarılır), tatlı çorba (kokoç), incir dolması vb. dir. Dumanı azalan tandır üzerine hetircek adı verilen tandır demirinin üzerine konularak bayram yemekleri dizilir. Diğer taraftan su böreği bağlanır ve değirmen unu ile yapılan yöre baklavası siniler içine yerleştirilir. Güveç içinde pişen yemekler bir kenara alınarak bakır tepsiler içindeki börek ve baklavaların önce alt kısımları pişirilir. Başka bir sini yardımı ile pişen kısımları üste gelecek şekilde siniler ters çevrilerek diğer tarafları da pişirilir. Baklava ve börekler pişirildikten sonra pişmiş veya pişmek üzere olan güveçlerdeki yemekler tandırın dibine dizilir. [A. Sa., Bayburt-Maden].

Erkekler bayram namazını kılıp kabristan ziyaretini tamamlayarak eve dönene kadar yemek, tatlı ve ekmek pişirme işleri tamamlanır. Bayram yemeği ailenin en büyük ferdinin evinde yenilir. Yemek sonrası şükür duası yapılır. Daha sonra aile fertleri birbirleri ile bayramlaşırlar. Hazırlıklara bir gün öncesinden başlayan emektar, cefakâr analara, bacılara hizmetlerinin karşılığı olarak hediyeler verilir, elleri öpülür [K. Ge., Bayburt-merkez].

2.7.1. Bayramlarda Çocuklar

Ramazan ve Kurban bayramlarına bir gün kala bayram sabahı çocuklara dağıtılacak olan fındık, fıstık, leblebi, üvez ve çikolatalar hazırlanır. Bayram sabahı, sabah ezanları ile çocuklar akşamdan heyecan ile yastıklarının altına sakladıkları pabuç, gömlek ve elbiselerini giyinmeye başlarlar. Bayramlıklarını giyinen çocuklar mahalledeki arkadaşları ile birleşerek gruplar halinde sokaklara dağılırlar ve 'bayramlık, bayramlık' sesleri ile etrafı şenlendirirler. Maniler, türküler eşliğinde kapıların tokmaklarını vuran, zilleri çalan çocuklar ellerindeki torbalar ile ev sahibinin verdiği şeker ve çerezleri toplarlar. Bu şekilde bir mahalleden diğer mahalleye, bir sokaktan diğer sokağa koşar dururlar. Erkekler bayram namazını kılıp kabristan ziyaretini tamamlayana kadar çocuklar da bayramlık toplamayı bitirirler [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü; M. Kı., Bayburt-Günlüce köyü].

2.7.2. Bayramlarda Erkekler

Bayram akşamı erkekler eş-dost, hısım, akraba beraberce berbere giderek bayram tıraşı olurlar. Daha sonra yine beraberce hamama giderek yıkanılırlar. Kurna başında birbirlerine sıcak-soğuk su serpmeler, gözleri sabunlu arkadaşın hamam tasını alıp kaçmalar gibi çeşitli şakalar yaparlar. Bayram sabahı sabah ezanları ile evin erkekleri camiye giderler. Bayram namazından sonra cami içinde erkekler arasında toplu bayramlaşma etkinliği gerçekleştirilir. Bayram namazından sonra mezarlık ziyaretleri yapılır. Mezarlık ziyareti sonrasında eve gelinir ve aile bireyleri ile birlikte bayram kahvaltısı yapılır. Kahvaltı sonrasında aile içinde büyüklerden başlanarak herkes birbiri ile bayramlaşır. [K. Ge., Bayburt-merkez].

Ramazın ayı boyunca korunup gözetilen dul ve yetimler bayramlarda da unutulmaz. Yaşça büyük olanların hediyeleri bayram öncesinde gönderilirken çocukların hediyeleri genellikle el öpmeye geldiklerinde bayram harçlıkları ile birlikte verilir. Hediyelerini alan çocukların sevinci görülmeye değerdir. Yatalak hastalar ile başlayan bayram ziyaretleri köy-mahalle akraba büyükleri ile devam eder. Kaynana, kayınpeder, büyük olan kayınbirader ve baldızlar genellikle bayramın birinci günü akşamı ziyaret edilir. Bayram ziyaretlerine gidilirken çikolata, lokum, meyve, kolonya v.b gibi hediyeler götürülür [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü; Y. De., Bayburt-Maden].

2.8. Sofra Adabı ve Yemek Kültürü

Bayburt'ta sofraya ilk önce büyükler oturur. Evin büyüğü (baba), sofraya oturmadan yemeğe başlanmaz. Eğer evde misafir varsa sofraya ilk önce misafir oturtulur. Yemekler, genelde yer sofrasında ve sini delinen tepsilerde yenilir. Özellikle eski evlerde mutfaktan oturma odasına açılan küçük bir pencere vardır. Mutfakta pişirilen yemekler bu pencereden alınıp verilir böylece eğer evde erkek misafir varsa kadınların erkekleri görmeden servis yapması sağlanır. Günümüzde bu mimari yapıya sahip evler azalmış olmakla birlikte özellikle müstakil evlerde bu tasarım şekli hala mevcuttur. Daha eski dönemlerde kalabalık ailelerde kadın ve erkekler ayrı ayrı yemek yerlerdi. Gelinler yazmalarını 'bürük' biçiminde örterek yüzlerini kapatırlar ve sofrayı bu şekilde hazırlarlardı. Gelinler kayınpederin yanında sofraya oturmaz fakat kayınpeder geline izin verirse gelin sofraya oturabilir ya da erkekler yemek yedikten sonra gelinler yemek yerlerdi. Kayınpeder geline müsaade etmezse gelin kız kayınpederi çay içmeyi bitirene kadar ayakta beklerdi. Yemek bittikten sonra ise gelin, ellerini yıkamaları için evin büyüklerinin ellerine su dökerdi. Bu adetler eski dönemlerde daha çok görülürdü ancak bazı yörelerde bu ve benzeri âdetler hala devam ettirilmektedir. Eğer evde misafir var ise

kadınlar yemekleri mutfakta tabaklara koyup erkekler veya genç çocuklar ile sofraya gönderirler bu sayede kendileri erkek misafirleri görmemiş olurlar. Bazen de ev sahibi kadın ağzını yazması ile 'bürük' şeklinde kapatır ve yemekleri koymak için sofranın kenarında oturur fakat kendisi misafirler ile yemek yemez daha sonra yer.¹¹

Bayburt köy evleri veya konaklarının birinci katının girişinde avlu vardır. Mutfak hemen avlunun bitişiğindedir. Oturma odası olarak kullanılan büyükçe bir oda yine aynı kattadır. Evin en geniş olan bölümü mutfaktır. Bayburt'ta özellikle otuz-kırk yıl öncesine kadar hemen hemen bütün evlerde tandır bulunurdu. Tandır Bayburt kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Ekmekler, yemekler bu tandırda yapılırdı. Yemekler tandırda pişirilirken güveç denilen topraktan yapılan tencereler kullanılırdı. Küçük güveçlere 'gudi', büyük güveçlere ise 'dölek' denir. Tandır sadece ekmek ve yemek pişirmek için kullanılmaz aynı zamanda bir ısınma kaynağı vazifesi görürdü. Tandırlar mutfağı ısıtır ve evde sürekli sıcak su bulunmasını sağlardı. Kullanım amaçlarına göre bazı evlerde iki adet tandır bulunurdu. Büyük tandırda ekmek pişirilir, küçük tandırda ise genelde yemek pişirilirdi. Tandırdan çıkan dumanın dışarı çıkması için tandırın üzerinde baca bulunur; bacaların üzerinde ise tahtadan yapılmış 'hepen' adı verilen koruma yapılırdı. Dumanın dışarı çıkmasını sağlayan bacanın hemen altında yukarıdan gelebilecek sular için 'çay taşı' denilen bir kısım vardır. Tecir, terek, un ambarı, ekmek dolabı tandırın çok yakınında bulunur. Tecir, tabakların bulunduğu en alt raftır. Terek ise tabakların konulduğu üst raflardır. Tecir ve tereklerin yanında sini, kazan, bakır kaplar ve küpler bulunur. Tereklerin ortasında motifli bir tahta bulunur. Bu tahta üzerine fiske, lamba veya tutak denilen, sıcak kapları tutmak için kullanılan bez eşya asılır.¹²

2.8.1. Herfene Geleneği

Herfene, ortaklaşa hazırlanan yemeklerin hep beraber eğlenceli şekilde yenilmesi geleneğidir. Yemekler hazırlanırken herkes kendisine düşen yemeği yapar ya da ortaklaşa bir araya getirilen malzemelerle yemekler elbirliği ile hazırlanır. Havaların elverişli olduğu mevsimlerde genelde bağ, bahçe, kırlarda yapılan herfene olumsuz hava koşullarında ise evlerde yapılırdı. Herfene genelde genç kızlar, delikanlılar ve kadınlar arasında yapılırsa da aynı mahalle ve köyden erkekler de bir araya gelerek herfene yapabilirler [A. Sa., Bayburt-Maden; H. Da., Bayburt-Maden].

¹¹<https://karadeniz.gov.tr/yemek-kulturu-2/>Erişim tarihi: 21.04.2025

¹²<https://karadeniz.gov.tr/yemek-kulturu-2/>Erişim tarihi: 21.04.2025

2.8.2. Yemek Kültürü

Bayburt iklim itibariyle soğuk bir şehirdir. Yazlar kısa, kışlar ise uzun ve çetindir. İklimin elverişsiz olması nedeniyle çok fazla sebze ve meyve yetiştirilemez. En çok yetiştirilen sebzeler: patates, fasulye, pancar ve lahanadır. Bayburt'ta kadınlar yaz mevsiminde yetiştirilen ürünlerden bir kısmını kışın yemek yapmak için çeşitli şekillerde muhafaza ederler. Yeşil fasulye, domates, bamya gibi sebzeler haşlanarak konserve yapılır ya da şoklanarak dondurucuya konulur. Yeşil fasulye, lahanaya ve pancar sapından turşular hazırlanır. Bunlar kışın kavrularak tüketilir veya yemeği yapılır. Kış için çeşitli reçel ve marmelatlar hazırlanır. Özellikle yörede yetişen kuşburnu meyvesinden reçeller yapılır. Yaz boyu ovalarda ve yaylalarda otlayan hayvanların sütünden yapılan tereyağlarının bir kısmı tuzlanarak, bir kısmı ise eritilerek kış mevsimi için saklanır. Peynir ve lor yazdan 'zap' adı verilen büyük küplere basılır ve hava almayarak bozulmayacakları serin ortamlarda muhafaza edilirler. Kışlık et ihtiyacını karşılamak içinse kavurma yapılır. Kavurma yapmak için yazdan özel olarak besiyeye çekilen inek, dana, deve gibi hayvanlar kesilir. Kavurma yapılan etler yemeklere konulabildiği gibi kahvaltıda ısıtılmadan soğuk olarak da tüketilebilir. Kışın çorba ve yemeklere koymak için lazut (mısır) kurutulur. Ayrıca Bayburt'ta yapılan en meşhur çorbalardan biri 'kavut çorbası' dır. Kavut çorbası kavrulmuş buğday tanelerinin değirmende un haline getirilmesiyle hazırlanır. Bazen içine mercimek, arpa, nohut v.b de konulabilir. Bayburt mutfağının en meşhur yemekleri şunlardır:

2.8.2.1. Pazı Turşusu Kavurması

Pazı turşusu; soğan, salça, tereyağı, sıvı yağ ile yapılır. Tereyağı ve sıvı yağ tavaya konularak eritilir. Soğan doğranır, soğan ve salça yağa eklenerek kavrulur. Pazı turşusu da eklenerek kavrulmaya devam edilir. Az miktarda su eklenir, kısa bir süre daha pişirilir ve ocak kapatılır [A. Sa., Bayburt-Maden; H. Da., Bayburt-Maden].

2.8.2.2. Kuru Köfte

Kıyma, ekmek içi, kuru soğan, sarımsak, maydanoz, un, kimyon, pul biber ve sıvı yağ ile yapılır. Bir kaba konulan kıymanın üzerine rendelenmiş soğan ve sarımsak eklenir. Daha sonra bayat ekmek içi, baharatlar ve tuz ilave edilir. Bu karışım iyice yoğrulur ve biraz dinlendirilir. Sonrasında bu harçtan bir tutam alınır, bir parmak kalınlığında ve parmak şeklinde köfteler hazırlanır. Hazırlanan köfteler una bulanır, yağda kızartılarak servis edilir [A. Sa., Bayburt-Maden; S. K1., Bayburt-Maden].

2.8.2.3. Cılbıra

Tereyağı, yumurta, kuru soğan, kavurma ve sıcak su ile yapılır. Tereyağı tavaya konularak eritilir. Küçük küçük doğranan soğanlar yağda kavrulur. Kavurma soğanlara ilave edilip karıştırılır. Yeterli miktarda sıcak su eklenir ve kaynamaya bırakılır. Suyunu çektikten sonra üzerine çırpılmış yumurta dökülür. Birkaç dakika pişirilip ocağın altı kapatılır [N. Sa., Bayburt-Örence köyü; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.8.2.4. Arabistan

Kıyma, soğan, salça, yumurta, tuz, karabiber ve tereyağı ile hazırlanır. Tereyağı tavada eritilir. Doğranan soğanlar ve salça eriyen yağda kavrulur. Kıyma da eklenerek bir süre daha kavrulmaya devam edilir. Son olarak çırpılmış yumurta eklenir. Yumurta da piştikten sonra servis edilir [H. Da., Bayburt-Maden; N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

2.8.2.5. Kuymak

Civil peyniri (tel peynir) veya kaşar peynir, mısır unu, tereyağı, soğuk su, tuz ile yapılır. Tereyağı tavada eritilir. Mısır unu tereyağında kokusu çıkıncaya kadar kavrulur. Üzerine soğuk su eklenip çırpılır. İstenen kıvama gelince içine civil peyniri veya rendelenmiş kaşar peyniri katılır ve tuz eklenir. Peynirler eriyinceye kadar pişirilir. Peynirler tamamen eriyince servis edilmeye hazırdır [K. Ge., Bayburt-merkez; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.8.2.6. Papara

Tandır ekmeği, civil peyniri, tereyağı ve su ile yapılır. Ekmekler küp şeklinde doğranır ve üzerine sıcak su serpiştirilir. Islatılmış bu ekmekler bir tava ya da tepsiye dizilir. Üzerine civil peyniri serpiştirilir. Daha sonra üzerinde eritilmiş tereyağı gezdirilir ve iki tarafı da kızarıncaya kadar pişirilir. Yeterince kızartıldıktan sonra servis edilmeye hazırdır [S. K1., Bayburt-Maden; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü; N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.8.2.7. Ayranlı Çorba

Haşlanmış yarma, ayran, tereyağı, haşlanmış mısır, aş otu, yumurta, un, tuz ile yapılır. Ayran, yumurta ve un bir kapta iyice çırpılır. Üzerine üç dört su bardağı su eklenir. Haşlanmış yarma ve mısırlar karışıma eklenir ve kaynatılır. Kaynamaya başladıktan sonra tuz ve aş otu eklenir. Eritilen tereyağı üzerine dökülerek servis yapılır [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü; S. K1., Bayburt-Maden; N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.8.2.8. Kesme orbası

Erişte, sıvı yağ, tereyağı, kuru soğan, yeşil mercimek, domates salçası, kıyma, su, tuz, nane, reyhan, tarhun ve pul biber kullanılarak hazırlanır. Tereyağı ve sıvı yağ bir tencerede eritilir. Küçük küçük doğranmış soğanlar ve salça eritilen yağa eklenerek kavrulur. Daha sonra önceden haşlanmış olan yeşil mercimekler eklenir ve bir süre daha kavrulur. Sonrasında erişte ve sıcak su eklenir. Baharatları da eklenerek pişirilir [. z., Bayburt-Helva köyü; N. Sa., Bayburt-rence köyü; H. Da., Bayburt-Maden].

2.8.2.9. Kavut orbası

Kavut, kavurma eti, tereyağı ve tuz ile yapılır. Eritilen tereyağına eklenen kavut kokusu çıkana kadar kavrulur. Daha sonra küçük küçük doğranmış kavurmalar eklenir ve bu şekilde birkaç dakika daha kavrulur. Yeterli miktarda su ve tuz eklenir. Biraz kaynadıktan sonra altı kapatılır [H. Da., Bayburt-Maden; M. K1., Bayburt- Günlüce köyü].

2.8.2.10. Herle orbası

Tereyağı, un, tuz, su tereyağı bir tavada eritilir ancak tam erimeden un eklenir. Unun kokusu çıkana kadar kavrulur. Daha sonra üzerine soğuk su eklenir ve topaklanmaması için sürekli karıştırılır. Tuz atılır ve kaynamaya bırakılır. Birak dakika kaynatıldıktan sonra hazır olur [N. Sa., Bayburt-rence köyü; C. Tu., Bayburt- Kıratlı köyü].

2.8.2.11. Gendime Pilavı

Barbunya, gendime (yarma), kuşbaşı et, tereyağı ve tuz ile yapılır. Gendime ve barbunyalar önceden suda bekletilir. Et, gendime ve barbunya haşlanır ve karıştırılarak tereyağında kavrulur. Bir miktar et suyu ve sıcak su eklenir. Suyu çekene kadar pişirilir. zerine eritilmış tereyağı dökülerek servis edilir [S. K1., Bayburt-Maden; H. Da., Bayburt-Maden].

2.8.2.12. Lor Dolması

Bulgur, süt, kuru soğan, evelik, tereyağı, lor ve su ile hazırlanır. Bulgur bir tencerede suyunu çekene kadar pişirilir. Kuru soğan bir tavada tereyağı ile kavrulur. Bulgur soğuyunca içine kuru soğan ve yeşil soğan doğranır. Lor peyniri de eklenerek iyice yoğrulur. Evelikler önceden suda haşlanır ve soğuk suya batırılarak şoklanır.

Hazırlanan karışımdan bir tutam alınır ve bir parça eveliğe sarılır. Sarılan bu dolmalar bir tepsiye dizilir, üzerine tuz ve süt eklenir. Fırında sütünü çekene kadar yirmi-yirmi beş dakika kızartılır. Fırından çıkarıldıktan sonra üzerine eritilmiş tereyağı dökülür ve servis edilir [N. Sa., Bayburt-Örence köyü; C. Ab. Bayburt-Gençosman köyü].

2.8.2.13.Yalancı Dolma

Kuru soğan, lahana yaprağı, bulgur, salça, kemikli et, tereyağı ve sıvı yağ ile yapılır. Tereyağı bir tencerede eritilir, üzerine biraz da sıvı yağ eklenir. Küçük küçük doğranan soğanlar yağda kavrulur. Kavrulan soğanlara salça ve bulgur eklenerek iyice karıştırılır. Üzerine bir miktar su eklenip suyunu çekene kadar pişirilir. Lahana yaprakları yumuşayınca kadar haşlanır ve daha sonra soğumaya bırakılır. Hazırlanan iç harcı lahana yapraklarına sarılır. Bir tencerede salçalı yağ kavrulur, üzerine kemikli etler konulur. Sarılan solmalar etlerin üzerine dizilir, biraz da su eklenerek kısa bir süre daha pişirilir. Artık dolmamız servise hazırdır [M. K1., Bayburt- Günlüce köyü; K. Ge., Bayburt-merkez].

2.8.2.14.Kara Dolma (Fasulye Yaprakları Sarması)

Kıyma, soğan, salamura fasulye yaprağı, salça, tercihe göre sarımsak, bulgur, tuz, karabiber ve tereyağı ile hazırlanır. Küçük küçük doğranmış sarımsak, soğan kıyma ile karıştırılır. Tuz, karabiber ve bulgur eklenerek iyice yoğrulur. Hazırlanan harç fasulye yapraklarının içine konur, küçük ve ince şekilde sarılır. Başka bir tencerede tereyağı ve salça kavrulur. Üzerine iki bardak su eklenir. Kaynayınca sarılan dolmaların üzerine dökülür. Dolmalar bu şekilde 30-35 dakika pişirilir. Piştikten sonra biraz dinlendirilir ve servis edilir [S. K1., Bayburt-Maden].

2.8.2.15.Hasuta

Şeker, un, yağ, su, tereyağı bir tencerede eritilir. Üzerine şeker eklenir. Şeker kremalize oluncaya kadar karıştırılır. Un ve su başka bir tencerede karıştırılır. Karıştırılan un ve su şekerin üzerine eklenir. Döküldükten sonra sürekli ve hızlı bir şekilde karıştırılır. Karışım 10-15 dakika kaynatılır. Piştikten sonra servis edilir [A. Sa., Bayburt-Maden; N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.8.2.16.Kavut Haşlaması

Kavut, tereyağı, toz şeker, tuz ile yapılır. Kavut bir tencereye konulur. Üzerine bir tutam tuz eklenir. Daha sonra karışıma kaynar su eklenir ve karıştırılır. Başka bir kaptan

tereyağı, su ve şeker kaynatılarak şerbet yapılır. Tabaktaki kavutun ortası derince açılır. Kaynatılan şerbet kavutun ortasına dökülür, üzerine de eritilen tereyağı dökülür. Kaşıkla kenarından alınıp şerbete batırılarak yenilir [A. Sa., Bayburt-Maden; K. Ge., Bayburt-merkez].

2.8.2.17. Tatlı Çorba (Kokoç Çorbası)

Kokoç veya kurutulmuş kuşburnu, kuru kayısı, kuru siyah üzüm, kuru beyaz üzüm, kuru incir, haşlanmış yarma, kuru erik, toz şeker, nişasta ve fındık içi kullanılır. Kuru incir, kayısı ve erik doğranır. Üzümler de eklenerek bir tencerede pişirilir. Yarmalar başka bir tencerede haşlanır. Kokoç veya kuşburnular kaynar suda ezilip sulandırılır. Daha sonra süzülür ve çekirdekleri ayrılır. Ardından yarma, incir, kayısı ve üzüm eklenir. Şeker ve nişasta da eklenerek kaynamaya bırakılır. Bir süre kaynatıldıktan sonra soğuması beklenir. Soğuduktan sonra üzerine fındık serpilerek yenilir [S. K1., Bayburt-Maden; H. Da., Bayburt-Maden; Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

2.8.2.18. Tel Helvası

Tereyağı, un, şeker, limon ile hazırlanır. Yaklaşık bir kilo şekere iki su bardağı su konulur ve kaynatılır. İçine limon sıkılır. Şeker kırmızılaşmaya başlayınca bir kaşık kadar alınır ve soğuk suyun içerisine dökülür. Döküldükten sonra ağda haline gelir. Bu ağda ele alınıp bırakılır. Eğer katı hale getirilebiliyorsa helvanın ağdası istenen kıvama gelmiş demektir. 250 gram kadar tereyağı eritilir, içerisine un karıştırılarak kavrulur. Daha sonra bu karışım genişçe bir tepsiye yayılır ve soğuması beklenir. Kesilmiş olan ağda sıcak bir tepsi içerisine dökülür ve soğuması beklenir. Elle tutulacak kadar soğuyunca topak şeklinde ele alınır, çekip uzatılarak yoğrulur. Bu yoğurma işi ağda beyazlaşınca kadar devam eder. İstenilen kıvama gelince iki ucu birleştirilerek simit şekli verilir. Kavrulmuş ve soğumuş un tepsinin içine konulur. Üzerine kavrulmuş un serpilir ve iki kişi tarafından iki elle çevrilir. Çevrilirken içten dışa doğru çekilerek halka büyütülür. Halka tepsi büyüklüğüne gelince iki kat yapılarak küçültülür. Çevirme işi bu şekilde devam eder. Karlar inceltince tepsiye dizilir ve servis edilir [K. Ge., Bayburt-merkez; C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü; N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

2.8.2.19. Erik Kaysefesi

Kuru erik, su, toz şeker ve tereyağı yıkanmış eriklerin üzerine su ve şeker eklenerek pişirilir. Erikler yumuşayınca tereyağı ile kavrulur. Üzerine ezilmiş fındık dökülerek servis edilir [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü; S. K1., Bayburt-Maden].

2.8.2.20. Bal Helvası

Tereyağı, margarin, sızma bal, kıyılmış fındık ve un ile yapılır. Margarin ve tereyağı tavada eritilir. Un pembeleşinceye kadar kavrulur. Sonrasında fındıklar eklenerek birkaç dakika daha kavrulmaya devam edilir. Üzerine yörenin hakiki çiçek balı eklenerek servis yapılır. [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

2.9. Halk Takvimi ve Meteorolojisi

Bayburt halk takviminde iki mevsim vardır. Bu mevsimler Ruz-ı Kasım (kasım günleri-kış) ve Ruz-ı Hızır (hızır günleri-yaz) dır. Yıl kabaca bu şekilde iki mevsime ayrılır. Ruz-ı Kasım yani kış ünleri 8 Kasım'da başlayım 4 Mayıs'a kadar sürer ve ortalama 179 gündür. Ruz-ı Hızır ise 6 Mayıs'ta başlayıp 9 Kasım'a kadar devam eder ve ortalama 186 gündür. Yaz mevsimi kış mevsiminden bir hafta daha uzundur.

Resmî	Yerel İsmi
Ocak	Zemheri
Şubat	Cücük / Gucuk
Mart	Tohum / Döl dökümü
Nisan	Abrel / Abrul
Mayıs	Ayların Gelini
Haziran	Kiraz
Temmuz	Ot Ayı
Ağustos	Orak
Eylül	Harman
Ekim	Ceğert
Kasım	Koç

Aralık	Karakış / Sığırkoyan
--------	----------------------

Soğuklar kasım ayının kırkinci gününden itibaren başlar. Bu tarihten itibaren bazı vahşi hayvanlar kış uykusuna yatarlar. Bu döneme halk arasında ‘erbain’ denir. Miladi takvime göre kasım ayının 1’i ila 15’i arası koç katım günleridir. Koç ayı koyunlar ile koçların çiftleştirildiği dönemdir. 26 Kasım’a kadar olan dönemde havalar nispeten serinlemiş olsa da bu döneme ‘pastırma yazı’ denir. Bu dönemin sonrasında şiddetli soğukların yaşandığı elli günlük ‘hamsin’ dönemi yaşanır. Bazı köylerde 14 Ocak ile 13 Şubat arasındaki süreye ‘zemheri’ denir. Zemheri ayı çok soğuk olduğundan yörede ‘Zemheri de kible esene kadar kan aksın’ sözü söylenir. 14 Ocak Hicri takvime göre yeni yılın başlangıcı olarak kabul edilir. Bu dönemde yılbaşı eğlenceleri yapılır. Yılbaşı gecesi gençler evlerin merdivenlerinden çıkarak bacanın başına gelirler ve ellerindeki sepeti evin bacasından aşağıya salarlar. Ev sahibi ise bu sepete çeşitli hediyeler koyar. Cücük ayına yani şubata kadar yöreye baharın gelmeyeceği söylenir. Şubat ayının 20. gününden başlayarak cemreler sırasıyla ve bir hafta arayla önce havaya sonra suya ve son olarak toprağa düşer. Cemrelerin düşmesi Kasım’dan Hızır’a bir başka ifadeyle kıştan bahara geçişin sembolüdür. Bayburt yöresinde kuzeyden esen rüzgâra ‘balhar’ güneyden esen rüzgâra ‘kible’ denir. İnanişâ göre 21 Şubat’tan itibaren bu iki rüzgâr arasında üç gün süren şiddetli bir savaş yaşanır. Eğer bu savaştan balhar galip çıkarsa kış mevsimi kırk gün daha uzar ve soğuklar artar, kible galip çıkar ise havalar ısınır ve erkenden yaz gelir.¹³

Bahar mevsiminin başlamasından sonrada şiddetli kış şartların yaşandığı iki dönem vardır. İlki Bayburt’ta ‘Berdelcüz’; Anadolu genelinde ise ‘Koca karı soğukları’ olarak bilinen 11-17 Mart arası dönemdir. Halk tabiri ile kemikleri sızlatan soğuklar görülür. Yörede 18-20 Nisan tarihleri arasında görülen soğuklara ise ‘camışkıran’ denir. Bu soğuklar halk arasında ‘korkma martın kışından; kork abrulun beşinden, öküzü ayırır eşinden’ sözüyle tarif edilir. Abrul nisan ayına verilen isimdir ve miladi 18 Nisan rumi takvime göre 5 Nisan’a tekabül eder. Nisan ayından mayıs ayının sonuna kadar özellikle ikinci vakitlerinde yağın yağmurlara ‘kırk ikinci yağmurları’ denir. Bu dönemde köylüler ve çiftçiler ürünlerinin yeşerip büyümesi için yağmur beklerler yağmur yağmaz ise yağmur duasına çıkılır veya bu doğrultuda farklı uygulamalar yapılır.

6-7 Mayıs’tan itibaren Hızır (yaz) günleri başlar, doğa yavaş yavaş canlanır, çiçekler açar, otlar yeşerir, hayvanlar meraya çıkmaya başlar. Taze ot ve çiçekleri yiyen

¹³<https://karadeniz.gov.tr/halk-takvimi-ve-meteoroloji-4/#nesne0> /Erişim tarihi: 30.04.2025

hayvanların sütü lezzetlenir, aroması ve kokusu güzelleşir. Bu dönemde yapılan tereyağları çok lezzetli olur. Yöre halkı bu dönem yapılan tereyağlarından fazlaca alıp korunaklı yerlerde muhafaza ederler. Mayıs ayına halk arasında ‘kiraz ayı’ da denir. 14 Temmuz-13 Ağustos arası ‘orak ayı’ olarak bilinir. Bu dönem genellikle ayır biçme dönemidir. Bayburt’ta yazlar kısa kışlar ise uzun sürer bu durum bazı sözlü edebiyat ürünlerine de yansımıştır:

Bahar ayı tez geçer
Kız pınardan su içer
Kanun böyle kurulmuş
Ana kızından geçer

Karanfil ekdim taşa
Bitmedi kaldı kışa
Gitme nazlı yarım
Ben de düşerim yasa

Mektup yazdım kış idi
Kalemim gümüş idi
Daha çok yazacaktım
Ellerim şmşt

Halk takvimindeki en önemli unsurlardan biri de mevsimlere ve aylara dair halk inanışlarıdır. Bayburt’ta kuşburnu, yabani elma ve armut bol olursa o sene kışın uzun ve sert geçeceğine inanılır. Şimşek akıp gök grlediği zaman evlerin kapılarında bulunan ve adına ‘zırza’ denilen demirler ısırılırsa o eve şimşek gelmez diye bir inanış da vardır. Çok aşırı yağmur yağdığı zamanlarda dışarıya bir bıçak veya demir parçası konulursa yağmurun azalacağı düşünülür. Yazın kavurga (sa üzerinde kavrulmuş buğday) yenilirse kıtlık olacağına inanılır. Leylek, yuvasına kaşık getirmişse o sene kıtlık olacağı; buğday başağı getirmişse bolluk olacağı var sayılır.¹⁴

¹⁴<https://karadeniz.gov.tr/yemek-kulturu-6> /Erişim tarihi: 21.04.2025

3. SÖZVARLIğI

Bayburt yöresinin söz varlığı derlenirken yöre halkının günlük hayattaki faaliyetleri ve yörenin kültürel varlığı dikkatle incelenmiş ve bu alanlarla ilgili sözcükler toplanmıştır. Çalışma alanı ile ilgili yazılı kaynaklar titizlikle incelenmiştir ayrıca yörede yaşayan vatandaşların bilgi ve tecrübelerinden faydalanılmıştır. Sözcüklerin yanı sıra atasözü, deyim, dua ve beddualar da kaydedilmiştir.

3.1. Sözcükler

Aa

aba	<i>i.</i> Anne [DS.3].
abbah	<i>sıf.</i> Bembeyaz [BİSV.13].
abrul	<i>i.</i> Nisan [DS.30].
abuḥ	<i>i.</i> Umud, güven [DS.32].
abuḥlamah	<i>geçişli f.</i> Aldatmak [DS.32].
abuḥlanmah	<i>edilgen f.</i> Güvenmek, bel bağlamak, umutlanmak [DS.32].
acenta/acanta	<i>sıf.</i> Yeni, hiç kullanılmamış [Y. De., Bayburt-Maden].
accuḥ	<i>sıf.</i> Azıcık, pek az [BYA.68].
acıḥmah	<i>geçişsiz f.</i> Açlık duymak, acıkmak [A.Sa., Bayburt- Maden].
acıkulak	<i>birl. i.</i> Su teresi [DS.46].
acuzlanmah	<i>dönüşlü f.</i> Sanmak [BİSV.13].
açacaḥ	<i>i.</i> Anahtar, açacak [DS.53]
açkı tahtası	<i>birl. i.</i> Üzerinde hamur açılan yahut hamur işleri yapılan uzun veya yuvarlak tahta [DS.60].
açma	<i>i.</i> Erik ve kayısı kurusu [DS.60].
adıraklı	<i>sıf.</i> Kavgacı kadın [BKKT.32].
adiya	<i>zm.</i> Orada [BİSV.13].
adna	<i>i.</i> Perşembe [DS.67].
adol	<i>i.</i> İlkbaharda biten bir otun çift sürülürken tarlada çıkan ve soyularak yenen küçük patates büyüklüğünde yumru kökü [DS.73].
afkurmak	<i>geçişsiz f.</i> Köpek gibi havlamak, ürümek [DS.73].
agubat	<i>i.</i> Çenesi kuvvetli, her şeyi bilirmiş gibi konuşan kişi [A. Sa., Bayburt-Maden].
ağ sakgallı	<i>i.</i> Muhtar veya köy yönetim kurulu [DS.112].
ağ torpaḥ	<i>birl. i.</i> Badana yapmakta kireç yerine kullanılan bir çeşit beyaz toprak [DS.113].
ağ	1. <i>sıf.</i> Beyaz [DS.77]. 2. <i>i.</i> Giysilerin apış arası kısmı [DS.77].
ağa	<i>i.</i> Ağabey, büyük erkek kardeş [DS.75].
ağalanmah	<i>geçişsiz f.</i> Ağalık tavrı yapmak [DS.81].

ağalıh etmek	<i>birl. f.</i> Bahşış vermek, ikramda bulunmak [M.K1., Bayburt-Günlüce köyü].
ağarmak	<i>geçişsiz f.</i> Bir şeyin renginin beyazlaması, beyazlamak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
ağartı	<i>i.</i> Süt, yoğurt, ayran v.b. süt ürünleri [DS.83].
ağaş	<i>i.</i> Ağaç [BİAİA.86].
ağdırmak	<i>oldurgan f.</i> Aşağı inmek veya terazide bir yanı ağır basmak [DS.103].
ağır ayaklı	<i>birl. sıf.</i> Gebe, yüklü, doğması yakın [DS.90].
ağır	<i>sıf.</i> Olgun, terbiyeli, aklı başında [DS.90].
ağırşak	<i>i.</i> Teşinin üstündeki yuvarlak parça [BMB.72].
ağız eymek	<i>birl. f.</i> Bir kimsenin sözlerini alaycı bir şekilde tekrarlamak [DS.96].
ağız	<i>i.</i> Uç, kenar, başlangıç [A.Sa., Bayburt-Maden].
ağızdıh	<i>i.</i> Sigara takımı [DS.96].
ağlah	<i>sıf.</i> Vara yoğa ağlayan sulu gözlü [M.K1., Bayburt-Günlüce köyü].
ağnağaz	<i>i.</i> Gün aşırı öğütülen zahire veya ilkbaharda un kalmadığı zaman azar azar öğütülen zahire [DS.105].
ağnanmak	<i>dönüşlü f.</i> Hayvanların toprakta yatıp yuvarlanması [DS.106].
ağrın alam	Yalvarma yakarmada senin yerine ben hasta olayım anlamında kullanılır [DS.112].
ağu	<i>i.</i> Zehir [DS. 114].
ağulamah	<i>geçişli f.</i> Zehirlemek [Ü.Öz., Bayburt-merkez].
ağuz	<i>i.</i> Yeni doğmuş hayvandan ilk günlerde sağılan koyu, yapışkan süt [DS.115].
ağzı açuğ	<i>birl. sıf.</i> Boşboğaz, geveze [DS.116].
ağzı pis	<i>birl. sıf.</i> Kaba konuşan, söven, sövmeyi huy edinmiş [DS..117].
ağzını yansılama	Bir kimsenin sözlerini alaycı bir şekilde tekrarlamak [DS.120].
ahan\ahana	<i>ünl.</i> İşte orada, hemen şurada [DS.121].
ağbun çekmek	Gübreyi tarlaya taşımak [DS.133].
ağbun tarla	<i>birl. i.</i> Toprağı kuvvetli, sulu tarla [DS.126].
ağbun	<i>i.</i> Hayvan gübresi, fışkı [DS.126].
ağbunluk	<i>i.</i> Gübre konulan yer [DS.127].
ağdarmağ	<i>geçişli f.</i> Karıştırmak, alt üst çevirmek [Y.De., Bayburt-Maden].

aħıl teherrenmek	Başı dönmek, zihni bulanmak [DS.129].
aħır	<i>i.</i> Sonunda, sonra, son [DS.130].
aħlet	<i>i.</i> Yaban armudu [DS.132].
aħnaz	<i>sıf.</i> Güçsüz, kuvvetsiz [DS.132].
aħor	<i>i.</i> Hayvanların su içtiği veya ot yediği taş ya da ağaç yalak [DS.124].
aħşam	<i>i.</i> Akşam [BİAİA.81].
aħnaz	<i>sıf.</i> Güçsüz, kuvvetsiz [DS.132].
aj	<i>sıf.</i> Aç [BİAİA.100].
ajbunnuħ	<i>sıf.</i> Çok yiyen, doymak bilmeyen [M.K1., Bayburt-Günlüce köyü].
aka/aga	<i>i.</i> Baba [DS.135].
akpancar	<i>birl. i.</i> Ispanak gibi yenilen lezzetli bir ot [DS.160].
alaca	<i>sıf.</i> Karışık renkli, siyahla beyaz karışık renk [DS.167].
alabula	<i>sıf.</i> Bulanık, biçimsiz, başka şekilde [DS.174].
alacalıh	<i>i.</i> İlkbaharda karların eriyerek tarlaların biraz kar biraz toprak görünen yerleri [DS.177].
alaf	<i>i.</i> Hayvanlara verilen ot, saman, yem vb. [TİMB.146].
alav	<i>i.</i> Alev [DS.183].
alaflamak	<i>geçişli f.</i> Hayvanlara kuru ot, saman, yem vermek [DS.185].
alafdar	<i>i.</i> Her çeşit hububat satıcısı, zahireci [DS.185].
alaħaşħaş	<i>i.</i> Çok karışık renk (alay anlamında) [DS.188].
alaca ğarğa	<i>birl. i.</i> Tüyleri birkaç renkli saksığandan küçük bir kuş [DS.190].
allahbullah	<i>zf.</i> Karmakarışık, alt üst [DS.190].
alan tulan	<i>zf.</i> Alt üst, karmakarışık, darmadağınık [DS.196].
ala paça kan olmak	Kanlar içinde kalmak [TİMB.146].
alaşığı	Bayburt barlarından olan sıksaray oyununda söylenen bir söz [DS.200].
alavere yapmak	Ticaret yapmak [DS.202].
al basması	<i>i.</i> Loğusa kadınlarda görülen bir hastalık [DS.207].
alçı	<i>i.</i> Aşık kemiğinin dikine bir yüzü [DS. 209].
aldil /aldangıç	<i>sıf.</i> Kurnazlık, hile [DS.210].
alğarısı	<i>i.</i> Çocukları korkutmak için uydurulmuş bir görüntü [DS.212].
alifatma	1. <i>i.</i> Ateşli, öldürücü hastalık

	2. <i>i.</i> Tahıl içindeki yabancı maddeler [DS.216].
alımını almaḥ	Fazlasıyla tatmin olmak, ağzına kadar dolmak [DS.218].
alışmaḥ	<i>geçişsiz f.</i> Tutuşmak, yanmaya başlamak [DS.220].
alıynan	<i>ünl.</i> Al, alsana [DS.221].
allalem/allahelem	<i>ünl.</i> Zannederim, herhalde, galiba [H.Da., Bayburt-Maden].
alma	<i>i.</i> Elma [DS.226].
aluşgun	<i>sıf.</i> Alışkın, alışık [DS.234].
ambu	<i>zam.</i> Gösterme, işaret etme (bu anlamında) [BİSV.15].
analuh	<i>i.</i> Üvey anne [DS.249].
anaşit	<i>i.</i> Anarşit [BYSV.6].
anca/ancah	<i>bağ.</i> Ancak [DS.254].
ander	1. <i>i.</i> Erkeklik organı [DS.259]. 2. <i>i.</i> Kadının cinsiyet organı [DS.259].
anğut	<i>i.</i> Ördekten daha iri kiremit rengi bir kuş [DS.265].
anıḥ vermek	Çorbaya biber ve soğanla kavrulmuş kızgın yağ dökmek [DS.268].
anık	<i>i.</i> Mayasız hamur bezesi, mayasız ekmek [DS.269].
annın çatı	<i>birl. i.</i> Alnın ortası [DS.278].
anor	<i>i.</i> Onur, gurur [ŞOB.30].
apartmak	<i>geçişli f.</i> Götürmek [DS.284].
arabistan	<i>i.</i> Yumurtalı ıspanak ve kıymalı yumurta yemeklerine verilen ad [DS.292].
arafa	<i>i.</i> Arife, bayramdan bir önceki gün [BYSV.7].
arapdaşsağı	<i>birl. i.</i> Çok esmer tenli kimseler için kullanılır [H.Da., Bayburt-Maden].
arduç	<i>i.</i> Ardıç [DS.307].
argaç	<i>i.</i> Dokumalarda çözüğü üzerine enine atılan ip [DS.308].
arhalamaḥ	<i>geçişli f.</i> Sahip çıkmak, yardım etmek, kayırmak [DS.312].
arḥalıḥ	<i>i.</i> Hamal semeri, sırtta yük konulacağı zaman konulan çul, çuval, bez [M.K1., Bayburt-Günlüce köyü].
arı dalağı	<i>i.</i> Bal peteği [DS.314].
arı kuşu	<i>birl. i.</i> Bal arılarını yiyerek geçinen serçeden biraz büyük, türlü renkli ve bağ bozumu zamanı gelen göçmen kuş [DS. 319].
arılıḥ	<i>i.</i> Arı kovanlarının bulunduğu yer [DS. 319].
artım	<i>i.</i> Çoğalma, bereket [A.Sa., Bayburt- Maden].

artuḥ	<i>i.</i> Yemekten geriye kalan [A. Sa., Bayburt-Maden].
arubuḡda	<i>birl. i.</i> Saf buḡday [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
arustah	<i>i.</i> Tavan, ahşap tavan [KDME.364; BT.90].
arvah/ervah	<i>i.</i> Dinsel bağlılık [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
asas	<i>i.</i> Esas [BYSV.8].
asbap/esbap	<i>i.</i> Çamaşır, elbise [DS.341].
asda	<i>zf.</i> Yavaş, ağır [DS.341].
asil	<i>sıf.</i> Asil, soylu [BKKT.55].
asma	<i>i.</i> Üzüm bağı [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
aş	<i>i.</i> Bulgurdan yapılan sulu pilav [DS.348].
aşgana	<i>i.</i> Mutfak [DS.352].
aşlama	<i>i.</i> Yemeğin veya çayın üzerine su ilave etme, su katmak, karıştırmak [N. Sa., Bayburt- Örence köyü].
aşşah/aşşağı	<i>i.</i> Aşağı [DS.351].
avrat	<i>i.</i> Kadın, eş, karı [DS.337].
aşimdi	<i>zf.</i> Şimdi [DS.358].
aşotu	<i>i.</i> Yemeklere konulan kokulu bir ot [DS. 362].
aşih	<i>i.</i> Saz şairi [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
aşuh	<i>i.</i> Aşık kemiği, hayvanların ayak tabanlarında çıkan bir kemik [ŞOB. 115; KDME.176].
aşuh atmah	<i>birl. i.</i> Boy ölçüşmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
aşur	<i>i.</i> Bir din töreni sırasında ve cemaatle namaz kılındıktan sonra Kur-an'dan okunan birkaç ayet, aşır [DS. 364].
aşurmaḥ	<i>geçişli f.</i> Aşırarak, çalmak [DS. 364].
atdırmaḥ	<i>geçişsiz f.</i> Fıskırmak [DS. 367].
atmak	<i>sıf.</i> Uzun boylu kadın [BKKT.17].
at ḡulaḡı	<i>birl. i.</i> Kuzukulaḡına benzeyen biraz geniş yapraklı, ekşimsi bir bitki [DS. 368; BYSV.9].
atlama	<i>i.</i> Ayran [DS. 371].
atlıḥ	<i>i.</i> Köy odalarının yanında konuk atlarının bağlandığı yer [C. Tu., Bayburt- Kıratlı köyü].
avara	<i>sıf.</i> Kararsız, işsiz, avare [DS. 376].
avara ayı	<i>birl. i.</i> Ekim [H. Da., Bayburt- Maden].
avara ḡalmaḥ	Boş durmak, çalışmamak [DS.377].
avaralıḥ	<i>i.</i> İşsizlik [DS. 377].

aveşiyh	<i>i.</i> Orman bakım memuru [DS. 380].
ayah	<i>i.</i> Asıl söze başlamadan önce yapılan giriş, başlangıç [BYSV.10].
ayah aşma	<i>birl. i.</i> Nişan töreni yapıldıktan sonra ortamı görmesi ve aileye ısınması için gelin adayının damat evine davet edilmesi [BYSV.10].
ayakkabı	<i>birl. i.</i> Kadın çamaşırı [ŞOB.115; ABST.302].
ayak kesme/ayak çizme	<i>birl. i.</i> Yürümesi geciken çocukların çabuk yürümesi için yapılan tören [DS. 403].
ayak taşı/loğ taşı	1. <i>birl. i.</i> Toprak damları pekiştirmek için kullanılan silindirik şeklindeki taş [DS. 403]. 2. <i>birl. i.</i> Çocukların yere çizdikleri şekiller üzerinde taşla oynadıkları bir çeşit oyun [H. Da., Bayburt-Maden].
ayak kıtlı	<i>birl. i.</i> Ayak altı [BİSV.16].
ayağlaraan	Ayağının tozu olma, ayağına kapanma isteği [ABST.302].
ayan olmak	Malum olmak [Y. De., Bayburt-Maden].
ayı balağı	<i>birl. i.</i> Ayı yavrusu [DS. 416].
ayıl	<i>sıf.</i> Uyanık, ayık [DS. 417].
ayılmağ	<i>geçişsiz f.</i> Ayılmak, uyanmak [DS. 417].
ayın oyun	<i>zf.</i> Bozuk düzen, karışık, baştan savma, gelişigüzel [DS. 419].
ayıt	Ait [DS. 421].
ayıtlamak	<i>geçişli f.</i> Ayıklamak, seçmek, temizlemek [DS. 421].
aylıh otu	<i>birl. i.</i> Küçük çocukların gelişmesi için banyo suyuna katılan bir çeşit ot [DS. 425].
ayneyif artmak	Çoğalıp artmak [DS.429].
ayran aşı	<i>birl. i.</i> Arpa ve buğday yarması katılarak yapılan ayran çorbası [DS.429].
ayvaz	<i>sıf.</i> Kör, bir gözü kör [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
azacuğ	<i>zf.</i> Azıcık, biraz [DS.434].
azaranmağ	<i>geçişsiz f.</i> İnlemek [DS. 435].
azıtmağ	1. <i>geçişsiz f.</i> Yoldan çıkmak, sapıtmak [DS.437]. 2. <i>geçişli f.</i> Başiboş bırakmak, baştan savmak, salıvermek [ABST.302].
azılı	<i>i.</i> Kart, erkek yaban domuzu [DS.439].
azıntı	<i>i.</i> İşe yaramayan, nereden geldiği belli olmayan [DS.440].

azmaḥ

geçişsiz f. Oyun, eğlence amacıyla boğuşmak [DS.441].

azıḥ/azuḥ

i. Tarlaya götürülen yiyecek [TİMB. 145; ŞOB. 26].

Bb

babalıh	<i>i.</i> Üvey baba [DS. 451].
baboş/babuş	1. <i>ünl.</i> Genellikle erkek çocuklarını çağırarak için kullanılan ve sevgi ifade eden seslenme sözü [BYSV.13]. 2. <i>ünl.</i> Arkadaş, kardeş anlamında [Y. De., Bayburt-Maden].
baca	<i>i.</i> Pencere, tavan penceresi, dumanın çıkması; evin hava alması için evin tavanında açılan delik [DS. 455].
bacaklı	<i>sıf.</i> Yüksek boylu, iri kemikli hayvan [DS. 457].
bacıcı/baççı	<i>i.</i> Tahsildar, vergici [DS.457].
bacılıh	<i>i.</i> Kız kardeş yerine tutulan yakın arkadaş, kardeşlik [DS. 458].
baci	<i>i.</i> Kız kardeş, abla [DS. 457].
baç etmek	Öpmek [DS. 458].
bad	<i>i.</i> Tarla kıyısına yapılan toprak set [ABST.303].
badah	<i>i.</i> Çelme, güreşte bacak atma [DS.476].
badbad	<i>i.</i> Yaprakları yaraları deşmekte kullanılan bir çeşit zehirli ot [DS. 464].
badiya/badiya	<i>zam.</i> İşte orada [H. Da., Bayburt- Maden].
badran	<i>i.</i> Mermi (Çok eskiden kullanılırdı) [DS. 471].
bağ	1. <i>i.</i> Bahçe 2. <i>i.</i> Bir araya bağlanmış beş çile pamuk ipliği [Ü. Öz., Bayburt Helva köyü]. 3. <i>i.</i> İki horom otun bir araya getirilerek bağlanmasıyla oluşturulan ot yığını [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bağa yaprağı	<i>birl. i.</i> Yaprığından sarma yapılan ve su kenarlarında biten bir ot [DS.473].
bağa	<i>i.</i> Çekyat [BİSV.18].
bağarsuh/bağarsah	<i>i.</i> Bağirsak [DS.440].
bağışdamah	<i>geçişli f.</i> Bağışlamak [DS.480].
bağlamak	<i>geçişli f.</i> Suyun akışını istenen tarafa çevirmek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bağrı yanık	<i>birl. sıf.</i> Bağrı yanık [DS.485].
bağrı yuha	<i>birl. sıf.</i> Yufka yürekli [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

bağ	<i>ünl.</i> Şaşma, korku, pişmanlık, beğenme, öfke, acıma bildirir ünlem [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bahalı	<i>sıf.</i> Pahalı [H. Da., Bayburt-Maden].
bağarkor	<i>sıf.</i> Bakar kör [H.Da., Bayburt-Maden].
bağca	<i>i.</i> Bahçe [DS.458].
bağılmağ	<i>edilgen f.</i> Doktora muayene olmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
bağmağ	<i>geçişsiz f.</i> Bakmak [H. Da., Bayburt-Maden].
bakgalcı	<i>i.</i> Bakkal [K. Ge., Bayburt-merkez].
bal sağmağ	Kovandan bal almak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bala	<i>i.</i> Çocuk, yavru, küçük [FNSO.42].
balaban	<i>sıf.</i> Şişman, gürbüz, kilolu [FNSO.42].
balah	<i>i.</i> Ayı yavrusu [Y. De., Bayburt-Maden].
baldırbaçağ	<i>sıf.</i> Açık saçık, çıplak, çırılçıplak [H. Da., Bayburt-Maden].
baldon/baldun	<i>i.</i> Palto [DS.503].
baldur	<i>i.</i> Baldır [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
balduz	<i>i.</i> Baldız [BİAİA.98; BŞ.46].
balğar/barğar	<i>i.</i> Kuzeyden, kuzeybatıdan esen soğuk ve şiddetli rüzgar, poyraz [BİSV.18; KDME.187].
balığ/baluğ	<i>i.</i> Balık [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
bandurmağ	<i>geçişsiz f.</i> Lokmayla suyuna batıra batıra yemek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
bar	<i>i.</i> El ele tutuşarak halka şeklinde oynanan halk oyunu [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
barabar	<i>zf.</i> Beraber [BİAİA.77].
bardağ	<i>i.</i> Toprak testi [BYSV.15].
bardan bardan	<i>zf.</i> Lapa lapa [BİSV.19].
bardan	<i>i.</i> Saman taşımak için kullanılan, kıldan yapılan büyük çuval, telis [BİSV.19].
bardel/bardal/bardil	<i>i.</i> Orospu, fahişe [DS.530; GBM.345].
bardelhana	<i>i.</i> Genelev [DS.530].
bardelli	<i>sıf.</i> Ahlaksız, kötü (kadın) [BYSV.15].
barhana	<i>i.</i> Göç, kervan, göçebelerin çadır ve eşyaları [DS.634].
barınmağ	<i>geçişsiz f.</i> Sığınmak, korunmak [Y. De., Bayburt-Maden].
barmağlığ	<i>i.</i> Parmaklık [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
basdurma	<i>i.</i> Pastırma, kurutulmuş tuzlu et [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

basma	<i>i.</i> Gübre, tezek [DS.544].
basmalıh	<i>i.</i> Gübre biriktirilen yer [DS.544].
başalah	<i>i.</i> İşaret parmağı [BYSV.17].
baş uyu	<i>birl. i.</i> Hayvan doğurmadan önce gelen sümüğe benzer su [DS. 565].
baş yenge	<i>birl. i.</i> Düğünü ve düğün yemeklerini idare eden kadın [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
başa tapmağ	Anlamak, akıl erdirmek [DS. 553].
başa vurmağ	Başlanılan bir işi bitirmek [A.Sa., Bayburt-Maden].
başara barmağ	<i>birl. i.</i> İşaret parmağı [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
başını çöndermeyh	Eşleri büyü ile birbirinden ayırmak [DS. 560].
başlıh	<i>i.</i> Evlenecek erkeğin kız tarafına verdiği para, mal veya ziynet eşyası [K. Ge., Bayburt-merkez].
baş sağdıç	<i>birl. i.</i> Düğünlerde damada eşlik eden, damat ile ilgili tüm sorumlulukları üstlenen damadın yakın arkadaşı [K. Ge., Bayburt-merkez].
baturmağ	1. <i>geçişsiz f.</i> Batırmak 2. Kirletmek, pisletmek [A. Sa., Bayburt-Maden].
buyahtan	<i>zf.</i> Demin, az önce [DS. 576].
bayda	<i>i.</i> Büyük bakır kap, çorba tası, ağzı dar; dibi geniş yağ kabı, büyük bakır tencere [DS. 470].
baydabalası	<i>i.</i> Yoğurt uyutmakta kullanılan iki kiloluk bakır tas [DS. 579].
baygaz	<i>sıf.</i> Yanlış, aksi [DS. 579].
baylgan	<i>sıf.</i> Bayıltma özelliği olan [GBM.414].
bayılma	<i>i.</i> Sara hastalığı [DS. 579].
bayır	<i>i.</i> Kır, kıraç tarla [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
bayrağlı	<i>sıf.</i> Eli bayraklı, şirret, edepsiz kimse [BYSV.17].
bayram yemeği	<i>birl. i.</i> Dini bayramlarda bazı zengin kimselerin bayram namazından sonra verdikleri yemek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
bazar	1. <i>i.</i> Belli bir günde her türlü malın satıcı ve alıcılarının toplanıp alışveriş ettikleri yer [A. Sa., Bayburt-Maden]. 2. <i>i.</i> Haftanın ilk günü, pazar [A. Sa., Bayburt-Maden].
beçara	<i>sıf.</i> Biçare, çaresiz [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bedasız	<i>sıf.</i> Asılsız, kavgacı, kötü [BKKT. 32].

beddam	<i>sıf.</i> İğrenç, çirkin [DS. 594].
bedura	<i>i.</i> Su kovası [K.Ge., Bayburt-merkez].
beg	<i>i.</i> Bey [K. Ge., Bayburt-merkez].
behen	<i>zam.</i> Bana [BYA. 88].
behlemek/beyhlemek	<i>geçişli f.</i> Beklemek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
behmez	<i>i.</i> Pekmez [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
bēkāra	<i>sıf.</i> İşe yaramaz, değersiz, önemsiz [DS. 601].
bele	<i>sıf.</i> Böyle [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
belemek	<i>geçişli f.</i> Kundaklamak [FNSO. 34].
belke/belkim/beklime	<i>bağ.</i> Belki [DS.620].
belliklenmek/belliklenmeyh	<i>geçişsiz f.</i> Şaşkın şaşkın, aval aval bakmak [DS. 623].
bemurat	<i>ünl.</i> ‘Bimurat’ muradına erememe anlamındaki söz yöresel söyleyişle anlam değişikliğine uğramıştır ve beddua anlamında kullanılır.(muradına eremeyesin) [H.Da., Bayburt-Maden].
beng	<i>i.</i> Deri üzerindeki leke, ben [TİMB.39; BKKT.20].
bennem/bennehem	<i>ünl.</i> Ben bilmem, ne bileyim anlamında kullanılan bir söz [BYSV.19].
berdelcüz	<i>i.</i> Bayburt yöresinde 11-17 Mart tarihleri arasında görülen kocakarı soğuklarına verilen isim [Y. De., Bayburt-Maden].
berdoş	<i>sıf.</i> Serseri [S. K1., Bayburt-Maden].
bere	<i>i.</i> Davar sağılan yer, ağıl [DS. 630].
berekāllah	<i>ünl.</i> Maşallah [DS.632].
bertlek/bağırtlağ	<i>i.</i> Yabani ördeğe benzeyen, gece çok öten, koyu kurşuni renkli bir av kuşu [DS.479].
bèrvat	<i>sıf.</i> Berbat [DS.638].
bestil	<i>i.</i> Pestil [BYSV.19].
beşlik	<i>i.</i> Kadınların süs olarak taktıkları beş altının bir arada dökülmüş şekli olan altın lira, beşibiryerde, beşibirarada [BMB.33].
betire	<i>i.</i> Hayvanların gözlerine inen eti yok etmek için kullanılan yakıcı özelliğe sahip bitki [ŞOB.21].
beye	<i>i.</i> Hayvan yemliği [DS. 471].
beyhud	<i>sıf.</i> Kendinden geçmiş, kendini kaybetmiş [BYSV.20].
beymurat tahtası	<i>i.</i> Teneşir [H.Da., Bayburt-Maden].

bèysèlès yatmak	Suçüstü yakalanınca lüzum üzerine sorgusuz sualsiz hapis yatmak [DS.648].
beze	<i>i.</i> Yufka açmadan önce hamurun ayrıldığı topaklardan her biri [S. K1., Bayburt-Maden].
bezek/bezeyh	<i>i.</i> Süs, ziynet [DS. 650].
bıdırık	<i>sıf.</i> Bücür, ufak [DS. 775].
bıdılanmağ	<i>geçişsiz f.</i> Ağzının içinde konuşmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
bığır	<i>i.</i> Hayvanların ayağının altında zorlanmadan ileri gelen şişlik [DS. 472].
bıhça	<i>i.</i> Bohça [DS. 717].
bılık	<i>i.</i> Küçük çocuklar ve bebekler için kullanılır [DS. 469].
bılık	<i>sıf.</i> Ufak [SBVH.294].
bışkı/bışğı	<i>i.</i> Testere [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
bıtırağ/pıtırağ	<i>i.</i> Kırlarda yetişen yabani bir otun dışı dikenli tohumu [DS.671].
bıyıl/biyil	<i>birl. s.</i> Bu yıl [DS. 673].
bızdık	<i>i.</i> Kuyruk sokumu [A. Sa., Bayburt-Maden].
bızdın/bızdık	<i>i.</i> Kuyruk sokumu, anüs [DS. 833].
biayah	<i>zf.</i> Kısa süreliğine [BYSV.21].
bibüşürüm	<i>sıf.</i> Bir defa pişirilecek kadar [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bi çala	<i>zf.</i> Biraz (benzetmelerde) [BYSV.21].
biçeynem	<i>sıf.</i> Azıcık [S. K1., Bayburt-Maden].
bile	<i>zf.</i> Beraber, birlikte [SBVH.230].
bilevi	<i>i.</i> Bileyi taşı [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
bi pırtık	<i>sıf.</i> Bir parça [BKKT. 18].
bisoluh	<i>birl. i.</i> Az bir zaman bir an [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bi tike	<i>birl. i.</i> Bir parça [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bibi	<i>i.</i> Hala [DS. 677].
biçelge	<i>i.</i> Biçilecek yer, çayır [DS.683].
bide	<i>i.</i> Pide [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bijo bijo	<i>ünl.</i> Hayvanları çağırma ve kovalama ünlemi [DS. 680].
bir çeyhlih	<i>birl. i.</i> Kadınların saçlarına taktığı bir süs eşyası [DS. 698].
bir dönüm su	<i>birl. i.</i> İki kovayla bir defada getirilen su [DS. 698].
bir ey/bir eyi	<i>zf.</i> Epeyce, iyice [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
bir hoş	<i>sıf.</i> Garip (yadırgama) [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
bişe	Bir şey [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

bişi	<i>i.</i> Çörek, yağlı ve tatlı ekmek, saç ekmeği [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bitevi/bütevi	<i>zam.</i> Tamamen, hepsi, bütünü [DS. 709].
bitme	<i>i.</i> Büyümek, yetişmek (bitkiler için) [A. Sa., Bayburt-Maden].
biyavırmalamat	<i>sıf.</i> Rezil rüsva [DS. 712].
biyen/been	<i>zam.</i> Bana [DS. 712].
boğda/buğda	<i>i.</i> Buğday [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
boğum	<i>i.</i> Deste, demet, tutam [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
bolaramak/bolalmak	<i>geçişsiz f.</i> Genişlemek, çoğalmak [DS. 734].
bor/bon	<i>i.</i> Sirke, pekmez v.b sulu yiyeceklerin üzerindeki köpük, küf, mantar [DS.522].
borani	<i>i.</i> Haşlanmış veya kurutulmuş kızılca otu üzerine sarımsaklı yoğurt ve tereyağı dökülerek yapılan yemek [A. Sa., Bayburt-Maden].
bostan	<i>i.</i> Salatalık [BYA. 448].
boşayı/boşay	<i>i.</i> Eylül [DS.743].
boy/booy	<i>ünl.</i> Aman usandım anlamında kullanılır [DS. 745].
boy	<i>i.</i> Yem olarak kullanılan çemen yapılan burçağa benzer bir tahıl çeşidi [DS.744].
boydah	<i>sıf.</i> Bekar, yalnız, serbest [DS. 745].
boylu	<i>sıf.</i> Gebe [DS. 746].
boynuk	<i>sıf.</i> Boynu eğri [SBVH. 294].
boyun olmağ	<i>birl. f.</i> Kefil olmak [DS. 748].
bozarmağ	<i>geçişsiz f.</i> Renk değiştirmek, rengini atmak [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
böcük	<i>i.</i> Böcek [TİMB. 169; ABST. 316].
bödöy	<i>sıf.</i> Nazlı [DS.757].
böğürmek	<i>geçişsiz f.</i> Hayvanların bağırarak acı acı ses çıkarması [Y. De., Bayburt- Maden].
bölgü	<i>i.</i> Toprakta bölüşme, paylaşma [DS. 768].
böyreyh	<i>i.</i> Börek [DS. 765].
böyüh	<i>sıf.</i> Büyük [BİAİA.123].
böyün/böğün	<i>zf.</i> Bugün [BİSV.21].
buğa tiken	<i>birl. i.</i> Su kenarlarında biten 1,5-2 metre uzayan bir çeşit diken [A. Sa., Bayburt-Maden].

buğalmaq	<i>geçişsiz f.</i> Bunalmak [Y. De., Bayburt-Maden].
buğarsağ	<i>i.</i> Boğaya gelmiş, boğa isteyen inek, dana [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
bulah	<i>i.</i> Çeşme, kaynak [DS. 785].
bulaşmak	<i>geçişsiz f.</i> Sataşmak çatmak [DS. 787].
bulgurli	<i>i.</i> Bir çeşit yemek [SBVH. 294].
burcaklamak	<i>geçişsiz f.</i> Ter damla damla birikmek [DS. 795].
burçah/burcalah	<i>i.</i> Burçak [DS.795].
burğan	<i>i.</i> Su çevirisi, girdap [DS. 798].
burmak	<i>geçişli f.</i> İğdiş etmek, dürmek [BİSV.21].
burunnamah	<i>geçişsiz f.</i> Zoruna gitmek, beğenmemek, küçümsemek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
buymah	<i>geçişsiz f.</i> Donmak, üşümek [ABST. 303].
büdmek	<i>geçişsiz f.</i> Sürçmek, sendelemek [DS. 812].
bügelek tutmak	Sığırların bügelek tarafından rahatsız edilmesi [K. Ge., Bayburt- merkez]
bügelek	<i>i.</i> Sığırları rahatsız eden bir çeşit sinek [K. Ge., Bayburt-merkez].
büh	<i>i.</i> Baykuş [K. Ge., Bayburt- merkez].
bük	<i>i.</i> Dere kıyılarındaki çalı, diken ve ağaç topluluğu [DS. 814].
bülücanlık	<i>i.</i> Çok bilmişlik yapmak [BİSV. 22].
bürük çekmek	Başörtüsü ile ağzını burnunu kapatmak [TİMB. 35-56, ŞOB. 79-115].
bürüşmek	<i>geçişsiz f.</i> Soğuktan uyuşup büzülmek [DS. 835].
büver/büber	<i>i.</i> Biber [DS. 811].
büzük	<i>i.</i> Anüs [BYSV.27]

cadaloz	<i>sıf.</i> Ağız kalabalığıyla bir şeyi elde eden, şirret [DS.840].
cagart/cegert	<i>i.</i> Sonbaharda ekilen tarla [DS.840].
cağ	1. <i>i.</i> Parmaklık, korkuluk [DS.841]. 2. <i>i.</i> Çorap şişi [S. K1., Bayburt-Maden]. 3. <i>i.</i> Kağının yan taraflarına yükün düşmemesi için konulan ağaçlar [S. K1., Bayburt-Maden].
camgöz	<i>i.</i> Afacan çocuk [DS. 854].
camışkıran	<i>birl. i.</i> Bayburt yöresinde 18-20 Nisan tarihleri arasında görülen şiddetli soğuklara verilen isim [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
camuş	<i>i.</i> Manda [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
candarma	<i>i.</i> Jandarma [BYSV.28].
can suyu	<i>birl. i.</i> Fidan dikildikten sonra dibine dökülen su [DS.857].
cancur	<i>i.</i> Kırmızı, siyah erik [DS.854].
ceceyh	<i>i.</i> Ağaç veya madeni çivi [DS.1102].
cedağ	<i>i.</i> Yol, ana yol, yolların birleştiği yer, çat [BYSV.29].
cehal/cahal	<i>sıf.</i> Bilgisiz kimse, cahil [DS.875].
cehiz	<i>i.</i> Gelin olan kızın babasının evinden götürdüğü eşya [DS.875].
ceht etmek	Azmetmek [Y. De., Bayburt-Maden].
celep	<i>i.</i> Hayvan sürüsü [DS.878; KDME.299].
celepçi	<i>i.</i> Hayvancılık veya hayvan ticareti yapan kimse [DS. 878].
cendek	<i>i.</i> İnsan veya hayvan ölüsü [DS. 878].
cepe	<i>i.</i> Yan taraf [DS. 883].
cevüz	<i>i.</i> Ceviz [BYA.64].
ceyran	<i>i.</i> Elektrik [A.Sa.,Bayburt-Maden].
cıbartma	<i>i.</i> İyice dövme, fazla dövme [TİMB.151; ŞOB.116].
cıbil	<i>sıf.</i> Çıplak [DS. 890].
cıbilin kabadayısı	<i>birl. i.</i> Parası olmadığı halde caka satan kimse [DS. 891].
cıciğ	<i>sıf.</i> Güzel [DS. 891].
cıdırli	<i>sıf.</i> Tez canlı, hızlı hareket eden, atılgan [BYSV.31].
cıdoy	<i>i.</i> Derin işleyen yara, büyük çıban (genellikle at ve eşeklerde görülür) [DS.960].

cıġcıġa	<i>sıf.</i> Kuru gürültücü, geveze [DS.900].
cıġıldamaġ	1. <i>geçişsiz f.</i> Çocukların hep bir ağızdan yüksek sesle konuşması [DS.901]. 2. <i>geçişsiz f.</i> Gürültü etmek [DS.844].
cıġız	<i>sıf.</i> Oyunbozan, mızıkçı [DS.903].
cıġızlanmaġ	<i>geçişsiz f.</i> Oyunda mızıkçılık etmek [DS.904].
cık	<i>ünl.</i> Hayır anlamında ünlem [DS.905].
cılbıra	<i>i.</i> Tereyaġı, yumurta, kuru soġan ve kavurma ile yapılan bir yemek [A. Sa., Bayburt-Maden].
cıldık	<i>i.</i> Elbisenin yırtık eteġi [SBVH.295].
cıngar çıkarmak	Yerli yersiz kavga çıkarmak [DS.920].
cıngıl	<i>i.</i> Süt taşınan kap, kova, bakraç [DS.921].
cıngırdamak	<i>geçişsiz f.</i> Havanın açık, parlak ve soġuk olması [DS.923].
cırbaġa	<i>i.</i> Küçük çocuk [DS.925].
cırcır böcüġü	<i>i.</i> Ağustos böceġi [DS.928].
cırcır	<i>sıf.</i> Geveze [DS.927].
cırığı çıkmak	Perişan halde olmak, parçalanmak, daġılmak [H. Da., Bayburt-Maden].
cırılıġ	<i>i.</i> Yırtık, yarık [929].
cırılmaġ	<i>geçişsiz f.</i> Yırılmak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
cırmaġ	<i>geçişli f.</i> Pençelemek [DS.933].
cırmalamaġ	<i>geçişli f.</i> Çok çalışmak, yıpranmak [DS. 934].
cırmılıġ	<i>i.</i> Çimdik [DS.934].
cırnaġ çekişmek	Lades tutuşmak [DS.936].
cırnaġ	<i>i.</i> Tırnak, pençe [DS.935].
cırtıgaz/cırtangoz	<i>i.</i> Ekilmeyen tarlalarda yetişen geniş yapraklı, hatmi çiçeġine benzeyen çiçekler açan bir bitki [DS.938].
cıs/cız	<i>ünl.</i> Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korumak için söylenir [DS.940].
cıscıbil olmak	Soyunmak [DS.940].
cıscıbil	<i>sıf.</i> Çırılçıplak [DS.940].
cıvılıġ	<i>sıf.</i> Sulu [DS.942].
cıvımaġ	1. <i>geçişsiz f.</i> Sulanmak [DS.946]. 2. <i>geçişsiz f.</i> şımarıklık yapmak [A. Sa., Bayburt-Maden].
cıvıtmaġ	<i>geçişsiz f.</i> Sapıtmak [DS.943].

cızdah	<i>i.</i> Küçük parçalara ayrılmış koyun kuyruğunun kızartılıp yağı alındıktan sonra kalan kısmı [DS.946].
cızdan	<i>i.</i> Para çantası [N. Sa., Bayburt-Örence köyü]
cızlavıt	<i>i.</i> İçi bezle kaplı lastik ayakkabı [BİSV.25].
cızmağ	<i>geçişli f.</i> Çizik, çizgi, çizmek [BYA.108].
cigara	<i>i.</i> Sigara [DS.900].
cık	<i>i.</i> Aşık kemiğinin çukur tarafı [DS.1212].
cil	<i>i.</i> Hasır örülen ot [DS.964].
cile	<i>i.</i> Aşık oyununda eneke kaybedilirse geri almak için verilen aşık [DS.965].
cilhar	<i>i.</i> Tarlaya verilen suyun yaygın durumu [C. Tu., Baybur Kıratlı köyü].
cimbat ellemek	<i>geçişli f.</i> Saklamak [DS.975].
cimcimelik	<i>i.</i> Bataklık [DS.972].
cimcirik	<i>sıf.</i> Ufak tefek [DS.971].
cimilleşmek	<i>geçişsiz f.</i> Uyuşmak, ürpermek [DS.1178].
cindeğişi	<i>sıf.</i> Cılız [DS.977].
cingen	<i>i.</i> Çingene [TİMB.172].
ciri	<i>i.</i> Kötü adam [DS.985].
civ	<i>i.</i> Cep [DS.987].
civil peynir	<i>birl. i.</i> Tel peyniri [S. K1., Bayburt-Maden].
comart	<i>sıf.</i> Cömert, eli açık [DS. 996].
cor	<i>i.</i> Bataklık [DS.993].
coravı gözemek	Çorabın yırtık yerini örmek [DS.1000].
çoşan	<i>i.</i> Çiriş, bir tür yabancı pırasa [BŞ.24; BH.331].
cönge	<i>i.</i> Tosun, erkek dana [DS.1007].
cöyüz	<i>i.</i> Ceviz [DS.1008].
culuğ	<i>i.</i> Hindi [DS.1014].
cücü	<i>i.</i> Böcek [DS.1021].
cücük	<i>i.</i> Cıvcı [TİMB.38-95; ŞOB.50-116].
cüfut	<i>sıf.</i> Cimri, çingene [DS.1013].
cüllemek	<i>geçişsiz f.</i> İşemek [DS.1013].
cünüt	<i>i.</i> Bataklık, verimsiz toprak [BYSV.36].
cüre	<i>i.</i> Cins, şekil, tür [DS.1028].

çağ	<i>i.</i> Eskiden banyo yapmak için odaların bir köşesine yapılan bölme [BİSV.27].
çahal	<i>i.</i> Sığır ve atların altında bulunan beyaz leke [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
çağır tikeni	<i>birl. i.</i> Top top sarı çiçekleri olan büyük dikenli bir bitki [K. Ge., Bayburt-merkez].
çağır	<i>i.</i> Rakı, şarap [DS.1040].
çağır göz	<i>birl. i.</i> Siyahla ela arası göz [K. Ge., Bayburt-merkez].
çağmağdaşı	<i>birl. i.</i> Çakmak taşı [S. K1., Bayburt-Maden].
çağmağ	<i>i.</i> Çakmak [S. K1., Bayburt-Maden].
çağmaşmağ	<i>geçişsiz f.</i> Birbirine girmek, karışmak [DS.1040].
çakmur buğday	<i>birl. i.</i> İri, ağır bir çeşit buğday [DS.1046].
çalağan	<i>i.</i> Kartal [DS.1048].
çalası	<i>i.</i> Yoğurt mayası [DS.1017].
çaldırak	<i>i.</i> Koyunların yününde toplanan pislik yumağı [ŞOB.116].
çalğap	<i>i.</i> Akarsuyun hızlı, sert akan yeri [TİMB.152].
çalğıdüydüsü	<i>birl. i.</i> Ahır süpürgesinin yıpranmış yeri [DS.1053].
çalğı	<i>i.</i> Çalgı [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
çalğama	<i>i.</i> Ayran [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
çalğamak	<i>geçişli f.</i> Hafif yıkamak, durulamak [DS.1053].
çalğagası	<i>birl. i.</i> Yabani iğde, yalancı iğde ağacı [BYSV.38].
çalğbasmaz	<i>birl. i.</i> Karakılçıklı buğday [DS.1054].
çalınmak	<i>geçişsiz f.</i> Hastalanmak, hastalığa yakalanmak [BYA.111].
çaltı	<i>i.</i> Çalı [BYA.34].
çamcak	<i>i.</i> Çamdan oyularak yapılmış su kabı [DS.1063].
çamlıh	<i>i.</i> Çamlık, ağaçlı tepe [DS.1065].
çanağ	<i>i.</i> Ağaçtan veya madenden oyulmuş kap [K. Ge., Bayburt-merkez].
çapağ	<i>i.</i> Gözde toplanan pislik, çapak [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
çapul	<i>i.</i> Deriden yapılan ayakkabı [FNSO.15].

çaput	<i>i.</i> Eski bez parçası [DS.1075].
çardak	<i>i.</i> Çardak [DS.1080].
çarh	<i>i.</i> Çark, ağartma taşı [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
çarpan	<i>i.</i> Küçük saman sepeti [DS.1083].
çarpuh	<i>sıf.</i> Çarpık [A. Sa., Bayburt-Maden].
çaruğ	<i>i.</i> Çarık [DS.1085].
çaşıt	<i>i.</i> Casus [DS.1085].
çaşur	<i>i.</i> Haşlanıp tuzlandıktan sonra yenen bir çeşit ot [DS.1086].
çatı guyruh	<i>birl. i.</i> Dedikoducu kadın [DS.1089].
çatma	<i>i.</i> Kapı kilidi [BMB.12].
çatmağ	<i>geçişsiz f.</i> Sataşmak [DS.1092].
çatpat	<i>zf.</i> Arasına [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
çavun	<i>i.</i> Hayvanların erkeklik organı [DS.1093].
çaynıh	<i>i.</i> Çaydanlık [DS. 1098].
çay taşı	<i>birl. i.</i> Genellikle dere yataklarında bulunan yuvarlak taş [Y. De., Bayburt-Maden].
çebic	<i>i.</i> Bir yaşındaki keçi yavrusu [DS.1099].
çeç	<i>i.</i> Dalak halinde balsız petek [DS.1104].
çeçe	<i>i.</i> Et (çocuk dilinde) [DS.1204].
çeçil	<i>i.</i> Yağı alınmış süttten yapılan peynir [DS.1105].
çeertdeyh	<i>i.</i> Çekirge [DS.1106].
çeği/çeğel	<i>i.</i> Çiftin çamurunu kazımak için yapılan demir [DS.1107].
çegil	<i>i.</i> Çakıl, ufak taşlardan meydana gelmiş kısım [ŞOB.38].
çekürge	<i>i.</i> Çekirge [Y. De., Bayburt-Maden].
çelim	<i>i.</i> Gösteriş, tavır, çalım [DS.1117].
çellek	<i>sıf.</i> Atılğan, açığöz [DS.1124].
çelpeşük	<i>i.</i> Karışık, bozuk hava [DS.1117].
çember	<i>i.</i> Başörtüsü [BH.151].
çembere	<i>i.</i> Kadınların başlarına taktıkları kaska [DS.1128].
çemkürmek	<i>geçişsiz f.</i> Karşı gelmek, sert cevap vermek [DS.1130].
çemürlemek	<i>geçişli f.</i> Kolunu veya paçalarını sıvamak, eteğini toplamak [BİSV.28 BH.569].
çen	<i>i.</i> Sis, duman [DS.1133].
çeper	<i>i.</i> Çit [DS.1142].
çere	<i>i.</i> Meni [DS.1079].

çerelmeyh	<i>geçişsiz f.</i> Kızgınlıkla gözlerini fazla açıp bakmak [DS.1145].
çermük	<i>i.</i> Sıcak su kaynağı, kaplıca [DS.1147].
çeten	<i>i.</i> Saman taşımak için kağınlara konulan büyük sepet [DS.1149].
çevrük	<i>i.</i> Çayırılık [DS.1154].
çevrüm	<i>i.</i> Otuz üçlü tespih dizisi [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
çevürme	<i>i.</i> Etrafi duvarla veya çitle çevrili küçük bahçe [K. Ge., Bayburt-merkez].
çeyiz	<i>i.</i> Gelin olacak kızlar için çocukluğundan itibaren biriktirilen eşyalar [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
çeyiz dizme	<i>birl. i.</i> Gelin olacak kızın çeyizinin sergilenmek üzere açılıp dizilmesi [A. Sa., Bayburt-Maden].
çeyiz yazma	Sergilenen çeyizlerin erkek tarafına teslim edilmek üzere tek tek listelenmesi [K. Ge., Bayburt-merkez].
çeynem	<i>sıf.</i> Bir parça, bir lokma [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
çeynemek	<i>geçişli f.</i> Çiğnemek [BŞ.17].
çıdar	<i>i.</i> Hayvanların ön ayaklarını topuklarından birbirine bağlayan kayış veya ip [DS.1158].
çığırıcı	<i>i.</i> Yöre halkını düğün vb. eğlencere davet eden kişi [K. Ge., Bayburt-merkez].
çihartmağ	<i>geçişli f.</i> Çıkarmak [BYSV.42].
çihışmağ	<i>geçişsiz f.</i> Heşaplaşarak uzlaşmak [Y. De., Bayburt-Maden].
çilğısız	<i>sıf.</i> Akılsız, terbiyesiz [DS.1173].
çılpağ	<i>sıf.</i> Çıplak [DS.908].
çingil	<i>i.</i> Kumlu, çakıllı toprak [DS.1181].
çıralıh	<i>i.</i> Lamba, çıra konulan yer [DS.1186].
çırpi ipi	<i>birl. i.</i> Duvarcıların düz duvar örmek için kullandıkları ip [Y.De., Bayburt-Maden].
çirtma	<i>i.</i> Taze fasulye kurusu [TİMB.153].
çıtma	<i>i.</i> Hayvan tekmesi, çifte [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
çıynanmak	<i>edilgen f.</i> Ayak basılmak, bastırılmak [BGE.99].
çifte	<i>i.</i> Mertekleri tutmak için atılan kalın mertek [BGE.115].
çig	<i>1. i.</i> Yağ çıkarmak için biriktirilmiş çiğ süt [DS.1206; KDME.299]. <i>2. sıf.</i> Çiğ, pişmemiş [BYSV.44].
çilemek	<i>geçişli f.</i> Saçmak, serpmek, sulamak [BMB.45].

çiliyhlemek	Odun parçalamak [DS.1218].
çiltik	<i>i.</i> Düşmüş kadın [DS.1221].
çimdelenmek	<i>i.</i> Yavaş yavaş yemek yemek [DS.1222].
çimirrenmek	<i>dönüştü f.</i> Oturduğu yerde uyumak [DS.1223].
çimmek	<i>geçişsiz f.</i> Yıkanmak [DS.1224].
çin	<i>i.</i> Rütbe [DS.1225].
çingirekli	<i>sıf.</i> Çingiraklı [BT.89].
çinik	<i>i.</i> Sekiz kiloluk bir hububat ölçüsü (şinik) [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
çinpiy	<i>i.</i> Yağ (yiyecek) [DS.1229].
çiriş	<i>i.</i> Dağ pırasası [DS.1235].
çirişlenmek	<i>edilgen f.</i> Dokumada kullanılan ip, çirişe batırılmak [KDME.259].
çirtim	<i>sıf.</i> Az bir parça [DS.1190].
çişengi	<i>i.</i> Çıkrık [DS.1239].
çit	<i>i.</i> Baş örtüsü, yemeni [A. Sa., Bayburt-Maden].
çita	<i>i.</i> İnce tahta [BYSV.45].
çitak	<i>i.</i> Boynuzu ay şeklinde olan sığır [DS.1241].
çiyirt/çigirt	<i>i.</i> Çekirdek [DS.1209].
çobancılığ	<i>i.</i> Çobanlık [BYA.11-47].
çoh	<i>zf.</i> Çok [BİSV.86].
çomah	<i>i.</i> Çomak, sopa [H. Da., Bayburt-Maden].
çonnanmah	1. <i>dönüştü f.</i> Büyümek, gelişmemek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü]. 2. <i>dönüştü f.</i> Eklemler hareket edemeyecek hale gelmek [BYSV.45].
çor	<i>i.</i> Hastalık [DS. 1269].
çorah	<i>sıf.</i> Çorak, verimsiz [K. Ge., Bayburt-merkez].
çorbalı	<i>i.</i> Buğday, mısır gibi tahıl ve bunlardan yapılan çorbalık malzeme [S. K1., Bayburt-Maden].
çorlanmah	<i>dönüştü f.</i> Hastalanmak [S. K1., Bayburt- Maden].
çorlu	<i>sıf.</i> Hastalıklı [S. K1., Bayburt-Maden].
çoroş	<i>i.</i> Bir çift öküzün önüne bağlanan ikinci koşum çifti [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
çorru	<i>sıf.</i> Hileli [DS.1273].

çort	<i>i.</i> Bir çeşit at yürüyüşü, tırıs [DS.1273].
çoruşmah	<i>geçişsiz f.</i> Pörsümek, buruşmak, ihtiyarlamak [DS.1273].
çoşga	<i>i.</i> Müslümanların gayrimüslim çocuklara verdikleri isim [DS.1274].
çoyuş	<i>i.</i> Çavuş [DS.1276].
çögen	<i>i.</i> Büyük bakır kazan [DKKO.105].
çöl	<i>i.</i> Oturulan yer, yurt [DS.1282].
çöllemek	<i>geçişli f.</i> Ağaçlı bir yeri kesip veya tarlayı biçip çöl haline getirmek [DS.1283].
çölpük	<i>i.</i> Çöplük [A. Sa., Bayburt-Maden].
çömelek	<i>i.</i> Tavukları kötürüm yapan bir çeşit hastalık [DS.1286].
çul	<i>i.</i> Elbise [TİMB.145; ABST.304].
çullanmağ	<i>dönüşlü f.</i> Üstüne binmek, hücum etmek [Y.De., Bayburt-Maden].
çul pancar olmak	Çok yorulmak [BYSV.47].
çupu	<i>i.</i> Çalı çırpı [BYA.8-78].
çur etmek	Oyunu bozmak [DS.1305].
çur	<i>i.</i> Kapıp kaçma [DS.1305].
çük	<i>i.</i> Erkeklik organı [FNSO.51].
çürüyh	<i>sıf.</i> Çürük [DS.1309].
çüttöyuh	<i>i.</i> Peygamber çiçeğine benzer bir çeşit ot [DS.1310].

Dd

da/dā/daa	<i>ünl.</i> Hadi anlamında kullanılır (yap daa)[M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
dabaḥ	<i>i.</i> Koyun, keçi ve sığırların ağız ve tırnak aralarında olan bir hastalık, şap hastalığı [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
daban	<i>i.</i> Taban, ayağın alt kısmı, en alt kısım [Y. De., Bayburt-Maden].
dabanca	<i>i.</i> Tabanca [H. Da., Bayburt-Maden].
dad	<i>i.</i> Tat, lezzet [BYA.109].
dadacuḥ	<i>i.</i> Güzel, lezzetli yemek [KDME.171].
dadah	<i>i.</i> Çocuk maması [S. K1., Bayburt-Maden].
dadanmak	<i>dönüşlü f.</i> Bir şeye alışmak [BMB.22; ABST:304].
dadaş	<i>i.</i> Büyük kardeş, ağabey, erkek kardeş [BKKT.47].
dadıcık	<i>sıf.</i> Beceriksiz kadın [BMB.64].
dadıraḥ	<i>i.</i> Sarı çiçekli gövdesi yenebilen bir çeşit ot [BHY.18].
dag	<i>i.</i> Şeker pancarı kökü [ABST.304].
dağğa/değge	<i>i.</i> Dakika [K.Ge., Bayburt-merkez].
dağala	<i>i.</i> Derelerde yaşayan pullu bir çeşit balık [DS.1321].
dağarcuḥ/davarcıḥ	<i>i.</i> Dağarcık [DS.1323; TİMB.172].
dağlamak	<i>geçişli f.</i> Yağı tavaya koyup kızdırmak [S. K1., Bayburt-Maden].
dahra/dehre	<i>i.</i> Bir çeşit budama bıçağı, tahra [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
dahsiye	<i>i.</i> Fiyat [DS.1330].
dal	<i>i.</i> Omuz, omuz başı, kol [DS.1333].
daladıngır	<i>sıf.</i> Yalnız, tek başına, bomboş, tamtakır [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
dalaf	<i>i.</i> At isteyen kısrak, eşek isteyen dişi eşek ya da hayvan [DS.1338].
dalaḥ	<i>i.</i> Bozulmamış bal peteği [S. K1., Bayburt-Maden].
dalamah	<i>geçişli f.</i> Azarlamak, çatmak [DS.1337].
dalavere/delevere	<i>i.</i> Hile, oyun [DS.1339].
dalbudaḥsalmaḥ	Bir yere yerleşmek, orada kalıcı olmak [K.Ge., Bayburt-merkez].
dalda etmek	Gölge etmek, ışığına engel olmak [DS.1341].

dalda	<i>i.</i> Gölge, kuytu kenar, saklanılacak yer [BMF.8].
daldalanmağ	<i>dönüşlü f.</i> Gölgeli bir yere ya da bir adamın himayesine sığınmak, gizlenmek [DS.1342].
daldalar barı	<i>birl. i.</i> Bir bar çeşidi [DS.1342].
daldaşsağ	<i>sıf.</i> Çırılçıplak [DS.1342].
dalfesli	<i>sıf.</i> Sarıksız fes takmış olan [BMF.1].
dallandıрмаğ	<i>ettirgen f.</i> Gizli bir şeyi etrafa yayma [K.Ge., Bayburt-merkez].
dalmak	<i>geçişsiz f.</i> Köpek ısırmak [BYA.68-69].
dam	1. <i>i.</i> Toprak damlı ev, köy evi [DS.1347]. 2. <i>i.</i> Büyükbaşhayvan ahır [BHA.43-109].
damazluğ	<i>i.</i> Damızlık hayvan veya bitki [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
damçı	<i>i.</i> Evlerde damlardan, tavanlardan sızan yağmur damlaları; damla [DS.1351].
dan bek	<i>sıf.</i> Somurtkan kadın [BKKT.34].
danagıran	<i>birl. i.</i> İlkbaharda biten sarı çiçekli bir bitki [DS.1356].
danalığ	<i>i.</i> Meraya otlamaya giden köyün buzağlarından oluşan sürü [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
dangalafistik	<i>i.</i> Tepetaklak [Y. De., Bayburt-Maden].
dangırdungur	<i>zf.</i> Gelişigüzel kaba saba [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
danısğa	Antika [DS.1360].
danışmağ	<i>geçişsiz f.</i> Konuşmak, söylemek [DS.1361].
danmak	<i>geçişsiz f.</i> Akla gelmek, önceden hissetmek, sezmek [DS.1354; BŞ.28].
danüzü	<i>birl. i.</i> Şafak söktüğü zaman [DS.1363].
araba/derebe	<i>i.</i> Tahta perde, tahta bölme [DS.1365].
daramağ	<i>geçişli. f.</i> Taramak [BYA.109].
darğa	<i>i.</i> Mübaşir [DS.1370].
darış	<i>sıf.</i> Dar [KDME.314].
daruğa	<i>i.</i> Askeri vali [DS.1374].
dar vaht	<i>birl. i.</i> Karanlığın basmasına yakın vakit [BŞ.17].
dastar	<i>i.</i> Ekmeği, ekmeklik hamuru korumak için örtülen örtü, sofraya bezi [S.K1., Bayburt-Maden].
daşlığ	<i>i.</i> Kümes hayvanlarının midesi [A. Sa., Bayburt-Maden].
datlitamli	<i>sıf.</i> Mutlu, huzurlu [BŞ.27].
datsızlığ	<i>i.</i> Huzursuzluk, sıkıntı [BYA.34-100].

daun/davun/daun	<i>i.</i> Veba, boğazda çıkan şişlik (Davun tuta seni!) [ŞOB.21, BF.84; KDME.130].
davan	<i>i.</i> Sarp geçit [DS.1373].
davar	<i>i.</i> Koyun, koyun sürüsü [BİSV.33].
davuşan/dōşan/doşan	<i>i.</i> Tavşan [DS.1381].
day durmağ	<i>i.</i> Yeni yürümeye başlayan çocuğun iki ayak üzerinde durması [DS.1387].
dayağ	<i>i.</i> Destek [Y. De., Bayburt-Maden].
dayali	<i>sıf.</i> Açık, aralık [BYSV.52].
dayaz/deyaz	<i>i.</i> Derin olmayan su kenarı, sığ [DS.1386].
daz/dazalağ	<i>i.</i> Saçsız baş, kel [DS.1390].
debbe/depbe	<i>i.</i> Bakırdan yapılmış, üstü kapaklı ve kulplu su güğümü [H. Da., Bayburt-Maden].
debertmek	<i>geçişli f.</i> Dürtmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
deeseñ	<i>ed.</i> Diyelim ki [DS.1399].
deeyy	<i>ünl.</i> Ta uzakta anlamında kullanılır [K. Ge., Bayburt-merkez].
defdeğirmi	<i>sıf.</i> Yusuvarlak [DS.1399].
degenek	<i>i.</i> Değnek, sopa [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
degirmen/deyirmen	<i>i.</i> Değirmen [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
değmek	<i>geçişsiz f.</i> Ekin, meyve olgunlaşmak [BH.167].
deh düşmek/denk düşmek	Dikkat etmek, dikkatli bakmak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
deleme	<i>i.</i> Yeni yavrulmuş inek, koyun v.b hayvanların ilk sütünün pişirilip peltelenmesi [DS.1409].
deli heyula	<i>birl. i.</i> Vurdumduymaz kadın [BKKT.33].
deliyatalğ	<i>birl. i.</i> Tifo hastalığı [DS.1414].
demden akıllı	<i>birl. sıf.</i> Aklına geleni yapan, durmadan fikir değiştiren [DS.1416].
demeyhcil it	<i>birl. i.</i> Avcıların küçük inlere sokmak için yanlarında taşıdıkları küçük köpek, zağar [DS.1416].
demirli	<i>i.</i> On beş, on altı kilo buğday alan bir tahıl ölçeceği [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
demlenmek	<i>dönüşlü f.</i> Pişen yemeğin kıvamına gelmesi [DS.1418].
demliyh	<i>i.</i> Demlik [DS.1415].
demür	<i>i.</i> Demir [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].

den	<i>i.</i> Buğday, arpa v.s tahıl taneleri [TİMB.63; ŞOB.47].
den den	Tane tane [BMF.34].
dene	<i>i.</i> Tane [H. Da., Bayburt-Maden].
den fasulyesi	<i>birl. i.</i> Kuru fasulye [Kürüm,2021:74].
dengüre	<i>sıf.</i> Deli [BİSV.34].
deremet	<i>i.</i> Yağ, peynir [DS.1432; DDKO.127].
derme	<i>i.</i> Kilimcilikte bir motif [DS.1435].
desbaha	<i>zf.</i> Hemen, birdenbire [DS.1436].
deva	<i>i.</i> Dava [BŞ.29].
devamsız	<i>sıf.</i> Boşboğaz, lafını bilmeyen, saygısız [BYSV.55].
devat	<i>i.</i> Davet [BYA.117-56].
deydelenmek	<i>dönüşlü f.</i> İyi iş yapmamak [DS1440].
deyha/deyhana	<i>ünl.</i> İşte karşı, işte orada, şurada [TİMB.155; SBVH.307; KDME.200].
deyiş tohuş etmek	<i>i.</i> Değiş tokuş [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
deynen	Söyle de [DS.1447].
deys	<i>i.</i> Kabadayıca konuşan birine alay olarak söylenen söz [DS.1448].
dıbiz	<i>sıf.</i> Saçsız, kel [DS.1449].
dıgélle	<i>ünl.</i> Vur anlamında kullanılır [DS.1450].
dığa	<i>sıf.</i> Yaramaz erkek çocuklar için kullanılır [ABST.305;KDME.176].
dıldılbağ/dıldıbiz	<i>sıf.</i> Çırılçıplak [DS.1458].
dılığ/dındığ	<i>i.</i> Kadının cinsiyet organı [DS1458].
dıncımağ	<i>geçişsiz f.</i> Bir iş için kuşkulananmak; o işi bozmak, karıştırmak [DS.1462].
dındığlamağ	<i>geçişli f.</i> Yavaş hareket etmek, oyalanmak [S. K1., Bayburt Maden].
dıngılamağ	<i>geçişli f.</i> Umursamak, kımıldamak [K. Ge., Bayburt-merkez].
dırcıhatmağ	Baharda dışarıya çıkan hayvanların sevinçten ayakları yerden kesilerek koşması [K.Ge.,Bayburt-merkez].
dırcıklı	<i>sıf.</i> Kadınların yürüyüş tarzı [BKKT.42].
dırcık/dırcık atma	Tekmeleme [TİMB.156].
dırda	<i>i.</i> Kambur [DS.1468].
dırdalanmak/dırdası çıkmak	Beli eğilmek, kamburu çıkmak [DS.1468].

dırılılaşma	<i>işteş f.</i> Kadınların karşı karşıya kötü söz söylemesi [DS.1470].
dırık	<i>i.</i> İshal [DS.1469].
dırış	<i>i.</i> Uzun boylu kadın [BKKT.17].
dırlama	<i>i.</i> Gereksiz ve gelişigüzel konuşmak [H. Da., Bayburt-Maden].
dırmı	<i>i.</i> Bir tarım aleti, tırmık [BİAİA.112].
dırnoy	<i>sıf.</i> Akılsız, düşüncesiz [DS.1472].
dırılma	<i>geçişsiz f.</i> Küsmek, darılıp bir işe karışmamak [DS.1472].
dızdız	<i>i.</i> Çabuk ve çok ağlayan çocuk [DS.1476].
dızman	<i>sıf.</i> Uzun boylu, iri yapılı, kocaman, şişman [DS.1477].
dil	<i>i.</i> Kilidin içindeki dilcik, kapı mandalı [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
dilavar	<i>i.</i> Söz ustası, avukat gibi konuşan kimse [DS1490].
dilazarlı	<i>i.</i> Kırıcı, yaralayıcı konuşma [BYSV.59].
dilbağı	<i>birl. i.</i> Düğün gecesini gelini konuşturmak için damadın verdiği hediye [DS.1491].
dilbent	<i>i.</i> Tercüman (onun dili yok mu sen onun dilbendi misin) [DS.1491].
dildiye tutmak	Kavga sırasında birinin kusurlarını sayıp dökmek [DS.1492].
diline düğüm düşmek	Dilsiz kalmak anlamında bir kötü dilek, beddua [DS.1494].
dilleşmek	<i>geçişsiz f.</i> Kavga etmek, ağız kavgası yapmak [DS.1471].
dilmek	<i>geçişli f.</i> Yarmak, yırtmak, sökmek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
dimdiyh/didek	<i>i.</i> Kümes hayvanlarının gagası [DS.1499].
dincalmak/dincelmek	<i>geçişsiz f.</i> Dinlenmek, isteği yerine gelmekle ferahlamak [DS.1500].
dingilehoç	<i>i.</i> Sevinçten hoplayıp zıplama [DS.1505].
dink	<i>i.</i> Değirmenlerde tahıl döğmeye yarayan büyük taş [HAŞ.54].
dirakdor	<i>i.</i> Traktör [BYA.77].
direme	<i>i.</i> Tıka basa doldurma [DS.1513].
dirgen	<i>i.</i> Harmanda sapları yaymaya yarayan demir ya da tahtadan yapılmış ucu çatallı tarım aleti [FNSO.22].
diş hakkı	<i>birl. i.</i> Ramazan ayında iftara gelen misafir uğurlanırken kendisine verilen hediyelik şeyler, erzak [K. Ge., Bayburt-merkez].

diş hediği	<i>birl. i.</i> Bebeğin ilk dişi çıktığında yapılan tören [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
dişenik	<i>sıf.</i> Çok gülen kadın [BKKT.36].
div	1. <i>i.</i> Bekaret, kızlık, zon. 2. <i>i.</i> Evin bir köşesi [DS.1478].
diya	<i>ünl.</i> İşte orada [K. Ge., Bayburt-merkez].
diylem/dinlem	<i>i.</i> Mola, dinlenme [DKKO.134]. (Yamaçta bir süre dinlem verdiler.)
diz donu/dizliyh	<i>i.</i> İç donu, içlik [DS.1530].
dizleme/dizlik	<i>i.</i> Diz kapağını geçen uzun çorap [DS.1531; KDME.312]
dobra dobur	<i>zf.</i> Dolambaçlı yollara sapmadan gerçeği söylemeyi anlatır [DS.1534].
dodak	<i>i.</i> Dudak [BİSV.36].
doduk/dodik	<i>i.</i> Kesilmiş inek, koyun, keçi ayağı [DS.1534].
doğanağ	1. <i>i.</i> Yük, denk sarılacak iplerin ucuna geçirilen ağaç halka. 2. <i>i.</i> hayvanların ön ayaklarını topuklarından birbirine bağlayan kayış veya ip [DS.1536].
doğrama tökdüren	<i>birl. i.</i> Aceleci ve titiz kimse [DS.1537].
dolava	<i>i.</i> Dolap, sabit dolap [DS.1545].
dolça	<i>i.</i> Su taşımaya yarayan, tenekeden veya odundan yapılmış, içi derin kap [BH.461].
dolma dodah	<i>birl. sıf.</i> Ağzına kadar dolu, dopdolu [DS.1547].
doluğmağ	<i>geçişsiz f.</i> Gözleri yaşarmak, ağlamaklı olmak [BŞ.21].
domruğ	<i>i.</i> Tomruk, kerestelik kütük [Y. De., Bayburt-Maden].
domuşmağ	<i>geçişsiz f.</i> Somurtmak, sessiz ve dargın durmak [DS.1554].
donak	<i>i.</i> Somurtkan kadın [BKKT.34].
donatmağ	<i>geçişli f.</i> Arkasından konuşmak, dedikodu yapmak [BKKT.55; KDME.127].
dondon	<i>i.</i> Yavaş iş yapan kadın [BKKT.45].
dor	<i>sıf.</i> Doru [BŞ.47; BH.575]. (Tavla bomboş dor at yoh içerde.)
doşan topuğu	<i>birl. i.</i> Boz renkli, güzel kokulu sapı ve kökünün kabukları soyulunca yenilebilen papatya yapraklarına benzer yapraklı bir bitki [DS.1382].
doyla vurmak	Bir şeyi başarmak, ün kazanmak [DS.1568].
dögüşmeyh	<i>geçişsiz f.</i> Kavga etmek [DS.1572].

döl çıkmak	Doğacak yavruların hepsinin doğması [DS.1576].
döl düşmek	Koyun, inek v.b hayvanların yavrulamaya başlaması [DS.1576].
döl	<i>i.</i> Soy, soyun devamı, yavru, çocuk [KDME.289].
dölek	<i>i.</i> Büyük güveç [Y. De., Bayburt-Maden].
dönük	1. <i>sıf.</i> Yaramaz. 2. <i>sıf.</i> Huysuz, asık yüzlü 3. <i>sıf.</i> Din değiştirmiş kimse, dönme [DS.1586].
döşdük/döşdüyh	<i>i.</i> Kadınların iş yaparken kullandıkları önlük [DS.1589].
döşeme	1. <i>i.</i> 2,5 cm kalınlığındaki çam tahtası [Y.De., Bayburt-Maden]. 2. <i>i.</i> Evin veya ahırın tabanı [Y. De., Bayburt-Maden].
döşürmek	<i>geçişli f.</i> Devşirmek, toplamak [K. Ge., Bayburt-merkez].
dulka	<i>i.</i> Dört tekerlekli arabalarda mazının içinde döndüğü demir [DS.1598].
dulunmak	<i>dönüşlü f.</i> Suyun içine dalmak, batmak [BİSV.37].
dum dum helvası	<i>birl. i.</i> Zor olduğu halde kolay sanılan iş hakkında kullanılır [DS.1602].
dumur	<i>i.</i> Dalmak, batmak, dibe çökmek [BYA.70-107].
dumurcuğ	<i>i.</i> Tomurcuk [DS.1553].
durmak	1. <i>geçişsiz f.</i> Yaşamak, ikamet etmek [BHA.4-47]. 2. –a başlamak [BYA.90]. (Ezan okununca namaza durdu.)
durna	<i>i.</i> Turna [BŞ.25].
duvağ	<i>i.</i> Küplerin, güveçlerin ağzına kapatılan kapak [TİMB.263].
duzağ	<i>i.</i> Tuzak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
duzluya mal olmak	Herhangi bir şeyin pahalıya mal olması [DS.1615]
düdük	1. <i>i.</i> Islık [DS.1617]. 2. <i>i.</i> boğaz, gırtlak [BVF.66].
düğe	<i>i.</i> Boğaya gelmemiş iki üç yaşında dişi dana düve [BYA.39-78].
düğlemek	<i>geçişli f.</i> Düğümllemek, bağlamak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
düğürçük	<i>i.</i> Çekilmiş bulgurun en ince hali [SBVH.296].
dümağ	<i>sıf.</i> Bembeyaz [DS.1628].
dümbeleyh	<i>i.</i> Kuyruk sokumu bölgesi [DS.1628].
dümbüyh	<i>i.</i> Yumruk [DS.1629].
düneyin	<i>zf.</i> Dün, birgün evvel [DS.1630].
düreyh	<i>i.</i> Pezevenk [DS.1630].
dürmelemek	<i>geçişli f.</i> Parmağıyla itmek [DS.1635; BVF.83].

dürmeyh/dürüm	<i>i.</i> İçine katık konularak yenen yufka ekmeği [DS.1634].
düşgün/düşkün	<i>sıf.</i> İhtiyar,halsiz, zayıf [DS.1639].
düürçi	<i>i.</i> Gelin almaya gelen kimseler, kız istemeye gelen kimseler, dünürcü [BYA.59].
düzenni/düzgen	<i>sıf.</i> Düzenli [DS.1646].
düzükoşu evi	<i>birl. i.</i> Evde mutfak eşyalarının bulunduğu yer [BGE.38].

ebe hakkı	<i>birl. i.</i> Hizmetlerinden dolayı ebe kadına verilen para [K. Ge., Bayburt-merkez].
ebem ekmeği	<i>birl. i.</i> Ebegümeçi [S. K1., Bayburt-Maden köyü].
ebem kuşağı	<i>birl. i.</i> Gökkuşağı [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
eccik/eccük/ecücük	<i>sıf.</i> Az, çok az, bir parça, küçücük [DS.1662].
eece	<i>zf.</i> Acele [DS.1659].
ecim	<i>i.</i> Borç [DS.1661].
ecüğünden cücüğüne	En büyüğünden en küçüğüne [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
efci	<i>i.</i> Kadın gibi iş gören erkekler için kullanılır [DS.1667].
eferim/efferim	<i>ünl.</i> Aferin [C. Tu., Bayburt- Kıratlı köyü].
efsene	<i>sıf.</i> Dengesiz, az akıllı, budala [DS.1670].
egan	<i>i.</i> Ekini harmana yaymak için kullanılan bir araç [DS1672].
egirmek	<i>geçişli f.</i> Yünü büküp iplik haline getirmek [TİMB.37].
egışbüğüş	<i>sıf.</i> Eğri büğrü [A. Sa., Bayburt-Maden].
egiş	<i>i.</i> Tandırdaki ateşi karıştırmak ve ekmeği tandırdan almak için kullanılan araç [BYA.13-90; BVF.93].
eğme	<i>i.</i> Yazın tarlalarda ağaç dallarıyla yapılan gölgelik [BT.66].
ehdinikah	<i>i.</i> Nikâh, evlilik akdi [BHA.1-144].
éhdiyat	<i>i.</i> Sakıntı, tedbir [DS.1689].
eheng	<i>i.</i> Karasabanın toprağa gömülen kısmı [BİAİA.111].
ehmeh/eymek/eymeh/ehmeh/etmeh/etmek	<i>i.</i> Ekmek [BİAİA.98; BYA.8-95].
ehram	<i>i.</i> Yün ipliğinden dokunan, kadınların yüzlerini ve vücutlarını örtmek için kullandıkları örtü [Ü.Öz., Bayburt-Helva köyü].
éht	<i>i.</i> Kendi kendine söz verip bir işi üstüne alma [DS.1690].
eke	<i>sıf.</i> Büyük, yetişkin, kart [DS.1691; BYA.52-132].
ekelge	<i>i.</i> Ekilecek yer, tarla [DS.4492].
ekinçi/ekinci	<i>i.</i> Çiftçi [DS.1694].
ekiz	<i>sıf.</i> İkiz [H. Da., Bayburt-Maden].
elçim	<i>i.</i> Deste, tutam [KDME.312].
el gün	<i>i.</i> Hısım, akraba, eş, dost [DS.4493].
elbir etmek	Elbirliği, işbirliği yapmak [DS.4492].

elbirolmak	Birleşmek, işbirliği yapmak [DS.1704].
elcek	<i>i.</i> Misket oyununda çocuğun en iyi oynadığı misket [BİSV.40].
elçi/élçi	<i>i.</i> Kız istemeye gönderilen kimse, görücü [DS.1706].
elde ğalmağ	Malın satılmaması [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ele	<i>ünl.</i> Öyle, şaşma bildirir ünlem [DS.1651].
elece	<i>zf.</i> Öylece [BYA.87].
eleleyh	<i>zam.</i> O tarafa [DS.1710].
elemet	<i>zf.</i> Çok [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
eletġeset/eletgaset	<i>zf.</i> Çarçabuk, tez elden [DS.1712].
eli koynunda	<i>birl. sıf.</i> Utangaç, sıkılgan [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
elil	<i>sıf.</i> Kör [DS.1717].
elim elim epenek	<i>birl. i.</i> Küçük çocukların oynadığı bir oyun [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
elişi	<i>i.</i> Kaneviçe veya örme işi [S. K1., Bayburt-Maden].
elküt	<i>sıf.</i> Beceriksiz, tembel [DS.1719].
ellehem/elleham	Herhalde, galiba, zannedersen [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
ellemeh	<i>geçişli. f.</i> Dokunmak, eline almak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ellinin kori	<i>ünl.</i> Bir kimsenin seslenmesine yada sorusuna karşılık olarak tersleme, azarlama anlamında kullanılır [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
elliyejeyh	<i>geçişli. f.</i> Edecek, yapacak, elleyecek [DS.1725].
elyah	<i>sıf.</i> Becerikli, yetenekli [BYSV.69].
emelelik	<i>i.</i> Amelelik [GB.7-23].
emen	<i>i.</i> Oyunlarda merkezi yer [TİMB.158].
emice/emi	<i>i.</i> Amca [DS.1740].
emsal	<i>i.</i> Yaşıt [BMF.14].
en	1. <i>i.</i> Hayvanlara ya da eşyaya vurulan işaret [DS.1742]. 2. <i>i.</i> Sağılan hayvanların süt torbası [S. K1., Bayburt-Maden].
encami	<i>zf.</i> Eninde sonunda, sonuç olarak [ABST.305; BH.346].
endek	<i>i.</i> Sözünden dönen, iradesiz [DS.1745].
endezeden aldirmek	Ağırdan almak [DS.1746].
endiréllememek	Tenezzül etmemek [DS.1747].
enek	<i>i.</i> Taş, kemik, cam ya da madenden yapılmış zıpzıp bilye [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

engah	1. <i>zf.</i> Yavaş [BYSV.71]. 2. <i>i.</i> Aşağı, aşağıda olan [DKKO.91].
engezdemek	<i>geçişli f.</i> Dövmek, tokatlamak [DS.1753].
enni	<i>sıf.</i> Geniş [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
entare	<i>i.</i> Elbise [BMB.17].
enük/enik	<i>i.</i> Kedi, köpek yavrusu [Y. De., Bayburt-Maden].
enüklemek	<i>geçişsiz f.</i> Köpek ve kedilerin doğurması [Y. De., Bayburt-Maden].
eprümek	<i>geçişsiz f.</i> Elma, armut ve ayva gibi yemişlerin dura dura olgunlaşması veya kokuşması [ABST.305].
ere vermek	Evlendirmek [BHA.4-52].
ergencelik	<i>i.</i> Evlenmemiş kız veya erkeğin yüzünde ve boynunda çıkan sivilceler [DS.1768].
ergişi	<i>birl. i.</i> Erkek, eş, koca [GBM.290; BT.88].
erinmek	<i>dönüşlü f.</i> Üşenmek, tembellik etmek [DS.1770].
erişif/erişik	<i>i.</i> Cin, peri [DS.1772].
erişmek	<i>geçişsiz f.</i> İtişmek, el ile şakalaşmak, alay etmek [DS.1772].
ernük	<i>i.</i> Yayıktan çıkan cıvık yağ [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
erşin	<i>i.</i> Sacda yufka döndürmeye yarayan bir çeşit demir araç [DS.1777].
erük geysefesi	<i>birl. i.</i> Tandırda güveç içinde tereyağı ile pişirilmiş kuru erik [BŞ.18].
erzah	<i>i.</i> Yemeklik, yiyecek [ŞOB.29].
esbap	<i>i.</i> Sebep, sebepler [BHA.86-144].
eseme	<i>i.</i> Künye, kimlik, isim [K. Ge., Bayburt-merkez].
esen	<i>sıf.</i> Parasız verilen, beleş, hoyrat [DS.1779].
eserli	<i>i.</i> Oturma biçimi [BKKT.36].
eserüklü	<i>sıf.</i> Sarhoş [K. Ge., Bayburt-merkez].
esger	<i>i.</i> Asker [DS.1781].
esgi	<i>sıf.</i> Eski [H. Da., Bayburt-Maden].
esgietyh/eksügetek	<i>i.</i> Kadın [DS.1698].
eslek	<i>sıf.</i> Çalışkan, gayretli [DS.1785]
eşdaş	<i>i.</i> Akran [DS.1788].
eşet	<i>sıf.</i> Beter, daha kötü [BF.73].

eşgın	1. <i>i.</i> İlkbaharda dağlarda ve çayırlarda yetişen ekşimsi bir ot [ŞOB.116]. 2. <i>i.</i> Ağaçların sürgünleri, filiz [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
eşgi lahana	<i>i.</i> Lahana turşusu ve kemikli et ile yapılan bir yemek [A. Sa., Bayburt Maden].
eşgi	<i>sıf.</i> Ekşi [ABST.316].
eşhamra	<i>i.</i> İki üç gün bekletilip ekşitilen hamur [DS.1792].
eşi	<i>ünl.</i> Yahu anlamında [DS.1792].
eşkere/eşgere	<i>zf.</i> Apaçık, meydanda, ulu orta [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
eşme/eşmek	<i>geçişli f.</i> Kazmak, eşelemek [S. K1., Bayburt-Maden].
eşşek	<i>i.</i> Yüksek duvar örmek veya yüksek duvarlara sıva yapmak için kullanılan dört ayaklı sehpa [Y. De., Bayburt-Maden].
eteyhlih/eteyhleme	<i>i.</i> Eteklik [DS.1797].
etlik	<i>i.</i> Kışın yemek için kesilen etinden kavurma, kıyma yapılan büyükbaş hayvan [BYSV.74].
etva	<i>i.</i> Hizmetkârlar, teba [BHA.56; GBM.480].
ev sahavı/ev sahabı	<i>birl. i.</i> Evin hanımı [DS.1818].
eveci	<i>i.</i> Doğum yaptıran kadın ebe [DS.1803].
evelemdevelem konuşmak	İleri geri konuşmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
evelik	<i>i.</i> Yaprakları yenilen ıspanağa benzeyen bir çeşit ot [Ü. Öz., Bayburt Maden].
even kövenci	<i>birl. i.</i> Kendi kendine yetişen, yemeği yapılan bir çeşit ot [DS.1652].
evermek	<i>geçişli f.</i> Evlendirmek [DS.1805].
eveti	<i>i.</i> Aceleci, deli dolu kadın [BKKT.35].
evetlemek	<i>geçişsiz f.</i> Acele ettirmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
evlek	<i>i.</i> Tarlada, bahçede tohum ekmek için bölünen kısımlardan her biri [FNSO.33].
evşen etmek/evşan etmek	İşemek [DS.1816].
eydirme	<i>i.</i> Koyun ve inekler 15 dakika ara ile sağılırsa buna eydirme bu süte de eydirme sütü denir [DS.1819].
eye	<i>ünl.</i> Erkeğin karısına sesleniş şekli [DS. 1819].
eyilik/eylik	<i>i.</i> İyilik [S. K1., Bayburt-Maden].
eyin	<i>i.</i> Sırt [BŞ.31-39; BH.170].

eyirdeyh/eyirdek	<i>i.</i> Hamuru yumurta büyüklüğünde kesip kızartarak yapılan bir çeşit börek [DS.1822].
eylemek	<i>geçişli f.</i> Durdurmak [BF.81; GBM.365].
eylik/eylih	<i>i.</i> İyilik [BİAİA.93].
eymenmek/eğmenmek	<i>dönüşlü f.</i> Korkmak, korkuyla canı sıkılmak, ürkmek [DS.1824].
eyri	<i>i.</i> Boru dirseği [DS.1826].
eysi	<i>i.</i> Yarı yanmış odun [DS.1687].
eysiyh/eksük	<i>i.</i> Eksik [DS.1827].
eze	<i>i.</i> Teyze [DS.1828].
ezecük	<i>sıf.</i> Azıcık [BYA.68].
ezerte	<i>i.</i> Güzel kokulu bir kır bitkisi, anason [BŞ.19].
ezgertmek	1. <i>geçişli f.</i> Bir işi fazla dikkat ve özenle yapmak [DS.1829]. 2. Sevgi ile anmak [DS.1829]. 3. Çok iyi bir şekilde ağırlamak, hediye sunmak [BŞ.45, BHA.84; BHY.327; DDKO.115].
eziyh/ezük	<i>sıf.</i> Ezik [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
ezrail	<i>i.</i> Azrail [A. Sa., Bayburt-Maden].
ezze	<i>i.</i> Kibrit kutusunun kibriti ateşleyen kısmı [S. K1., Bayburt-Maden].

faras	<i>i.</i> Toz küreği [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
farmaş	<i>i.</i> Yatak ve yorganları denk yapmak için kullanılan hurç [DS.1837].
farş olmak	<i>birl. f.</i> Rezil olmak [DS.1837].
fayşa/fayşe	<i>i.</i> Kötü kadın, fahişe [DS.1840].
fél	<i>i.</i> Sır, kişisel düşünce [DS.1841].
felancı	<i>zam.</i> Falanca [GBM.307; BHA.10].
feli kabak	<i>birl. i.</i> Balkabağı [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
fenikmek	<i>geçişsiz f.</i> Ağlamaktan yada bağırmaktan yorgun düşmek [DS.1844].
feniyhnek	<i>geçişsiz f.</i> Bocalamak, ne yapacağını bilememek [DS.1844].
ferdane	<i>i.</i> Dönen, çarkıfelek [S. K1., Bayburt-Maden].
ferik	<i>i.</i> Cıvıvıktan çıkmış dişi tavuk [S. K1., Bayburt-Maden].
ferzenk	<i>i.</i> Kötü kadın, fahişe [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
feselli	<i>i.</i> İçine maya konulmayan, yağda kızartılan yufka gibi bir çeşit ekmek [DS.1848].
fetil/fetir	<i>i.</i> Bazlama [DS.1848].
fıhır fıhır	<i>zf.</i> Kaynamak, iyice kaynamak [A. Sa., Bayburt-Maden].
fır	<i>i.</i> Ur, şişkinlik [DS.1853].
fırfıriyh/fırfırık	<i>i.</i> Topaç [DS.1858].
fırı fırına uymamağ	Dakikası dakikasını tutmamak [C. TU., Bayburt-Kıratlı köyü].
fırış	<i>i.</i> Güneşte kızarmış yabancı elma, armut [S. K1., Bayburt-Maden].
fırlanmağ	<i>dönüşlü f.</i> Dolanmak, dolaşmak, etrafında dönmek [BŞ.23-24].
fırsant	<i>i.</i> Fırsat, uygun zaman ve durum [KDME.184; BYA.71].
firt	<i>i.</i> Yudum [BİSV.44].
fırtılıh/fırtılığ	<i>i.</i> Sümük [DS.1857].
fısdalmak/fısalmağ	<i>dönüşlü f.</i> Balon, lastik top ve araba lastiği gibi cisimlerin hava kaçırıp boşalması, sönmek [DS.1858].
fıslaşmağ	<i>geçişsiz f.</i> Sessiz sessiz konuşmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
fıssırığ	<i>sıf.</i> Boş, gereksiz, lüzumsuz [BYSV.79].

fiştilik	<i>i.</i> At, eşek gübresi [SBVH.297].
fişgılıh	<i>i.</i> Yenilecek bir şeyler (kızgınlıkla söylenir) [Y. De., Bayburt-Maden].
fişilamağ	<i>geçişsiz f.</i> Kızmak, sinirlenmek, burnundan solumak [Y. De., Bayburt-Maden].
fişki	<i>i.</i> Tezek tozu [ŞOB.116; TİMB.158-159].
fişki diden	<i>birl. sıf.</i> Gereksiz, lüzumsuz işlerle uğraşan, baş ağrıtan kimse [KDME.308].
fiçek atmağ	Kura çekmek [BİSV.44].
ficur	<i>i.</i> Haset, fitne [BİSV.45].
filbağı	<i>ed.</i> Olursa, şayet, ola ki [DS.1864].
filfirik	<i>i.</i> Şımarık kadın [BKKT.35].
filik	<i>i.</i> Kadınların başlarına örttüğü yün dokuma örtü [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
finoyur olmak	Delirmek, çıldırmak [DS.1868].
fint buran	<i>birl. i.</i> Vida, anahtar, İngiliz anahtarı [DS.1868].
firengi	<i>i.</i> Kapı kilidi [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
fireyh köyneği	<i>birl. i.</i> Frenk gömleği [K. Ge., Bayburt-merkez].
fiske/fisge	<i>i.</i> İçindeki gazyağının yanmasıyla çalışan küçük gaz lambası [TİMB.159; ŞOB.117].
fişeyh	<i>i.</i> Mermi, kurşun [DS.1873].
fişne	<i>i.</i> Vişne [H. Da., Bayburt-Maden].
fit olmak	Ödeşmek, kimsenin kimseye borcunun kalmaması [N. Me., Bayburt- Yaylapınar köyü].
fitdemek/fitlemek	<i>geçişli f.</i> Kışkırtmak, doldurmak [DS.1873].
fizah	<i>i.</i> Feryat [BİSV.45].
fodul	<i>i.</i> Haset, fitne [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
folluğ	<i>i.</i> Tavukların yumurtlaması için hazırlanmış yer [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
fosforlu	<i>i.</i> Güzel giyinen kadın [BKKT.42].
foturaf	<i>i.</i> Fotoğraf [BHA.134].
funt gaynatmağ	Karışıklık çıkarmak [DS.1879].

gab	<i>i.</i> Hayvanları ahıra bağlayan ağaç alet [ŞOB.117].
gaba düşmek	Hayvanların bağlı olduğu ipe dolanarak boğulması [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
gaba yel	<i>birl. i.</i> Sıcak rüzgâr [BİSV.46].
gabadayı	<i>birl. i.</i> Kabadayı [DS.1882].
gabağ	<i>i.</i> Kabak [BİAİA.79].
gabala	<i>i.</i> Götürü pazarlık etmek (gabala pazar) [BİSV.46].
gaban	<i>i.</i> Taşlı kayalı tepe, yamaç [SBVH.12].
gac	<i>i.</i> Alna bağlanan düğümlü çit [BHY.91-93].
gaçı	<i>i.</i> Makas [DS.1887].
gada	<i>i.</i> Büyük erkek kardeş [DS.1891].
gada/kada	<i>i.</i> Kaza, bela [BMF.51; BF.34; ŞOB.21].
gadanmak	<i>dönüşlü f.</i> Tıkanmak, durmak [KDME.279].
gadak	<i>i.</i> Manda yavrusu [DS.1965].
gadama	<i>i.</i> Engel [DS.1889].
gadana	<i>i.</i> İri beygir, katana [K. Ge., Bayburt-merkez].
gadasdura/kadastura	<i>i.</i> Kadastro [İbiş, 2022: 154].
gafuga	1. <i>i.</i> Bakır su kabı [ABST.306]. 2. <i>i.</i> Güğüm [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gaga	<i>i.</i> Taze veya kuru yemiş [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gagala	<i>i.</i> Ortası delik tandır ekmeği [BYA.35-37-38].
gagart	<i>i.</i> Eğrilmiş demir çengel [ŞOB.117; SBVH.299].
gagur	<i>sıf.</i> Eğri [ŞOB.117; BTİB.117].
gağ doğan	<i>birl. i.</i> Zayıf, cılız kimse [DS.1894].
gah	<i>i.</i> Elma armut kurusu [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gahaç	<i>i.</i> Pastırma [DS.1894].
gağırdağ	<i>i.</i> Eritilen kuyruk ve iç yağlarından kalan posa [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gağır guhurruğ	<i>i.</i> İlkbaharda yağ ve peynirin az olması [DS.1895].
gağış	<i>i.</i> Suçlama [DS.1895].
gağmağ	<i>geçişsiz f.</i> Kalkmak [DS.1895].

gakkılamak	<i>geçişsiz f.</i> Tavukların ses çıkarması [DS.1969; BMB.71].
galacoş	<i>i.</i> Bir çeşit yemek (soğan, kıyma ve ayran ile yapılır) [ABST.309].
galaş	<i>i.</i> Zincir şeklinde dizilmiş tezek yığını [ABST.306].
galat	<i>i.</i> Büyük sepet [ŞOB.117; TİMB.163].
ğaldurmak	<i>oldurgan f.</i> Kaldırmak [BİAİA.84].
galif/galef	<i>i.</i> Bağ, bahçe tarlada güneşten ve yağmurdan korunmak için yapılan derme çatma kulübe [ABST.306].
ğalleş/ğelleş	<i>sıf.</i> Kalles [H. Da., Bayburt-Maden].
galmağal	<i>i.</i> Kavga [DS.1903].
galmas	<i>i.</i> Harmanın dibinde kalan buğday [TİMB.164; ŞOB.117].
ğaltaş	<i>i.</i> Ahlsız kadın [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gambur	<i>i.</i> Kambur [H. Da., Bayburt-Maden].
ğamçı	<i>i.</i> Kamçı [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ganayhlı	<i>i.</i> Yaşlı, çaresiz kadın [BMB.76].
gancih	<i>i.</i> Dişi köpek [BYSV.86].
gandalah	<i>i.</i> Kelepçe [DS.1910].
gandırif/gandiref	<i>i.</i> Kağnı arabalarında okla boyunduruğu birbirine bağlayan kayışı tutturana ağaç [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gandırif kayışı	<i>birl. i.</i> Kağnılarda boyunduruğu okla bağlamakta kullanılan kayış [TİMB.162; ŞOB.117].
gan etmek	Cinayet işlemek, adam öldürmek [DS.1911].
ganfet	<i>i.</i> Şekerleme [DS.1911].
gañgıç	<i>i.</i> Demir şiş [DS.1912].
ganırtmak	<i>oldurgan f.</i> Bir şeyi kaldıraçla yerinden oynatmak [Y. De., Bayburt-Maden].
gapah	<i>i.</i> Kapak [A. Sa., Bayburt-Maden].
gapcuş	<i>i.</i> Tahıl kabuğu [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gapcuş ağız	<i>birl. i.</i> Alt çenesi ilerde olan eğri, yamuk ağız [BYSV.87].
garagılıç	<i>birl. i.</i> Kırmızı taneli, kılçıklı, siyah buğday ve arpa [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
garabet	<i>i.</i> Bir halk oyunu [K. Ge., Bayburt-merkez].
garaböyühlüh	<i>i.</i> Derebeylik [DS.1917].
garaçıra	<i>birl. i.</i> Eskiden kullanılan bir aydınlanma aracı [DS.1918].
ğaragol	<i>i.</i> Karakol [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].

ğara güz	<i>birl. i.</i> Sonbaharın sonu, en soğuk sonbahar günleri [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
garalama	<i>i.</i> Ölmüş askerin silinen kaydı [DS.1919].
ğaralıh	<i>i.</i> Karın yer yer eriyen bölgelerinden görünen toprak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
ğaralmağ	<i>geçişsiz f.</i> Kararmak [S. K1., Bayburt-Maden].
ğaraltı	<i>i.</i> Karartı [DS.1919].
garamuh	<i>i.</i> Buğdayların içinde bulunan yuvarlak, kara ot tohumu [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
garana	<i>i.</i> Aşık oyununda sona kalan kimse [DS.1920].
garanguş	<i>i.</i> Kırlangıç [DS.1902].
garannuğ/garanluh	<i>i.</i> Karanlık [S. K1., Bayburt-Maden].
garapancar	<i>birl. i.</i> Kurutulmuş evelik [BŞ.25].
garavelli	<i>birl. i.</i> Boş sözler [DS.1921].
gara yer	<i>birl. i.</i> Mezar [ŞOB.21].
gara yola get	Öl, geber anlamında beddua [DS.1921].
garga külülü	<i>i.</i> Baklagillere benzeyen çayırarda yetişen bir çeşit bitki [DS.1923].
gargun/garğun	<i>i.</i> Karların erimesiyle fazlalaşan su [DS.1924].
ğarğış	<i>i.</i> İlenç, beddua [BİAİA.193].
ğarılıh olmak	Kar yağışından sonraki güneşli günlerde karlardan yansıyan güneş ışığından gözlerin kamaşması [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
garılıhmak	<i>geçişsiz f.</i> Akli karışmak [DS.1925].
ğarın ağrısı	<i>birl. i.</i> Kin, hınç [S.K1., Bayburt-Maden].
garrehlenmek	<i>dönüşlü f.</i> Güvenmek [DS.1929].
garsamba	<i>i.</i> Felaket [DS.1930].
garsuh	<i>i.</i> Kasık [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
garşılıh	<i>i.</i> Kemer tokası [DS.1930].
gart	<i>sıf.</i> Yaşlı, ihtiyar [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gartdaşmah	<i>geçişsiz f.</i> Yaşlanmak [DS.1931].
gaskan/goskam	<i>i.</i> Ekime elverişli olmayan çorak toprak [DS.1932].
gasnak	<i>i.</i> Elek ve kalbur kasnağı [DS.1933].
gaş	<i>i.</i> Kaç [BYA.89].
gaşıtm	<i>i.</i> Uyuz [DS.1934].

gaşuğ	<i>i.</i> Kaşık [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gatiğ	<i>i.</i> Ayran [DS.1935].
gatiirehim	<i>sıf.</i> Acıma duygusu olmayan, merhametsiz [DS.1936].
gatmaşuer	<i>i.</i> Gelişigüzel dokumayı anlatır [DS.1936].
gav/goy	<i>i.</i> Ağaçlarda meydana gelen mantar [DS.1937].
gavar	<i>i.</i> Bahçe ve tarla sulamak için açılan ince su yolu, ark [K. Ge., Bayburt-merkez].
gavluğın	<i>i.</i> Kabukları soyulduktan sonra yenilebilen tüylü ve dikenli bir bitki [A. Sa., Bayburt-Maden].
gavurga	<i>i.</i> Kavrulmuş buğday, mısır, arpa [DS.1942; GB.5-14; TİMB.37].
gavurma/goyurma	<i>i.</i> Kavrulduktan sonra dondurulup saklanan et [DS.1942].
gavuşah	<i>i.</i> Kavşak [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gavut	<i>i.</i> Kavrulmuş tahıl unu [DS.1942; HAŞ.54].
gayde	<i>i.</i> Düzen, yol, usul [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gaygana	<i>i.</i> Yumurta ve un yağda kızartılarak yapılan omlet [DS.1945].
ğayış	<i>i.</i> Kayış [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
ğaymağam	<i>i.</i> Kaymakam [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ğaymah	<i>i.</i> Sütün yüzü, kaymak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gaynata	<i>i.</i> Kayın baba [H. Da., Bayburt-Maden].
gaypah	<i>i.</i> Sözünde durmayan kimse [K.Ge., Bayburt-merkez].
gaytarmah	<i>İşten kaçmak, tembellik yapmak [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].</i>
gaz guz	<i>i.</i> Eğri, inişli çıkışlı yol [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
gazah	<i>i.</i> Yünden örülen kazak [S.K1., Bayburt-Maden].
gazan garası	<i>birl. i.</i> Yüzde ve elde çıkan sarı yaralara vurulan bir çeşit ilaç [DS.1953].
gazayağı	<i>birl. i.</i> Taze iken yenen çay kenarlarında yetişen bir ot [DS.1953].
gazıntı	<i>i.</i> Hamur teknesinin kenarlarında ve dibinde kalan hamuru kazıyarak yapılan ekmek [S. K1., Bayburt-Maden].
gebe bohçası	<i>birl. i.</i> Hamile kadına doğumundan önce baba evinden gönderilen içinde bebek eşyaları bulunan bohça [A. Sa., Bayburt-Maden].
gecücü	<i>ünl.</i> Tavuk çağırma sesi [A. Sa., Bayburt-Maden].

geciyhmaḥ	<i>geçişsiz f.</i> Gecikmek [A. Sa., Bayburt-Maden].
geçi	<i>i.</i> Keçi [BİSV.49].
geçinmek/geçinmeg	<i>dönüſlü f.</i> Ölmek [DS.1962].
ġeder	<i>i.</i> Alın yazısı [DS.1966].
ġeder/ġeden/ḥartın/ḥartan	<i>ed.</i> Kadar [BYA.19-83].
ġedir olmak	Yazık olmak, birine haksızlık yapıldığını ifade eder [S. K1., Bayburt-Maden].
geen	<i>i.</i> Bulutlu bir gecede ay ışığının az olarak verdiği aydınlık [DS.1968].
gegirmek	<i>geçişsiz f.</i> Midede toplanan gazı sesle ağızdan çıkarmak [K. Ge., Bayburt merkez].
gej galmaḥ	Geç kalmak [S. K1., Bayburt-Maden].
gejgere	<i>i.</i> Ot, saman v.b taşınan hayvan koşulu araç [C. Tu., Bayburt-merkez].
gelbere	<i>i.</i> Tandırın külünü akmak için kullanılan ağaç saplı ‘L’ şeklinde kürek [SBVH.298].
gelem	<i>i.</i> Kalem [Ü.Öz., Bayburt-Helva köyü].
gelişikli	<i>sıf.</i> Yaşına göre vücudu gelişmiş olan [S. K1., Bayburt-Maden].
gem	<i>i.</i> Döven [BYA.548].
gemük	<i>i.</i> Kemik [BYA.882].
gemürmek	<i>geçişli f.</i> Kemirmek [BYSV.93].
gencelmek	<i>dönüſlü f.</i> Gençleşmek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gendime	<i>i.</i> Dövülerek kabuğu çıkarılmış buğday [HAŞ.54].
geneşmek/gengeşmek	<i>geçişsiz f.</i> Danışmak [DS.1990].
gercicek	<i>i.</i> Tandır ızgarası [SBVH.299].
gerden	<i>i.</i> İki kürek arası [DS.1996].
ġerel	<i>i.</i> Tam uygun anlamında [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
ġerellenmek	1. <i>geçişsiz f.</i> Kararını almak, doymak [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü]. 2. <i>geçişsiz f.</i> Ölçüye, tartıya bakmaksızın gözle oranlayarak hesaplamak, tahmin etmek [GB.12].
ġerez	<i>i.</i> Hınç, kin [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gerilik	<i>i.</i> Her zaman giyilmeyen yabanlık elbise [DS.2002].
ġerip	<i>i.</i> Yabancı, garip [A. Sa., Bayburt-Maden].

germeşof	<i>i.</i> Öküz sürmede, tarla tapanı yapmada kullanılan yumuşak çubuk [DS.2005].
gerneşmek	<i>geçişsiz f.</i> Gerinmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gerrehmek	<i>geçişsiz f.</i> İnanmak [DS.2006].
ğesitden	<i>zf.</i> Kasten [BYSV.95].
geşmek	<i>geçişli f.</i> Geçmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ğeşmer	<i>sıf.</i> Komik [SBVH. 298].
get	<i>i.</i> Oyuk, gedik [K. Ge., Bayburt-merkez].
geven	<i>i.</i> Keven bitkisi [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
ğevil	<i>i.</i> İddia [S.K1., Bayburt-Maden].
ğevilleşmek	<i>işteş f.</i> İddiaya girmek [S. K1., Bayburt-Maden].
gevre tüyü	<i>i.</i> Kazların ufak tüyü [DS.2014].
gevriyen	<i>i.</i> Bir buçuk metre boyunda kestane yaprağına benzer bir çeşit ot [DS.2014].
gevvez	<i>i.</i> Emir eri [DS.2014].
ğeyde	1. <i>i.</i> Ezgi, müzik, ahenk [GBM.505]. 2. <i>i.</i> Kaide [BYSV.95].
ğeydini çekmek	Bir şey için endişelenmek, kaygılanmak [BYSV.96].
ğeysefe	<i>i.</i> Kayısı [TİMB.154].
geysi	<i>i.</i> Giysi, elbise [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gezeki	<i>i.</i> Kollu, önü açık, düğmesiz bir tür cepken [BMB.41].
gezel	1. <i>i.</i> Sararıp dökülen yapraklar [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü]. 2. <i>i.</i> Gazel, şiir [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gıbal	<i>i.</i> Nitelik, biçim, boy bos, görünüş [DS.2024; BHA.165-205; BH.775].
gıcır	<i>sıf.</i> Yeni [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gıda	<i>i.</i> En büyük aşıktan sonra gelen aşıklar [DS.2031].
gıdık/gıdik	<i>i.</i> Keçi yavrusu, oğlak [DS.2032].
gıgılcım	<i>i.</i> Kıvılcım [KDME.176].
gıgi/gılık	<i>i.</i> Deve, koyun, keçi dışkısı [DS.2036].
gılavlamah/gılevlemek	<i>geçişli f.</i> Balta, bıçak v.b kesici aletleri bilemek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
ğılçih	<i>i.</i> Kılçık [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gılguyrüh	<i>i.</i> Dedikoducu kadın [DS.2042].
gılık	<i>i.</i> Davar pisliği [BYSV.97].

gılımınnan anlamak	Durumundan anlamak [DS.2042].
gıllamak	<i>geçişli f.</i> Yuvarlamak [BİSV.50].
gımı	<i>i.</i> Yaprakları maydanoza benzeyen sapı soyularak yenilen bir çeşit ot [DS.2045].
gınaḥ	<i>i.</i> Kırmızı, kırmızıya yakın [BŞ.24].
gınamah	<i>geçişli f.</i> Ayıplamak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gıncı	<i>i.</i> Yün ve kıl arasındaki çer çöp [S. K1., Bayburt-Maden].
gıncıtmah	<i>geçişli f.</i> Dişle koparmak, dişlermek [DS.2049].
gındıra	<i>i.</i> Tahılın içinde biten ve tohumu ürüne karışan bir ot [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gındırlamak	<i>geçişli f.</i> Yuvarlamak [BİSV.50].
gıñgılı çalmak	Kendi kendine şarkı mırıldanmak [DS. 2050].
gınıḥmah	<i>geçişsiz f.</i> Alışmak, doymak, bıkmak [Y. De., Bayburt-Maden].
gınıhmah	<i>geçişsiz f.</i> Dadanma, alışkanlık etmek [TİMB.154].
gıraç	<i>sf.</i> Verimsiz, kolay sulanmayan toprak [DS.2051].
gıraḥlıḥ	<i>i.</i> Gofığın üzerinden bağlanan gümüş pullarla işli dört santimetre eninde siyah kumaş [DS.2052].
gıran	<i>i.</i> Dağ sırtı, yamaç [BVF.94].
gırav	<i>i.</i> Kırağı [BMB.22].
gırcon	<i>i.</i> Ot, saman v.b şeylerin kalın ve sert kısımları [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gırdan	<i>sf.</i> Şişman kilolu, iri [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gıret	<i>i.</i> İtibar [BTİB.117; ŞOB.118].
gırgır	<i>i.</i> Palanga [BGE.107].
gırgıt	<i>sf.</i> Cimri [DS.2056; BKKT.58].
gırgol	<i>i.</i> Öküz ve ineklerin boynuna takılan ağaç halka [DS.2056].
gırhgünnüyh	<i>birl. i.</i> Bir çeşit fasulye [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gırhım zamanı	<i>birl. i.</i> Koyunların yünlerini kesme zamanı [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gırhım	<i>i.</i> Koyunun kırılması [DS.2057].
gırḥlıḥ	<i>i.</i> Keçi ve koyunların tüylerini kesmeye yarayan bir çeşit makas [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gırıdet	<i>i.</i> Kıymet, değer [DS.2057].
gırışuh	<i>sf.</i> Kırışik [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gırnap	<i>i.</i> Kendirden yapılan sağlam ip, sicim [KDME.299].

gırnavli	<i>sıf.</i> Azgın, şehveti olan [BKKT.59].
gıvıg	<i>i.</i> Topaç[K. Ge., Bayburt-merkez].
gıvır zıvır	<i>sıf.</i> Önemsiz, değersiz [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gıvrışmak	<i>geçişsiz f.</i> Kırışmak, buruşmak [M. K1., Bayburt-merkez].
ğıyah	<i>sıf.</i> Güzel, şık, gösterişli [K. Ge., Bayburt-merkez].
gıyh	<i>sıf.</i> Şaşlı [DS.2066].
gıymıh	<i>i.</i> Küçük ve sivri tahta ya da kemik parçası, kıymık [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gıyvat gırmak	Dedikodu yapmak [DS.2069].
gıyvat	<i>i.</i> Dedikodu, gıybet [DS.2069].
gız uşağı	<i>birl. i.</i> Kız çocuğu [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
gızaflih etmek	Hile yapmak [DS.2069].
gızambuh	<i>i.</i> Ekşimsi yaprakları olan bir çeşit yabancı ağaç [H. Da., Bayburt-Maden].
gızana gelmek	Kedi, köpek vb. dişi hayvanlar erkek istemek [C. Tu., Bayburt].
gızırğalanmağ	<i>geçişsiz f.</i> Cimrilik etmek [DS.2070].
gızlık	<i>i.</i> Bekaret [K. Ge., Bayburt-merkez].
gidergelmez	<i>birl. i.</i> Duman [DS.2074].
gij	<i>sıf.</i> Aptal, ahmak [DS.2075].
gileylenmek	<i>geçişsiz f.</i> Şikâyet etmek [DS.2076].
girdirmeyh	<i>geçişli f.</i> Bir şeyi bir yere sokmak [DS.2080].
gızaflih	<i>i.</i> Yakınlardan gizlenen para [DS.2086].
gızdempaç	<i>i.</i> Saklambaç [DS.2086].
gobal	<i>i.</i> Çobanların kullandığı baş tarafı topuzlu değnek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
gobel	<i>i.</i> Piç çocuk [TİMB.163; ŞOB.117; KDME.304].
gobuk	<i>i.</i> Parmağı veya parmakları olmayanlar için kullanılır [BYSV.101].
goc	<i>i.</i> Kemlerin başına otların, ekinlerin belini tutması için atılan düğüm [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
goca	<i>sıf.</i> Büyük, iri [H. Da., Bayburt-Maden].
gocabaş	<i>i.</i> Pancar [DS.2089].
goç ayı	<i>birl. i.</i> Kasım ayı [DS.2090].
godeş	<i>i.</i> Ahlaksız adam, pezevenk [TİMB.160].
godoş	<i>i.</i> Yuvarlak taş [TİMB.160].

goduk	<i>i.</i> Kile de denilen iki demirliden oluşan tahıl ölçü birimi [K. Ge., Bayburt-merkez].
godül çalğı	<i>birl. i.</i> Süpürgenin eskiyip çöplerinin dökülmesiyle geriye kalan sap kısmı [DS.2093].
goggozlanma	<i>i.</i> Diklenmek, kafa tutmak, efelenmek [K. Ge., Bayburt-merkez].
gogol	<i>i.</i> Tandırın veya küplerin sertleşmesi ve parlatılması için kullanılan yumurta şeklindeki taş [BYSV.103].
gogollama	<i>i.</i> Tandırı veya küpleri serleştirme işi [BGE.51].
golluk	<i>i.</i> Büyümeyen kısa ve bodur kalan insan hayvan veya bitki [C.Ab., Bayburt Gençosman köyü].
gom argalamak	<i>birl. f.</i> Bir yere toplanmak, üşüşmek, kalabalık yapmak [DS.2099]
ğonağ	<i>i.</i> Konak [BGE.57].
gonag olmak	Misafir olmak [BMB.21].
ğonağcı	<i>i.</i> Konaklanan, misafir kalınan yer [DS.2100].
gongoyu dikmek	Ölmek [DS.2101].
gonşu	<i>i.</i> Komşu [BYA.111].
goñul	<i>i.</i> Gönül [DS.2102].
gopça	<i>i.</i> Düğme [BYSV.105].
gopmak	<i>geçişsiz f.</i> Kalkıp gitmek [GBM.344].
gor	<i>i.</i> Mezar [BİSV.52; KDME.201].
gorata	<i>i.</i> Yaşlı hayvan [A. Sa., Bayburt-Maden].
gorbagor	1. <i>ünl.</i> Mezar üstüne mezar (beddua anlamında) [H. Da., Bayburt-Maden]. 2. <i>i.</i> Sevimsiz, yaşlı insan [BT.88].
gorganmak	<i>geçişsiz f.</i> Güvenememek, inanmamak [DS.2104].
gorgut	<i>i.</i> Dolu (yağış) [DS.2104].
gorhuluh	<i>i.</i> Bostan ve bağları kuşların zarar vermemesi için dikilen korkuluk [A. Sa., Bayburt-Maden].
goruğ	1. <i>i.</i> İlkbahar mevsimi boyunca ot elde etmek için korunan ekilmemiş tarla [DS.2106]. 2. <i>i.</i> Koruluk [KDME.128].
goruğcı	<i>i.</i> Köyün ekili alanlarını, tarlalarını koruyan kimse [BYSV.106].
goşgoz	<i>i.</i> Toprağı sürerken altından çıkan kestaneye benzer bir kök [DS.2107].

got	<i>i.</i> Tahıl ölçüsü [K. Ge., Bayburt-merkez].
goyah	<i>i.</i> Dağ yamaçlarında çukurda kalan düzlükler [K. Ge., Bayburt-merkez].
goyun eyağı	<i>birl. i.</i> Ekin boyunun ne çok uzun ne de çok kısa olma hali [DS.2111].
goyun gulağı	<i>birl. i.</i> Bir çeşit bitki [DS.211].
goyun	<i>i.</i> Koyun [BİAİA.79].
goyurmağ	<i>geçişli f.</i> Bırakmak [BİAİA.101].
gozalah	<i>i.</i> Çam kozası, meşe kozası [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
göbek	<i>i.</i> Yenilebilir bir çeşit mantar [BYSV.107].
göze	<i>i.</i> Aç gözlü, obur insan [DS.2137].
gögermek	1. <i>geçişsiz f.</i> Vurma ya da çarpma sonrası vücudun herhangi bir yerinin morarması [K. Ge., Bayburt-merkez]. 2. <i>geçişsiz f.</i> Kurslara basılan lor peynirinin yeşillenmek [K. Ge., Bayburt-merkez].
gökcek	<i>i.</i> Güzel insan [DS.2136; BH.882].
gölük	<i>i.</i> At, eşek, katır gibi hayvanlara verilen ortak isim [DS.2145].
gömeç	<i>i.</i> Bal peteği [DS.2148].
gön	<i>i.</i> Hayvan derisi [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gönle	<i>i.</i> Aşure [DS.2144].
göre	<i>ed.</i> Güya [BYSV.108].
göreneyh	<i>i.</i> Davranışları kimseye benzemeyen acayip kimse [DS.2159].
göresmeyh/göresmek	<i>geçişli f.</i> Özlemek, göresi gelmek [Ü. Öz., Bayburt-Maden].
görkem	<i>i.</i> Gösteriş, görünüş [DS.2161].
görklü	<i>i.</i> Görkemli [DS.2161].
görmezlikten gelmek	Göz yummak [DS.2162].
görsetmek	<i>geçişli f.</i> Göstermek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
görükmek	<i>dönüslü f.</i> Görünmek [BŞ.36].
görüm	<i>i.</i> Kocanın kız kardeşi, görümce [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
götürü	<i>i.</i> Toptan yapılan pazarlık [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gövdun	<i>i.</i> Yağı alınmış keten küspesi [DS.2167].
gövi	<i>i.</i> Damat [SBVH.12].
göy	<i>i.</i> Gök [C.Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
göynemeyh	<i>geçişsiz f.</i> Yana yakıla ağlamak [DS.2172].

göz ağartmak	Göz belirtmek, korkutmak için gözlerinin akını göstererek bakmak [H. Da., Bayburt-Maden].
gözdekçi/gözdeyhci	<i>i.</i> Kendisine gözetleme işi yaptırılan kimse, bekçi, casus [DS.2177].
göze	<i>i.</i> Su kaynağı, pınar, su gözü [Y. De., Bayburt-Maden].
gözlemek	<i>geçişli f.</i> Bir şeyi beklemek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
gözü almak	Uyuklamak, uyuyakalmak [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
gubanım	<i>i.</i> Kurbanım, kurban olduğum (sevgi sözcüğü) [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gubati/kubati	<i>sıf.</i> Kaba, hantal, biçimsiz, uygunsuz [DS.2185].
gudullamah	<i>geçişsiz f.</i> Kendi kendine konuşmak, homurdanmak [DS.2188].
gucuk	<i>i.</i> Şubat ayı [BGE.127].
gudguda	<i>i.</i> Dedikoducu [DS.2188].
gudi	<i>i.</i> Küçük güveç [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gudu gudu	<i>ünl.</i> Köpek çağırma ünlemi [H. Da., Bayburt-Maden].
gudu/gudul	<i>i.</i> Küçük çömlek, güveç [DS.2213].
guduk/guduyh	<i>i.</i> Köpek yavrusu [DS.2032; BS.26-56].
gudurgan	<i>i.</i> Yaramaz, azgın kimse [DS.2188].
guduz	<i>i.</i> Kısa boylu kimse [TİMB.67].
guggu	<i>i.</i> İbibik, taraklı kuş [BÖBV.40].
gugul	<i>i.</i> İçsiz yavan çörek [BYSV.110].
gulaḥ	<i>i.</i> Kulak [BİAİA.143].
gullep	<i>i.</i> Kapı, pencere menteşesi [K. Ge., Bayburt-merkez].
gulp	<i>i.</i> Kulp, sap [DS.2193].
ḡultarmah	<i>geçişli f.</i> Kurtarmak [BİAİA.85; BHA.1-166].
gulunç	<i>i.</i> Şiddetli omuz ve sırtağrısı [BÖBV.83].
ḡum	<i>i.</i> Kum [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gumanya	<i>i.</i> Erzak, kumanya [K. Ge., Bayburt-merkez].
gumbuz	<i>i.</i> Yumruk [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gumul	<i>i.</i> Tepeli, toplu, yığın şeklinde olan [A. Sa., Bayburt-Maden].
gundul	<i>sıf.</i> Yuvarlak [M. K1., Bayburt-merkez].
gurdalamah	<i>geçişli f.</i> Kurcalamak, karıştırmak [Y. De., Bayburt-Maden].
gurembe	<i>i.</i> Masal, hikaye [K. Ge., Bayburt-merkez].
gurgur	<i>i.</i> Fitik hastalığı [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
gurk	<i>i.</i> Kuluçka tavuk [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].

gurna	<i>i.</i> Çeşme, musluk, kurna [BİSV.54].
gursah	<i>i.</i> Mide, kursak [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
gurşah	<i>i.</i> Kapı arkasına takılan sürgü işine yarayan tahta [DS.2200].
guruluh	<i>i.</i> Kabız [A. Sa., Bayburt-Maden].
gurum	<i>i.</i> Kurum, is [H. Da., Bayburt-Maden].
gurumlu	<i>sıf.</i> Kibirli [S. K1., Bayburt-Maden].
gurut	<i>i.</i> Suyu süzölmüş yoğurtla çökelek karışımının kurutulmuş şekli [TİMB.153; ŞOB.117].
guşburnu	<i>i.</i> Yabancı gül ağacı ve meyvesi [A. Sa., Bayburt-Maden].
guşğana	<i>i.</i> Kulpsuz bakraç [K. Ge., Bayburt-merkez].
guşgonmaz	<i>i.</i> Bir çeşit dikenli bitki [DS.2202].
guşluğ	<i>i.</i> Sabahla öğlen arası [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
guvagal	<i>i.</i> Harman sürerken gemi çeken hayvanın dışkısını almaya yarayan kap [KDME.128].
guvah	<i>i.</i> Körpe bebeklerin kafasında biriken kepek [S. K1., Bayburt-Maden].
guylamah	<i>geçişli f.</i> Defnetmek, gömmek [BİAİA.90].
guymah	<i>i.</i> Tereyağı, un ve tuzla yapılan yemek [DS.2204].
guyruhlamah	<i>geçişli f.</i> Kızı birine sözlemek [DS.2204].
guzugulağı	<i>birl.i.</i> Ekşi yapraklı bir bitki [Y. De., Bayburt-Maden].
guzuluğ	<i>i.</i> Kuzu sürüsü [BÖBV.47].
guzzuk	<i>i.</i> Kambur [BKKT.56].
güdyanı	<i>sıf.</i> Şeytan gibi kurnaz anlamında kullanılır [DS.2215].
güjenmek	<i>dönüşlü f.</i> Doğumda zorlanmak [DS.2216].
güjüh	<i>i.</i> Şubat ayı [DS.2209].
gülebudan	<i>i.</i> Meme [FNŞO.30].
güllaf	<i>i.</i> Kapı sürgüsü, menteşe [DS.2192].
gülmeşeker	<i>birl. i.</i> Güzel ve sevilen insanlara denir [DS.2220].
güman etmek	Umut etmek, bel bağlamak [TİMB.162-165; ŞOB.118].
gümanli	<i>i.</i> Gebe, hamile kadın [SBVH.299].
günebağan	<i>birl. i.</i> Ayçiçeği [DS.2226].
güney	<i>i.</i> Güneş alan yer, taraf [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
gün kesme	<i>birl. i.</i> Düğün gününü belirleme [K. Ge., Bayburt-merkez].
günnük	<i>i.</i> Ücret, yevmiye [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
günüz/günüzün	<i>i.</i> Gündüz [DS.2232].

güröy	<i>i. Rehin, karşılık [DS.2237].</i>
güyeç	<i>i. Güveç, toprak kap [DS.2242].</i>
güzdüyh/güzlüh	<i>i. Güzün ekilen buğday [DS.2243].</i>
güzem	<i>i. Sonbaharda kırılan koyun, kuzu [DS.2243].</i>
güzgü	<i>i. Ayna [DS.2243].</i>

ğab

i. Süt değişimi [TİMB.206].

ğıbar

i. Kùçùk taş parçaları [TİMB.160].

ğoğo

i. Çocukları korkutmak için uydurulan hayali varlık [TİMB.165].

Hh

hacat	<i>i.</i> Alet, edevat [TİMB.167; BTİB.118].
haçan	<i>bağ.</i> Mademki [ABST.309].
hafkurmak	<i>geçişsiz f.</i> Havlamak [DS.2251].
hal	<i>i.</i> Harman veya kar sıyırması [DS.2255].
halbur	<i>i.</i> Kalın elek [BMB.50].
halh	<i>i.</i> Halk [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
halhal	<i>i.</i> Taştan örülmüş ağıl [DS.2259].
halke/helke	<i>i.</i> Çeşmeden su taşımak için kullanılan tabanı dar ve ağzı geniş kap, kova [ŞOB.118; TİMB.167].
hallaşmak	<i>geçişsiz f.</i> Anlaşmak [H. Da., Bayburt-Maden].
hamdüge	<i>birl. i.</i> İlk kez yavrulayan sığır [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
ham şişek	<i>birl. i.</i> Henüz gebe kalmış koyun [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
haman	<i>zf.</i> Hemen, şimdi [BİAİA.98].
hamaylı	<i>i.</i> Madenden ya da deriden yapılmış muska kılıfı [S. K1., Bayburt-Maden].
hamış	<i>i.</i> İpin gevşek bükülmüş durumu [DS.2267].
hamlamah	<i>geçişsiz f.</i> Uzun süre hareket etmeyen zorlanmayan vücudun belli yerleri yapılan bir iş veya spor sonrası yorgunluktan ağrımak [DS. 2267].
hampa	<i>i.</i> Çayırın paylaşılan her bir parçası [DS.2268].
han	<i>i.</i> Yolcuların ve hayvanların konakladığı yer, yapı [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
hançal barı	<i>birl. i.</i> Bir kişinin iki bıçakla oynadığı halk oyunu [DS.2272].
hançal/hançar	<i>i.</i> Hançer [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
haniya	<i>zam.</i> Hani, nerede [A. Sa., Bayburt-Maden].
hap etmek	Çocuk dilinde yemek [A. Sa., Bayburt-Maden].
hapaḫap gelmek	Karşı karşıya gelmek, karşılaşmak [Y. De., Bayburt-Maden].
hapaḫap	<i>zf.</i> Aniden, birdenbire [Y. De., Bayburt-Maden].
harava	<i>i.</i> Araba [DS.2285].

harazon daşsağı	<i>i.</i> Kağrı arabasına koşulan öküz ve mandaları sürmek için kullanılan öküz derisinden örülmüş kamçı [DS.2286].
harbı	<i>sıf.</i> Çabuk, hızlı [SBVH.299]
harç	<i>i.</i> Çöp, süprüntü [DS.2287]..
hareyçı	<i>i.</i> Aracı [DS.2288].
harıh/harh	<i>i.</i> Suyolu, ark [BMB.58].
harmut	<i>i.</i> Sıcak suyu ılıştırmak için ayrılan su [DS.2293].
harmutlamak	<i>geçişli f.</i> Suyu ılıştırmak, iki şeyi karıştırarak ölçülü duruma getirmek [DS.2293].
haros	<i>i.</i> Sürülmeyen sert toprak [TİMB.166].
harpuşda	<i>i.</i> Taş duvarların önüne yapılan tahta saçak [BYSV.119].
hartı	<i>i.</i> Palto, asker kaputu [DS.2296].
harya	<i>zam.</i> Nereye [DS.2282].
has	(I). <i>sıf. ve zf.</i> İyi, güzel [TİMB.166]. (II). <i>i.</i> Gelincik (hayvan) [BİSV.58; BGE.65].
hasa	<i>i.</i> Baston [DS.2297].
hasandağı	<i>i.</i> Bir çeşit çiftetelli oyunu [DS.2297].
hasat	<i>i.</i> Kolay [DS.2298].
hası	<i>zam.</i> Hangisi [DS.2298].
hasıllamağ	<i>geçişli f.</i> Hamur yoğurmak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
hasse	<i>i.</i> İyi huylu kadın [BKKT.31].
hasut	<i>sıf.</i> Kendini beğenmiş kadın [BKKT.33].
hasuta	<i>i.</i> Mısır unu, pekmez, yağ ve nişasta ile yapılan bir çeşit tatlı [DS.2300].
hasutlanmak	<i>dönüşlü f.</i> Kiskanmak, çekememek [BYSV.120].
haşa/heşe	<i>i.</i> Büyük yün çuval [ABST.309].
haşal	<i>sıf.</i> Tembel, beceriksiz (kimse) [DS.2301].
haşallanmak	<i>dönüşlü f.</i> Tembelleşmek [DS.2301].
haşat olmak	Kırılmak, dağılmak, darmadağın olmak [M. K1., Bayburt Günlüce köyü].
haşhaş	<i>i.</i> Kırmızı gelincik çiçeği [S. K1., Bayburt-Maden].
haşıl	<i>i.</i> Buğday ve mısır unu ile yapılan yağ ve süt karışımı yemek [TİMB.70].
haşindi	<i>zf.</i> Hemen şimdi [M. K1., Bayburt-Maden].

haşlak/haşlah	1. <i>i.</i> Sıcak rüzgarın etkisiyle kuruyup cılız kalan meyve, tahıl [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü]. 2. <i>i.</i> Dışı pişmiş, içi pişmemiş ekmek [BF.134].
hatircek	<i>i.</i> Tandır üzerine tencere, güğüm koymaya yarayan çeşitli biçimlerdeki demir ızgara [H. Da., Bayburt-Maden].
hav	<i>i.</i> Ateş, ısı [TİMB.167].
havas	<i>i.</i> Heves [BMB.33].
havash	<i>sıf.</i> Hevesli [BYA.60].
havayı	<i>sıf.</i> Kabadayı, dikbaşı [DS.2309].
havlamak	<i>geçişsiz f.</i> Vücuttaki deri kabarıp soyulmak [Y. De., Bayburt-Maden].
havlu	<i>i.</i> Avlu [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
havuz	<i>i.</i> Buğday ve arpanın kepekli kısmı [Y. De., Bayburt-Maden].
hay	<i>i.</i> Kaygı (Bu da kendi boğazının hayında.) [S. K1., Bayburt-Maden].
haya gelmek	Gaza gelmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
hayhur söylemek	Gereksiz konuşmak [DS.2317].
hayına düşmek	Bir şeyi yapma telaşına kapılmak, derdine düşmek [S. K1., Bayburt Maden].
hayış	<i>i.</i> Düşünce [DS.2317].
haz	<i>i.</i> Ödünç alınan sütlerin kaşık sapı ile ölçülüp işaretlenmiş yeri [DS.2322].
he/hehe	<i>ünl.</i> Evet anlamında [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
heb	<i>i.</i> Hap [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
hecil olmak	Utanmak, mahcup olmak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
heç	<i>zf.</i> Hiç [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
hedeme	<i>i.</i> Hademe, müstahdem [Y. De., Bayburt-Maden].
hedik	<i>i.</i> Haşlanmış buğday [BYSV.122].
hefeli	<i>sıf.</i> Nemli [DS.2328].
hefnek	<i>sıf.</i> Korkak (kimse) [DS.2328].
hehlemeyh	<i>geçişsiz f.</i> Kuvvetle vurmak [DS.2329].
heket/hekat	<i>i.</i> Öykü, masal [DS.2330].
helbet/helvet	<i>ed.</i> Elbet, herhalde, şüphesiz [DS.2331].
helbir/helvir	<i>i.</i> Kalbur [DS.2337].
helek olmak	Helak olmak, bitkin duruma düşmek [BYSV.123].

helise/herse	<i>i.</i> Buğday yarmasından yapılan bir çeşit etli yemek [DS.2334].
héle	<i>i.</i> Yıldız, sırma [BHY.116].
helpetere konuşmak	1. Yalan yanlış konuşmak [DS.2337]. 2. Başkasına söz dokundurarak konuşmak [DS.2337].
hemi	<i>ünl.</i> Öyle mi, tamam mı anlamında [H. Da., Bayburt-Maden].
henek	<i>i.</i> Şapka [SBVH.299].
henez	<i>i.</i> Büyük toprak kap [DS.2339].
hengel	<i>i.</i> Tatar böreği [DS.2339].
hengem	<i>i.</i> İş (Başıma hengem açma) [DS.2339].
hengini dağıtmak	Yok etmek, onmaz hale getirmek, dağıtmak [DS.2340].
heñirrenmek	<i>dönüşlü f.</i> Isınmak [DS.2340].
hepen	Baca [TİMB.129].
hepeyh	<i>i.</i> Ev ve dükkânların pencerelerindeki kapak, kepenk [DS.2341].
heral/heralda	<i>birl. zf.</i> Herhalde [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
hereklemek	<i>dönüşlü f.</i> Yavaş yavaş rahatlamak [SBVH.299].
hereylemek	<i>geçişli f.</i> Toprak kapların nemini almak ve temizlemek için tandırda veya güneşte kurutmak [BMB.29].
herfene	1. <i>i.</i> Piknik [BİAİA.103]. 2. ortaklaşa hazırlanan yemeklerin hep beraber eğlenceli şekilde yenilmesi geleneği [Y. De., Bayburt-Maden].
hergetmek	<i>geçişli f.</i> Tarlayı sürmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
herime kalkmak	Bir işe başlamak için bir anda gaza gelmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
herisi	<i>zm.</i> Her biri [KDME.217].
herk	<i>i.</i> Sürülüp dinlenmeye bırakılan tarla [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
herle çorbası	<i>birl. i.</i> Yağda kavrulmuş un çorbası [ABST.309].
hernüyh	<i>i.</i> Tarlaların topraklarının ıslak olması [TİMB.168; ŞOB.118].
herslenmek	<i>dönüşlü f.</i> Öfkelenmek, sinirlenmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
hertiwh	<i>i.</i> Ahlaksız kadın [DS.2348].
heseyhlemek	<i>geçişsiz f.</i> Abuk sabuk konuşmak [DS.2348].
hesir	<i>i.</i> Şeker kamışı veya herhangi bir ottan dokunan sergen [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
hesmi	<i>i.</i> Kendini beğenmiş kadın [BKKT.33].

hesna	<i>i.</i> Güzel olan kadın [BKKT.41].
heşeri	<i>sıf.</i> Haşarı, yaramaz [DS.2349].
hetil	<i>i.</i> Örülürken duvar arasına konulan ağaç [Y. De., Bayburt-Maden].
hetir	<i>i.</i> Hatır [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
hevecive	<i>i.</i> Kökü kaynatılarak kırmızı bir merhem elde edilen ve yaralara iyi gelen bir çeşit bitki, havacıva [DS.2350].
hıbar	<i>i.</i> Duvar yapılıırken taş ya da kerpiç aralarına konulan moloz [BGE.110].
hınç etmek	Bir şeyi döve döve ezmek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
hıngel	<i>i.</i> İçine kıyma ya da pişmiş patates konularak yapılan bir çeşit börek [DS.2364].
hıngir	<i>i.</i> Kısır erkek [DS.2365].
hınık	<i>i.</i> Sümük [BMB.68].
hıntış	<i>sıf.</i> Cimri [DS.2366].
hırha	<i>i.</i> Kollu ya da kolsuz yünden dokunmuş kazak [A. Sa., Bayburt-Maden].
hırhır	<i>i.</i> Sesi boğuk ve kısık olan kimse [DS.2369].
hırlama	<i>i.</i> Horlama [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
hırlı durmak	Rahat durmak [Y. De., Bayburt-Maden].
hırlı	<i>sıf.</i> İşinde, doğru, uslu (kimse) [Y.De., Bayburt-Maden].
hırp	<i>i.</i> Sertleşmiş kar [DS.2372].
hırpadan	<i>zf.</i> Birdenbire [DS.2372].
hırtlağ/hırtdeyh	<i>i.</i> Gırtlak [DS.2374].
hışhış	<i>i.</i> Köpeklerin boynuna takılan demirli tasma [K. Ge., Bayburt-merkez].
hışır olmak	Ezilmek, kırılmak, işe yaramaz hale gelmek [K. Ge., Bayburt-merkez].
hışır su	<i>birl. i.</i> Kaynar su [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
hışir	<i>i.</i> Ufak dolu [DS.2379].
hıt	<i>i.</i> Kötülük [Y. De., Bayburt-Maden].
hızan	<i>i.</i> Aç gözlü, cimri olan kimse [BİSV.60].
hızar	<i>i.</i> Testere, motorlu testere [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
him	<i>i.</i> Binanın temeli [K. Ge., Bayburt-merkez].
hiriyh	<i>i.</i> Küçük kuyruklu beyaz koyun [DS.2388].

hizmeker	<i>i.</i> Hizmetkâr [ABST.309].
hoç	<i>ünl.</i> Bununla birlikte (Hoç bu işi ben yapmadım) [K. Ge., Bayburt-merkez].
hodak	<i>i.</i> Çiftçi yamağı, erkek hizmetçi [DS.2391].
hogal	<i>i.</i> Toprak damlı evlerin tahta saçağı [DS.2394].
holeki	<i>i.</i> Acele [DS.2396].
hollamah	<i>geçişli f.</i> Fırlatmak [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
holuğ	<i>i.</i> Değirmene su akıtan oluk [DS.2398].
honcüy atmak	Sevinçten oynamak [DS.2402].
hondu	<i>sıf.</i> Kel [DS.2402].
hopal	<i>i.</i> Yabani güvercin [Y. De., Bayburt-Maden].
hopbulamah	<i>geçişsiz f.</i> Sıçramak, atlamak [DS.2405].
horata	<i>i.</i> Dedikodu [DS.2409].
horata	<i>i.</i> Şamata [ABST.309].
hores/hores	<i>i.</i> Peynir helvası [BYA. 92-98].
horom	<i>i.</i> Ot vb. şeylerden yapılan deste, küçük bağ [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
hortdah	<i>i.</i> Geçimsiz, huysuz kimse [DS.2415].
hoşalmah	<i>dönüşlü f.</i> Hoşlanmak [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
hoşamadıya tutmak	1. Tatlı tatlı konuşup kandırmaya çalışmak [DS.2416]. 2. <i>geçişli f.</i> Okşamak [DS.2416].
hotik/hotiyh	<i>i.</i> Eşek yavrusu [DS.2419].
hoy günü	<i>birl. i.</i> İnsanın darda kaldığı aman dilediği gün [DS.2422].
hoy maval	<i>birl. i.</i> Bir çeşit bar oyunu [DS.2422].
hozan	<i>i.</i> Dinlenmeye bırakılmış, birkaç yıl ekilmemiş tarla [DS.2424].
hozan tilkisi	<i>birl. i.</i> Çok zayıf, ince, çelimsiz kimse [KDME.130].
hölek/höbelek	<i>i.</i> Bostan ve bağlara çalı çırpıdan yapılan bekçi kulübesi [DS.2430].
höllük	<i>i.</i> Kundak çocuklarının altına konulan elenmiş ince toprak [K. Ge., Bayburt-merkez].
höllüklemek	<i>geçişli f.</i> Çocuğu kundaklamak [K. Ge., Bayburt-merkez].
hörhör	<i>i.</i> Bağırarak konuşan [DS.2434].
hörrer	<i>i.</i> Un kavurması [DS.2435].
hözelenme	<i>dönüşlü f.</i> Hücum etme, kavga çıkarmak için girişimde bulunma [S.K1., Bayburt-Maden].

hurdalamak	<i>geçişli f.</i> Ufalamak [DS.2444].
hurthaş olmak	Çok yorulmak, güçsüz kalmak [DS.2445].
hurtul	<i>i.</i> Gırtlak [DS.2445].
huruşduhuruşdu konuşmak	İğneli konuşmak [DS.2445].
huşki	<i>i.</i> Tezek vb. şeylerin kırıntıları, ufak parçaları [BİSV.62].
huylamak/horlamak	<i>geçişsiz f.</i> Alay etmek, ayıplamak [DS.2446].

ıbrıh	<i>i.</i> İbrik [Ü.Öz., Bayburt-Helva köyü].
ığıl	<i>zf.</i> Ağır ağır [FNSO.16].
ığranmak	<i>dönüşlü f.</i> Yerinden oynamak, kıpırdamak [BİSV.63].
ığratmak	<i>oldurgsn f.</i> Yerinden oynatmak [S. K1., Bayburt-Maden].
ılıcağ	<i>sıf.</i> ılıkça, ılıcak (su) [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
ıladı buludu görünmemek	Hiçbir şey belli olmamak, görünmemek [DS.2470].
ılışlamak	<i>geçişsiz f.</i> Bir şey parlamak, ılışdamak [DS.2472].
ıngıraz	<i>sıf.</i> Zayıf, cılız, hastalıklı [Y. De., Bayburt-Maden].
ırağ	<i>i.</i> Uzak [DS.2480].
ırgaç	<i>i.</i> Sakaların su taşıdıkları omuzluk [DS.2483].
ırgalamak	<i>geçişli f.</i> Sallamak, ilgilenmemek [FNSO.13].
ışgın	<i>i.</i> Kayalık yerlerde ve dağlarda yetişen yenilebilir bir çeşit ot [DS.2494].

icat	<i>i.</i> Su taşımaya yarayan ağaçtan yapılmış iki kancası bulunan alet [ŞOB.48].
ici	<i>i.</i> Baba [DS.2503].
ideşmek	<i>geçişsiz f.</i> Çekişmek, döğüşmek [DS.2507].
iflemek	<i>dönüslü f.</i> Delirmek [DS.2508].
igirmi	<i>i.</i> Yirmi [BŞ.10].
igit	<i>i.</i> Yiğit [TİMB.168].
ihdiyaş	<i>i.</i> İhtiyaç [İbiş, 2022: 13].
ikrah etmek	İğrenmek, tiksirmek [Y. De., Bayburt-Maden].
ilenmek	<i>dönüslü f.</i> Beddua etmek [DS.2520].
ilişmek	<i>geçişsiz f.</i> Değmek, dokunmak [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
illaş	<i>i.</i> İlaç [BYA.166].
ilmeyh	<i>i.</i> Kolay çözülecek biçimde bağlanacak ilmek [DS.2533].
imece	<i>i.</i> Birçok kimsenin toplanıp bir araya gelerek bir kişinin işini görmesi [DS.2535].
imeyhmeyh	<i>i.</i> (Küçük çocuklar için) emeklemek [DS.2535].
imsilemek	<i>geçişli f.</i> Koklamak [DS.2537].
incefara	<i>ünl.</i> İsalet ki, iyi ki [DS.2538].
incirop	İlkbaharda yetişen fındık büyüklüğünde kökü yenir bir ot [DS.2539].
indicene/indije	<i>zf.</i> Hemencik, şimdıcik [DS.2540].
intirés	<i>i.</i> İlgi [DS.2544].
ipliği özülmek	Güçten düşmek, halsiz kalmak [DS.2546].
iptida	<i>i.</i> Bir işe yeni başlama [K. Ge., Bayburt-merkez].
irapata	<i>i.</i> Açılan ekmeği tandıra yapıştırmaya yarayan üstü bez kılıflı, içi ot doldurulmuş bir araç [DS.2546].
irdelemek/irdelemeyh	<i>geçişli f.</i> Bir şeyin üstüne fazlaca düşmek, incelemek, araştırmak, dedikodu yapmak [DS.2546].
ireli	<i>i.</i> İleri [DS.2547; BŞ.19].
irellemeyh	<i>geçişsiz f.</i> İlerlemek [DS.2548].
irgençi	<i>sıf.</i> İğrenç [DS.2549].

irgenmek	<i>dönüŖlü f.</i> İğrenmek [DS.2549].
iriŖmek	<i>geçiŖsiz f.</i> Gülümsemek [DS.2552].
irsiz	<i>i.</i> Arsız [DS.2553].
isdeyici	<i>i.</i> Dilenci [GBM.522].
isdeyicilik	<i>i.</i> Dilencilik [GBM.366].
iŖgaf/iŖgap	<i>i.</i> Dolap [DS.2562].
isitme	<i>i.</i> Sıtma [DS.2555].
istikân	<i>i.</i> Çay bardağı [ŞOB.118; BTİB.118].
isvaha	<i>sıf.</i> Kibar, temiz [DS.2561].
iŖgan olmak	Bir Ŗeyin herkese yayılması, herkes tarafından duyulması [DS.2562].
iŖle/iŖlenk	<i>i.</i> NakıŖ [DS.2564].
iŖmar etmek/iŖmarat etmek	KaŖ göz ile iŖaret etmek [DS.2565].
itdirseği	<i>birl. i.</i> Göz kapağında çıkan sivilce, arpacık [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
itelli	<i>sıf.</i> Felçli, çolak [DS.2568].
iv aramak	Bahane aramak [TİMB.170].
iv	<i>i.</i> Çıkıntı, diŖ [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
iyinmek	<i>dönüŖlü f.</i> Hastalıktan kurtulamamak [DS.2574].

kabak	<i>i.</i> Dikdörtgen biçiminde dizilmiş ot bağlamları [DS.2889].
kabak	<i>i.</i> Yamaç, ön taraf [DS.2578].
kabal	<i>i.</i> Toptan, götürü, hepsi birden [DS.2579].
kabala pazar	<i>birl. i.</i> Toptan alışveriş [Y. De., Bayburt-Maden].
kabayel	<i>i.</i> Poyraz [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
kaburga	<i>i.</i> Biçilen kerestenin dışta kalan kabuklu tarafı [N. Me., Bayburt Yaylapınar köyü].
kada	<i>i.</i> Kardeş [BMF.31].
kadamak/kadamah	<i>geçişli f.</i> Sıkıştırmak, bağlamak [DS.2589].
kaftar/kafdar/kafter	<i>sif.</i> İhtiyar cadı, bunak [DS.2593].
kağırmak/kağırtmak	<i>geçişli f.</i> Bir araçla ya da zorlayarak bir şeyi yerinden ayırtmak, kırmak, bükme [DS.2624].
kağan	<i>i.</i> Tarla ve bostanları yabancı otlardan temizlemek için yapılan çapa işi [DS.2597; BYA.49-62].
kahkara	<i>i.</i> Eğlenceli söz, konuşma [DS.2597].
kağmut	<i>i.</i> Tarlada yetişen yumru şeklinde şekerli bir bitki [TİMB.154; ABST.309].
kakaç	1. <i>i.</i> Ezilip yoğrularak kurutulmuş gül [DS.2600]. 2. <i>i.</i> Kurutulmuş et [K. Ge., Bayburt-merkez].
kakalamak	<i>geçişli f.</i> İtelemek, sokuşturmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
kakavan	<i>i.</i> Düşüncesiz, bilgisiz, ne konuştuğunu bilmeyen, ukala, kendini beğenmiş adam [S. K1., Bayburt-Maden].
kakırdah	<i>i.</i> Eritilmiş iç yağı ya da kuyruk yağından kalan posa [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
kakmak	1. <i>geçişli f.</i> Sokmak, saplamak, ısırma [ABST.309]. 2. <i>geçişli f.</i> Tavukların gaga ile vurması, gagalamak [S. K1., Bayburt-Maden].
kal	<i>sif.</i> Olmamış ham meyve [DS.2606].
kala	<i>i.</i> Kale [BMF.31].
kalafa	<i>i.</i> Büyük ev [DS.2607].
kallamak	<i>geçişli f.</i> Terslemek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].

kaluk	<i>i.</i> Eski ayakkabı [ŞOB.118].
kaluklu	<i>i.</i> Çok gezen dedikoducu kadın [BKKT.43].
kanfel	<i>i.</i> Yalan, hile, palavra [DS.2628].
kap	<i>i.</i> Aşık kemiğinin üstü, tepesi [DS.2629].
kapuska	<i>i.</i> Lahanadan yapılan bir yemek [TİMB.176].
kar	<i>sıf.</i> Sağır [DS.2637].
kara helva	<i>birl. i.</i> Un helvası [A. Sa., Bayburt-Maden].
karakılıçık	<i>birl. i.</i> Kılıçıkları siyah olan kırmızı ya da beyaz sert taneli buğday [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
karazağ	<i>birl. i.</i> Karga [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
karğış	<i>i.</i> İlenç, beddua [DS.2660].
karın kaymağı	<i>birl. i.</i> Kaliteli peynir, süt ürünü [K. Ge., Bayburt-merkez].
karpuza	<i>i.</i> Büyük boy demir, çivi [DS.2667].
kart toklu	<i>birl. i.</i> Üç dört yaşında enenmiş erkek koyun [DS.2669].
kartol	<i>i.</i> Patates [H. Da., Bayburt-Maden].
kasket	<i>i.</i> Şapka [K. Ge., Bayburt-merkez].
kaşan	<i>i.</i> Odun yapılan büyük tomruklar [DS.2678].
kaşka	<i>i.</i> Hayvanların alnındaki beyazlık, ak leke [DS.2680].
kaşmer	<i>sıf.</i> Şakacı, maskara, güldürücü [DS.2682].
katık	<i>i.</i> Ekmekle yenen şeyler [Y. De., Bayburt-Maden].
kav	<i>i.</i> Tuğla ve çanak yapımında kullanılan kırmızı toprak [DS.2686].
kavazan	<i>sıf.</i> Kibirli, kendini beğenmiş [BİSV.69].
kavlağan	<i>i.</i> Çınar ağacı [DS.2689].
kavut	<i>i.</i> avrulmuş buğdaydan yapılan un [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
kayışlamak	<i>geçişli f.</i> Fırçalamak, azarlamak [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
keçek	<i>i.</i> Başörtüsü [DS.2715].
kefleme	<i>i.</i> Bal, karabiber, zencefil karışımıyla yapılan bir çeşit ilaç [DS.2720].
kehle	<i>i.</i> Tahtakurusu [SBVH.301].
kehlen/kehlân	<i>i.</i> Küheylan [DS.2721].
kehlîk/kehlîyh	<i>i.</i> Keklik [Y. De., Bayburt-Maden].
kehlîyi azmak	Mide bulanmak [DS.2721].

kekeç/kekeş	<i>i.</i> Kekeme, peltek [DS.2722].
kekir	<i>sıf.</i> Huysuz, inatçı [DS.2723].
kelem	<i>i.</i> Lahana [DS.2727].
kelep	<i>i.</i> İplik çilesi [BYSV.147].
keleş	<i>sıf.</i> Kel [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
keleyh	1. <i>i.</i> Hile, düzen [DS.2731]. 2. <i>i.</i> Ufak karpuz [DS.2731]. 3. <i>i.</i> Güç, kuvvet [DS.2731].
kelif	<i>i.</i> Bağ evi, kulübe [DS.2733].
kelkik	<i>i.</i> Tencere [DS.2734].
kelmak/kelmah	<i>i.</i> İri delikli büyük kalbur [DS.2734].
kelte	1. <i>i.</i> Çokbilmiş, ukala kız çocuğu [KDME.127]. 2. <i>i.</i> Kendini beğenmiş kadın [BKKT.33].
kem	<i>i.</i> Tahıl saplarını ve ot destelerini bağlamak için kullanılan bükülerek ip biçimine getirilmiş ot [A. Sa., Bayburt-Maden].
kemçik/kemçük	<i>i.</i> Alt çenesi çıkık, üst çenesi içeriye çökmüş gibi duran dişleri üst üste gelmeyen kimse [DS.2737].
kemender	<i>sıf.</i> Akıllı, iş bilen [DS.2738].
kendir	<i>i.</i> Kenevir [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
kenger	<i>i.</i> Kırlarda yetişen kökünden süt çıkan dikenli bir ot [BYSV.148].
kenkil	<i>i.</i> Alna dökülen kısa saç, perçem [DS.2723].
kenli	<i>sıf.</i> Kinli [BYSV.148].
kennah	<i>i.</i> Alay etme [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
kepenek	1. <i>i.</i> Koyunlarda görülen bir hastalık [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü]. 2. <i>i.</i> Çobanların kullandığı keçeden giysi [C. Tu., Bayburt-Gençosman köyü].
kerendi	<i>i.</i> Tırpan [DS.2753].
kerhiz	<i>i.</i> Akarsu yatağı [DS.2754].
kerme	<i>i.</i> Koyun ağılından elde edilen sıkıştırılmış tezek [N. Me., Bayburt- Yaylapınar köyü].
kert	<i>i.</i> Kertik, çentik [ŞOB.50].
kerti	<i>sıf.</i> Bayat [ABST.310].
kertli	<i>sıf.</i> Kertikli, çentikli [BMB.55].

kes	<i>i.</i> İri saman [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
kesdene	<i>i.</i> Kestane [DS.2760].
kese	<i>i.</i> Kestirme yol [A. Sa., Bayburt-Maden].
keseyh/kersek	<i>i.</i> Belin ya da pulluğun çıkardığı kuru, iri toprak parçası [DS.2761].
kesilim	<i>sıf.</i> Güzel, iyi (O kesilim elbiseyi berbat etti.) [KDME.205].
kesir pusulası	<i>birl. i.</i> Kız tarafının erkek tarafından yerine getirilmesini istediği şeylerin bulunduğu liste [K. Ge., Bayburt-merkez].
kesiyh	<i>i.</i> Akraba [DS.2765].
kesme aşısı (çorbası)	<i>birl. i.</i> Kesilmiş hamurdan yapılan çorba, erişte çorbası [DS.2767].
kesmek	1. <i>geçişli f.</i> Bir şeyin özelliği değişmek (Yoncayı kesti.) [DS.2767]. 2. <i>geçişli f.</i> Birini yermek, kötülemek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü]. 3. <i>geçişsiz f.</i> Yayıkta çevrilen ayrandan yağ oluşturmaya başlamak [A. Sa., Bayburt-Maden].
kesmük	<i>i.</i> Harmandan arda kalan samanla karışık buğday [BYSV.150].
keşan	<i>i.</i> Sarp yerlerden kesilen odunları aşağıya indirmeye yarayan kalın ağaçlardan yapılmış kızak şeklinde odun yığını [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
kete	<i>i.</i> Yağlı, mayalı yada mayasız hamurdan yapılan küldede pişirilen çörek [DS.2773].
ketir kütür	<i>sıf.</i> Eğri büğrü, düz olmayan pürüzlü (yüzey) [DS.2774].
kevek	<i>sıf.</i> Gevrek [K. Ge., Bayburt-merkez].
kevel	<i>i.</i> Koyun postundan yapılan bir tür kolsuz palto [DDKO.86].
kéyihmak	<i>geçişsiz f.</i> Uyuşmak [DS.2778].
keyvani	<i>i.</i> Aşçı, becerikli kadın [BKKT.45].
kıfillanmak	<i>dönüşlü f.</i> Çeki düzen vermek, süslenmek [DS.2789].
kıkan	<i>i.</i> Diken [K. Ge., Bayburt-merkez].
kılapa	<i>i.</i> İki tahtayı birbirine tutturmak için kullanılan küçük tahta parçası [Y. De., Bayburt-Maden].
kılıklamak	<i>geçişli f.</i> Ağzına kadar doldurmak [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
kılo	<i>i.</i> İkiyüzlü kadın [BKKT.37].

kındır	<i>i.</i> Emziğin üst tarafı [K. Ge., Bayburt-merkez].
kıranmak	<i>dönüşlü f.</i> Nazlanmak, durumundan yakınmak [DS.2816].
kırcan	<i>i.</i> Yenilmeyen kaba ot [DS.2817].
kırdan	<i>i.</i> Enenmiş manda [DS.2820].
kırık	<i>i.</i> Kısaltılmış tüy [SBVH.300].
kırıklamak	<i>geçişli f.</i> Dikkat kesilmek, huylanmak [BİSV.72].
kırıkta	<i>i.</i> Vergi kalıntısı [DS.2825].
kırı	<i>ünl.</i> At, eşek çağırma ünlemi [DS.2825].
kırka	<i>i.</i> Bir tarafı enli diğer tarafı sivri kazma [DS.2828].
kırkır	<i>i.</i> Serçe [DS.2829].
kırma	<i>i.</i> Bir çeşit av tüfeği [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
kırman	<i>i.</i> Kirişleri birbiri üzerine çaprazlama ve kat kat koyarak yapılan kırlangıç yuvasına benzeyen tavan [BGE.113].
kırık	<i>i.</i> Orak bilemeye yarayan araç, bileği [DS.2836].
kırtık/kırtık	<i>zf.ve sıf.</i> Bir parça, bir damla [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
kıs kıs	<i>zf.</i> Sessiz, gizli gülmek, sinsice gülmek [DS.2843].
kıskılamak	<i>geçişli f.</i> İnsan ya da hayvanı kavgaya kıskırtmak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
kıstan	<i>sıf.</i> Çok kısa boylu [K. Ge., Bayburt-merkez].
kışa kışa	<i>ünl.</i> Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi [BTİB.119].
kışgırmak	<i>geçişsiz f.</i> Haykırmak, bağırarak [DS.2845].
kıtık	<i>i.</i> Çene [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
kıtırağ	<i>i.</i> Yumuşak kemik [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
kıtlama	<i>i.</i> Şekeri dişle az az kesip ağızda bekleterek çay içmek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
kıtlamak	<i>geçişli f.</i> Isırmak [ŞOB.119, TİMB.176].
kıyımsız	<i>sıf.</i> Cimri [DS.2856].
kıymıh/kıhmıh	<i>i.</i> Yonga, kıymık [DS.2802].
kızambuk/gızambuh	<i>i.</i> Koyu kırmızı ve salkıma benzer, yemişi ekşi olan ağacının kökünden katran çıkarılan ve kırlarda yetişen dikenli bir ağaç [S. K1., Bayburt-Maden].
kızılca	<i>i.</i> Yaprakları geniş ve tohumları şeker pancarına benzeyen bir ot [A. Sa., Bayburt-Maden].
kızılınmak	<i>dönüşlü f.</i> Öfkelenmek, hırslanmak [DS.2866].

kiççih	<i>sıf.</i> Küçük, ufak [DS.2869].
kifir	<i>i.</i> Küfür [DS.2870].
kifléyebilmek	Bir işin altından kalkabilmek, başarmak [DS.2870].
kimi/kimin	<i>ed.</i> Gibi [Memiş, 2019: 73]
kimiye	<i>i.</i> Büyük gelir yeri, hazine [DS.2872].
kip	<i>i.</i> Üstüne, ölçüsüne göre olan [ŞOB.119; TİMB.176].
kiraz ayı	<i>birl. i.</i> Haziran ayı [DS. 2875].
kire	<i>i.</i> Para ile ormandan odun taşımak [DS.2877].
kiri	<i>ünl.</i> Sesini kıs, sus (kişi oğluysan kiri, dur yerinde) [DS.2877].
kirişan	<i>i.</i> Allık, pudra [DS.2881].
kirkilemek	<i>geçişli f.</i> Mayalamak [DS.2879].
kirtmek	<i>geçişli f.</i> Vurmak [DS.2833].
kişi	<i>i.</i> Evin erkeği, koca, eş [DS.2885].
kite kit	<i>i.</i> Ağzına kadar dolu olan [K. Ge., Bayburt-merkez].
kitlek	<i>i.</i> Kilit [H. Da., Bayburt-Maden].
kobal	<i>i.</i> Bir başı kalın ve yuvarlak çoban, bekçi sopası [DS.2889].
kocak	<i>i.</i> Kadın yeleği [DS.2892].
koçkoyan	<i>birl. i.</i> Ekim ayı [DS.2894].
kohnez	<i>i.</i> Salyangoz [Y. De., Bayburt-Maden].
koka	<i>i.</i> Tandırda veya saçta çocuklar için pişirilen küçük ekmek [DS.2894].
kokoç	<i>i.</i> Kuşburnudan yapılan pestil ya da şurup [DS.2906].
kokonez	<i>i.</i> Kokuşmuş, kokulu, sevimsiz yaşlı [K. Ge., Bayburt-merkez].
kom	<i>i.</i> Ağıl, davar ahır [DS.2913].
komaşmak	<i>geçişsiz f.</i> (Küçükbaş hayvanlar için) sıcaktan kaçarak birbirinin gölgesine sığınmak, bir araya toplanmak [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
konç	<i>i.</i> Baş tarafı topuzlu ağaç [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
kond	<i>i.</i> Koyun bacağından çıkan hiç aşınmamış taze aşık kemiği [DS.2916].
konga	<i>i.</i> Oyunda aşığın dik durumu [DS.2917].
kop	<i>i.</i> Kağrı arabasının uzayan ana bölümü [ŞOB.118].
kop arabası	<i>birl. i.</i> Kağrı [HAŞ.58].
korgözsüz	<i>i.</i> Köstebek [BÖBV.47].
kor kesmez	<i>birl. i.</i> Kesmeyen bıçak vb. şeyler [DS.2925].

kor	<i>sıf.</i> K�r, g�remeyen [DS.2922].
kora	<i>i.</i> Uzun kon�lu �orap [DS.2923].
kor�ak	<i>i.</i> Heykel [DS.3006].
korguŐ	<i>i.</i> Baykuş [Y. De., Bayburt-Maden].
korlamak	1. <i>ge�iŐli f.</i> K�c�msemek [Y. De., Bayburt-Maden] 2. <i>ge�iŐli f.</i> Su kaynağını kapatmak [M. K1., Bayburt-G�nl�ce k�y�]. 3. <i>ge�iŐli f.</i> Ağacı filiz veremeyecek duruma getirmek [Y. De., Bayburt-Maden].
korpe	<i>sıf.</i> Taze, k�c�k, gen�, k�rpe [DS.2927].
korramak	<i>ge�iŐli f.</i> �rtmek, bastırmak [DS.2927].
korruh �ekmek	Sıkıntı �ekmek [DS.2927].
korumcu	<i>i.</i> Su bek�isi [DS.2929].
korut	<i>i.</i> Erkek ke�i [C. Tu., Bayburt-Kıratlı k�y�].
kos	<i>i.</i> Yara kabuğu [S. K1., Bayburt-Maden].
koŐat	<i>i.</i> Erkek ke�i [Memiş, 2019: 75].
koŐulmak	<i>d�n�Ől� f.</i> İnatlaşmak [S. K1., Bayburt-Maden].
kotan	<i>i.</i> Saban, kara saban, pulluk [DS.2981].
kotle�	<i>i.</i> Kem adı verilen ipin a�ılmaması i�in ucuna atılan d�ğ�m [BYSV.158].
koyak	<i>i.</i> İki dağ, tepe arasındaki vadi, boŐluk [K. Ge., Bayburt-merkez].
koyun g�z�	<i>birl. i.</i> İri ve yassı taneli bir meyve [Y. De., Bayburt-Maden].
koz	<i>i.</i> Ahırda yavruların konulmasına yarayan b�lme [DS.2944].
kozalak	<i>i.</i> �am, meşe v.b ağa�ların meyvesi; kozası [K. Ge., Bayburt-merkez].
kozuk	<i>i.</i> Evin kışlık yakacaklarının konulduğu yer [M. K1., Bayburt-G�nl�ce k�y�].
k��	<i>i.</i> G�� [DS.2947].
k�k�r olmak	<i>i.</i> Kevgir, s�zge� [DS.2953].
k�me	(I). <i>i.</i> Cevizli sucuk [M. K1., Bayburt-G�nl�ce k�y�]. (II). <i>i.</i> K�me, yığın, topluluk [M. K1., Bayburt-G�nl�ce k�y�].
k�nt�y k�nt�y s�ylemek	Ters ters s�ylenmek, aksi konuşmak [DS.2959].
k�pbece	<i>i.</i> Yeni yavrulamıŐ inek ya da koyunun s�t�n� buğday unu ile karıŐtırıp ekŐittikten sonra sa�ta pişirilen ekmek [DS.2960].

köpmek	<i>geçişsiz f.</i> Çoğalmak, kabarmak, toprak tavlınmak [BYA.76].
kös tava	<i>birl. i.</i> Ateş küreği [DS.2896].
kösevi	<i>i.</i> Temiz olan kadın [BKKT.44].
kösövi	<i>i.</i> Tandırı karıştırmaya yarayan uzun odun [SBVH.300].
kösröy	<i>i.</i> Kesici araçları bilemeye yarayan bir çeşit taş [DS.2978].
köşgen	<i>i.</i> Göçmen [BHA.4-10].
kötü hasdalıh	<i>birl. i.</i> Kanser, verem [BYA.114].
kötüyh	<i>i.</i> Kütük, ağaç kütüğü [DS.2983].
köveleyh	<i>i.</i> Mantar [DS.2983].
köynekköyneyh	<i>i.</i> Gömlek, iç gömleği [DS.2984].
köyreyh	(I). <i>i.</i> Çok kavrulmuş gevrek ekmek [DS.2984]. (II). <i>sıf.</i> çabuk ağlayan acıya dayanamayan [DS.2984].
köz	<i>i.</i> İyice yanıp ateş durumuna gelmiş odun ya da kömür [DS.2984].
kubli	<i>i.</i> Kilit, anahtar [DS.2778].
kucur	<i>sıf.</i> Kısa boylu [DS.2989].
kuçu kuçu	<i>ünl.</i> Köpek çağırma ünlemi [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
kud olmak	Kötürüm, sakat olmak; eli ayağı tutmamak [BT.91].
kukul	1. <i>i.</i> Saçın uzun kısmı, yüze düşen saç, kakül, perçem [BYSV.160]. 2. <i>i.</i> Tavukların başındaki tüyler [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
Kulakgiren	<i>birl. i.</i> İnce, uzun, kahverengi bir böcek [K. Ge., Bayburt-merkez].
kulluk	<i>i.</i> Tepelik, başlık [TİMB.176].
kumul	<i>i.</i> Yığın [DS.3000].
kundul	<i>sıf.</i> Tıknaz [DS.3001].
kunlamak/kuzlamak	<i>geçişli f.</i> Hayvanların doğurması [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
kunt	<i>i.</i> Yuvarlanmış hamur bezesi [ABST.311].
kunut	<i>i.</i> Küçük kamçı [DS.3003].
kur	1. <i>i.</i> Durumundan çok yakın kimse [DS.3004]. 2. <i>i.</i> İyilikbilmez kimse [DS.3004].
kura	<i>i.</i> Kısa kulaklı koyun [BYSV.161].
kurçuk	<i>i.</i> Mide [DS.3007].
kurdalama	<i>i.</i> Karıştırma, yoklama [Y. De., Bayburt-Maden].

kurgaz	<i>sıf.</i> Kuru, zayıf, cılız [DS.3007].
kurk tayuk	<i>birl. i.</i> Kuluçka tavuk [DS.3008].
kurna	<i>i.</i> Musluk [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
kursak	<i>i.</i> Anlak, us, akıl [K. Ge., Bayburt-merkez].
kursaksız	<i>sıf.</i> Söz anlamayan, vurdumduymaz [TİMB.33].
kuruk	<i>i.</i> At, eşek yavrusu [ŞOB.49; TİMB.153].
kurun	<i>i.</i> Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların su içtikleri geniş ve derin, içi oyuk, taş yada tahta yalak [DDKO.43].
kustuba	<i>i.</i> Kısa boylu, kilolu kadın [BKKT.51; KDME.128; GB.5-14].
kuşga	<i>i.</i> Bir yerin belirtilmesi için konulan taş [DS.3015].
kuşgun	<i>i.</i> Eyere bağlı olup hayvanın kuyruğunun altından geçirilen kayış, urgan [DS.3013].
kutur	<i>i.</i> Bir tomruğun çapı [Y. De., Bayburt-Maden].
kuylamak/kuyulamak	<i>geçişli f.</i> Gömmek [H. Da., Bayburt-Maden].
kuzukulağı	<i>i.</i> Ekşimsi bir tadı olan yemeği de yapılan bir ot [A. Sa., Bayburt-Maden].
küdüret	<i>i.</i> Tavuğun karnındaki yumurtacıklar [DS.3025].
küfli lor	<i>birl. i.</i> Külde bekletilerek gögermiş lor peyniri [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü]
kül savuran	<i>birl. i.</i> Tandır yakan kadın kişi [BYSV.163].
küleyh	<i>i.</i> Tahta kova [DS.3028].
külfe	<i>i.</i> Tandırdaki ateşin yanmasını sağlayan hava deliği [DS.3028].
külfet yastığı	<i>birl. i.</i> Çok kişilik büyük baş yastığı [DS.3029].
külfet	<i>i.</i> Çokluk, kalabalık [DS.3029].
külür/külül	1. <i>i.</i> Bezelye [DS.3033]. 2. <i>i.</i> Hayvan yemi olarak ekilen bezelyeye benzer bir bitki [BMF.42].
kümek etmek	<i>birl. f.</i> Yardım etmek [DS.3034].
kümek	<i>i.</i> Yardım, imdat [DS.3034].
küncüt	<i>i.</i> Susam [DS.3036].
künde	<i>i.</i> Güreşte sırt üstü gelme [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
künk	<i>i.</i> Betondan su borusu [Y. De., Bayburt-Maden].
küp	<i>i.</i> Büyük çömlek kap [S. K1., Bayburt-Maden].
küpemek	<i>geçişsiz f.</i> Doyuncaya kadar yemek [DS.3041].
küre/kura	<i>i.</i> Küçük kulaklı koyun, keçi [DS.3043].

kürmeyh bağlamak	At ve sığırın boynuna takılan ipin hayvanın boğulmasına engel olacak şekilde bağlanması [DS.3045].
kürt yarması	<i>birl. i.</i> Küçük dolu [DS.3047].
kürtük/kürtüyh	<i>i.</i> Sertleşmiş kar yığını [DS.3047].
küsbe	<i>i.</i> Hayvanlara yedirilen şeker pancarı posası [BYSV.163].
küsenmek	<i>geçişsiz f.</i> Beğenmek, imrenmek [DS.3049].
küsgü	<i>i.</i> Taş kaldırmakta kullanılan uzun demir çubuk ya da ağaç kaldıraç [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
küşne	<i>i.</i> Burçak [DS.3052; BŞ.100].
kütültü	<i>i.</i> Gürültü, ses, patlama [BYSV.163].
küvle	<i>i.</i> Tandırdaki ateşin yanmasını sağlayan hava deliği [KDME.127].

la/ola	<i>ünl.</i> Ulan, lan anlamında seslenme ünlemi [H. Da., Bayburt-Maden].
lağva	<i>i.</i> Takma ad [DS.3058].
lahdalanmak	<i>dönüştü f.</i> Katılaşmak, pıhtılaşmak [DS.3059].
lalah	<i>sıf.</i> Aptal, salak, beceriksiz [BYSV.165].
lalıkga/lölük/lölüyh	<i>i.</i> Sözcükleri doğru dürüst söyleyemeyen [DS.3061].
lalloş	<i>i.</i> Bön, aptal, salak [BYSV.165].
laluk	<i>i.</i> Konuşamayan kelimeleri birbirine karıştıran, peltek konuşan [BİSV.80].
lambak	<i>i.</i> Güveç kupuna bağlanan ip [DS.3062].
lamburlumbur	<i>zf.</i> Patavatsızca, kaba, gürültülü bir şekilde [BYSV.165].
lapuh	<i>i.</i> Aşıkla oynanan oyun [DS.3087].
las	<i>i.</i> Biçilmiş otların toplanarak zincir şeklinde dizilmesi [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
lasgalanmak	<i>dönüştü f.</i> Laçka olmak [DS.3067].
latéyir	<i>zf.</i> Gelişigüzel, uygunsuzca, yakışıksızca [DS.3067].
lavaş	<i>i.</i> Tandırda yapılan ekmek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
lavaşa	<i>i.</i> Çifte atan hayvanları nallarken ağızına takılan kıskaç [K. Ge., Bayburt-merkez].
lavın	<i>i.</i> Çağrı [DS.3068].
layış kazanı	<i>i.</i> Tencereden büyük kazan [DS.3068].
lazut/lazıt	<i>i.</i> Mısır [BMF.65].
leçek	<i>i.</i> Tülbent, başörtüsü [ŞOB.38, ŞOB.119, ABST.311].
legen	<i>i.</i> İçinde çamaşır, bulaşık yıkanılan veya bir şeyler konulan metal ya da plastik kap [A. Sa., Bayburt-Maden].
lehlemek	<i>geçişsiz f.</i> Yorgunluktan solumak, nefes nefese kalmak [DS.3070].
lekgele	<i>i.</i> Tek mi çift mi oyunu [DS.3071].
lele	<i>i.</i> Baba [DS.3071].
lelek/leleyh	<i>i.</i> Kazın kanat tüyü [DS.3071].
lelevün	<i>i.</i> Bir an için aptallaşan [SBVH.301].

lelez	<i>i.</i> Uzun boylu kadın [BKKT.18].
lelirmek	<i>geçişsiz f.</i> Yalvarıp yakarmak [DS.3072].
lelöyün	<i>i.</i> Çok yoksul, yarına yiyeceği olmayan [DS.3072].
lepiyh/leppik	<i>i.</i> Yapı işlerinde kullanılan toprağın altından çıkarılmış ince tabaka biçimindeki taş [DS.3073].
leşter	<i>i.</i> Neşter [DS.3074].
lezgi	<i>sıf.</i> Sersem, beceriksiz, yılışık [ŞOB.30].
lğ/lıg	<i>i.</i> Selin, akarsuyun getirdiği ince çamur, tortu birikintisi [DS.3075].
lih	<i>sıf.</i> Geniş, büyükçe [DS.3076].
lilih	<i>sıf.</i> Pişmemiş rafadan yumurta, rafadan kıvamında olan [M. K1., Bayburt Günlüce köyü].
lılık	<i>i.</i> Sıvılaşmış olan [BİSV.81].
lıpız	<i>sıf.</i> Çıplak, kel [DS.3078].
lifos	<i>i.</i> Ticarete batma [DS.3078].
lilpar	<i>i.</i> Dağlarda, dere kıyılarında yetişen, pişirilip yenilen bir ot [DS.3079].
lirso	<i>i.</i> Şişman olan kadın [BKKT.17].
livor	<i>i.</i> Tabanca [DS.3096].
lobiya	<i>i.</i> Fasulye [ŞOB.25].
loda	<i>i.</i> Taneli ya da tanesiz ot, saman yığını [DS.3081].
loğ daşı	<i>birl. i.</i> Toprak damlarda toprağı sıkıştırmak için kullanılan taş [BYSV.168].
loğalahlamak	<i>geçişli f.</i> Yuvarlamak [DS.3082].
loğlamak	<i>geçişli f.</i> Loğ denilen silindir taşla damın toprağını sıkıştırmak [BMF.6].
lohusalık	<i>i.</i> Bir kadın doğumundan itibaren başlayan altı haftalık iyileşme sürecidir [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
lohusa çanağı	<i>birl. i.</i> Doğum yapan kadının kaybettiği gücü geri kazanması için ailesi ve komşuları tarafından kendisine hazırlanan yiyecekler [K. Ge., Bayburt-merkez].
lom	1. <i>i.</i> Demir kazık [DS.3085]. 2. <i>i.</i> At arabalarında ön ve arka dingili bağlayan demir parçası [DS.3085].
lop/lop olmak	Islanmak, çok ıslanmak [A. Sa., Bayburt-Maden].

lopa	<i>i.</i> Köy düğünlerinde kız ve oğlan sağdıçlarının evinde üzerine meyve dizilerek yapılan şah'ın gece kız ve oğlan evlerine götürülürken aydınlatma aracı olarak kullanılan sopaya geçirilip gaza batırılmış tezek parçası [DS.3086].
lor dolması	<i>birl. i.</i> Lor ile yapılan bir yemek [S. K1., Bayburt-Maden].
lor	<i>i.</i> Çökertilmiş süt, çökelek, ayrandan yapılan peynir [TİMB.178].
loş dudak	<i>birl. i.</i> İri, kalın, sarkık dudak [BKKT.52].
loşga	1. <i>sıf.</i> Tembel işe yaramaz [DS.3088]. 2. <i>sıf.</i> Davranışları ağır olan [DS.3088].
loşgo	<i>sıf.</i> Şişman [BKKT.311].
lök adam	<i>birl. i.</i> Tok gözlü adam [DS.3090].
löküs	<i>i.</i> Gaz lambası [DS.3091].
löp	<i>i.</i> Kemiksiz et [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
lülük/lülüyh	1. <i>i.</i> Çeşmenin su akan kısmı [DS.3094]. 2. <i>i.</i> Çaydanlık ve demliğin ucu, ibriğin emziği [DS.3094].

macal	<i>i.</i> Zaman, olanak [DS.4582].
macar	<i>i.</i> Yarım cumhuriyet altını [DS.3098].
macarka	<i>i.</i> Ot ve tahıl saplarını taşımak için arabanın yanlarına yapılan özel parmaklık [DS.3098].
magarya sandığı	<i>birl. i.</i> Elbise sandığı [DS.3102].
mağılı	<i>i.</i> Düzgün [DS.3103].
mahana/mahna	<i>i.</i> İleri sürülen sözde neden, bahane [BYSV.170].
maḥat	<i>i.</i> Tahta seki, sedir [ŞOB.17].
mahrava/mahrama	<i>i.</i> Mendil [DS.3106].
majal	<i>i.</i> Uygun zaman [DS.3106].
majgal	1. <i>i.</i> Sabanın pulluğunun kolları [BMB.15]. 2. <i>i.</i> Güçlü işçi [DS.4583].
makine	<i>i.</i> Kamyon [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
malamat olmak	Kusurların ortaya çıkmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
malıḥ/maluḥ	<i>i.</i> Boyunduruk kayışına geçirilen ağaç çivi [DS.3113].
malyemez	<i>birl. sıf.</i> Cimri [DS.3114].
mama	<i>i.</i> Hala [DS.3114].
mamıḥlanmak	<i>dönüşlü f.</i> İyileşmeye yüz tutmak [DS.3115].
mamuḥ	<i>i.</i> Yaban eriği [S. K1., Bayburt-Maden].
mancılıḥ	<i>i.</i> Yaldıraç [DS.3118].
mandal	<i>i.</i> Demir ya da tahtadan yapılmış kapı sürgüsü [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
maḥgıḥıpgalmak	Şaşakalmak [DS.3121].
mangır	<i>i.</i> Ufak demir para [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
mangur/mangır	<i>i.</i> Hayvanların boynuna takılan ve ip bağlamaya yarayan ağaç halka [DS.3122].
manguza	<i>i.</i> Çubuk kesmekte kullanılan araç [DS.3122].
manusa	<i>i.</i> Düşük kaliteli bir tür kumaş [BKKT.54].
maraba	<i>i.</i> Çiftçilikte toprağı işleyerek ürüne ortak olan kimse, ortakçı [DS.3127].
maral/meral	<i>i.</i> Ceylan [H. Da., Bayburt-Maden].

maran	<i>i.</i> Kağnı arabası [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
marçillatmak	<i>oldurgan f.</i> Ağzını sulandırmak [DS.3118].
marol	<i>i.</i> Marul [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
martaval	<i>i.</i> Boş söz, yalan [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
masdadıpgalmak	Kızıp ses çıkarmamak, kızarıp durmak [DS.3211].
massa	<i>i.</i> Üvendire, çift sürerken öküzleri sürmek için kullanılan ucunda modul bulunan uzun değnek [DS.3132].
masturalıh	1. <i>i.</i> Numunelik (olumsuz anlamda) [K. Ge., Bayburt-merkez]. 2. <i>i.</i> Eskiden kalan, antika [K. Ge., Bayburt-merkez].
masura	<i>i.</i> Makara halindeki oya işleme ipliği [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
maşatlık	<i>i.</i> Gayrimüslim mezarlığı [ABST.302].
maşna	<i>i.</i> Makine [DS.3135].
mat mat	<i>zf.</i> Şaşkın şaşkın, alık alık (bakış için) [DS.3136].
matrah	<i>i.</i> Kamçı [DS.3136].
maya çiçeği/maya otu	<i>birl. i.</i> Peynir mayası yapılan çiçek [DS.3139].
mayasur	<i>i.</i> Mayasıl hastalığı [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
mayıs	<i>i.</i> Yaş sığır dışkısı, hayvan gübresi [SBVH.302].
mayışmak	<i>geçişsiz f.</i> Sıcaktan, çok yemekten ya da zevkten gevşemek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
mayış/mayış	<i>i.</i> Maaş [BYA.57].
maymalamağ	1. <i>geçişsiz f.</i> Topallayarak yürümek [DS.3142]. 2. <i>geçişsiz f.</i> Yürürken iki yana sallanmak [DS.3142].
mazağ çıkartmak	İş açmak, oyun yapmak [DS.3143].
mazarat	<i>i.</i> Zarar, problem, sıkıntı [ŞOB.27; BF.35; BYA.28].
mazi	<i>i.</i> Kağnı arabalarında iki tekerleği birbirine bağlayan kalın ağaç dingil [TİMB.32-359].
mazmançı	<i>i.</i> Kıldan ip büken, çuval dokuyan, keçe yapan kimse [DS.3145].
meccanen	<i>zf.</i> Bedava, parasız anlamında [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
meçe getirtmek	Yoluna koymak [DS.3147].
medek	<i>i.</i> Dişi manda [DS.3148].
medik	<i>i.</i> Çok gezen, evinde durmayan kadın [TİMB.75].
mehdup/mehtup/mehdüp	<i>i.</i> Mektup [BHA.2-122].
mehendi	<i>sif.</i> Ender bulunan, eşi benzeri olmayan [K. Ge., Bayburt-merkez].

mehle	<i>i.</i> Mahalle [ŞOB.19].
mekir	<i>i.</i> Hayali korkutucu yaratık [BYSV.175].
mekkâre	<i>i.</i> Yük hayvanı [GBM.364].
melank	<i>i.</i> Sürülmemiş tarla [DS.3153].
melemez	<i>sıf.</i> Utangaç [DS.3155].
meléyke/melaike	<i>i.</i> Melek [DS.3156].
melhem	<i>i.</i> Merhem [KDME.137].
meliyet	<i>i.</i> Değer [DS.3158].
melmeket	<i>i.</i> Memleket [DS.3158].
memişhane	<i>i.</i> Tuvalet [K. Ge., Bayburt-merkez].
menam	<i>i.</i> Merek [S. K1., Bayburt-Maden].
menef	<i>i.</i> Manav [DS.3161].
menemşe	<i>i.</i> Menekşe [Y. De., Bayburt-Maden].
menşur	<i>sıf.</i> Tanınmış, ünlü [DS.3165].
meram	<i>i.</i> Dert [BMB.34].
merahmet/meremet	<i>i.</i> Acıma [DS.3167].
merek	<i>i.</i> Samanlık, hayvanların kışlık ot ve samanlarının saklandığı yer [DS.3167; TİMB.169; BGE.65].
meret	<i>sıf.</i> Uğursuz, hayırsız [DS. 3168].
merazine dolmak	Bir yaşına basmak (yavru köpek için) [DS.3169].
mertek	<i>i.</i> Cenazeyi mezara koyduktan sonra üzerine örtülen tahtalar [Y. De., Bayburt-Maden].
mesel	<i>i.</i> Bilmece [ŞOB.9].
meşe	<i>i.</i> Orman [GBM.365].
meşebe	<i>i.</i> Maşrapa, su içme kabı [A. Sa., Bayburt-Maden].
meşgûlat	<i>i.</i> İş yapma, oyalanma, çalışma [K. Ge., Bayburt-merkez].
meşgüre	<i>i.</i> Beğenme, övünme [K. Ge., Bayburt-merkez].
met etmek	İyi yönlerini bildirmek, övmek [A. Sa., Bayburt-Maden].
meymenetsiz	<i>sıf.</i> Hayırsız, uğursuz [K. Ge., Bayburt-merkez].
mezemete çihartmağ	Beğenmek, övmek [DS.3176].
mezene yaramak	Hoşuna gitmek [DS.3176].
mıcık	<i>sıf.</i> Küçük, ufak tefek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
mıdara	<i>sıf.</i> Kötü, işe yaramaz, güçsüz çürük [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
mığ	<i>i.</i> Tatarcık (küçük bir sinek) [DS.3179].

mih	<i>i. Çivi [S. K1., Bayburt-Maden].</i>
mihladuz	<i>i. Mıknatıs [DS.3180].</i>
millihçı	<i>i. Hizmetçi [DS.3184].</i>
mıncılıh	<i>sıf. Kaygan, yumuşak [DS.3184].</i>
mındar	<i>i. Kesilmeden ölmüş hayvan [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].</i>
mıngıllamak	<i>geçişsiz f. Burnundan konuşmak [DS.3185].</i>
mırık	<i>i. Harman savrulurken uçuşan saman kırıntıları, saman tozu [DS.3185].</i>
mırlamağ	<i>geçişsiz f. Mırıldanmak [H. Da., Bayburt-Maden].</i>
mırtıllamak	<i>geçişsiz f. Söylenmek [DS.3189].</i>
mıtırır	<i>sıf. Cimri, eli sıkı (kişi) [BYSV.178].</i>
mızıklanmak	<i>dönüşlü f. Mızızlık etmek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].</i>
mızıllamak	<i>dönüşlü f. Kendi kendine ve anlaşılmaz bir biçimde söylenmek, mırıldanmak [DS.3195].</i>
miciyh	<i>i. Aşık oyununda aşığın yan yatmış yarı yatık durumu [DS.3197].</i>
miçek	<i>i. Sivrisinek [DS.3197].</i>
mil	<i>i. Selin getirdiği kumlu, çamurlu toprak [Y. De., Bayburt-Maden].</i>
miltan	<i>i. Gömlek, dış gömlek [ŞOB.36].</i>
mimil	<i>i. Sivilce [DS.3199].</i>
mirayi	<i>sıf. Yalaka [BKKT.38].</i>
miraylık	<i>i. Yalakalık [BİSV.86].</i>
mirgeşiyh	<i>i. Hizmetçi [DS.3202].</i>
misilim	<i>sıf. Çok güzel, eşsiz, benzersiz [BYSV.178].</i>
mismil	<i>i. Eti helal olan hayvan [Y. De., Bayburt-Maden].</i>
mitil	<i>i. Yüzsüz yorgan [SBVH.302].</i>
miyançı	<i>i. Alım satımlarda pazarlık esnasında arabuluculuk yapan kimse [BİSV.86].</i>
modül	<i>i. Hayvanları dürtmek için kullanılan ucu çivili değnek [BYSV.179].</i>
modullamak	<i>geçişli f. Hayvanı modul ile dürtmek [BYA.110-135].</i>
moruk	<i>i. Yaşlı [Y. De., Bayburt-Maden].</i>
motmotu	<i>i. Dedikodu [DS.3211].</i>

moyullamak	<i>geçişsiz f.</i> Kendi kendine söylenerek ağlamak [DS.3211].
mozuk	<i>i.</i> Bir yaşındaki buzağı [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
mozuklamak	<i>geçişsiz f.</i> Ergenlik dönemindeki gelişimden dolayı çirkinleşmek [BYSV.179].
möhör	<i>i.</i> Mühür [BYA.82].
mökgem	<i>sıf.</i> Sağlam, dayanıklı [BYA.74].
möşüyh	<i>i.</i> Telis, çuval [DS.3211].
muçulamak	<i>geçişsiz f.</i> Uçuklamak [DS.3215].
mugallit	<i>i.</i> Çok hoş sohbeti olan [BİSV.86].
mugum	<i>zf.</i> Her zaman, sürekli olarak (mugum size mi çalışah).
muğan	<i>i.</i> Oyun, düzen [DS.3216].
muhannet	<i>i.</i> Namert, alçak, korkak (kimse) [K. Ge., Bayburt-merkez].
muhat olmak	Dikkat etmek, sahip olmak, gözetmek [DS.3217].
murç	<i>i.</i> Taşları yontmak için kullanılan sivri uçlu demir [Y. De., Bayburt-Maden].
murzubalık	<i>birl. i.</i> Bıyıklı bir çeşit tatlı su balığı [DS.3222].
murzunu dökmek	Suratını asmak [DS.3222].
muştulamak	<i>geçişsiz f.</i> Sevinçli haber vermek, müjdelemek [DS.3224].
muşuldamah/muşulamah	<i>geçişsiz f.</i> Hafif ses çıkararak uyumak [DS.3224].
muzdur	<i>i.</i> Çoban [DS.3226].
mücürüm	<i>i.</i> Sakat [TİMB.38].
müfrit	<i>sıf.</i> Beğenilmeyen, hoşlanılmayan [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
müşeves	<i>sıf.</i> Şüpheli (olur veya olmaz anlamında) [BYSV.181].
müsübet	<i>i.</i> Bela, kavga çıkarmak isteyen [K. Ge., Bayburt-merkez].
müşdüyh	<i>i.</i> Ağızlık [DS.3231].
müşevere etmek	Konuyu tartışarak anlaşmak, bir sonuca bağlamak [H. Da., Bayburt-Maden].
müşne	1. <i>i.</i> Demirden yapılan araba dayacağı [DS.3231]. 2. <i>i.</i> Yumuşak, ezilebilir olan.

nacak	<i>i.</i> Küçük balta, satır [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
naçah/naçak	<i>i.</i> Hasta [DS.3232].
naçar	<i>sıf.</i> Biçare, çaresiz [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
nağayrah	Ne yapalım [DS.3233].
nah	<i>ünl.</i> Yok olmaz anlamında [K. Ge., Bayburt-merkez].
nahir	<i>i.</i> Değişik tür hayvanlardan oluşan hayvan sürüsü [TİMB.94].
nağırgoyan	<i>birl. i.</i> Bir yıllığına ücretle tutulan çobanların hesap verdikleri aralık ayının 25. günü [DS.3234].
nalet	<i>sıf.</i> Kötü, uğursuz, lanet [BYSV.182].
nalın	<i>i.</i> Genellikle hamamda veya başka ıslak yerlerde kullanılan ağaçtan yapılmış, tabanı yüksekçe, üstü açık ayakkabı. [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
namazlıh/namazdih	<i>i.</i> Üstünde namaz kılınan kilim, post v.b şeylerden yapılan seccade [DS.3236].
nana	<i>i.</i> Çok yaşlı, bunak kadın [DS.3238].
nanaher	<i>i.</i> Evde kalmış kadın [BKKT.47].
napızar	<i>i.</i> Her yıl ekilebilen, toprağı kuvvetli, verimli tarla [DS.3239].
narınc	<i>sıf.</i> Koyu [DS.3239].
narya	<i>zm.</i> Nereye [DS.3240].
nat	<i>i.</i> Tırpanın sapı [DS.3241].
natdamak/natlamak	<i>geçişli f.</i> Tırpana sap geçirmek [DS.3241].
ne bilim/ne bülüm	Ne bileyim [H. Da., Bayburt-Maden].
nebal	<i>i.</i> Günah, vebal [BYSV.182].
nece/neçe	<i>zf.</i> Nasıl, ne kadar [BYSV.183].
nehre/nekre	<i>i.</i> Küp biçiminde toprak yayık [DS.3244].
nenceri	<i>zf.</i> Nasıl [DS.3245].
nene	<i>i.</i> Büyükanne, nine [ŞOB.119].
nesiyet	<i>i.</i> Öğüt [DS.3247].
netöör/netevür/netöyür	Ne tür, ne türlü [DS.3247].
neversiz	<i>sıf.</i> Renk ve görünüşü hoş olmayan [DS.3248].
nevlem	Ne bileyim [DS.3248].

neyniyeyh	Ne yapalım [DS.3249].
nezik/neziyh	<i>i.</i> Mayasız hamurdan kaymakla yapılan ve saç üzerinde pişirilen bir çeşit ekmek [DS.3250].
nezük	<i>sıf.</i> Nazik, nazlı [BYSV.184].
nıhcamah	<i>geçişli f.</i> Bir şeyi çivilemek, keserle vurarak çakmak [DS.3250].
nıkgız	<i>sıf.</i> Cimri [DS.3250].
nisbet	<i>i.</i> İnadına davranma, aksi davranış [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
nohsa	<i>i.</i> Lohusa [BYSV.184].
nöyüt	<i>i.</i> Gazyağı [DS.3256].
nüyver	<i>sıf.</i> Taze, turfanda [DS.3258].
nüzul/nuzul	<i>i.</i> İnme, felç [ABST.312].

ocah	<i>i.</i> Fide veya ağaç dikmek için açılan çukur [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
oğru	<i>i.</i> Hırsız [DS.3269].
oğul balı	<i>birl. i.</i> Baharda çıkan arı yavrularının yaptığı beyaz ve kaliteli bal [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
oğul	<i>i.</i> Arı yavruları [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
oğuz	<i>i.</i> Cana yakın olmayan sevgi ve ilgi çekmeyen kimse [S. K1., Bayburt-Maden]. <i>2. i.</i> Anlayışı kıt olan [S. K1., Bayburt-Maden].
oha	<i>ünl.</i> Sığır durdurma ünlemi [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
ohlovi	<i>i.</i> Oklava, yufka açma aleti [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
ojgaz	<i>sıf.</i> Bir parça, azıcık [DS.3273].
okka	<i>i.</i> Tartı ölçüsü [K. Ge., Bayburt-merkez].
ola	<i>ünl.</i> Ulan, hey anlamında seslenme ünlemi [S. K1., Bayburt-Maden].
oldum olası	<i>zf.</i> Gelişigüzel [DS.4612].
olhoy	<i>i.</i> Oklava [DS.3278].
oluh	<i>i.</i> Evlerin bacalarına konan boru [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
omo	<i>i.</i> Dalkavuk, yalaka [BYSV.185].
omuzluğ	<i>i.</i> Su vb. sıvıları taşımakta kullanılan iki ucundaki zincirli halkaya kova asılan ağaç, sopa [DS.4613].
oñarmah	<i>geçişli f.</i> Düzeltmek, bakımını yapmak [DS.4613].
onbeşi	<i>birl. i.</i> Ramazan ayının on dördünü on beşine bağlayan gece [K. Ge., Bayburt-merkez].
onbeşi selesi	<i>birl. i.</i> On beşi gecesi damat adayının gelin adayına gönderdiği hediyelerle dolu sele [K. Ge., Bayburt-merkez].
onca döy	Öyle değil [DS.4613].
onca	O kadar [A. Sa., Bayburt-Maden].
ondurmag	<i>oldurgan f.</i> Hastalığı, yarayı iyileştirmek [DS.3281].
orah ayı	<i>birl. i.</i> Ağustos ayı [BYSV.186].

ortağcı	<i>i.</i> Tarlayı, ürünü tarla sahibi ile yarı yarıya pay etmek üzere ekip biçen çiftçi [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
oruk	<i>i.</i> Aile, oymak [DS.3290].
orum/orom	<i>i.</i> Un yapılan buğdaya katılan ve hamurun genişlemesini sağlayan buğdaygillerden bir bitki [BF.134].
osmanlı kadını	<i>birl. i.</i> Görmüş geçirmiş kadın [K. Ge., Bayburt-merkez].
ot ayı	<i>birl. i.</i> Temmuz [DS.3293, BVF.92].
ot çalgını	<i>birl. i.</i> Ağulu ot yiyerek zehirlenen hayvan [DS.3293].
ot tapulu	<i>birl. i.</i> Ot yığını [DS.3295].
otah	<i>i.</i> Konak, apartman [DS.3292].
otarmağ	<i>oldurgan f.</i> Hayvanları otlatmak [ABST.302].
otdahcı	<i>i.</i> Başkalarının sırtından geçinen, bir şeyi parasız ve emeksiz elde eden kimse [DS.3294].
otdanmah/otlanmah	<i>dönüşlü f.</i> Otla kaplanmak, ot basmak [DS.3293].
otumağ	<i>geçişsiz f.</i> Oturmak [DS.3295].
oturağ ellmek	Oturup kalkmak [DS.3295].
oturah	<i>i.</i> Kıç, makat [DS.3296].
oturak yeri	<i>i.</i> Yolcuların oturup dinlenecekleri yer [DS.3297].
oturak/oturag	<i>i.</i> Tahtadan yapılmış arkalıksız sandalye [DS.3296].
oturum etmek	<i>birl. f.</i> Bir iş için toplanıp konuşmak [DS.3297].
oya	<i>i.</i> Tığ ya da firketeyle yapılan ince dantel [S. K1., Bayburt-Maden].
oyçu	<i>i.</i> Avcı [DS.3300].
oynah	1. <i>sıf.</i> Sözünde durmayan sürekli karar değiştiren [DS.3302]. 2. <i>i.</i> Eklem yeri [DS.3302]. 3. <i>i.</i> Hafif oynak kadın [DS.3302].
oynamah	<i>geçişsiz f.</i> Kanun dışı cinsel ilişki kurmak [DS.3302].
oynaşlı	<i>i.</i> Dostu olan, sürekli dost değiştiren [H. Da., Bayburt-Maden].
oynaşmağ	1. <i>geçişsiz f.</i> Çocuklar oynamak [DS.3302]. 2. <i>geçişsiz f.</i> Kadın erkek nikâhsız yaşamak [DS.3302].
oynatmak	Kafayı sıyırmak [BİSV.89].
oyşar	<i>sıf.</i> İri (hayvan memesi için) [DS.3303].
oyşarramak	<i>geçişli f.</i> Hayvanı hızlı hızlı, ara vermeden saçmak [DS.3303].
oyunçah	<i>i.</i> Oyuncak [DS.3305].

öçeşmek	<i>geçişsiz f.</i> Birbirine zıt gitmek [DS.3308].
öddek/öddeyh	<i>sıf.</i> Ödlek, korkak [DS.3310].
ögedeyh	<i>zf.</i> Arkası üstü [DS.3312].
ögey	<i>i.</i> Öz olmayan, üvey [BYSV.188].
ögüre gelmek	Dişi hayvanların (sığırların) çiftleşmek istemesi [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
ögürmek	<i>geçişsiz f.</i> Kusarken ses çıkarmak [Y. De., Bayburt-Maden].
öğ	<i>i.</i> Ön [FNSO.27].
öğüne	<i>zf.</i> Önce, ilk önce, başta [DS.3342].
ögür	<i>i.</i> Dişi sığırların çiftleşme zamanı [DS.3321].
öjgetmeyh	Birisine ters davranmak [DS.3224].
ölçünmek	<i>dönüşlü f.</i> Yarışmak, karşısındakiyle aynı seviyede olmak istemek [DS.3330].
ölende	<i>zf.</i> Ölünce [DS.3331].
önnüyh	<i>i.</i> İş önlüğü [DS.3342].
öreme	<i>i.</i> Yamaç [ŞOB.34].
ören	<i>i.</i> Köy, şehir ya da ev yıkıntısı, kalıntı [DS.3347].
örs	<i>i.</i> Tırpan bilemeye yarayan araç [DS.3349].
örtдемиye tüşmeyh	Ateşli bir hastalığa yakalanmak (ilenç olarak) [DS.3349].
örtü	<i>i.</i> Yatak [BİSV.90].
örük	<i>i.</i> Saç örgüsü [A. Sa., Bayburt-Maden].
örüş	<i>i.</i> Otlak [DS.3351].
öteen/öteenleri	<i>zf.</i> Geçen gün, geçenlerde [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
öterg	<i>sıf.</i> Geçici [DS.3357].
övla	<i>i.</i> Öğlen, öğle [BİSV.90].
öyeliyh	<i>i.</i> Kurutulmuş yaprakları çorbaya katılan bir çeşit bitki [DS.3364].
öyfe	<i>i.</i> Akciğer [DS.3365].
öyfesî ağzından gelmek	1. Bir şeylerden çok iğrenmek [DS.3364]. 2. Çok öksürmek [DS.3364].
öygür	<i>i.</i> Damızlık erkek at [DS.3365].

öylendirmek	<i>oldurgan f.</i> Evlendirmek [DS.3365].
öymek	<i>geçişli f.</i> Övmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
özelenmek	<i>dönüşlü f.</i> Çabalamak [DS.3370].
özeyh	<i>i.</i> Gırtlak [DS.3370].
özünnen	<i>zm.</i> Kendinden [DS.3374].
özünü bilmek	Bülüğ çağına gelmek, erinleşmek [DS.3374].

paç	<i>i.</i> Vergi damga resmi [DS.3375].
pahaa	<i>ünl.</i> Olur mu, amma da yaptın ha [DS.3379].
paḥaḥ/paah	<i>i.</i> Hayvan yeminin ıslatılıp karıştırılması ile hazırlanan hayvan yemi [BİSV.91].
pahar	<i>i.</i> Çeşme, pınar [DS.3380, BŞ.45].
pahl	1. <i>i.</i> Hain [DS.3379]. 2. <i>stf.</i> Cimri [DS.3379].
paḥır	<i>i.</i> Bakır [DS. 3380].
paḥla	<i>i.</i> Bakla, kuru fasulye [BİSV.91].
paḥlava	<i>i.</i> Baklava [BYA.106].
paklamak	<i>geçişli f.</i> Temizlemek [BYA.6-119].
palah	1. <i>i.</i> Ayı yavrusu [Y. De., Bayburt-Maden]. 2. <i>i.</i> Kuru ot [BYA.11-56].
palan	<i>i.</i> At, eşek üzerine örtülen kalın bez [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
palçih	<i>i.</i> Balçık, çamur [DS.3385].
pambuḥ	<i>i.</i> Pamuk [ABST.316].
panga	<i>i.</i> Banka [BYSV.190].
panıbah	<i>stf.</i> Beceriksiz (kimse) [DS.3388].
papaḥ	<i>i.</i> Kalpak, silindir şapka, tüylü şapka [ŞOB.14].
papara	<i>i.</i> Tandır ekmeği, civil peyniri, tereyağı ve su ile yapılan bir yemek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
papıra	<i>i.</i> Bir çeşit halk oyunu müziği [DS.3393].
parabaş olmak	Yarım baş ağrısına tutulmak [DS.3394].
paralamah	<i>geçişli f.</i> Dövmek, paralamak [DS.3399].
parduç	<i>i.</i> Temiz olan kadın [BKKT.44].
parduş	<i>i.</i> Fırının, tandırın içini temizlemekte kullanılan sopanın ucuna bağlanmış bez parçası [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
parḥaç	<i>i.</i> Bakraç, su kovası [BYSV.191].
parlah	<i>stf.</i> Parlak [K. Ge., Bayburt-merkez].
parpısını vermek	<i>birl. f.</i> Ağzının payını vermek [DS.3400].

parpi	<i>i.</i> Azar [A. Sa., Bayburt-Maden]
parpi/parpilama	<i>geçişli f.</i> Paylama, azarlama [A.Sa., Bayburt-Maden].
parpullamak	<i>geçişli f.</i> Hastayı ev ilaçlarıyla ve okuyup üfleyerek, kurşun dökerek iyileştirmeye çalışmak [DS.3399].
part	<i>i.</i> Yaklaşık otuz bağ olan ot hesabı [BİSV.91].
partal	<i>i.</i> Abartılmış söz, yalan [BYSV.191].
partan partan	<i>zf.</i> Lapa lapa (kar yağışı) [A.Sa., Bayburt-Maden].
partoy	<i>i.</i> Söyleyeceği sözü bilmeyen, salakça konuşan [DS.3402].
partoylamah	<i>geçişsiz f.</i> Sözü bilmeden konuşmak [DS.3402].
pasa	<i>i.</i> Oyundan, güreşten, çalgı çalındıktan sonra toplanan para, bahşiş [DS.3403].
pasahlı	<i>i.</i> İşine ve giyimine özen göstermeyen, temiz ve düzenli olmayan [DS.3403].
pataklamak	<i>geçişli f.</i> Dövmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
pazdamah/pazlamak	<i>geçişsiz f.</i> Sövmek, verip verişirmek [DS.3417].
péçet	<i>i.</i> Mühür [DS.3419].
pejmundar	<i>i.</i> Ruhsal ve fiziksel olarak dağılmış halde olan [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
peke	<i>i.</i> Yüksekte oturulan, yatılan yer [DS.3420]
pel vurmak	Olacak bir işe engel olmak [DS.3425]
peleş	<i>i.</i> Boynuzları yana ve aşağıya doğru uzayan hayvan [DS.3424].
pelit/palut	<i>i.</i> Çınar, meşe vb. ağaçların meyvesi [DS.3385].
péncer	<i>i.</i> Pancar [DS.3425].
pendem	<i>i.</i> Enenmiş boğadan gebe kalan inek [DS.3426].
per	<i>i.</i> Davarların sağıldığı yer, ağıl [DS.3427].
perçem	<i>i.</i> Saçın taranmış ön kısmı, kakül [S. K1., Bayburt-Maden].
peren peren	<i>sıf.</i> Darmadağın, karmakarışık [DS.3429].
perese	<i>i.</i> Aynı yönde, aynı düzeyde olma durumu [DS.3430].
perikmek	<i>geçişsiz f.</i> Ürmek [SBVH.303].
perkitme	<i>i.</i> Sağlamaştırma, sıkma, yerine oturtma [BYSV.193].
pert	<i>i.</i> Baldır, basen [K. Ge., Bayburt-merkez].
pese püse	<i>i.</i> Öteberi [DS.3434].
pesinmek	<i>dönüşlü f.</i> Çekinmek, utanmak [DS.3434].
peş	<i>i.</i> Arka, son sıra [TİMB.202].
peşkir	<i>i.</i> Havlu [ŞOB.124].

petek/peteyh	<i>i.</i> Arı [DS.3436].
pey	<i>i.</i> Yıkılmış yapı yeri [DS.3437].
peyder pey	<i>zf.</i> Azar azar [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
pezan	<i>i.</i> Boş alan; ot, çalı biten yer [K. Ge., Bayburt-merkez].
pıh etmek	<i>birl. f.</i> Kesmek (çocuk dilinde) [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
pırık	<i>i.</i> Kısa süren alev [H. Da., Bayburt-Maden].
pırnat	<i>i.</i> Yeni biçilmiş demet halindeki ekin sapları [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
pırtdeér	<i>geçişsiz f.</i> Kabuğundan, bulunduğu yerden akarak, kayarak çıkmayı anlatır [DS.3445].
pırtı	<i>i.</i> Bez parçası, giysi [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
pırtık	<i>sıf.</i> Azıcık, bir parça [DS.3445].
pısgırı	<i>i.</i> Karasakız [DS.3446].
pısgırmağ	<i>geçişsiz f.</i> Hapşirmek, aksırmak [ABST.312].
pıspıtır	<i>sıf.</i> Şişman, besili [KDME.364].
pısgı	<i>i.</i> El testeresi [DS.3448].
pıtırah/pıtırğan	<i>i.</i> Dikenli ot tohumu [DS.3449].
pıttıh	<i>i.</i> Kadının dişilik organı [BYSV.195].
piçah	<i>i.</i> Bıçak [BYA.72].
piçi piçi	<i>ünl.</i> Sığır, davar çağırma ünlemi [DS.3452].
pilik	<i>i.</i> Kaz [DS.3453].
pilop	<i>i.</i> Oyun, düzen [DS.3453].
pin	<i>i.</i> Kümes [DS.3453].
pine pine	<i>ünl.</i> Hayvanları kümese doğru kovalama ünlemi [DS.3455].
pingal	<i>i.</i> Fol olarak konulan yumurta; folun konulduğu yer, folluk [DS.3456].
pipi/pipil	<i>i.</i> Çocuğun erkeklik organı [Y. De., Bayburt-Maden].
pir	<i>i.</i> Ağaç veya bitki yaprağı [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
pirçeyh	<i>i.</i> Şakakların üzerinden sarkan saç tutamı, zülüf [DS.3457].
pirelenme	<i>dönüşlü f.</i> Huylanma, şüphe duyma [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
pirket	<i>i.</i> Briket [BİSV. 93].
pisik	<i>i.</i> Kedi [ŞOB.30].

pisik daşşığı	<i>birl. i.</i> Meyveleri yenilen yabancı bir ot [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
pişde	<i>ünl.</i> Kedi kovalama ünlemi [DS.3461].
pişi/bişi	<i>i.</i> Mayalı hamurdan yapılan lokma [H. Da., Bayburt-Maden].
piy	<i>i.</i> İç yağı [DS.3464].
poçcuk	1. <i>i.</i> Kuyruk sokumu [Y. De., Bayburt-Maden]. 2. <i>i.</i> Art, en arka [BYA.44-129].
poçcuklu	<i>i.</i> Kötü huylu, beğenilmeyen [TİMB.182].
poh	<i>i.</i> Pislik, bok [DS.3467].
pohluboyun	<i>birl. i.</i> Boyunduruğa koşulmuş öküzlerin gerisinde çift süren çocuğun oturduğu öküz [DS.3467].
popol	<i>i.</i> Çocuk ayakkabısı, patik [ŞOB.120].
porpoz tutmak	Küf tutmak [Y. De., Bayburt-Maden].
portdamah/portlamah	<i>geçişli f.</i> Dışarıya fırlamak, şişmek [DS.3470].
post etmek	<i>birl. f.</i> Öldürürcesine dövmek [DS.3472].
poşa	<i>i.</i> Çingene [TİMB.171].
poşgun	<i>i.</i> Tahta yer sofrası [DS.3473].
potruk	<i>i.</i> Her yönden esen yel, fırtına [DS.3474].
poyhurmah	<i>geçişli f.</i> Nişasta, un v.b yiyecekleri ağza alıp üfleme [DS.3476].
pöherik	<i>i.</i> Soba bacası [Memiş, 2019: 93].
pöhrenk	<i>i.</i> Ağaç ya da topraktan yapılmış su borusu [BYSV.197].
pönserek	<i>i.</i> Üstü açık su kanalı [K. Ge., Bayburt-merkez].
pörk	<i>i.</i> Öküz arabasının tekerleğine geçirilen içi boş ağaç [ŞOB.120].
pörnek/pörneyh	<i>i.</i> Koyunlarını bir araya katan birkaç kişinin oluşturduğu topluluk [DS.3479].
pörtdeh/pörtlek	<i>i.</i> Patlak, dışarıya çıkık göz [DS.3480].
pörtmek	<i>geçişsiz f.</i> Şişip kabarmak [DS.3480].
pörtüf galhmak	<i>birl. f.</i> Yara, sivilce vb. şeylerin kabuğu kabarıp kalkmak [DS.3480].
pöteye	<i>i.</i> Kümes hayvanlarının böbreği [DS.3481].
puğah	<i>i.</i> Çene altı [DS.3483].
pulur	<i>i.</i> Biçilmiş ama demet yapılmamış ot ve ekin yığını [DS.3485].
pur	<i>i.</i> Çabuk parçalanan yumuşak taş [Y. De., Bayburt-Maden].
purçuklu/pürçüklü/pürşüyhli	<i>i.</i> Havuç [DS.3497].

purs	<i>i.</i> Pus [DS.3489].
pusmaḥ	<i>geçişsiz f.</i> Korkudan sinmek, saklanmak, büzülmek [DS.3491].
puşguncu	1. <i>i.</i> Gereksiz para harcayan [DS.3491]. 2. <i>i.</i> Orada burada gezip evine uğramayan [DS.3491].
puta	<i>i.</i> Çalı türü ağaçların köklerinden çıkan dalların meydana getirdiği küme [BÖBV.83].
pütün	<i>i.</i> Bütün [DS.3504].
pütür	<i>i.</i> Pürüz [Y. De., Bayburt-Maden].

Rr

rapata	<i>i.</i> Tandır ekmeğini tandıra yapıştırmak için kullanılan içi ot ya da paçavra dolu yastık biçimindeki araç [TİMB.49; ŞOB.118].
rehmet	<i>i.</i> Rahmet [BHA.4-39].
remil	<i>i.</i> Bir tür fal [BYSV.200].
remil atturmağ	<i>birl. f.</i> Fal baktırmak [KDME.199].
reşber	<i>i.</i> Çiftçi [İbiş, 2022:92].
reyha	<i>i.</i> Rayiha, koku [BH.152].
reze	<i>i.</i> Menteşe [TİMB.248].

saçı	<i>i.</i> Geline verilen düğün armağanı [A. Sa., Bayburt-Maden].
saç uzatan	<i>birl. i.</i> Pişmiş et içindeki şerit gibi kalın sinirler [DS.3510].
saçlık	<i>i.</i> Örülmüş saçlara takılan gümüş, altın para ya da saçak [DS.3509].
saçma/saşma	<i>i.</i> Ekmek pişirmek için fırında ve tandırda yakılan iri samanla karıştırılmış davar gübresi [DS.3509].
sadığana	<i>i.</i> Sözüünün eri, güvenilir kimse [DS.3511].
sağalmak	<i>edilgen f.</i> Hastalık ya da yara iyileşmek [DS.3512].
sağaltmak/sağıltmak	<i>oldurgan f.</i> Yara ya da hastalığı emle iyileştirmek [DS.3512].
sağın	<i>i.</i> Sağılan büyükbaş ya da küçükbaş hayvan [BS.1-29].
sağız/sahız	<i>i.</i> Sakız [H. Da., Bayburt-Maden].
sağan	<i>i.</i> Geniş, yayvan tabak [TİMB.186].
sağar	<i>sıf.</i> Sakar [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
sağayluk	<i>i.</i> Çalı süpürgesi [DS.3515].
sağın	<i>ünl.</i> Sakın [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
sağınmağ	<i>dönüşlü f.</i> Sakınmak [C.Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
sağlamak	<i>geçişli f.</i> Sığır, koyun gibi hayvanları kış süresince birisine para ya da hatır için baktırmak [DS.3516].
sahlane	<i>i.</i> Herhangi bir yerde saklanan şey [DS.3516].
saşısı	<i>i.</i> Saksı [H. Da., Bayburt-Maden].
sakgoy	Sakağı da denilen atlarda olan mankafa hastalığı [DS.3517].
sako	<i>i.</i> Palto [ŞOB.120].
salacak	<i>i.</i> Kanallarda suyu tahliye etmek için bulunan delik [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
salahana	<i>i.</i> Çok gezen [BKKT.44].
salğarsalğar	<i>zf.</i> Ağır ağır, yavaş yavaş [DS.3524].
salheyit	<i>birl. i.</i> Azgın köpek [DS.3524].
salhéylamah	<i>geçişsiz f.</i> Olduğu yerde duramamak, o yana bu yana gidip gelmek [DS.3524].
sahm	<i>i.</i> Nezle [DS.3525].

sallama kemer	<i>birl. i.</i> Kadın ve erkekler için ayrı ayrı yapılan bir çeşit kemer [DS.3527].
sallama seyit	<i>zf.</i> Başiboş (gezmek için) [DS.3527].
sallançah	<i>i.</i> Salıncak [DS.3527].
salma	<i>i.</i> Köyün ihtiyaçlarını karşılamak için köylülerden alınan vergi [BH.577].
saltaş	<i>i.</i> Düz taş [DS.3529].
sambağı	<i>birl. i.</i> Boyunduruğun deliklerine geçirilen eğri ağaçları bağlayan ip [DS.3533].
sami	<i>i.</i> Boyunduruğa geçirilen ve sığır öküz bağlamaya yarayan sap [TİMB.186].
sancah	<i>i.</i> Saç tokası, firkete [DS.3535].
sap saman söylemek	Anlamsız konuşmak [DS.3542].
sapha vurmak	Birini dolandırmak [DS.3540].
sapiyh	<i>i.</i> Kısa çizme, konçlu ayakkabı, mest [DS.3540].
sargulu burma	<i>birl. i.</i> Bir çeşit yufka tatlısı [S. K1., Bayburt-Maden].
sarıbaş	<i>birl. i.</i> Çavdar [SBVH.307; BYA.73-81].
sarsahlıh	<i>i.</i> Ahmaklık, budalalık [DS.3548].
satdıh	<i>sıf.</i> Satılık [DS.3550].
savacağ	<i>i.</i> Değirmen suyunu başka yöne çevirmek için konulan tahta [DS.3551].
savat	<i>i.</i> Gümüş üstüne yapılan çizgiler, süsler [DS.3553].
saviya	<i>sıf.</i> Başka, ayrı [DS.3554].
savsaklamak	<i>geçişli f.</i> İşi ağırdan almak, geciktirmek [K. Ge., Bayburt-merkez].
say	<i>i.</i> Düz tabaka biçiminde ince, yassı taş [DS.3556].
sayalanmah	<i>dönüşlü f.</i> İyileşmek [DS.3558].
sayım	<i>i.</i> Hayvan sayısı üzerinden alınan vergi [DS.3559].
sayır bayır	<i>zf.</i> Saçma sapan, anlamsız [DS.3559].
sayır	<i>i.</i> Hasta [DS.3559].
sazak	<i>i.</i> Hafif ve serin esen rüzgar [TİMB.201].
sedereyh	<i>i.</i> Ahmak, bunak, sersem, akılsız [DS.3511].
seeğ	<i>sıf.</i> Ayık, tetikte [DS.3564].
sehen	<i>zm.</i> Sana [BYA.195].
sekme	<i>i.</i> Bir halk oyunu, Erzurum barı [DS.3572].

sekü	<i>i.</i> Ahır ya da damlarda yapılan yüksekçe oturma yeri [ŞOB.120; BGE.60].
seldir seldir söylemek	Anlamsız, saçma sapan konuşmak [DS.3574].
seli	<i>i.</i> Harman savurmakta kullanılan dört dişli araç [DS.3576].
séloy	<i>i.</i> İki yanı yüksek ortası düzlük yer [DS.3572].
seme/semehor/semek/semelek	<i>i.</i> Aptal, sersem, budala [DS.3578].
sepelemek	<i>geçişsiz f.</i> Çiselemek, az az yağmak [DS.3583].
sepmece	<i>i.</i> Küçük sivilce [DS.3583].
sergen	<i>i.</i> Yere serilen halı, kilim [GB.5-14].
sergi/sergü	<i>i.</i> Yaygı, kilim [DS.3589, BT.89].
serniç	<i>i.</i> Bakır su kabı, kova [DS.3590].
serpme	<i>i.</i> Bir çeşit balık ağı [K. Ge., Bayburt- merkez].
serselenmeyh	<i>dönüşlü f.</i> Sersemlemek, başı dönmek, sallanmak [DS.3591].
sevahil	<i>i.</i> Sıcak yerler [DS.3567].
sevan	<i>i.</i> Uzun boylu kadın [BKKT.18].
severmeyh	<i>i.</i> Sıcak karşısında uzanıp yatmak [DS.3593].
sevet	<i>i.</i> Sepet [DS.3593].
sevi	<i>i.</i> Küçük çocuk [DS.3594].
seyirtmek/seğirtmek	<i>geçişsiz f.</i> Koşmak [DS.3596].
seyis	<i>i.</i> İki, üç yaşında enenmiş keçi [DS.3597].
seyran parhacı	<i>i.</i> Yoğurt mayalanan kapaklı, kulplu, bakırdan veya alüminyum kap [K. Ge., Bayburt-merkez].
séyrek	<i>i.</i> Akı az, akılsız [DS.4686].
seyrimek	(I). <i>geçişsiz f.</i> Seğirmek [DS.3556]. (II). <i>geçişsiz f.</i> Tavuğun yumurtlayacağını belirten ses çıkarması [DS.3599].
seysenmek	<i>dönüşlü f.</i> Korkmak, ürpermek [DS.3599].
sıcaḥ	<i>sıf.</i> Sıcak [H. Da., Bayburt-Maden].
sıçoyul/sıçavul	<i>i.</i> Bukalemun [DS.3601].
siftireli	<i>zf.</i> İlk kez, önce [DS.3630].
sığamak	<i>geçişli f.</i> Okşamak, sıvazlamak [BYSV.207].
sığınmaḥ	<i>dönüşlü f.</i> Sığınmak, birine dayanmak [DS.3603].
sığirkoyun/sığirkoyan	<i>i.</i> Kasım [DS.3603, BVF.93].
sığirguyruḡu	<i>birl. i.</i> Boyu bir metre uzayan, sarı çiçek açan geniş yapraklı bir çeşit bitki [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].

sıhtarmak	<i>geçişli f.</i> Sıkıştırmak, kıstırmak [BYSV.207].
sımarlamak	<i>geçişli f.</i> Ismarlamak [BYSV.208].
sımışka	<i>i.</i> Çekirdek [Memiş,2019: 98].
sınah	<i>i.</i> Denenmiş [DS.3608].
sınıhçı	<i>i.</i> Kırık çıkık bağlayan kimse [BİAİA.95].
sıpıhma	<i>geçişsiz f.</i> Gizlice kaçmak, sıvışmak [DS.3613].
sıpor	<i>i.</i> Dayanacak kimse, dayanak [DS.3614].
sırğan	<i>i.</i> Isırgan [Kürüm, 2021: 172].
sırımak	<i>geçişli f.</i> Yorgan, şilte vb.'ni aralıklı dikmek [BYSV.208].
sırh	<i>i.</i> Meşeden kesilen fidan [DS.3616].
sırsataş olmak	<i>birl. f.</i> Sataşmak, bela olmak [DS.3618].
sıska	<i>i.</i> Soğan tohumu [Memiş, 2019: 98].
sıvga/sıvgın	1. <i>i.</i> Ağaç filizi, sürgün [DS.3622]. 2. <i>i.</i> Fidan gibi düz, ince (sıvga boylu) [DS.3622].
sıvımak	<i>geçişsiz f.</i> Sulanmak, cıvımak [A. Sa., Bayburt-Maden].
sıyığı	1. <i>i.</i> Gübre atmaya yarayan büyük kürek [DS.3624]. 2. <i>i.</i> İp bükme ya da inceltmekte kullanılan büyük çivi [DS.3622].
sıyırık/sıyırık/sıyruk	<i>i.</i> Utanmaz, yüz­süz [DS.3627].
sıyırıntı	<i>i.</i> Yağ [DS.3627].
sızanah	<i>i.</i> Sivilce [DS.3627].
sızıh	<i>i.</i> Kilimin ortasına konan uzun çizgi [DS.3628].
sile	<i>i.</i> Ağzına kadar dolu, tam [DS.3633].
silecek	<i>i.</i> Tahıl ölç­geğinin doldurulduktan sonra ağzını silmeye yarayan düz tahata ya da demir araç [DS.3633].
sille	<i>i.</i> Tokat [C. Tu., Bayburt-Kırath köyü].
sim eleği	<i>birl. i.</i> İnce, tel elek [DS.3636].
sindirmeyh	<i>geçişli f.</i> Sindirmek [DS.3638].
singir	<i>i.</i> Etin sinirli kısımları [Y. De., Bayburt- Maden].
sinmek	<i>dönüşlü f.</i> Saklanmak [TİMB.185].
sinni	<i>i.</i> Koca, yaşlı [DS.3643].
sinor	<i>i.</i> Sınır, tarla sınırı [BH.261].
sirke	<i>i.</i> Yeni doğmuş bit yavrusu [S. K1., Bayburt-Maden].
sitil	<i>i.</i> Tenekeden yapılmış süt, yoğurt kabı [ŞOB.120].
sitmeyh	<i>geçişsiz f.</i> Üşümekten titremek [DS.3647].

sivisiviye düşmek	<i>birl f.</i> Bir şeyin birkaç kişi aralarında yitirmek [DS.3648].
siymeyh	<i>geçişsiz f.</i> Hayvanların işemesi, sidiklemek [DS.3652].
soğmak	<i>geçişli f.</i> Yenmek, ütmek [DS.3655].
soğulcan	<i>i.</i> Solucan [BYSV.212].
soğulmak	<i>dönüştür f.</i> Sütü kesilmek [DS.3656; BMB.31].
sohumsuz	<i>sıf.</i> Terbiyesiz [DS.3657].
solhun	<i>i.</i> Çalıya benzer, esnek bir çeşit söğüt [DS.3665].
somun	1. <i>i.</i> Fırın ekmeği [K. Ge., Bayburt-merkez]. 2. <i>i.</i> Cıvata somunu [K. Ge., Bayburt-merkez].
soyha	1. <i>i.</i> Ölüünün üzerinden çıkan giysi [DS.3669]. 2. <i>sıf.</i> Kötü, huysuz [ABST.313].
soyma	<i>i.</i> Kuru kayısı [KDME.217].
soyuğ	<i>i.</i> Soğuk [BYSV.212].
sozalanasozalana	<i>zf.</i> Güçsüz düşe kalka (yürümek için) [DS.3671].
sozalmak	<i>geçişsiz f.</i> Azalmak, suskunlaşmak [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
sögmek/söymek	<i>geçişsiz f.</i> Sövmek [GB.2-19; BVF.87].
söküntü	1. <i>i.</i> İplik ve kumaş parçaları [DS.3677]. 2. <i>i.</i> Bozgun [DS.3677].
söve	<i>i.</i> Kapı ve pencerenin yerleştiği kasa, çerçeve, kapı kenarı, pervaz [Y. De., Bayburt-Maden].
söyünmeyh	<i>dönüştür f.</i> Sevinmek [DS.3682].
sözgelimi	Sözüm ona, söz gelişi [DS.3685].
srahagün	<i>birl i.</i> Evvelki gün [DS.3686].
suaşmah/suyaşmah	<i>geçişsiz f.</i> Bulaşmak, kavga istemek, aranmak [DS.3686].
sucu	<i>i.</i> Arkı izlemekle görevli kimse [DS.3687].
suçukmak/suçuhmah	<i>geçişsiz f.</i> Suçluluk duymak, utanmak [DS.3688].
sulahlıh	1. <i>i.</i> Su içtikten sonra hayvanlara verilen yem [DS.3690]. 2. <i>i.</i> Azılı atları zaptetmek için ağızlarına verilen araç, kantarma [DS.3690].
sur	<i>i.</i> Yüz, çehre (çoğunlukla sıfat sözcüğüyle birlikte kullanılır. 'Başım öyle ağrıyor ki surum sıfatım dağılıyor.') [DS.3698].
surha	<i>i.</i> İstek, iş güç [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
surulmak	<i>edilgen f.</i> Satılmak [DS.3699].

suvarmak/sıvarmak	<i>oldurgan f.</i> Sulamak, su vermek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
suvaşmak/sıvaşmak	<i>geçişsiz f.</i> Bulaşmak, lekelenmek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
suvoy	<i>i.</i> Subay [DS.3687].
suvoymalı	<i>i.</i> Bir iki yaşında sığır [DS.3703].
suyu bellemek	Suyu bırakmak, salmak [DS.3703].
suyun otoy	Suyun öte yanı, suyun öte geçmesi [DS.3703].
suyuşmağ	<i>geçişsiz f.</i> Gizlice kaçmak, uzaklaşmak, sıvışmak [DS.3704].
sücük	<i>i.</i> Peynirin, lorun süzülüp alındıktan sonra geriye kalan suyu [DS.3705].
süddü aş	<i>birl. i.</i> Sütle haşlanmış yarmadan yapılan bir çeşit çorba [DS.3705].
süddüyen	<i>i.</i> Sütleğen [DS.3727].
südük torbası	<i>birl. i.</i> Sidik torbası [K. Ge., Bayburt-merkez].
südük	<i>i.</i> Sidik [TİMB.66].
südümek	<i>i.</i> Yemek [DS.3705].
südüzü	<i>i.</i> Dinlendirilen sütün üzerinde biriken kaymak [BF.77; DDKO.173].
sükem/sükgem	<i>i.</i> Nezle [K. Ge., Bayburt-merkez].
sümek	<i>i.</i> Yün taranıp temizlendikten sonra teşi ile eğirme işlemi yapılacak kıvama getirilen yüne verilen isim [TİMB.36].
sümsük	<i>i.</i> Yumruk [SBVH.304].
sümüyh	<i>i.</i> Kemik [DS.3713].
sürçmek/sürçükmek	<i>geçişsiz f.</i> Ayağı takılıp sendelemek [DS.3717].
süreyhden çıhmağ	Kadınların saygısızca, utanmadan bağırıp çağırması, kontrolden çıkması [DS.3719].
sürgü	<i>i.</i> Fermuar [BİSV.99].
sürgüç	<i>i.</i> Yerleri silmek, temizlemek için kullanılan bez [A. Sa., Bayburt-merkez].
sürmek/sürülmek	<i>geçişsiz f.</i> Sığırların, koyunların çiftleşmesi [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
sürtük	1. <i>i.</i> Hoppa, oynak, ahlaksız kadın [DS.3723]. 2. <i>i.</i> Arsız, yüzsüz, açgözlü [DS.3723].
sürüntü	<i>i.</i> Durmadan yer değiştiren, çokgezen, serseri.
sürüşmek	<i>geçişsiz f.</i> Oyalanmak [FNSO.23].

sürütme	<i>geçişli f.</i> Kesilmiş ağaçları öküze bağlayarak çektirme [DS.3724].
süt çürüğü	<i>birl. i.</i> Lor [H. Da., Bayburt-Maden].
süyem/siye	<i>i.</i> Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzunluk [DS.3728].

şafaklamak/şafahlamak	<i>geçişsiz f.</i> Eli göze siper ederek gözü kırparak bakmak [DS.3733].
şahnazı	<i>birl. i.</i> İnce sesle söylenmesi gereken bir aşık havası [DS.3735].
şakşak	<i>i.</i> Değirmen deposunda tahılın bittiğini bildiren çingırak, çakıldak [BÖBV.47].
şal	<i>i.</i> Kadınların başlarına örttükleri örtü [DS.3738].
şalakga	<i>i.</i> Yaramaz [DS.3739].
şallah/şallak	<i>i.</i> Kamçının ucundaki kösele parçası [DS.3740].
şam	<i>i.</i> Çap [DS.3740].
şamama	<i>şif.</i> Değirmi, toparlak, güzel [DS.3741].
şamata/şamarta/samata	<i>i.</i> Gürültü [DS.3741].
şap	1. <i>i.</i> Bez üstüne dikilip boyna asılan yirmilik altın dizisi [DS.3742]. 2. <i>i.</i> Taş köprü [DS.3742].
şapalah/şapalak/şaplak	<i>i.</i> Kamçı ucundaki kösele parçası [DS.3743].
şapat düşmek	1. Bayılıp yüzükoyun düşmek [DS.3743]. 2. Bir şeyden bilgisi olmamak [DS.3743].
şatır şümen	<i>birl. i.</i> Gürültü, patırtı [DS.3753].
şeb	<i>i.</i> Çok tuzlu yemek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
şefdeli	<i>i.</i> Şeftali [DS.3756].
şefşeli oynamak	Dövünerek, çırpınarak kendi kendini hırpalayarak ağlamak [DS.3756].
şefşeli	<i>i.</i> Deli [DS.3756].
şehir	<i>i.</i> Şehir [TİMB.179; BGE.73].
şeke kalmak	At arka ayakları üstünde dikilmek, şaha kalkmak [DS.3757].
şekil	<i>i.</i> Fotoğraf [DS.3757].
şelek	<i>i.</i> Tarladan, bahçeden eve doğru sırtta taşınan yük [ŞOB.47].
şello bello	<i>i.</i> Değersiz kişi [DS.3759].
şeneltmek	<i>oldurgan f.</i> Kurmak, geliştirip canlandırmak [DS.3760].
şenicırma	<i>geçişli f.</i> Kendini paralamak, yolmak [DS.3760].
şep/şev	<i>i.</i> Şap [DS.3761].

şerekerim	<i>i.</i> Eğimli [DS.3762].
şerinenevérém	<i>sıf.</i> Edepsiz, haksız, yersiz davranışlı [DS.3763].
şernaz	<i>i.</i> Kışkırtıcı, fitne [K. Ge., Bayburt-Helva köyü].
şerpeze	<i>sıf.</i> Bakımsız, acınacak, utanılacak durumda [DS.3763].
şert şürt	<i>i.</i> Yemin, ant [DS.3763].
şervende olmak	Ortalıkta rezil olmak [DS.3763].
şéşelenmek	<i>dönüşlü f.</i> Horozlanmak, üstüne varmak [DS.3763].
şéşeltmek	<i>oldurgan f.</i> Gözünü ağartıp korkutmak [DS.3763].
şevede	<i>i.</i> Dedikodu [DS.3764].
şğallamağ	1. <i>geçişli f.</i> Okşamak [DS.3766]. 2. <i>geçişli f.</i> Süslemek [DS.3766].
şğanmak	<i>dönüşlü f.</i> Bacaklarını sıvayıp sudan geçmek [DS.3766].
şıkgah	<i>i.</i> Gevşeyip bozulmuş [DS.3766].
şılga	<i>i.</i> Fidan, çubuk [DS.3768].
şıllıhlanmak	<i>dönüşlü f.</i> Yaranmak istemek [DS.3768].
şıpbıltı	<i>i.</i> Suda çıkarılan ses [DS.3770].
şırat/şırab	<i>i.</i> Yağı ve peyniri alındıktan sonra kalan süt suyu [DS.3772].
şırazlanmak	<i>dönüşlü f.</i> Halı, yastık kıyılarını renkli iplikle dikmek [DS.3772].
şırıllamah	<i>geçişsiz f.</i> Su az akmak [DS.3773].
şılte	<i>i.</i> Minder, küçük döşek [H. Da., Bayburt-Maden].
şınanay	<i>i.</i> İdare lambası [DS.3779].
şire	<i>i.</i> Şıra, üzüm ve öteki meyvelerin suyu, şekerli su, şıra [BŞ.27].
şışek	<i>i.</i> Bir yaşında dişi kuzu [SBVH.304; ABST.314].
şoğurt	<i>i.</i> Salya [TİMB.75; BHA.3-61].
şoldu	<i>i.</i> Kamçı [DS.3790].
şoldulamah	<i>geçişli f.</i> Kamçılama [DS.3790].
şool	<i>i.</i> Tuz taşı [DS.3790].
şorah/şorak	<i>sıf.</i> Çorak [DS.3791].
şor	<i>sıf.</i> Tuzlu, çok tuzlu [KDME.289].
şorva	<i>i.</i> Çorba [DS.3791].
şoşartmak	<i>geçişli f.</i> Abartmak [SBVH.304].
şölvelenme	<i>i.</i> Yiyeceklerin bozulduğunu gösteren yüzeyindeki bozukluk [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
şötenek	<i>i.</i> Gevşek dokunmuş çorap [DS.3792].

şuğumak	<i>geçişsiz f.</i> Saldırmak [DS.3793].
şum gözlü	<i>birl. sıf.</i> Aç gözlü [BKKT.36].
şum	<i>i. i.</i> Nazar [TİMB.187; ŞOB.120].
şumal	<i>sıf.</i> Düz, kaygan [DS.3793].
şur	1. <i>i.</i> Bir çeşit tuzlu peynir, çökelek [DS.3790]. 2. <i>i.</i> Tuzlu, acı su [DS.3790].
şurt	<i>i.</i> Tandırın üst kenarındaki taşlar [SBVH.307; ŞOB.120].
şümşet	(I). <i>i.</i> Şimşek [DS.3795]. (II). <i>sıf.</i> Cilalı, parlak [DS.3795].
şümşür	<i>i.</i> Şimşir [DS.3795].
şüşe	(I). <i>i.</i> Şişe [DS.3795]. (II). <i>i.</i> Zarif olan kadına söylenen kelime [BKKT.35].
şütümeek	<i>geçişsiz f.</i> Saldırmak [DS.3795].

taftahlı galmah	Yetim kalmak [DS.3799].
taftak	<i>i.</i> Keçiyolu [DS.3831].
tağala balık	<i>birl. i.</i> Bir çeşit balık [DS.3799].
tağalah	<i>i.</i> Yuvarlak, sert bir çeşit sakız [DS.3799].
tağar	<i>i.</i> Topraktan yapılmış kavanoz, çömlek [DS.3799].
tahra/dehre	<i>i.</i> Ağaç budamaya; kesmeye, odun kırmaya yarayan satırdan biraz büyükdemir saplı araç [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
tahu	<i>ünl.</i> Hayır, öyle değil [DS.3804].
talaşa	<i>i.</i> Telaş [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
taléh	<i>i.</i> Talih [BŞ.38].
talga tutmak	Sözde neden göstermek [DS.3815].
tamaz	<i>i.</i> Erik, kara erik [DS.3817].
tamtaħır olmak	Yıkılmak [DS.3818].
tandır ketesi	<i>birl. i.</i> Tandırdırda pişirilen çörek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
tandırılık	<i>i.</i> Tandır evi, ekmek yapılan yer [BİSV.103].
tanınmah	<i>dönüşlü f.</i> Ünlü olmak, tanınmak [DS.4737].
tapan	<i>i.</i> Tohum ekildikten sonra tarlayı düzeltmeye yarayan yassı ağaç araç, sürgü [DS.3823].
tapba	<i>i.</i> Bilmece, bulmaca [DS.3828].
tapışmak	<i>işteş f.</i> Buluşmak, görüşmek [DS.3826].
tar	<i>i.</i> Tavukların kümeslerde tünedikleri ağaç [DS.3830].
taraklanmak	<i>dönüşlü f.</i> Değirmen taşına diş açılmak [HAŞ.54].
tarçığ	Güç [DS.3833].
tat	<i>i.</i> Ayağın altı, taban [DS.3842].
tatul	<i>i.</i> Çok iri el [SBVH.305].
tava bişisi	<i>birl. i.</i> Bir çeşit hamur kızartması [BS.26-49].
tavaħ	<i>i.</i> Tabak [DS.3845].
tavlanmak	<i>dönüşlü f.</i> Şişmanlamak, semirmek, kilo almak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
tay gelmek	Denk gelmek, eşit gelmek [DS.3852].
tay/taydaş	<i>i.</i> Eşit, denk, yaşıtlı [DS.3850].

tay/toy	<i>i.</i> Hayvanın bir yanındaki yük [DS.3850].
taya	<i>i.</i> Ot ya da ekin yığıını [DS.3851].
tayuh	<i>i.</i> Tavuk [H. Da., Bayburt-Maden].
tebelleş olmak	1. Engel olmak [DS.3857]. 2. Başına bela olmak [DS.3857].
tecir	<i>i.</i> Tereklerin alt kısmında bulunan, küp dizilen yer [HAŞ.49].
teç	<i>i.</i> Harmanda samandan ayrılmış arpa ya da buğday yığıını [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
tedürgün	<i>i.</i> Tedirgin, tereddütlü, şüpheli [BYSV.226].
teğavut	<i>i.</i> Emekli, emekliliği yaklaşmış kişi [K. Ge., Bayburt-merkez].
teh	<i>i.</i> Öz, iç yüzü, asıl [DS.3859].
tehlemek	<i>geçişli f.</i> Mısır, pancar gibi bitkileri seyrekletirmek [BYA.65-91].
teheze	<i>i.</i> Sağlam olmayan, arızalı, eksik, bozuk [BİAİA.104].
tehlenmek	<i>dönüşlü f.</i> Zıkkımlanmak [H. Da., Bayburt-Maden].
tehmük	<i>i.</i> Tekme [SBVH.305].
tehne	<i>i.</i> Giysi yıkama ya da hamur yoğurmada kullanılan tekne [DS.3861]
tehret etmek	Tuvalet sonrası temizlenmek [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü]
tejan karın	<i>birl. i.</i> Büyük karın [DS.3862].
tejgere	<i>i.</i> Taş, toprak vb. şeyleri taşımaya yarayan dört kollu ve iki kişinin taşıdığı bir çeşit araç, teskere [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
tekaltı	<i>i.</i> Eyerin altına, keçenin üstüne yerleştirilen meşin kaplı keçe [DS.4737].
teke sakallı	<i>birl. i.</i> Kırılarda yetişen ince, uzun, püskül yapraklı, yenilebilir bir çeşit ot [DS. 3864].
tekeye gelmek	Keçi çiftleşmek istemek [DS.3865].
tekin olmamak	Gizi bilinmemek [DS.3865].
tekne orucu	<i>birl. i.</i> Çocukları oruç tutmaya alıştırmak için çocuklara öğlenden ikindiye kadar tutturulan oruç [K. Ge., Bayburt-merkez].
telek	<i>i.</i> Kuş, tavuk gibi hayvanların tüyleri [A. Sa., Bayburt-Maden].
telesmek	<i>geçişsiz f.</i> Hızlı hızlı solumak, nefes nefese kalmak [DS.3870; DDKO.132].

telis	<i>i.</i> Kıl çuval, keçi kılından örülen çuval [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
tellek	1. <i>i.</i> Hovarda [BİSV.105]. 2. <i>i.</i> İnsanlarla uğraşmayı seven kimse [BİSV.105].
telli gelin	<i>birl. i.</i> Süslü püslü gelin [DS.3872].
telve tutmak	Birine söylenmek istenen şeyleri başkasına söyleyerek ona duyurmak [DS.3873].
temkeş	<i>i.</i> Çift olan şeylerden birinin farklı olması [TİMB.190; KDME.200-307].
ten	1. <i>i.</i> nem [DS.3876]. 2. <i>i.</i> Sığırların dişilik organı [DS.3876].
tentene	<i>i.</i> Dantel [DS.3881].
tepek	<i>i.</i> Deli, aklını oynatmış [BH.38].
tepeleme	<i>geçişli f.</i> Tamamen doldurma [H. Da., Bayburt-Maden].
teper	<i>i.</i> Yüreklilik [DS.3883].
tepitmek	<i>oldurgan f.</i> Yaş bir şeyi kurutmak [DS.3885].
tepur	<i>i.</i> Buğday, bulgur v.b tahılları elemeye yarayan ağaçtan yapılmış büyük elek [DS.3884].
terek	<i>i.</i> Raf, sergen [DS.3889].
terevi	<i>i.</i> Teravih [BYSV.229].
terkek olmak	<i>birl. f.</i> Çok yol yürüyen, terleyen at soğuk yerde üşüterek bacaklarından hasta olmak [DS.3891].
terkellemek	<i>geçişli f.</i> Yinelemek [DS.4753].
terki tüşmek	Öküzün ön ayaklarının incinip aksaması [DS.3892].
terki	<i>i.</i> Atın arkası [DS.3891].
terkileşmek	<i>i.</i> Bir hayvana iki kişi birlikte binmek [DS.3892].
terlik	<i>i.</i> Beyaz patiskadan dikilen ya da yünden örülen takke, başlık [DS.3893].
termaş	1. <i>i.</i> Uğursuzluk getirdiğine inanılarak sahibinin ölümünden sonra ortada kalmış hayvan ya da eşya [DS.3893]. 2. <i>i.</i> Dengesiz, düzensiz davranışları olan insan veya hayvan [DS.3893]
tersonant çorap	<i>birl. i.</i> Bir çeşit çorap [DS.3895].
terviye	<i>i.</i> Terbiye [DS.3895].
tes/tek/teh	<i>i.</i> Hayvan gübresi [DS.3894].

tesbi/tespi	<i>i.</i> Tepsi [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
teşi	<i>i.</i> Yün eğirmeye yarayan tahta araç [ŞOB.50].
teşt/teşti	<i>i.</i> Banyo yapmak veya çamaşır yıkamak için kullanılan büyük metal leğen [BMB.21].
tevatir	<i>zf.</i> Çok, bolca, fazlasıyla anlamında [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
tevir/tevir	<i>i.</i> Çeşit, tür, cins [BŞ.10].
tevizirci	<i>sıf.</i> Laf taşıyan kimse [BKKT.38].
teylendirmek	<i>oldurgan f.</i> Kovalamak [DS.3904].
teytan	<i>i.</i> Kurumuş sığır pisliği [DS.3904].
teze	<i>sıf.</i> Taze [BŞ.46].
tezmek	1. <i>geçişsiz f.</i> Bulunduğu yerden ya da sürüden ayrılp uzaklaşmak (insan ya da hayvan için)[DS.3906]. 2. <i>geçişsiz f.</i> İnek, dana vb. hayvanlar koşarak kaçmak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
tığ makinesi	<i>birl. i.</i> Tane ile samanı birbirinden ayıran makine [FNŞO.33].
tığ	<i>i.</i> Savrulmamış harman tınazı [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
tıh naz	<i>sıf.</i> Kısa boylu, şişman [DS.3911].
tıkga	<i>i.</i> Çanak çömlek yapılan sarı toprak [DS.3910].
tıkgoz	<i>sıf.</i> İnce, kibar [DS.3910].
tingılama	<i>i.</i> Aldırma, ilgilenme, alakadar olma [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
tıpbılı	<i>i.</i> Tıpırtı, hafif gürültü [DS.3917].
tırdı tutmak	İnadı tutmak [DS.3918].
tırhiş/tırhiç	<i>i.</i> Tavukların içeriye girmemesi için yapılan parmaklıklı bahçe kapısı [SBVH.305].
tırık	<i>i.</i> İshal [ŞOB.121, TİMB.188].
tırıklı	<i>i.</i> İshale yakalanmış kimse [TİMB.38].
tırıl	<i>i.</i> Çamurlu su [Y. De., Bayburt-Maden].
tırığı	<i>i.</i> Tek başına oynanan bir çeşit oyun [DS.3920].
tırıntaz	<i>sıf.</i> İnce, kibar [DS.3920].
tırnak çekişmek	Lades tutuşmak [DS.3923].
tırsıma	<i>i.</i> Korkma, geri çekilme [K. Ge., Bayburt-merkez].
tırsan	<i>i.</i> Karafatma [DS.3925].

tısdık	<i>i.</i> Popo [H. Da., Bayburt-Maden].
tısgırmak	<i>geçişsiz f.</i> Aksırmak, hapşırmak [DS.3917].
tısıtmak	<i>oldurgan f.</i> Korkma, kaçma, susma hali [K. Ge., Bayburt-merkez].
tıssık	<i>i.</i> İs, duman [TİMB.190].
tike	<i>i. ve sıf.</i> Parça, lokma, dilim [DS.3929].
tiken	<i>i.</i> Diken [S. K1., Bayburt-Maden].
tikine	<i>zf.</i> Yokuş yukarı [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
tikmek	(I). <i>geçişli f.</i> İğneyle dikmek [S. K1., Bayburt-Maden]. (II). <i>geçişli f.</i> Uzunca bir şeyi dikine duracak şekilde bir yere koymak [S. K1., Bayburt-Maden].
tiktepe	<i>i.</i> Tepe üstü denize, nehire atlama [K. Ge., Bayburt-merkez].
timtik	<i>sıf. ve zf.</i> Dimdik [DS.3933].
tiraki	<i>i.</i> Tiryaki [DS.3937].
tire çorap	<i>birl. i.</i> Dize kadar uzanan orta kalınlıkta bir tür kadın çorabı [BH.151].
tiv	<i>i.</i> Tüy [K. Ge., Bayburt-merkez].
toğlu/tohlu	<i>i.</i> Bir yaşında erkek kuzu [DS.3943].
tohad	<i>i.</i> Tokat [BİAİA.79].
tohdamağ	<i>geçişsiz f.</i> Akıllanmak, kendini bulmak [DS.3944].
tohtor	<i>i.</i> Doktor [BYA.101].
toçak	<i>i.</i> Kuzu ağılı [DS.3953].
topalak	<i>sıf.</i> Yuvarlak, küre biçiminde [DS.3962].
topti	<i>i.</i> Kancalı, çengelli iğne [TİMB.190; ŞOB.121].
tor	<i>sıf.</i> Toy, işe alışkın olmayan (insan ya dahayvan) [DS.3966].
torpah	<i>i.</i> Toprak [ABST.316,].
torta	<i>i.</i> Eritilen yağın dibe çöken beyaz tortusu [DS.3969].
tosbağa/tosvağa	<i>i.</i> Kaplumbağa [DS.3971].
toylamak	<i>geçişli f.</i> Kandırmak [DS.3975].
toy tohlusi	<i>birl. i.</i> Toy kuşu [BHY.272].
töreme	<i>i.</i> Torun [DS.3983].
töremek	<i>geçişsiz f.</i> Büyüme, çoğalmak [DS.3983].
töremiyecek	<i>ünl.</i> Yetişmeyesin, büyümeyesin anlamında bir ilenç [A. Sa., Bayburt-Maden].
töy	<i>i.</i> Şölen [DS.3985].

tuht	<i>i.</i> Elli dirhemlik ağırlık ölçüsü [K. Ge., Bayburt-merkez].
tula	<i>i.</i> Köpek yavrusu [DS.3987].
tuluḡ	1. <i>i.</i> Pekmez, peynir, yağ vb. koymaya yarayan ya da yayık olarak kullanılan deri, tulum [DS.3988]. 2. <i>sıf.</i> Şişman [BİSV.108].
tulum	1. <i>i.</i> İşlik elbise [C. Ab., Bayburt- Gençosman köyü]. 2. <i>i.</i> Balıkçıların gölde veya nehirde ıslanmamak için giydikleri göğse kadar uzayan çizme [Y. De., Bayburt-Maden].
tulumboğaz kuş	<i>birl. i.</i> Boğazının altı şişkin, büyücek bir kuş [K. Ge., Bayburt-merkez]
tuman	<i>i.</i> Don, şalvar [DS.3989].
tumar	<i>i.</i> Temizlik, bakım (hayvanlar için) [DS.3990].
tump	<i>i.</i> İki tarla arasında ekilmeyen sınır çizgisi [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
turşi	<i>i.</i> Turşu [TİMB.188].
tush	<i>i.</i> Kuluçka tavuk [DS.3998].
tuş görmek	Düş görmek [DS.3997].
tutaḡ	<i>i.</i> Tutucu kulp, tandırın üstüne güveçleri koymak için kullanılan bez [A. Sa., Bayburt-Maden].
tutak	<i>i.</i> Tandırın hava deliği tıkaçı [DS.3998].
tutalga	<i>i.</i> Sözde neden, bahane [DS.3998].
tütöş	<i>i.</i> Henüz evlenmemiş kız [DS.3999].
tuy	<i>i.</i> Tüy [KDME.327].
tülemek	<i>geçişsiz f.</i> (Kuş, tavuk v.b kanatlı hayvanlar için) Tüy değiştirmek [DS.4007].
tülü	<i>i.</i> İnce eşarp [DS.4008].
türe	<i>i.</i> Gelenek, görenek [DS.4013].
türlü tevür	<i>sıf.</i> Çeşit çeşit [TİMB.188].
tüssülemek	<i>geçişli f.</i> Kümes hayvanlarının tüyleri yolunduktan sonra kalan ince tüyleri ateşle yakmak [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
tüşelge	<i>i.</i> Pay [DS.4799].
tütüeyv	<i>i.</i> Üvez [K. Ge., Bayburt-merkez].
tütye	<i>i.</i> Çinko [DS.4016].
tüymek	<i>geçişsiz f.</i> Görünmeden gitmek, kaçmak [DS.4018].

uc	<i>i.</i> Dal [DS.4780].
uca	<i>sıf.</i> Yüce [DS.4780].
ucar	<i>i.</i> Belirti, ipucu (haber sözcüğü ile kullanılır. ‘Haber ucar yok.’) [DS.4019].
uculamak/ujulamağ	1. <i>geçişli f.</i> İşi sonuna dek sürdürmek [DS.4780]. 2. <i>geçişli f.</i> Yinelemek [DS.4780].
uçuh	<i>sıf.</i> Soluk, uçuk benizli [DS.4781].
udmak/utmak	<i>geçişli f.</i> Oyunda yenmek, kazanmak [KDME.181-.280].
udulmak/yudulmak	<i>edilgen f.</i> Oyunda kaybetmek [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
uf/ufu	<i>i.</i> Çocuk dilinde yara [DS.4024].
ufalamağ	<i>geçişli f.</i> Dayak atmak, dövmek [DS.4782].
uğunmağ	<i>dönüşlü f.</i> Çok ağlamaktan, çok gülmekten kendinden geçmek, bayılmak [DS.4784].
ulduz	<i>i.</i> Yıldız [BŞ.38].
ulğ olmak	Yığılmak, birdenbire bir yere toplanmak [K. Ge., Bayburt-merkez].
umaç/uvmaç	1. <i>i.</i> Una su katılarak yapılan bulamaç [DS.4036]. 2. <i>i.</i> Çöreğin içine katılan yağ ve un karışımı [DS.4785].
umsunmağ	<i>dönüşlü f.</i> Özendiği bir şeyi elde edememekten hasta olmak [DS.4785].
umu küsü etmek	Darılmak, küsmek [DS.4785].
unamak	<i>geçişli f.</i> Anlamak [DS.4039]
unnuca	<i>i.</i> Toprak evlerin üstünde hazıranda biten yapraklarında un gibi bir madde olan bitki [DS.4040].
urğan	<i>i.</i> Urgan [Y. De., Bayburt-Maden].
urup	<i>i.</i> Bir demirinin dörtte biri oranındaki ölçü birimi [TİMB.191].
urva	1. <i>i.</i> Hamur yapışmaması için tahtaya serpilen un [DS.4782]. 2. <i>i.</i> Su-un karışımı bulamaç, çorbaya un katmak [DS.4782].
urvalığ	<i>i.</i> Hamur açmak için ayrılan unun konulduğu yer [DS.4787].
urvat	<i>i.</i> Değer [DS.4787].

urvuya	<i>i.</i> Yarım mehmediye altını [DS.4787].
urya/ürüya	<i>i.</i> Düş, rüya [DS.4787].
usduh	<i>i.</i> Kumar oynayan kişilerin oyun başına buldukları ev için bıraktıkları para [DS.4787]
usgunmak/uçgunmak	<i>dönüşlü f.</i> Genellikle çocukların coşkuyla sevinçle atılması[DS.4788].
uslu gitmek	Aklı çıkmak anlamında [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
uslup	1. <i>sıf.</i> Akıllı [DS.4043]. 2. <i>i.</i> Gaza batırılmış paçavra [DS.4043].
uşgur/uçgur	<i>i.</i> Uçkur [DS.4781].
utancah	<i>sıf.</i> Utangaç [DS.4788].
uy ana	<i>ünl.</i> Şaşma ünlemi [K. Ge., Bayburt-merkez]
uyatma/uyartma	<i>geçişli f.</i> Uyandırma [BH.313-319]
uymaça	<i>i.</i> Saf, her şeye kanan, başkalarının akli ile hareket eden [BYA.113].
uyuntu	<i>i.</i> Yavaş iş yapan kadın [BKKT.46].

üç demire vurmak	Tarlayı üç kez ekmek [DS.4791].
üçeteyh entari	<i>birl. i.</i> Eteklik [DS.4791].
üçeteyh	<i>i.</i> Etek, don vb. giysi için kullanılacak kumaşın birimi [DS.4791]
üçgulaş	<i>birl. i.</i> Üç yapraklı bir çeşit bitki [DS.4791].
üfürmek	<i>geçişli f.</i> Üfleme [DS.4792].
üfürük	1. <i>i.</i> Boş, anlamsız söz [DS.4792]. 2. <i>i.</i> Soluk [DS.4792].
ügütmek	<i>geçişli f.</i> Öğütmek [Y. De., Bayburt-Maden].
ühlümek	<i>geçişli f.</i> Yükleme [DS.4792].
ük	<i>i.</i> Yük [DS.4792].
ülkütmek/ülkütmeyh	<i>geçişli f.</i> Ürkütmek [DS.4793].
ülüzger	<i>i.</i> Rüzgâr [ABST.316].
ürek/üreyh	<i>i.</i> Yürek [DS.4794; BVF.93].
ürmek	<i>geçişsiz f.</i> Havlamak [Y. De., Bayburt-Maden].
ürütmek	1. <i>oldurgan f.</i> Köpeği havlatmak [DS.4795]. 2. <i>oldurgan f.</i> Birini kötü konuşurmak, sövmeye kışkırtmak [DS.4795].
üryan	<i>sıf.</i> Çırılçıplak [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
ürye/ürge	<i>i.</i> Dört yaşına gelen erkek at [DS.4795].
üsdülük	<i>i.</i> Kağnı arabasının tekerinin üstündeki bölüm [DS.4795]
üşgek	<i>i.</i> Yüksek [DS.4796].
üst baş	<i>birl. i.</i> Giyim eşyalarının tümü [DS.4796].
üst	<i>i.</i> Giysi [DS.4796].
üşüme	<i>geçişsiz f.</i> Donmak (sebze, meyve için) [A. Sa., Bayburt-Maden].
ütmek	<i>geçişli f.</i> Oyunda, kumarda kazanmak [K.Ge., Bayburt-merkez].
ütülemek	<i>geçişli f.</i> Kümes hayvanlarının tüyleri yolunduktan sonra kalan ince tüyleri yakmak [A.Sa., Bayburt-Maden].
üvez	<i>i.</i> Yumuşayıp kahverengileşince yenen çalılarda yetişen bir meyve [M. Kı., Bayburt-Günlüce köyü].
üz	<i>i.</i> Yüz, surat, çehre (sima) [DS.4798].

üzber olmak	Yüzleşmek, yüz yüze gelmek [DS.4798].
üzdüyh	<i>i.</i> Tiftik, kalpak [DS.4799].
üzelmek	<i>geçişsiz f.</i> Giysi, yorgan, çarşaf vb. örtülerin yıpranarak incelmesi [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
üziguylı	<i>birl. zf.</i> Yüzükoyun [BYA.81-101].
üzmek	<i>geçişsiz f.</i> Yüzmek [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
üzük	<i>i.</i> Yüzük [ŞOB.39].

vağan	<i>i.</i> Çok kuru [ŞOB.121].
vağası geçmek	Baygınlık geçirmek, içi geçmek [DS.4801].
vağbeni	<i>ünl.</i> Üzüntü bildiren bir ünlem [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
vağduli	<i>ünl.</i> Hayıflanma, pişmanlık bildiren ünlem [H. Da., Bayburt-Maden].
vağıt	<i>i.</i> Vakit [BYA.182].
vağıtsız	<i>i.</i> Gebe [N. Sa., Bayburt-Örence köyü].
valok	<i>i.</i> Kızak, döven ve arabalara at koşarken kullanılan bir çeşit araç [DS.4801].
varangelen	<i>i.</i> Halı dokuma aygıtında iki ip arasından geçerek iplerin daralıp genişlemesini sağlayan bir çeşit araç [DS.4802].
variyetli/varlı	<i>sıf.</i> Varlıklı [DS.4802].
varyoz	<i>i.</i> Balyoz [DS.4802]
vayşüen	<i>i.</i> Topluca ağlaşma, sızlanma [DS.4802]
vecine olmamak	Aldırış etmemek [DS.4803].
vehlem	<i>i.</i> Merhem, em [DS.4803].
vel	<i>i.</i> Döven [DS.4094].
velfecir	<i>sıf.</i> Cin gibi, şeytan gibi, uyanık, gözü açık [K. Ge., Bayburt-merkez].
velibağ	<i>birl. i.</i> Yufka içine haşlanmış patates konularak yeniden açılıp yağda kızartılan bir çeşit börek [DS.4803].
velvele	<i>i.</i> Gürültü, patırtı, bağrışma [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
veran	<i>sıf.</i> Çürük, yıkılmış, çökmüş yapı [DS.4803].
verev	<i>sıf.</i> Eğri büğrü [TİMB.154].
vergili	1. <i>i.</i> Her şeyin bir kişiye ait olmasına itiraz etmek için kullanılır. [K. Ge., Bayburt-merkez]. 2. <i>sıf.</i> Nişanlı, sözlü [K. Ge., Bayburt-merkez].
verginen	<i>sıf.</i> Nişanlı [DS.4803].
vesayıt	<i>i.</i> Binek hayvanı veya binek aracı [BYSV.244].
vezdemek	<i>geçişli f.</i> Dövmek [DS.4804].
veze	<i>i.</i> Küçük bebeklerin başında çıkan yara [DS.4804].

vezek	<i>i.</i> Şalvarın uçkur yeri [SBVH.210].
vidvid/vıdı vıdı	<i>zf.</i> Sessizce konuşma için [DS.4804].
vıdı vıdı	<i>i.</i> Ara vermeden arsız arsız konuşan [TİMB.192].
vığillamak	<i>geçişsiz f.</i> Köpek, kedi yavrusunun sürekli bağırması [DS.4804].
vırvır	<i>zf.</i> Bıktırarak şekilde, fazlaca (konuşmak) [A. Sa., Bayburt-Maden].
vıyana	<i>ünl.</i> Hayret bildiren ünlem [BYSV.244].
vızzık	<i>i.</i> Boyunduruğun orta kısmında bulunan çivi [ŞOB.121].
vira	<i>zf.</i> Sürekli [DS.4805].
vola	<i>ünl.</i> Şaşkınlık, korku vb. bildiren kaba seslenme ünlemi [BYSV.244].
vuruk	<i>sıf.</i> Büyüyüp gelişmemiş [DS.4108].

yaba	<i>i.</i> Saman savurmaya yarayan araç, dirgen [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
yaddaş	<i>sıf.</i> Unutkan [DS.4114].
yādes	<i>i.</i> Lades [DS.4114].
yağalmak	<i>geçişsiz f.</i> Yanılmak [Y. De., Bayburt-Maden].
yağı	<i>i.</i> Düşman [DS.4119].
yağırnı	<i>i.</i> Sırt [K. Ge., Bayburt-merkez].
yağış	<i>i.</i> Yağmur [DS. 4120].
yağız	<i>sıf.</i> Esmer, siyah tenli [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
yağlı ballı olmak	İlişkilerin çok iyi olması, aradan su sızması [Y. De., Bayburt-Maden].
yahacah	<i>i.</i> Yakacak [S. K1., Bayburt-Maden].
yahın	<i>i.</i> Yakın [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
yakasız gömlek	<i>birl. i.</i> Kefen [H. Da., Bayburt-Maden].
yal	<i>i.</i> İnek ve köpek gibi hayvanlara yedirmek için hazırlanan unla kepek karışımı sulu yiyecek [ŞOB.121].
yalağoz	<i>sıf.</i> Yalnız [BŞ.28, BYA.13-38].
yalah	1. <i>i.</i> Hayvanların su içtiği ahşaptan ya da betondan yapılan suluk [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü]. 2. <i>i.</i> Dalkavuk [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
yalama dodah	<i>birl. i.</i> Dudak yarası uzun süren geçmeyen kişi [DS.4137].
yalama	<i>i.</i> Aşınmış ya da bozulmuş vida [C. Ab., Bayburt-Gençosman köyü].
yalancı dolma	<i>birl. i.</i> Bir çeşit yöresel yemek [A. Sa., Bayburt-Maden].
yalgın	<i>i.</i> İlgın, serap [DS.4143].
yalhı	<i>sıf.</i> Sade, yavan [BİSV.113].
yalınayak	<i>birl. sıf. ve birl. zf.</i> Çıplak ayak [A. Sa., Bayburt-Maden].
yallı	<i>i.</i> Bar, halay, horon gibi el ele tutuşup oynanan oyunların genel adı [DS.4147].
yalloz/yalloş	<i>i.</i> Yersiz, yurtsuz, serseri [DS.4148].
yaltaflanmak	<i>dönüşlü f.</i> Dalkavukluk etmek [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].

yamağ	1. <i>i.</i> Yağ eritilen, soğan kavrulan bakır kap [K. Ge., Bayburt-merkez]. 2. <i>i.</i> Yardımcı, çırak [K. Ge., Bayburt-merkez].
yaman	1. <i>sıf.</i> Kötü [DS.4153]. 2. <i>sıf.</i> İşbilir, yiğit [DS.4153].
yamannamah	<i>geçişsiz f.</i> Ön kol kemiğinde şişkinlik çıkmak (öküz için) [DS.4153].
yan çıhmağ/yan çıkmak	Yan tutmak [DS.4163].
yan	<i>i.</i> Dört tekerlekli arabanın çıkarılıp takılabilen parmaklıkları [DS.4159].
yanbeyi	<i>birl. i.</i> Az eğimli yer [DS.4161].
yanığara	<i>birl. i.</i> Koyunlarda, sığırlarda görülen bir hastalık [S. K1., Bayburt-Maden].
yankaz/yangaz	<i>i.</i> Düzensiz, yalancı [DS.4170].
yannt	<i>i.</i> Yanıt [DS.4175].
yan sağdıç	<i>birl. i.</i> Düğünlerde baş sağdıçın sorumluluklarına ortak olarak damada eşlik eden kişi [K. Ge., Bayburt-merkez]
yansılamağ/yansılamağ	1. <i>geçişli f.</i> Birinin sözünü yineleyerek alay etmek [DS.4173]. 2. <i>geçişli f.</i> Benzetmeye çalışmak, öykünmek [DS.4814].
yanturi	<i>i.</i> Titrek, doğru yürüyemeyen, yan yan yürüyen [C. Ab., Bayburt-.Gençosman köyü].
yapınca/yapınca	<i>i.</i> Çoban yağmurluğu, yamçı [DS.4177].
yara para	<i>i.</i> Yara bere [BHA.159].
yarı kırk	<i>birl. i.</i> Beğenin doğumundan itibaren geçen yirmi günlük süre [A. Sa., Bayburt-Maden].
yari gece	<i>birl. i.</i> Gece yarısı [GBM.530; SBVH.229].
yarımağ/yarımak	<i>geçişsiz f.</i> Onmak, dileği olmak [DS.4814].
yarımlığ	<i>i.</i> Yarım liralık altın [H. Da., Bayburt-Maden].
yarma	<i>i.</i> Buğday, arpa, mısır vb.'nin iri çekilmiş, dövmesi [S. K1., Bayburt-Maden].
yarmaça	1. <i>i.</i> İri yarılmış ağaç, odun [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü]. 2. <i>i.</i> İri yarı heybetli kimse [S. K1., Bayburt-Maden].
yarpuz	<i>i.</i> Yaban nanesi [DS.4179].
yasdıhl konuşmak	İki yüzlülük etmek [DS.4192].

yasduh	<i>i.</i> Yastık [BYA.84].
yaşmağ	<i>i.</i> Başla birlikte ağzı ve yüzü de kapatan örtü, yazma [Y. De., Bayburt-Maden].
yatgun	<i>i.</i> Uygun, yerinde [K. Ge., Bayburt-merkez].
yatsılık/yassılık	<i>i.</i> Yatsıdan sonra yenilen yemek [TİMB. 192].
yavanı	<i>sıf.</i> Yabani [DS.4203].
yavuşağ	<i>i.</i> Bit yavrusu [K. Ge., Bayburt-merkez].
yay ayı	<i>birl. i.</i> Yaz ayı [DS.4208].
yayhamah	<i>geçişli f.</i> Yıkamak [BYA.80].
yaykanti/yağantı	<i>i.</i> Bulaşık suyu [DS.4211].
yaylık/yaylığ	<i>i.</i> Başörtüsü [DS.4123].
yaymak	1. <i>geçişli f.</i> Sermek [N. Sa., Bayburt-Örence köyü]. 2. <i>geçişli f.</i> Yayığı çalkalamak [A. Sa., Bayburt-Maden].
yayuh	1. <i>i.</i> Ağzı geniş, yayvan kap [DS.4214]. 2. <i>i.</i> Sütü yağ yapan alet [DS.4214].
yazbaşı	<i>birl. i.</i> İlbahar [Y. De., Bayburt-Maden].
yazı	<i>i.</i> Düzlük, ova [DS.4216].
yazıklamak	<i>geçişli f.</i> Acımak, üzölmek [DS.4217].
yazlık buğday	<i>birl. i.</i> İlbaharda ekilen bir çeşit buğday [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
yazma	<i>i.</i> Yemeni, başörtüsü [DS.4218].
yege	<i>i.</i> Eğe [Y. De., Bayburt-Maden].
yegin	<i>sıf.</i> Yiğit, çevik, hızlı, çalışkan [DS.4224].
yéğit	<i>i.</i> Baba, yiğit [DS.4223].
yehdi/yéhdi	<i>i.</i> Yetim, öksüz [DS.4228].
yeher	<i>i.</i> At eyeri [DS.4228].
yékden	<i>zf.</i> Aniden, birdenbire [BYSV.249].
yéke/yeke	<i>sıf.</i> İri [DS.4228].
yekinmek/yeginmek	1. <i>dönüşlü f.</i> Bir eylem yapmaya davranmak [DS.4229]. 2. <i>dönüşlü f.</i> Vurmaya çabalamak [DS.4229].
yekte	<i>sıf.</i> Akıllı [DS.4230].
yelaltı	<i>birl. i.</i> Bisiklet [DS.4230].
yelen	<i>i.</i> Kilim, halı kıyısındaki süs [DS.4233].
yelkenbulutu	<i>birl. i.</i> Hava açıkken görönen ve yel çıkacağıının belirtisi sayılan bulutçuk [DS.4235].

yellemçeyh	<i>i.</i> Salıncak [DS.4236].
yelli	<i>sıf.</i> Hızlı [DS.4237].
yelönü/yelöyü	<i>birl. i.</i> Harman savrulurken biriken cılız tahıl taneleri [DS.4239].
yelte	1. <i>sıf.</i> Aksak (at için) [DS.4240]. 2. <i>i.</i> Çelik çomak oyununda çomak sağ elde çelik sol eldeyken vurma [DS4819].
yemeni	<i>i.</i> Baş örtüsü, yazma [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
yemlik/yemliyh	<i>i.</i> İlkbaharda yetişen uzun ve sivri yapraklı yabancı bir ot [DS.4243].
yeni	<i>i.</i> Gelecek yıl [DS.4245].
yeniyetme	<i>birl. i.</i> Yeni yetişen delikanlı [DS.4247].
yensimek	<i>geçişli f.</i> Aşağılamak, ezmek, yenmek [DS.4248].
yepelek	<i>i.</i> Bir çeşit ot [Y. De., Bayburt-Maden]
yeren yoldaş	<i>birl. i.</i> Eş, dost [DS.4250].
yerimek/yerimeyh	<i>geçişsiz f.</i> Yürümek [BH.151, SBVH.186-232].
yériyérden	<i>zf.</i> Hep birlikte, hep beraber [BYSV. 251].
yérligaya	<i>birl. i.</i> Dip kısmı toprağın derinliklerine uzanan, yerinden oynatılması mümkün olmayan büyük kaya [BYSV.251].
yeşillik	<i>i.</i> Marul, taze soğan, maydanoz, tere v.b yeşil sebzelere verilen ortak ad. [A. Sa., Bayburt-Maden].
yeten	<i>sıf.</i> Süresi dolan, günü gelen (Yatan ölmez, yeten ölür.) [DS.4257].
yeyin	<i>sıf.</i> Çabuk [DS.4261].
yeylik/yenlik/yenilcek	<i>sıf.</i> Hafif [DS.4225; BHA.2-93; KDME.132].
yığamat	<i>i.</i> Köy derneğine toplanan para, salma [DS.4262].
yığnah/yığnak	<i>i.</i> Toplantı, topluluk [DS.4262].
yıhamah	<i>geçişli f.</i> Yıkamak [BYA.496].
yılhı	<i>i.</i> At sürüsü [DS.4271].
yırgalanmak	<i>dönüşlü f.</i> Sallanmak [DS.4274]
yırtıh	<i>sıf.</i> Utanmaz [DS.4274].
yiyer doymaz	<i>birl. i.</i> Ateş, alev [DS.4284].
yoh	<i>i.</i> Yok [BİAİA.74].
yohari	<i>i.</i> Yukarı [BİAİA.80].
yolah	<i>i.</i> Keçi yolu, küçük geçit [KDME.292, BH.673].
yolbasan	<i>birl. i.</i> Yol düzelten silindir [DS.4289].

yoçulamağ	<i>geçişli f.</i> Yolcu etmek, uğurlamak [BİAİA.90].
yollah	<i>i.</i> Çok gezen kişi [BKKT.43].
yonga	<i>i.</i> Yontulmuş küçük odun parçaları [DS.4293].
yoruç	<i>i.</i> Kumandan [DS.4298].
yoş	<i>i.</i> Duvar boyamakta kullanılan bir çeşit kırmızı toprak [ŞOB.121; TİMB.194].
yoyşun	<i>i.</i> Biçim, durum [DS.4301].
yoyundurmağ	<i>oldurdan f.</i> Avutmak [DS.4301].
yo	1. <i>sıf.</i> Zayıf (hayvan için) [DS.4302]. 2. <i>sıf.</i> Faydasız [ŞOB.29].
yo	<i>oldurgan f.</i> Avutmak [DS.4304].
yöndem	<i>i.</i> Albeni, güzellik [DS.4305].
yönelmek	<i>geçişsiz f.</i> Yüzünü çevirmek, dönmek [DS.4306].
yöreme/öreme	<i>sıf.</i> Verev, eğik, eğri, yanlamasına [ŞOB.34].
yoğa yer	1. <i>i.</i> Kasık [DS.4313]. 2. <i>i.</i> Uğur [DS.4313]. 3. <i>i.</i> Yüz, surat [DS.4824].
yoğa	1. <i>i.</i> İnce açılmış hamurdan yapılan saç ekmeği [DS.4311]. 2. <i>i.</i> Börek v.b için açılan hamur [BYA.141]. 3. <i>sıf.</i> Derin olmayan, sığ [TİMB.146].
yumağ	<i>geçişli f.</i> Yıkamak [DS.4314].
yuntu	<i>i.</i> Yemek artığı [Y. De., Bayburt-Maden]
yunağ	<i>i.</i> Yıkanma yeri [BİSV.115].
yunmağ	<i>dönüşlü f.</i> Yıkanmak [H. Da., Bayburt-Maden].
yüen/yügen	<i>i.</i> Kantarma, at başlığı [DS.4325].
yüet	<i>i.</i> Çamaşır yıkama günü [DS.4325].
yüreği bayılmak	Çok acıkmak [Y. De., Bayburt-Maden].
yüreği dağlı	<i>birl. sıf.</i> Çok dert görmüş, acı çekmiş [DS.4332].
yüzü düşmek	Canı sıkılmak, hoşuna gitmeyen bir şey duymak sonucunda morali bozulmak [M. K1., Bayburt-Günlüce köyü].
yüzü töknük	Somurtkan kişi [BKKT.34].
yüzü tutmamak	Çekinmek, utanmak [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
yüzü yerde	<i>birl. sıf.</i> Alçak gönüllü, edepli, utangaç [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].

zaar	<i>ünl.</i> Galiba, öyle olsa gerek anlamında [ABST.315].
zağar	<i>i.</i> Küçük köpek [BYSV.256].
zahra	<i>i.</i> Tahıl, zahire [BYA.91].
zakar	<i>i.</i> Huni [N. Me., Bayburt-Yaylapınar köyü].
zamane	<i>i.</i> Bu zaman [ŞOB.121, TİMB.196].
zap	<i>i.</i> Büyük küp, topraktan yapılmış büyük kap [TİMB.195].
zar	<i>i.</i> Çaresizlik, zorluk [BKKT.56].
zarılık	<i>i.</i> Yakınma, ağlama, sızlama [TİMB.195].
zavrak	<i>i.</i> Budala [DS.4352].
zebella	<i>i.</i> İri yarı, biçimsiz (kimse) [C. Tu., Bayburt-Kıratlı köyü].
zebze	<i>i.</i> Sebze [BYA.111].
zeh/zéh	1. <i>i.</i> Genellikle kara kumaştan giysi kolunun ucuna dikilen parça [DS.4831]. 2. <i>i.</i> Çizgi [DS.4831].
zehin	<i>i.</i> Zihin [BYA.81].
zehmi basmak	Ruhsal bunalıma düşmek [DS.4831].
zekgum/zukgum	<i>i.</i> Ağılı bir çeşit bitki, zakkum [DS.4831].
zemheri	<i>i.</i> Aralık, kara kış [ŞOB.29].
zencir	<i>i.</i> Zincir [BYA.107].
zerül/zelil	<i>i.</i> Sefil, ezilmiş, yoksul, zavallı [BİSV.116].
zıbbır	<i>i.</i> Büyük kişi [BİSV.116].
zıbık	<i>i.</i> Odun çivi [ŞOB.121].
zığ	<i>i.</i> Gübre suyu [DS.4834].
zığı	<i>i.</i> Eskiden kullanılan çubuklardan yapılan arı kovanı [Y. De., Bayburt-Maden].
zılığtdamağ	<i>oldurgan f.</i> Kışkırtmak [DS.4835].
zingılamak	<i>geçişsiz f.</i> Soğuktan üşümekten dolayı dişler birbirine çarpmak [TİMB.180].
zıpka/zıvga	<i>i.</i> Ağzı geniş, paçaları dar şalvar [BH.65; SBVH.210].
zıran	<i>i.</i> İşsiz güçsüz, başıboş gezen [H. Da., Bayburt-Maden].

zırıhta	<i>i.</i> Sütü ve yumurtalı hamurdan yapılan yağda kızartılan lokma türü bir yiyecek [BYA.473].
zırt vurmak	1. Ters davranmak [DS.4837]. 2. İşi olmamak [DS.4837].
zırto	<i>sıf.</i> Terbiyesiz [M. Kı., Bayburt-Günlüce köyü].
zırza	<i>i.</i> Ahşap kapıları kilitlemek için kullanılan kapı çengeli [K. Ge., Bayburt-merkez].
zırzalamak	<i>geçişli f.</i> Kapıyı çengel ile kilitlemek [K. Ge., Bayburt-merkez].
zırzop	<i>i.</i> Ne yaptığını bilmeyen dengesiz, deli dolu, uçuk kaçık [H. Da., Bayburt-Maden].
zıtlanmak	<i>dönüşlü f.</i> Hoşlanmamak, nefret etmek [Ü. Öz., Bayburt-Helva köyü].
zibil	<i>i.</i> Çöp, süprüntü [DS.4384].
zigil	<i>i.</i> Sigil [ŞOB.106].
zirek	<i>i.</i> Açık göz, akıllı, çalışkan [DS.4389].
ziron	<i>i.</i> Yufkadan yapılan yoğurtlu bir yemek [TİMB.196; BVF.93].
zoğ	1. <i>i.</i> Eşit kesilen gönün parçalarından biri [DS.4840]. 2. <i>i.</i> Sırt, arka [GB.7-23; GBM.527].
zoğlamak	<i>geçişli f.</i> Gönü (deriyi) eşit parçalara ayırmak [DS.4840].
zokgulamak/zonguldamah/zonguldamak	<i>geçişsiz f.</i> İrinli yara ağrımak, zonklamak, ağrımak [DS.4840].
zolâta	<i>sıf.</i> Beceriksiz, hantal [DS.4840].
zopba	<i>i.</i> Sopa, kalın değnek [BYA.146].
zot	<i>zf.</i> İnadına, dikine konuşmak [BİSV.117].
zotlaşmak	<i>geçişsiz f.</i> İnatlaşmak [BİSV.117].
zozu	<i>i.</i> Soğana benzer bir çeşit bitki [DS.4841].
zukkum	<i>i.</i> Zakkum [A. Sa., Bayburt-Maden]
zuy tutmak	Zurnanın yanında başka bir zurnacı tek ses çıkarmak [DS.4842].
zükam	<i>i.</i> Nezle [TİMB.196].
zülle	<i>sıf.</i> Sivri [DS.4842].

3.2. Atasözleri

Aç aç ile evlenir, lelevün törer.

Açığı it yer, sahipsizi kurt yer.

Ağanın malı gidir, hizmetkârında canı.

Ağzı olmasa gargalar gözünü oyacağ.

Akıl olmayınca neylesin fikir; çalsın Abdurrahman, oynasın Bekir.

Alamaduğun öküzün kuyruğuna sarılma.

Anam olsun ağzı olmasın, babam olsun eve gelmesin.

Anası ne ki danası ne ola.

Anası olmayanın babası danışman gâvuru olur.

Ar eden, kâr etmez.

Arli arından susar, arsız da zanneder ki ben susturdum.

Arsız neden arlanır, çul da giyse sallanır.

Arsızın üstüne işemişler de demiş ki garşi dağa çişe yağır.

At benim olsun da nalı olmasın.

At beslenende, kuş seslenende, kız istenende güzeldir.

Ayağın bokunu başa çıkarma.

Azan gül ya belasını bulur ya da mevlasını.

Baba oğla bağını kıymış da oğul babaya bir salkım üzümü kıymamış.

Ben ağa, sen ağa; inekleri kim sağa.

Ben umaram bacımdan, bacım ölür acından.

Bilinmeyen aş ya karın ağrıtır ya baş.

Bir alaca dana ahır bök eder.

Bir elmaya kırk kişi taş atar da bir kişi alır.

Boyu sırıh, akli fısırh.

Büyüğü deli, küçüğü deli, beşikteki başını sallır.

Büzügi gaşınan geçi çobanın değneğine sürtünür.

Cahalınan sohbet edeceğine, ısırğanınan tehret et.

Çayırı düz, garıyığız al.

Çocuk kundakta, gelin duvakta belli olur.

Çok çalışanın hakkı yaban tezeğidir.

Çulun çulumdan yırtıh, senin benden neyin artıh.

Çükünü gevşek tutan üstüne işer.

Dağların verdüğünü ağalar, beyler vermez.

Deliye el ver, eline bel ver.

Derenin derinliğini deliye yoklatırlar.
Deveciye hancı olan, kapısını yüksek yapar.
Dilber dudak büküşünden, güzel nazlı bakışından, suna perçem döküşünden bellidir.
Doğan uşah (çocuk) bokundan belli olur.
Kurt gitti yazıya, meydan kaldı cıngıllı tazıya.
Dün geldi hocaya, bugün çıktı gara heceye.
Düşenin dostu olmaz yeter ki tehmük vurmasınlar.
El ele bahar, kendini ateşe atar.
El eli yur, el döner yüzü yur (yıklar).
Elde yiyen, yolda acıkır.
Eldeki yara duvardaki deliktir.
Elden gelen oyun olmaz, o da vahdında bulunmaz.
Erin seni sağ sever, komşun seni tok sever.
Evde yetme oldu mu danalıhtan sığıra mal gâtmazlar.
Evinde bişmez bulğur aşı, gendi gezer bölük başı.
Gelin halı getürür; gendi serer, gendi oturur.
Gezmeye garip ülke, ölmeye öz vatan gerek.
Ğırh değirmende bir hakkın yok, sıra için baş yarırsan.
Götü yere yahından, tuyu sarıdan, gözü maviden ğorhacan.
Hani bizde ele evlat, sabahınan kalka saz çala.
Harun Kân'dan gelecek de biz haşıl yiyeceyük.
Her kuşu ettin de kaldı leylek.
Hırsız evden oldu mu öküz bacadan çıkar.
Hırsızlık bir ekmek çalmakla, kahpelik bir öpmekle başlar.
İki koçbaşı bir güveçte kaynamaz.
İnek öldü hab kesildi, dana öldü gab kesildi.
İt arabanın gölgesinde yatar da kendi gölgesi sanarmış.
İt dövüldüğü yeri, arsız sövüldüğü yeri sever.
İt eniği ile barsak yenmez.
İt ğursağı yağlı götürmez.
İt ite buyurur, it döner ğuyruğuna buyurur.
İt iti yer de kemiğini yabana atmaz.
İte bağ, yattığı yere bağ.
İte bak yattığı yere bak.

Kalın incelene kadar incenin canı çıkar.
Karşlı Gürcü'yü sever, Gürcü papağı; tencere yuvarlandı, buldu gapağı.
Kaval elin, yel Allah'ın; üfür ağam üfür.
Kedi götünü görmüş, bu yara beni iflah etmez demiş.
Kenarına bah bezini al, anasına bah kızını al.
Kendi gelen atın başına vurulmaz.
Kendi gözündeki çöpü görmez, elin götündeki boku görür.
Kepçe tutan (kadın) senden yana.
Keser kayıp ama bilevi bari bozulmasa.
Koca dediğin elde çok, evlat dediğin belde çok, kardeş dediğin hiçbir diyarda yok.
Kocana göre bağla başını, harcına göre pişir aşını.
Koçluk kuzu kom önünde belli olur.
Komşu komşuya bakar, canını ateşe atar.
Koyunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman çelebi denir.
Köpeksiz köyün ziyaretçisi çok olur.
Kötü komşu insanı mal sahibi yapar.
Kurdun adı çıkmış, tilki var baş keser.
Mala sahap gerek, oğlu değil babası.
Marttan sonra ekilen darıdan, gün doğumundan sonra çıhan arıdan, göcasından
sonra kalkan karıdan hayır gelmez.
Merek yandıysa sıçanlara da kalmadı ya.
Mescit yapılmadan kor gapıyı ele aldı.
Namazda gözü olmayanın ezanda gulağı olmaz.
Ne doğrarsan çanağan, o gelür gaşuğan.
O çeper bu bostani gorutmaz.
Oğlum reşit; sen de, sen işit.
Ortağ tarlayı turnalar biçer.
Oynamayan gız yerim dar dermiş.
Ögüdü ver alana, gursağında galana.
Ölüsü olan bir gün, delisi olan her gün ağlar.
Örtülü pazar, dostluğu bozar.
Papazın yemini kiliseyi görene kadardır.
Pay edene pay kalmaz.
Peyniri saklayan deri, garıyı saklayan eridir.
Saç sefadan, tırnak cefadan büyür.

Sağ olanın sahabı olmaz, ölenin sahabı çoğ olur.
Samanlık ne kadar dolu olsa da bir heşe saman alır.
Sarı öküzün guyruğu danaya gab olur.
Sen zot, ben zot; davarlara kim verecek ot.
Sofrada elini, mecliste dilini kısa tut.
Söylirem söz olir, söylemirem yüregime köz olir.
Sürü ters dönmüş, aksak önde gider.
Şükrünü bilmeyen şükürsüz kalır.
Tandur sıcak iken ekmek tutar.
Tarlayı taşlı yerden, kızı kardaşlı yerden alasın.
Tas elden, tarak elden hanım hamama gidir.
Tatlı tatlı gülmenin acı acı osurması vardır.
Tayuğ kakar(gagalar) böcügi(böceği), bahar öğrenür cücüğü.
Tembele iş de, sehen ahıl öğretsin.
Terazinin tuğdu var, her şeyin bir vağdi var.
Toydur, düğündür, o da bi gündür.
Uzun saçlının ahı yerde galmaz.
Üç kişinin yediği dördüncüye de yeter
Güzelin yüzünde pilav yenmez.
Vereceğin bir fitre, titre Allah titre.
Yağmur yağdi, yaruğlar gapandi
Yaza çıkardık danayı, beğenmez oldu anayı.
Yazın tozu, kışın buzu meşhurdur.
Yazın yuntusu kışa erzak olur.
Yemek buldun giriş, iş buldun sıvış.
Yüz güzelliği evden hamama, huy güzelliği Bayburt'tan Şam'a.
Zehiri tat ki acıya kurban olasın.
Zor gapıdan gelende şer bacadan çıkar.
Zulm ile abad olanın ahırı berbad olur.

3.3. Dualar

Ab-u kevserden içesin.
Alimlerinden oturup kalkasın.
Allah acılı gün göstermesin.
Allah ağzın dadını bozmasın.

Allah aħıbetini ħeyir etsin.
Allah benim ömrümden kessin, senin ömreen versin.
Allah biriin bin etsin.
Allah dizen takât versin.
Allah gönleen göre versin.
Allah göyden yağdura, sen yerden toplayasın.
Allah her tuttuğın altın ede.
Allah muradın versin.
Allah seni efendimizin şefahatından mahrum goymaya.
Allah seni ele ayağā bırakmaya.
Allah seni Fadime anamıza gömşu ede.
Allah seni hacca nasip ede.
Allah seni heçbir yerde buğaltmaya.
Allah seni nur gölünde yatıra.
Allah sevdüklereen bağışlasın.
Allah yüzün ħara çıħarmaya.
Analı babalı büyüyesin.
Anana babana rehmet.
Ayağın daşa toħunmasın.
Başın dert görmeye.
Bir ata, bin tutasın.
Ceddine rehmet olsun.
Cennet ħatunu olasın.
Cennet mekânın olsun.
Eller ħazana, sen yiyesin.
Eveen dert girmesin.
Gençliğın zayi ettin, eħdiyarlığın eyi ola
Goraan nur yağā.
Ĥeyirli günler göresin.
Hızır aleyhisselam önün sıra gide.
Ölmüşlereen rehmet.
Ölmüşleriin canına değsin.
Ömrün uzun, düğünün güzün olsun.
Sonun ħeyir gele.
Toprağ ata, altın tutasın.

Torunlarının torunlarını sevesin.

3.4. Beddualar

Ağzın egile de gıçaan döne.

Ağşamlar üstün gara gele.

Akıbetim başaın ola.

Ala ğanlara bulanasın.

Allah kökün ğuruda.

Allah seen uyuz vere de ğaşınacağ dırnağ vermeye.

Allah'ın ataşı ğarnaın dola.

Ander başaın ğala.

Başaın ğara gele.

Bemurat tahtasına uzanasın.

Ehmeg atlı, sen yaya olasın; ğoşagaşa arkasından yetişemeyesin.

Ehmegin ola duzi olmaya.

Ehmegin ola, yiyecek ağzın olmaya.

Eliin ğması ile geri dönesin.

Elin, ayağın ğırıla da yanaın uzana.

Evlat abugaına muhtaç ğalsın.

Evlat acısı göresen.

Evlatların saçın başın yola.

Ğapına ğara kilit asıla.

Ğapına ğara tabut yanaşa.

Ğara dert vura.

Ğaralara bürünesen.

Ğart köpek gibi hırlayasan.

Ğebir azabından ğurtulamayasın.

Gecen gündüz, gündüzün de gece ola.

Gezen dertlere gelesen.

Gorbagor olasın.

Gorunda yatamayasın.

Gözeen betire ağa.

Gözünün yaşı dizeen ine.

Ğurbağa gibi zıplaya, yılan gibi sürüne, sıçan gibi deliklere ğaçasan.

Gün görmeye, sefa sürmeyesen.

Heyirli evlada muhtaç ğalasın.
İğne iplik kesilesen.
İki yakan bir araya gelmeye.
İtinen alâmete, ğurdunan ğıyamete ğalasın.
Kefenin biçile.
Kud olasan (kud kesilesen).
Ocağın söne bacan tütmeğe.
Ocağın söne, ğapın kitlene.
Paçan yama, pantolon gopça tutmaya.
Seni çor vura inşallah.
Seni ğara toprağ ala.
Sesin soluğun kesile.
Yılan gibi sürünesen.
Zukkumun kökünü yiyesen.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada Bayburt ili ve yöresinin halk kültürü ve söz varlığı incelenmiştir. Çalışmanın konusu olan Bayburt ili ve yöresine ait halk kültürü ile ilgili yazılı kaynakların yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bu sebeple Bayburt ve yöresinin halk kültürü ile ilgili bilgi toplamak amacıyla Bayburt il merkezi ve yöredeki köylerde yaşayan elli yaş ve üzeri vatandaşların bilgi ve tecrübelerinden faydalanılmıştır.

Yazılı kaynaklardan edinilen bilgiye göre Bayburt ‘un bir yerleşim bölgesi olarak kuruluşu çok eski dönemlere dayanmaktadır. Bu tarihsel süreç içerisinde Bayburt ili birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır ve birçok kültürün etkisinde kalmıştır. Ayrıca şehrin önemli ticaret yolları üzerinde bulunması yöredeki kültürel çeşitliliği artırmıştır. Anadolu’nun Türk hâkimiyetine girmesi ile yörede Türk kültürünün etkisi giderek artmıştır. Cumhuriyet’in ilanına kadar yörede farklı etnik unsurlar bir arada yaşamış, cumhuriyet sonrasında ise Türk Kültürü yöreye tamamen hâkim olmuştur.

Bayburt ili coğrafi olarak Doğu Karadeniz bölgesi ile Doğu Anadolu bölgesinin kesiştiği bir noktada yer alır ve bir geçiş bölgesidir. İlin deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 1550 metredir ve etrafı yüksek dağlarla çevrilidir. Tarım alanları sınırlıdır. Tarım alanlarının sınırlı olması, yaz mevsiminin kısa sürmesi ve ortalama sıcaklıkların düşük olması tarımsal üretimi sınırlandırmıştır. Yörede daha çok tahıl ürünleri, karasal iklime dayanıklı sebzeler ve az miktarda meyve üretimi yapılmaktadır. Yöre ekonomisi çoğunlukla hayvancılığa dayanmaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş mera hayvancılığı yaygındır. Kış mevsiminin uzun sürmesi hayvancılık faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemekte ve maliyetleri artırmaktadır. Yöre ekonomisinde son yıllarda arıcılık faaliyetleri de önemli bir uğraş alanı olarak yerini almıştır. Ticaret şehir ekonomisine katkı sağlayan bir diğer ekonomik uğraş alanıdır.

Bayburt ili ve yöresinde ataerkil ve geleneksel aile yapısı hala varlığını devam ettirmektedir. Yöre halkı geleneklerine, örf-adet ve toplumsal değerlere sıkı sıkıya bağlıdır. Son yıllarda yaşanan teknolojik ve toplumsal gelişmelerden Bayburt ili de kaçınılmaz olarak etkilenmiştir. Kadınların iş hayatında geçmişe oranla daha fazla yer alması, çekirdek aile tipinin giderek yaygınlaşması bu etkilerden bazılarıdır. Ancak tüm bu gelişmelere rağmen bayram, düğün, cenaze gibi önemli zamanlarda yöre halkı bir araya gelerek önemli bir dayanışma ve yardımlaşma örneği sergilemektedir. Yörede hala varlığını devam ettiren gelenek ve göreneklerin önemli bir kısmının geçmişi İslamiyet Öncesi Türk Tarihi’ne dayanmaktadır. Zira yöresel söz varlığındaki sözcüklerin kökeni araştırıldığında bu gerçek ortaya çıkmaktadır. Ayrıca İslamiyet’in kabulü yöre halkının günlük hayatını, duyuş-düşünüş kabiliyetini, gelenek ve göreneklerini büyük oranda

etkilemiştir. Bunun yanında yörenin kültürel varlığında aynı coğrafyada yaşayan farklı etnik unsurların kültürlerine ait izleri de görmek mümkündür.

Yukarıda değindiğimiz tüm bu bileşenler bir araya gelerek Bayburt ili ve yöresinde kapsamlı bir kültürel birikimin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Bu kültürel birikim haliyle dili de desteklemiş ve oldukça zengin bir söz varlığı meydana getirmiştir. Araştırmada yer alan söz varlığı yöre halkının günlük yaşantısını ve insan hayatının önemli dönemlerini kapsamaktadır. Ayrıca çalışmada yöre halkı tarafından çokça kullanılan atasözleri, deyimler, dualar ve beddualar da yer almaktadır.

Bu çalışma ile Bayburt ili ve yöresinde hüküm süren kültürel yapı ve bu kültürden beslenen söz varlığı ortaya çıkarılarak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca çalışmanın bundan sonra yapılacak araştırmalara kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adak, M. (2014). Bayburt'un Tarihi Coğrafyasının Kente Etkileri, Tarihi ve Kültürü ile 19. Yüzyıldan Günümüze Bayburt Sempozyumu, Yayınlanmış Bildiri Metni, Bayburt.
- Adak, M. (2016). Ortaçağ'da Bayburt (XV. Yüzyıla Kadar Bayburt'un Tarihi Coğrafyası), Berikan Yayınevi, Ankara.
- Aker, U. (2010). Ahmet, Hicranı Anlayan Şehir, Özer Ofset Matbaacılık, Bayburt.
- Akkoyunlu D. (1992). Akkoyunlular ve Bayburt: Snorya Tarihi, Akkoyunlular'ın Anadolu'daki İlk Yurdu ve Türk Dünyasındaki Etkileri Konusunda Bir İnceleme Yazısı, Ankara.
- Aydın, M. (1988). Bayburt ve Çevresinin Coğrafi Yapısı, Bayburt.
- Baş, F. (2010). Bayburt Fıkraları, Yaylacık Matbaası, İstanbul.
- Bayburt Valiliği. (2000). İl Oluşunun 10. Yılında Bayburt Tarihi 1989-1999, Bayburt Valiliği Yayınları, Bayburt.
- Birinci, S. (2013). Bayburt İlinin Coğrafyası, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Erzurum.
- Dursun, S. (2008). Kuzeydoğu'dan Mizah ve Duygu Esintileri, İsmat Yayınları, Ankara.
- Emir, D. A. (1992). Bayburt Kültüründe Kadın Tiplerleri, Bayburt.
- Emir, D. A. (1987). Bayburt Manileri Bilmeceleri, Eğitim Yayınları, İstanbul.
- Emir, D. A. (1992). Folklorumuzdan Ninniler, Sevmelikler, Okşamalıklar, Bayburt.
- Emir, D. A. -Adak, M. (2011). Kültürün Kale Kenti Bayburt, Bekder Yayınları, Bayburt.
- Gazi Bayburt (Aylık Yerel Belgesel Dergi 1-19 sayılar Nisan 1991-Kasım 1992), Bayburt.
- Göktaş, S. (2017). Cumhuriyet Dönemi'nde Bayburt (1923-1950), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Trabzon.
- Güzel F. -Kara K. -Akpınar A. (2014). Bayburt Yöresi Söz Varlığı, Bayburt Üniversitesi, Bayburt Tarihi ve Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Paradigma Akademi Yayınları.
- 27.04.2025 tarihinde <http://www.bayburt.gov.tr/ekonomi> adresinden erişildi.
- 30.04.2025 tarihinde <https://karadeniz.gov.tr/halk-takvimi-ve-meteorolojisi-4/#nesne0> adresinden erişildi.
- 21.04.2025 tarihinde <https://karadeniz.gov.tr/yemek-kulturu-2> adresinden erişildi.
- 21.04.2025 tarihinde <https://karadeniz.gov.tr/yemek-kulturu-6> adresinden erişildi.

- İbiş, N. (2022). Bayburt İli Aydıntepe İlçesi Ağzı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi.
- Karakoyunlu, S. (1990). Bayburt Tarihi: İlimiz Bayburt, Kültür Ofset, Ankara.
- Karlıoğlu, M. Y. (2000). Bayburt ve Fıkraları, Bayburt Söğütlü Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları, İstanbul.
- Kayaoğlu T. -Kırtan M. (2006). Şirinsiz Ferhat Leylasız Mecnun Bayburtlu Hicrani, Fide Yayınları, İstanbul.
- Kılıçkiran, M. N. (1975). Söyleyim Bayburt'un Vasfı Halini, Bayburt Kültür ve Yardımlaşma Derneği, İzmir.
- Kızıltuğ, F. (2016). Bayburt Şikesteleri, Akıl Fikir Yayınları, İstanbul.
- Kürüm, M. (2021). Bayburt Yöresi ve Ağızları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Memiş, Ö. (2019). Bayburt İli Ağzı Söz Varlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Narin, F. (1968). Bayburt Halk Ağzı, Bitirme Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum.
- Sakaoğlu, S. (2002). Gümüşhane ve Bayburt Masalları, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Sezer, O. N. (1995). Diyar-ı Dede Korkut 'Oğuzelleri' (Roman Cilt III) Fon Matbaası, Ankara.
- Sezer, O. N. (1991). Bayburt Hisarı 'Yadigâr'(Roman cilt II), Fon Matbaası, Ankara.
- Sezer, O. N. (1998). Bir Ömrü Böyle Verdim, Ecdat Yayınları, Ankara.
- Terzi, S. (2002). Bayburt İlinde Geleneksel Ekolojik Bilginin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi.
- Turhan S. -Tan N. (1996). Bayburt Musiki Folkloru, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, (1963-1982). Derleme Sözlüğü, Cilt 1-12, Ankara.
- Üçüncüoğlu, G. A . -Kahveci, A. (2005). Kadimden Cumhuriyet'e Gümüşhane-Bayburt Halkları ve Yer Adları, Torul Kültür ve Turizm Derneği Yayınları.
- Yardımcı, İ. (1991). Şen Ol Bayburt: Bayburt Folkloru, Bayburt Hasret Yayınları, İstanbul.
- Yardımcı, İ. (2006). Tarihte İkinci Medeniyet Merkezi Bayburt, Konya.

EKLER

Ek 1. Taranan Eserler ve Kısaltmaları

Nu	Eser Kısaltması	Taranan Eserin Künyesi
1.	ABST	AKKOYUNLU Dilaver, Akkoyunlular ve Bayburt: Snorya Tarihi, Akkoyunlular'ın Anadolu'daki İlk Yurdu ve Türk Dünyasındaki Etkileri Konusunda Bir İnceleme Yazısı, Ankara, 1992.
2.	BF	BAŞ, Fuat, Bayburt Fıkraları, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 2010.
3.	BGE	TERZİ, Soydan, Bayburt İlinde Geleneksel Ekolojik Bilginin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
4.	BH	KAYAOĞLU Tacaddin-KIRTAN Mahmut, Şirinsiz Ferhat Leylasız Mecnun Bayburtlu Hicrani, Fide Yayınları, İstanbul, 2006.
5.	BHA	NARİN, Feridun, Bayburt Halk Ağzı, Bitirme Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum, 1968.
6	BHY	SEZER, O. Nuri, Bayburt Hisarı 'Yadigâr' (Roman cilt II), Fon Matbaası, Ankara, 1991.
21	BİAİA	İBİŞ, Nermin, Bayburt İli Aydıntepe İlçesi Ağzı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
26	BİSV	MEMİŞ, Özlem, Bayburt İli Ağzı Söz Varlığı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2019.
7.	BKKT	EMİR, Dursun Ali, Bayburt Kültüründe Kadın Tiplmeleri, Bayburt, 1992.
8.	BMB	EMİR, Dursun Ali, Bayburt Manileri Bilmeceleri, Eğitim Yayınları, İstanbul, 1987.
9.	BMF	TURHAN Salih- TAN Nail, Bayburt Musiki Folkloru, Ankara, 1996.
10.	BÖBV	SEZER, O. Nuri, Bir Ömrü Böyle Verdim, Ecdat Yayınları, Ankara, 1998
11.	BŞ	KIZILTUĞ, Fırat, Bayburt Şikesteleri, Akıl Fikir Yayınları, İstanbul, 2016.
12	BT	KARAKOYUNLU, Sadri, Bayburt Tarihi: İlimiz Bayburt, Kültür Ofset, Ankara, 1990.
13	BVF	KARSLIOĞLU, M. Yılmaz, Bayburt ve Fıkraları, Bayburt Söğütlü Köyü Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları, İstanbul, 2000.
25.	BYA	KÜRÜM, Mesut, Bayburt Yöresi ve Ağzları, Yayımlanmış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 2021.
14	BYSV	GÜZEL Ferdi-KARA Kürşad-AKPINAR Ahmet, Bayburt Yöresi Söz Varlığı, Bayburt Üniversitesi, Bayburt Tarihi ve Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Paradigma Akademi Yayınları, 2024.
15	DDKO	SEZER, O. Nuri, Diyar-ı Dede Korkut 'Oğuzelleri' (Roman Cilt III) Fon Matbaası, Ankara, 1995.
16	DS	Türk Dil Kurumu, Derleme Sözlüğü, Cilt 1-12, Ankara 1963-1982
17	FNSO	EMİR, Dursun Ali, Folklorumuzdan Ninniler, Sevmelikler, Okşamalıklar, Bayburt, 1992.
18.	GB	Gazi Bayburt (Aylık Yerel Belgesel Dergi 1-19 sayılar Nisan 1991-Kasım 1992), Bayburt.
19.	GBM	SAKAOĞLU, Saim, Gümüşhane ve Bayburt Masalları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.
20.	HAŞ	AKER, U, Ahmet, Hicranı Anlayan Şehir, Özer Ofset Matbaacılık, Bayburt, 2010.

22	KDME	DURSUN, Savaş, Kuzeydoğu'dan Mizah ve Duygu Esintileri, İsmat Yayınları, Ankara, 2008.
27	SBVH	KILIÇKIRAN, M. Nusret, Söyleyim Bayburt'un Vasfı Halini, Bayburt Kültür ve Yardımlaşma Derneği, İzmir, 1975.
28	ŞOB	YARDIMCI, İlhan, Şen Ol Bayburt: Bayburt Folkloru, Bayburt Hasret Yayınları, İstanbul,1991.
29	TİMB	YARDIMCI, İlhan, Tarihte İkinci Medeniyet Merkezi Bayburt, Konya, 2006.

ÖZGEÇMİŞ

Şahin Delioğlu ilköğretim ve lise eğitimini Bayburt'ta tamamladı. 2007 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Türkçe öğretmenliği bölümündeki eğitimini 2011 yılında tamamlayarak mezun oldu. Milli eğitim bakanlığına bağlı olarak Türkçe öğretmeni olarak görevine devam etmektedir. 2022 yılında başladığı Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine halen devam etmektedir.

